

INFORMATIEF DOCUMENT BIJ HET BESLUIT VAN 23 MAART 2014 VAN DE VLAAMSE REGERING
TOT AANWIJZING MET TOEPASSING VAN DE HABITATRICHTLIJN VAN DE SPECIALE
BESCHERMINGSZONE 'BE2200031 VALLEIEN VAN DE LAAMBEEK, ZONDERIKBEEK, SLANGEBEEK
EN ROOSTERBEEK MET VIJVERGEBIEDEN EN HEIDEN' EN TOT DEFINITIEVE VASTSTELLING VOOR
DIE ZONE EN VOOR DE MET TOEPASSING VAN DE VOGELRICHTLIJN AANGEWEEZEN SPECIALE
BESCHERMINGSZONES 'BE2219312 HET VIJVERCOMPLEX VAN MIDDEN-LIMBURG' EN 'BE 2200525
BOKRIJK EN OMGEVING' VAN DE BIJBEHORENDE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN EN
PRIORITEITEN

Ter informatie voor de lezer en gebruiker van dit rapport

Dit rapport is het rapport, opgemaakt door het Agentschap voor Natuur en Bos, dat de onderbouwing bevat van en de basis vormde voor de eerste principiële beslissing van de Vlaamse regering over de specifieke instandhoudingsdoelstellingen.

Na deze eerste principiële goedkeuring en na afwerking van alle rapporten werd een optimalisatie-oefening gehouden op Vlaamse schaal (kalibratie-oefening). Naar aanleiding hiervan werden de instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen voor alle rapporten geoptimaliseerd. De instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen in hoofdstuk 8 van dit rapport zijn dus niet meer van toepassing. Ook de in voorgaande hoofdstukken opgenomen onderbouwing van de instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen is hierdoor niet meer actueel ten opzichte van de definitief goedgekeurde instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen.

We wijzen er dan ook op dat dit rapport aanzien moet worden als informatief document. De definitieve goedkeuring van de instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen gebeurde op 23 maart 2014. Enkel dit besluit van de Vlaamse regering tot definitieve goedkeuring van de instandhoudingsdoelstellingen d.d. 23 maart 2014 heeft juridische kracht.

De definitief goedgekeurde instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen zijn raadpleegbaar op de website www.natura2000.vlaanderen.be.

RAPPORT 26

Instandhoudingsdoelstellingen voor speciale beschermingszones

BE2200031 Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek,
Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden

BE2200525 Bokrijk en omgeving

BE2219312 Vijvercomplex Midden-Limburg

Documentinformatie	S-IHD-rapport 26- definitief rapport
Statuut van het rapport	Voorliggend rapport is het definitief rapport dat is opgemaakt door het Agentschap voor Natuur en Bos en dat de basis vormt voor de beslissingen van de Vlaamse Regering over de specifieke instandhoudingsdoelstellingen
Auteur	AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS
Documentnummer	02 11 01 02 110210

Technische fiche

De technische fiche bevat de Europees te beschermen habitats en soorten, waarvoor in dit rapport instandhoudingsdoelstellingen worden opgesteld. Dit zijn de habitats en soorten die besproken worden in hoofdstuk 8 van dit rapport en die vallen onder minimum één van onderstaande voorwaarden:

- De habitat of soort werd aangemeld bij de voordracht van het gebied als Speciale Beschermingszone
- De habitat of soort komt voor in het gebied, ongeacht of het werd aangemeld
- De habitat of soort werd door de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen aan het gebied gekoppeld

In uitzonderlijke gevallen kan voor een habitat of soort die aan minimum één van deze voorwaarden voldoet toch beslist worden geen instandhoudingsdoelstellingen op te maken. Deze wordt niet in de technische fiche opgenomen. In voorkomend geval wordt dit in het rapport gemotiveerd.

SBZ-H	BE2200031	Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden
SBZ-V	BE2200525	Bokrijk en omgeving
	BE2219312	Vijvercomplex Midden-Limburg
Provincie	Limburg	
Gemeenten	Hasselt, Heusden-Zolder, Zonhoven, Genk, Houthalen-Helchteren	
Habitattypes	2310	Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten
Bijlage I	2330	Open grasland met Corynephorus- en Agrostissoorten op landduinen
	3110	Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (<i>Littorelletalia uniflora</i>)
	3130	Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de <i>Littorelletalia uniflora</i> en/of de <i>Isoëtes-Nanojuncea</i>
	3150	Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition
	3160	Dystrofe vennen
	4010	Noord-Atlantische vochtige heide met <i>Erica tetralix</i>
	4030	Droge Europese heide
	6230 *	Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden
	6430	Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
	6510	Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)
	7140	Overgangs- en trilveen
	7150	Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het <i>Rhynchosporion</i>
	9190	Oude zuurminnende eikenbossen met <i>Quercus robur</i> op zandvlakten
	91E0 *	Alluviale bossen met <i>Alnion glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)

Soorten Bijlage II	Bittervoorn Drijvende waterweegbree Gevlekte witsnuitlibel Grote modderkruiper Meervleermuis Platte schijfhoren Spaanse vlag Beekprik kamsalamander
Soorten Bijlage III	Drijvende waterweegbree Franjestaart Gevlekte witsnuitlibel Heikikker Laatvlieger Meervleermuis Platte schijfhoren Rugstreeppad Ruige dwergvleermuis / Gewone dwergvleermuis / Kleine dwergvleermuis Boomkikker Knoflookpad Poelkikker Gladde slang Rosse vleermuis
Soorten Bijlage IV	Blauwborst Boomleeuwerik Bruine kiekendief IJsvogel Roerdomp Wespendief Woudaap Zwarte specht
Doortrekkende en overwinterende vogels	Slobeend Krakeend Grote zilverreiger

* Europees prioritair habitatype

Essentie van rapport

Om de biodiversiteit in de toekomst de noodzakelijke kansen te geven, is op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn een netwerk van Europees beschermde gebieden aangeduid: het Natura 2000-netwerk. In Vlaanderen zijn 62 Natura 2000-gebieden aangeduid, ook speciale beschermingszones (SBZ's) genoemd. Deze gebieden zijn belangrijk om kansen te geven aan soorten en habitats die overal in Europa bedreigd en/of kwetsbaar of zeldzaam zijn. België heeft de verplichting om voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsmaatregelen te nemen om een gunstige staat van instandhouding te bereiken voor de Europees te beschermen habitats en soorten. Er is gekozen om het kader daarvoor, met name instandhoudingsdoelstellingen op te maken in overleg met de belangengroepen. Hierin worden uitspraken gedaan over de na te streven oppervlakte en kwaliteit van habitats en (leefgebieden van) populaties van soorten. Bijvoorbeeld welke oppervlakte heidehabitat en hoeveel broedparen Roerdomp worden nagestreefd binnen een bepaald natura-2000 gebied. Op basis van de instandhoudingsdoelstellingen per SBZ moeten in de toekomst de nodige instandhoudingsmaatregelen genomen worden.

Over welk gebied gaat het hier?

Het habitatrichtlijngebied 'Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden' en de vogelrichtlijngebieden 'Bokrijk en omgeving' en 'vijvercomplex Midden-Limburg'. Het habitatrichtlijngebied omvat 3 deelgebieden waarvan het eerste grotendeels overlapt met het vogelrichtlijngebied vijvercomplex Midden-Limburg en het 2de deelgebied met het vogelrichtlijngebied Bokrijk en omgeving. Deelgebied 3 is enkel habitatrichtlijngebied. Deze speciale beschermingszones strekken zich uit over de gemeenten Heusden-Zolder, Zonhoven, Hasselt, Houthalen-Helchteren en Genk in de provincie Limburg en beslaan een totale oppervlakte van 5095.6 ha.

Het gebied is van belang voor 15 Europese habitattypes en 34 Europese soorten. In het rapport wordt specifiek ingegaan op elk van deze habitats en soorten. Voor elk van deze habitats en soorten worden doelstellingen geformuleerd. Hierbij zijn de volgende algemene principes gehanteerd:

- Instandhoudingsdoelen worden in eerste instantie gerealiseerd door kwaliteitsverbetering. Effectieve uitbreiding en/of omvorming, waarbij Europese natuurtypen worden gerealiseerd op plaatsen die momenteel geen of nauwelijks natuurwaarden kennen, worden toegepast indien de doelen niet bereikt kunnen worden door kwaliteitsverbetering;
- Versterking van natuurwaarden vindt in eerste instantie plaats aansluitend aan bestaande kernen met natuurwaarden en op de geëigende locatie met potenties. Hierdoor wordt op de meest efficiënte manier een bepaald minimumareaal bereikt en het natuurbeheer het meest kostenefficiënt georganiseerd;
- Het realiseren van de doelen voor de Europees te beschermen habitats en soorten wordt zoveel als mogelijk ruimtelijk gecombineerd en gerealiseerd op locaties waarbij er het kleinste ruimtebeslag nodig is (= principe van zuinig ruimtegebruik en optimale ruimtelijke allocatie);

Er wordt actief gezocht naar samenwerking met alle partners voor het realiseren van de doelen;

Wie is actief in het gebied?

Meer dan 70% van het gebied heeft momenteel de bestemming natuur. Daarnaast komen er nog een belangrijk aantal recreatieve en landbouwbestemmingen voor. Binnen het vijvergebied Midden-Limburg vormt viskweek een belangrijk medegebruik. ANB beheert momenteel ongeveer 1400 ha. De terreinbeherende verenigingen Natuurpunt en Limburgs Landschap beheren 360 ha. Daarnaast is een groot deel van de oppervlakte eigendom van de provincie of privé-eigendom waaronder een aantal belangrijke landgoedeigenaars.

Voor welke Europese natuur is dit gebied belangrijk?

Het gebied omvat 3 grote deelgebieden met bossen, heiden en vijvers en moerassen in Midden-Limburg. De afwisseling van hogere zandgronden met voedselarme bossen en heiden, doorsneden door zuid-west geïoriënteerde beekvalleien met daarin 100den vijvers zorgt voor zeer hoge natuurwaarden.

Het meest oostelijke deelgebied De Teut – Tenhaagdoornheide ligt op de westrand van het Kempens plateau en bestaat uit een groot bos- en heidegebied, doorsneden door de valleien van de Laambeek, Roosterbeek en Huttebeek.

De beekvalleien in het gebied zijn van groot belang voor de voeding van de vijversyste-

men in de stroomafwaarts gelegen vijvergebieden, maar bevatten zelf ook zeer veel waardevolle biotopen, die afhangen van natuurlijke grondwaterstanden en voedselarme milieus.

De deelgebieden Bokrijk-Het Wik en het Vijvergebied Midden-Limburg liggen aan de voet van het Kempens plateau. Het zijn overwegend natte zones met veel beken, vijvers en grondwaterafhankelijke moerassen en bossen. Het vijvergebied Midden-Limburg wordt gevoed door de Laambeek, Roosterbeek en Slangenbeek. Tussen de parallel lopende beekvalleien komen hoger gelegen zandkoppen voor, die vooral bestaan uit bossen en deels uit graslanden en akkers. De Zusterkloosterbeek zorgt voor de voeding van de vijvers in deelgebied Bokrijk-het Wik.

De habitats en soorten kunnen gegroepeerd worden in 3 natuurclusters: (a) vijvers en moerassen, (b) bossen en (c) heide. Voor elk van deze natuurclusters wordt kort het belang geschetst. Tevens wordt ingegaan op de aandachtspunten (knelpunten) en de belangrijkste doelen. Voor elk van deze habitats en soorten worden doelstellingen geformuleerd. Hierbij zijn de volgende algemene principes gehanteerd:

- Instandhoudingsdoelstellingen worden in eerste instantie gerealiseerd door kwaliteitsverbetering. Effectieve uitbreiding en/of omvorming, waarbij Europese natuurtypen worden gerealiseerd op plaatsen die momenteel geen of nauwelijks natuurwaarden kennen, worden toegepast indien de doelen niet bereikt kunnen worden door kwaliteitsverbetering;
- Versterking van natuurwaarden vindt in eerste instantie plaats aansluitend aan bestaande kernen met natuurwaarden en op de geëigende locatie met potenties. Hierdoor wordt op de meest efficiënte manier een bepaald minimumareaal bereikt en het natuurbeheer het meest kostenefficiënt georganiseerd;
- Het realiseren van de doelen voor de Europees te beschermen habitats en soorten wordt zoveel als mogelijk ruimtelijk gecombineerd en gerealiseerd op locaties waarbij er het kleinste ruimtebeslag nodig is (= principe van zuinig ruimtegebruik en optimale ruimtelijke allocatie);
- Er wordt actief gezocht naar samenwerking met alle partners voor het realiseren van de doelen;

Vijvers en moerassen

Het gebied is door zijn omvang en kwaliteit het belangrijkste Vlaams kerngebied voor fauna en flora van voedselarme tot matig voedselarme waterbiotopen en moerassen. Door de ligging aan de voet van het Kempens plateau en de vaak steile overgangen tussen hogere zandgronden en ingesneden beekvalleien, staan veel standplaatsen onder invloed van grondwater en komen zowel lokale grondwatersystemen met ongebufferd grondwater als regionale, meer gebufferde grondwatersystemen voor. De afwisseling met meer voedselrijke, beekwater gevoede vijversystemen zorgt ervoor dat in deze SBZ een grote variatie van natuurlijke waterbiotopen voorkomt. Daarnaast komen ook veel moerasvegetaties voor, zowel riet, laagveen, natte ruigten als dottergraslanden, naast relict van nat heischraal grasland.

Binnen het gebied komen actueel 157 ha oligotrofe tot mesotrofe vennen en 29 ha voedselrijke vijvers voor (Het betreft respectievelijk habitattypen 3130 en 3150). Beide habitats zijn actueel gedeeltelijk gedegradeerd door de slechte waterkwaliteit, de vaak abundante aanwezigheid van bodemwoelende vissen en het ontbreken van een gepast peilbeheer. Dit zorgt voor grote hoeveelheden slib, vaak troebel water en slechts sporadisch voorkomen van sleutelsoorten. Deze habitattypen zijn daarnaast van groot belang voor roerdomp, woudaap, knoflookpad en boomkikker, gevlekte witsnuitlibel en drijvende waterweegbree. Het gebied is tevens belangrijk voor andere moerasvogels zoals de bruine kiekendief. In de winter vormen de vijvers belangrijke overwinteringsplaatsen voor soorten als kraakeend en grote zilverreiger.

Door de grote samenhangende oppervlakte en hoge kwaliteit is het gebied niet alleen op Vlaams niveau maar zelfs binnen Noord-west Europa een kerngebied voor kritische moerasvogels zoals roerdomp en woudaap: actueel broeden er respectievelijk 7-8 koppels roerdomp en 16 koppels woudaap. De actuele populaties zijn echter te klein om op lange termijn te fungeren als duurzame bronpopulatie. Daarom streeft men naar een uitbreiding van deze populaties tot minimaal 15 bp roerdomp en 38 bp woudaap. Dit stemt overeen

met de doelstellingen van de G-IHD, waarbij de Vijvergebieden essentieel zijn voor herstel van duurzame kernpopulaties om op Vlaams niveau een gunstige staat van instandhouding voor deze soorten te bereiken. Actuele knelpunten voor het vijversysteem zijn de te kleine oppervlakte geschikt water, riet en moerasbiotoop voor kritische moerasvogels, verbossing van de dijken, lokaal inspoelen van nutriënten en onvoldoende waterkwaliteit van de beken. Op lokaal niveau is er ook onvoldoende habitatkwaliteit voor veeleisende amfibieën zoals boomkikker en knoflookpad. In functie van roerdomp streeft men naar een oppervlakte geschikt leefgebied bestaande uit heldere waterplassen met waterriet en verlandingsvegetaties van circa 450 ha, waarvan 90 ha in Bokrijk-Het Wik en 360 ha in het vijvergebied Midden-limburg. Daarboven moet de 105 ha natte graslanden, bestaande uit dottergraslanden, kleine en grote zeggenvetaties en natte ruigten minimaal behouden blijven als aanvullend foerageergebied van roerdomp, bruine kiekendief. Bovendien zijn deze biotopen belangrijk als landhabitat van de boomkikker. Tussen deze kerngebieden moeten minimaal 235 ha extensief beheerde graslanden aanwezig zijn om enerzijds de infiltratiegebieden beter te bufferen, met een kwaliteitsverbetering van de kwel gerelateerde habitattypes in de kerngebieden tot gevolg. Anderzijds is deze extensivering tevens noodzakelijk om voldoende foerageergebied voor de wespandief, bruine kiekendief, vleermuizen te bekomen en functionele verbindingengebieden voor de amfibieën te creëren.

Daarnaast moet ook de waterkwaliteit van de beken die instaan voor de voeding van de vijvers verbeteren. In de Laambeek komt tevens beekprik voor. Het leefgebied van deze soort is te klein als gevolg van vismigratiebarrières. Daarom is voor deze soort ook herstel van een samenhangend, voldoende groot leefgebied vooropgesteld. Het brongebied van de Zusterkloosterbeek is verdroogd door ontwikkelingen buiten SBZ, o.a. door zandgroeve Silicaatsteen en door sterke toename van bebouwing in het brongebied. Hierdoor volstaat het actueel beekdebiet niet voor voeding van de vijvers van het Wik.

Voedselarme vennen komen vooral voor in de Teut en omgeving. Ter hoogte van het Hengelsbroek komt actueel nog een ven met Waterlobelia voor (habitatype 3110). Dit is één van de 3 laatste locaties in Vlaanderen, waardoor de SBZ essentieel is voor dit habitat. Doordat Waterlobelia actueel nog slechts op 1 locatie voorkomt is het habitat zeer kwetsbaar voor lokaal uitsterven. Daarom streeft men naar een uitbreiding van de oppervlakte tot 14.5 ha door lokale kwaliteitsverbetering op de actuele groeiplaats en herstel van dit habitat op 3 voormalige groeiplaatsen: ten noorden van Bokrijk, ter hoogte van de Teut (oud lobeliaven, groot ven, klein Hengel) en in de vallei van de Huttebeek. Naast dit habitat dat tot ontwikkeling komt op mineraalarme zandige bodems komt, op voedselarme vennen met venige bodems, op de Teut tevens het habitat 3160, of de dystrofe vennen, tot ontwikkeling. De drijvende egelskop, een uiterst zeldzame kensoort van dit habitat, is echter sterk afgenomen. Vanaar dat men streeft naar een uitbreiding van de oppervlakte tot 3.8ha door kwaliteitsverbetering.

Belangrijkste knelpunten voor de vennen zijn lokale verdroging en verzuring, voornamelijk door lokale ontwatering of naaldhoutaanplanten op lokale infiltratiegebieden en versnippering door verbossing van de beekvalleien. In de vallei van de Huttebeek zorgt ondermeer het golfterrein van Houthalen lokaal voor verdroging en veruiging van valleivegetatie door oppompen van grondwater en uitspoeling van nutriënten (Envico 2002).

bossen

Binnen het SBZ komen actueel ca 500 ha boshabitats voor, zowel droge loofbossen op de hogere zandgronden als valleibossen. Het gebied is op Vlaams niveau essentieel voor eiken-berkenbossen, die hier actueel een oppervlakte van 223 ha omvatten. Het grootste deel van de bossen op drogere standplaatsen bestaat echter uit naaldhoutaanplanten. Goed ontwikkelde eiken-berkenbossen met een rijke structuur en hoog aandeel dood hout komen nauwelijks voor. Daarom streeft men voor deze droge loofbossen naar een uitbreiding met 280 ha, voornamelijk door omvorming van naaldhoutaanplanten of exoten. Ter hoogte van Vogelzang, nabij de meest waardevolle eiken-berkenboskern van het gebied, streeft men naar herstel van één samenhangend waardevol loofboscomplex via een effectieve bosuitbreiding met 12-30 ha. Hierdoor wordt het Vijvergebied tevens beter afgeschermd van de E314 en worden ook de stroomafwaarts gelegen vennen en moerasvegetaties (leefgebied boomkikker en mogelijk leefgebied roerdomp) beter gebufferd.

Door de voedselarme grondwatersystemen is het gebied zeer belangrijk in Vlaanderen voor mesotrofe valleibossen. De actuele oppervlakte bedraagt ongeveer 270 ha en nam

de laatste decennia toe door spontane verbossing van voormalige beekdalhooilanden en laagveen. Daarom streeft men globaal naar het behoud van de actuele oppervlakte valleibos. Lokaal kan omvorming van valleibos naar venige heide of overgangsvveen plaatsvinden. Door de relatief jonge leeftijd hebben de valleibossen vaak nog onvoldoende structuur of aandeel dood hout. Belangrijkste knelpunten voor deze valleibossen zijn lokaal verdroging of overstromingen met vervuild beekwater. De belangrijkste doelstellingen voor deze valleibossen zijn een verdere verbetering van de natuurlijke structuur en het aandeel dood hout door spontane veroudering en herstel van natuurlijke hydrologie. Deze laatste doelstelling wordt reeds ingevuld door de doelstellingen voor beekprik en herstel van een natuurlijke beekdebieten en goede waterkwaliteit in functie van waterhabitats.

heide Tot deze cluster behoren zowel heischrale graslanden, droge heide, natte heide, heidevennen en overgangen naar laagveen, als lokale stuifduintjes met pioniersvegetaties.

Veruit het grootste deel van de heide ligt in deelgebied De Teut-Tenhaagdoornheide met een afwisseling van droge heide en schraalgrasland op de plateaus met overgangen naar natte heide en laagveen in de beekvalleien. Actueel komen hier nog circa 550 ha heidehabitats voor, waarvan het grootste deel droge heide en natte heide. Naast deze open vegetaties komen er nog veel naaldhoutaanplanten voor op de droge zandgronden en natte broekbossen en struwelen in de beekvalleien. Belangrijkste knelpunten in de Teut-Tenhaagdoornheide zijn de vergrassing en vermossing van stuifduintjes. De autosnelweg dwars doorheen het gebied vormt een belangrijke barrière voor tal van heidesoorten zoals heikikker, rugstreeppad en gladde slang. In De Teut is de kwaliteit van natte heide, laagveen en vennen ongunstig door lokale verdroging en verzuring of aanrijking. Doelstelling voor De Teut-Tenhaagdoornheide is herstel van een samenhangend grootschalig open heidegebied waarin natuurlijke processen van windverstuiving en grondwaterinfiltratie maximaal hersteld worden en de kwaliteit van de heide en venbiotopen sterk toeneemt. Hierdoor ontstaan ook samenhangende leefgebieden voor ruimte-eisende soorten zoals nachtzwaluw, boomleeuwerik en gladde slang. Om deze doelstelling te realiseren wordt een heidelandschap bestaande uit 59 ha landduinen, 695 ha droge heide en 47,5 ha natte heide voorzien. In de vallei van de Roosterbeek en Huttebeek streeft men naar 27 ha venige heide en overgangs- en trilveen voor sterk bedreigde soorten als hoogveenglanslibel, gevlekte witsnuitlibel, veenorchtis en vennen met waterlobelia (habitattype 3110).

In het vijvergebied van Midden-Limburg en Bokrijk-Het Wik komt actueel slechts een beperkte oppervlakte heide voor. Het grootste deel hiervan is zwak ontwikkeld door verbossing en bestaat uit kleine, sterk versnipperde heidebiotopen, waardoor typische soorten als veldkrekkel, heikikker, nachtzwaluw verdwenen zijn of slechts in lage aantallen voorkomen. In dit gebied streeft men eerst en vooral naar een kwaliteitsverbetering, voornamelijk door het verwijderen van houtige opslag op 46 ha. Daarnaast voorzien we nog 17,5 ha lokale heideuitbreidingen om terug kwalitatieve leefgebieden te herstellen voor habitat-typische soorten als heikikker, knoflookpad, veldkrekkel, boomleeuwerik en nachtzwaluw.

Welke inspanningen zijn noodzakelijk voor het realiseren van de doelen?

Voor de verschillende voorkomende habitats en soorten zijn doelen geformuleerd. Voor een aantal doelstellingen zijn bijkomende inspanningen noodzakelijk. De inspanningen kunnen onafhankelijk van elkaar worden uitgevoerd. Niet al deze inspanningen zijn op dezelfde termijn realiseerbaar. De realiseerbaarheid hangt onder andere af van de kostprijs van de inspanningen, de maatschappelijke context en de technische kennis. Er wordt onderstreept dat het uitvoeren van de hieronder opgesomde lijst van inspanningen/acties niet alle knelpunten in het gebied zullen oplossen en niet alle doelen zal weten te bewerkstelligen. De hieronder opgelijste acties zijn dan ook te beschouwen als de prioritaire inspanningen.

Herstel waterkwaliteit van de beken en het vijversysteem

Voor herstel van de habitattypes en typische soorten die eraan verbonden zijn, moet de waterkwaliteit van de Roosterbeek, de Laambeek, de Slangenbeek en de Zusterkloosterbeek verbeteren.

Bijkomend actiepoint vormt het nemen van maatregelen op uitspoeling van nutriënten en/of chemische bestrijdingsmiddelen naar waardevolle vennen en valleibiotopen: dit is ondermeer het geval voor de vallei van de Huttenbeek ter hoogte van het golfterrein van

Houthalen, vallei van de Laambeek ter hoogte van Vogelzang en vallei van de Roosterbeek.

Uitbreiding van oppervlakte vijvers met specifiek vijverbeheer

Actueel wordt reeds een belangrijke oppervlakte vijvers ecologisch beheerd binnen ANB-domeinen. Uitbreiding van dit ecologisch vijverbeheer is noodzakelijk.

Door gefaseerd de vijvers droog te leggen ontstaan telkens opnieuw geschikte pionierscondities voor de typische vegetaties van oligo- tot mesotrofe wateren en kunnen oevervegetaties zich ontwikkelen. Het tegengaan van uitheems invasieve vissoorten is tevens belangrijk ten voordele van meer natuurlijke visbestanden in relatief helder water, die als geschikte foerageergebieden voor roerdomp en woudaap kunnen fungeren.

Dit vijverbeheer zal bovendien bijdragen tot het verkrijgen van geschikte condities voor oligotrofe tot mesotrofe wateren (habitattypes 3110, 3130) die na verloop van tijd overgaan naar voedselrijke wateren (habitatype 3150) en voor soorten als drijvende waterweegbree en gevlekte witsnuitlibel.

Herstel moerasvogelpopulaties

Om de doelstellingen voor moerasvogels als roerdomp, woudaap en bruine kiekendief te realiseren, zijn naast verbetering van de waterkwaliteit en instellen van een specifiek vijverbeheer nog aanvullende maatregelen nodig. Herstel van aaneengesloten, open vijverlandschappen is noodzakelijk. Hiervoor dient de boomopslag op de dijken tussen de vijvers te worden verwijderd.

Buiten de vijvers is gepast beheer van (natte) schraalgraslanden en ruigten noodzakelijk om een voldoende oppervlakte open foerageergebieden te behouden. Dit omvat een aangepast maai- en /of begrazingsbeheer van onbemeste graslanden over voldoende grote oppervlakte. Behoud en herstel van deze open moerasbiotopen is tevens noodzakelijk voor behoud en versterking van kernpopulaties van boomkikker.

In de kernzones voor moerasvogels dienen voldoende grote recreatieluwe rustzones beschikbaar te zijn.

Herstel van amfibieën- en reptielenpopulaties

Herstel van populaties boomkikker, knoflookpad, heikikker, vraagt een reeks van maatregelen die grotendeels gedekt zijn door hoger genoemde inspanningen. Daarenboven is het aangewezen om een aantal waterpartijen visvrij te houden. Ook uitbreiding van landbiotoop (natte heide of overgangsveen, heischraal- en glanshavergrasland of droge heide) kadert in het herstel van amfibieënpopulaties en gladde slang.

Binnen het SBZ zijn bijkomende ontsnipperingsmaatregelen in functie van heidefauna nodig ter hoogte van de E314 door De Teut –Tenhaagdoornheide en ontsnipperingsmaatregelen voor amfibieën als boomkikker en knoflookpad op de drukke verkeerswegen doorheen het vijvergebied Midden-Limburg en Bokrijk-Het Wik. In functie van knoflookpad is een verbinding nodig tussen de populatie van het Welleke, de Balewijers (Slangenbeekbrongebied) en de vallei van de Roosterbeek (Holsteen).

Ook buiten SBZ verdient het aanbeveling om een aantal corridors te herstellen in functie van gladde slang, boomkikker en knoflookpad en beekprik.

- Een droge heideverbinding in functie van gladde slang tussen Tenhaagdoornheide en het Schietveld van Helchteren.
- Vallei van de Laambeek tussen Tenhaagdoornheide en het Vijvergebied Midden-Limburg. Naast herstel van natte graslanden en moerasbiotopen voor amfibieën zijn ook in de Laambeek zelf ontsnipperingsmaatregelen nodig voor vrije vismigratie.
- Verbinding voor amfibieën tussen het Welleke en Bokrijk- Het Wik.
- Verbinding voor amfibieën tussen het Welleke en het Vijvergebied Midden-

Limburg via de Slangebeek.

Tegengaan inspoeling vermisting en bestrijdingsmiddelen

omvorming van 105 ha intensieve landbouwenclaves binnen de kerngebieden van het vijver- en moeraslandschap naar droge tot vochtige graslanden of plaatselijk het versterken van waardevolle loofboskernen. Actueel zorgen deze landbouwenclaves voor eutrofiëring en een verstoring van de hydrologie. Het opheffen van bemesting en pesticidengebruik is noodzakelijk om in de ruime omgeving een sterke verbetering van de milieukwaliteit te realiseren.

Omvorming van naaldbossen naar loofbossen

Via toepassing van de Criteria Duurzaam Bosbeheer op privé-bossen in VEN en toepassing van de Beheervisie van het Agentschap voor domeinbossen kunnen de omvormingen gerealiseerd worden.

Heideherstel

Uitbreiding van heidehabitats (habitattypen 2310, 2330, 4010 en 4030) dient te worden opgestart.

In De Teut-Tenhaagdoornheide wordt het grootschalig aaneengesloten heidelandschap hersteld. Hierdoor herstelt men de winddynamiek en verbetert de grondwaterstroming naar de aangrenzende zeer waardevolle natte heide en laagveenzones. Tevens ontstaat zo één aaneengesloten heidegebied voor ruimte-eisende heidesoorten zoals nachtzwaluw, boomleeuwerik en gladde slang. Voor deze vogelsoorten dienen recreatieluwe zones beschikbaar te zijn.

In de vallei van de Roosterbeek en Huttebeek streeft men naar herstel van venige heide en overgangsvveen (habitattypen 7140) voor sterk bedreigde soorten als hoogveenglanslibel, gevlekte witsnuitlibel, veenorchis. Ook in de vallei van de Laambeek is heideherstel voorzien.

In het vijvergebied Midden-Limburg en Bokrijk-Het Wik moet boomopslag op recent verboste heiden worden verwijderd. Daarnaast streeft men naar 17.5 ha heideuitbreiding door omvorming van naaldhoutaanplanten.

Herstel van hydrologie

In de vallei van de Huttebeek ter hoogte van het golfterrein van Houthalen zijn maatregelen nodig om verdroging op te heffen als gevolg van oppompen van grondwater;

In het brongebied van de Zusterkloosterbeek dient men te streven naar maximale infiltratie van neerslag naar het grondwater om voldoende aanvoer van beekdebiet naar de vijvers van het Wik te herstellen.

In de vallei van de Roosterbeek ter hoogte van de Teut dient de beekbodem verhoogt te worden en moeten diepe ontwateringsgrachten gedempt worden (Envico 2002).

Bescherming en maximale waterconservering in het intrekgebied, zoals op het Schietveld van Houthalen-Helchteren (Van Wirdum G. et al. 2004).

Behoud en kwaliteitsverbetering van droge tot vochtige graslandcomplexen

Droge tot vochtige graslandcomplexen die aansluiten op het vijver- en moeraslandschap dienen behouden te blijven, enerzijds als buffer naar de aangrenzende moeraslandschap, als foerageergebied voor vleermuizen en moerasvogels en als biotoop voor diverse amfibieën. Behoud en herstel van het graslandbeheer en natuurlijke waterhuishouding zijn ook hier noodzakelijk. Bijkomende inspanningen zijn noodzakelijk om het voedselaanbod voor deze doelsoorten te verhogen en het leefgebied van amfibieën te versterken. Waar mogelijk streeft men naar een extensivering van het graslandbeheer naar meer bloemrijke graslanden met een hoog nectaraanbod. Daarnaast streeft men naar behoud en herstel

van Kleine landschapselementen zoals poelen en structuurrijke houtkanten. Hiervoor dienen de mogelijkheden voor samenwerking met betrokken landbouwer, terreinbeherende verenigingen of landgoedeigenaars onderzocht te worden.

Wat zijn de mogelijke maatschappelijke gevolgen van de natuurdoelen?

Voor het bereiken van de doelstellingen zijn actief inspanningen noodzakelijk. Daarnaast kunnen de natuurdoelen ook interacties hebben met:

- het gebruik binnen en buiten het gebied;
- de vergunningsplichtige activiteiten die kunnen plaatsvinden in of aanpalend aan het gebied.

Onderstaand wordt getracht een beeld te schetsen van de mogelijke interacties. Dit overzicht is niet limitatief.

Mogelijke interacties met het gebruik van het gebied

Habitat- en Vogelrichtlijngebieden zijn geen zuivere natuurgebieden. Vaak worden ze door de mens gebruikt om te wonen, te werken of te recreëren. Afhankelijk van het type en de intensiteit van het menselijk gebruik zijn verschillende combinaties met de ontwikkeling van natuurwaarden mogelijk. Het is logisch dat op terreinen gebruikt door harde sectoren zoals vb. woon- of industriegebied minder mogelijkheden zijn voor de ontwikkeling van natuurwaarden.

Binnen het vijvergebied is het nodig om te streven naar een voldoende hoog aandeel ecologisch verantwoorde vormen van viskweek op de privé-visvijvers.

Bufferen van de aanwezige natuurwaarden tegen verstoringsinvloeden vanuit de omgeving impliceert behoud en lokaal uitbreiding van bossen langs de E314 doorheen het vijvergebied.

Binnen het gebied komen nog een aantal landbouwenclaves voor die een negatieve impact kunnen hebben op Europees beschermde habitats en soorten (vennen, moerasvogels en amfibieën, laagveen, venige heide en voedselarme valleibossen). Meststoffen en bestrijdingsmiddelen spoelen uit naar de Laambeek en Roosterbeek die instaan voor de voeding van de vijvers of naar het grondwater dat instaat voor de voeding van de waardevolle valleibiotopen. Een aangepast landbeheer is nodig om uitspoelen van meststoffen en bestrijdingsmiddelen te voorkomen en bijkomend leefgebied te realiseren voor moerasvogels en amfibieën.

Recreatie is een belangrijke medegebruiker in het gebied. Realisatie van de doelstellingen voor natuur zal het specifieke karakter en dus ook de belevingswaarde van de grote heide- en vijvergebieden versterken. Bij de zonering van de recreatie moet wel aandacht zijn voor rustvereisten van de moerasvogels en heidevogels.

Mogelijke interacties met het landgebruik buiten het gebied

Streefdoel is dat op korte termijn de verbetering van de waterkwaliteit van de Roosterbeek, Laambeek, Slangebek leidt tot duurzame instandhouding van de aquatische habitats en soorten van het vijvergebied Midden-Limburg. Hiervoor dienen lozingen en overstorten weggewerkt te worden door optimalisatie van het rioleringsnet en waar nodig het bufferen van overstorten. Ter hoogte van Zonhoven zijn tevens maatregelen nodig om puntlozingen van industrieel afvalwater naar de Roosterbeek op te heffen.

In het brongebied van de Zusterkloosterbeek zijn maatregelen aangewezen om infiltratie van regenwater naar het grondwater zoveel mogelijk te herstellen. Dit kan onder meer door gescheiden opvang van regenwater en afvalwater, waarbij regenwater maximaal naar de bodem infiltreert.

Een aangepast beheer van het golfterrein van Houthalen is nodig zodat er geen negatieve

impact is van verdroging en uitspoeling van nutriënten naar aangrenzende valleibiotopen.

Actuele knelpunten voor deze beken zijn de te lage waterkwaliteit als gevolg van huishoudelijk afvalwater of (overstorten, effluent RWZI) en specifiek voor de Roosterbeek industrieel afvalwater door lozingen van bedrijven in Zonhoven.

Mogelijke interacties met vergunningsplichtige activiteiten

Voor een Speciale Beschermingszone geldt voor elke vergunningsplichtige activiteit de verplichting om na te gaan of een passende beoordeling nodig is. Een passende beoordeling is nodig wanneer de activiteit betekenisvolle gevolgen kan hebben voor de staat van instandhouding van een te beschermen habitat of soort. De instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied creëren het kader voor de vergunningaanvrager en vergunningverlener.

Alleen wat in een definitief goedgekeurd S-IHD-besluit is opgenomen, is bindend. De onderliggende S-IHD-rapporten zijn informatief. De S-IHD-besluiten worden pas bindend nadat alle S-IHD-besluiten zijn goedgekeurd.

INFORMATIEF DOCUMENT

Inhoudstafel

<i>Technische fiche</i>	2
<i>Essentie van rapport</i>	4
<i>Inhoudstafel</i>	12
1. Inleiding	17
Leeswijzer	17
2. Algemeen kader voor de opmaak van instandhoudingsdoelstellingen	19
2.1. Voor welke gebieden, soorten en habitats moeten instandhoudingsdoelstellingen moeten worden opgemaakt?	19
2.2. Hoe komen de instandhoudingsdoelstellingen tot stand?	19
3. Over welk gebied gaat dit rapport	23
4. Overzicht van de habitats en soorten en hun relatieve belang voor Vlaanderen	25
5. Beschrijving van de actuele toestand van de Europees te beschermen habitats en soorten in het gebied	30
5.1. Beschrijving van het fysische systeem	30
5.2. Samenvatting van voorkomen, actuele staat van instandhouding, trend en potenties van de habitats	30
2310 - Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten	30
2330 - Open grasland met Corynephorus- en Agrostissoorten op landduinen	31
3110 - Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (<i>Littorelletalia uniflora</i>)	31
3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de <i>Littorelletalia uniflora</i> en/of de <i>Isoëtes-Nanojuncea</i>	32
3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type <i>Magnopotamion</i> of <i>Hydrocharition</i>	32
3160 - Dystrofe natuurlijke poelen en meren	33
4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met <i>Erica tetralix</i>	33
4030 - Droge Europese heide	34
6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)	34
6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones	35
6510 - Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	35
7140 - Overgangs- en trilveen	36
7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het <i>Rhynchosporion</i>	36
9190 en 9120- Oude zuurminnende eikenbossen met <i>Quercus robur</i> op zandvlakten en Atlantische zuurminnende beukenbossen met <i>Ilex</i> en soms ook <i>Taxus</i> in de ondergroei (<i>Quercion robori-petraeae</i> of <i>Ilici-Fagenion</i>)	36
91E0 - Alluviale bossen met <i>Alnion glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	37
5.3. Samenvatting van voorkomen, actuele staat van instandhouding trend en potenties van de soorten	37
Soorten	38
Kamsalamander - <i>Triturus cristatus</i>	38
Bittervoorn - <i>Rhodeus sericeus amarus</i>	38
Drijvende waterweegbree - <i>Luronium natans</i>	38
Gevlekte witsnuitlibel - <i>Leucorrhinia pectoralis</i>	39
Grote modderkruiper - <i>Misgurnus fossilis</i>	39
Meervleermuis - <i>Myotis dasycneme</i>	40
Platte schijfhoren - <i>Anisus vorticulus</i>	40
Spaanse vlag - <i>Callimorpha quadripunctaria</i>	40

Beekprik - <i>Lampetra planeri</i>	41
Franjestaart - <i>Myotis nattereri</i>	41
Heikikker - <i>Rana arvalis</i>	41
Laatvlieger - <i>Eptesicus serotinus</i>	42
Rugstreepad - <i>Bufo calamita</i>	42
Ruige dwergvleermuis / Gewone dwergvleermuis / Kleine dwergvleermuis - <i>Pipistrellus species</i>	42
Boomkikker - <i>Hyla arborea</i>	43
Knoflookpad - <i>Pelobates fuscus</i>	43
Poelkikker - <i>Pelophylax lessonae</i>	44
Gladde slang - <i>Coronella austriaca</i>	44
Rosse vleermuis - <i>Nyctalus noctula</i>	44
Broedvogels	44
Ijsvogel - <i>Alcedo atthis</i>	44
Roerdomp - <i>Botaurus stellaris</i>	45
Bruine kiekendief - <i>Circus aeruginosus</i>	45
Zwarte specht - <i>Dryocopus martius</i>	45
Woudaap - <i>Ixobrychus minutus</i>	46
Boomleeuwerik - <i>Lullula arborea</i>	46
Nachtzwaluw - <i>Caprimulgus europaeus</i>	46
Blauwborst - <i>Luscinia svecica</i>	47
Wespendief - <i>Pernis apivorus</i>	47
Doortrekkende en overwinterende vogels	47
Slobeend - <i>Anas clypeata</i>	47
Krakeend - <i>Anas strepera</i>	48
Grote zilverreiger - <i>Egretta alba</i>	48
6. Beschrijving van de maatschappelijke context	49
6.1. Beschrijving van de planologische context	49
Ruimtelijke bescherming en beleid met betrekking tot Natuurlijke Rijkdommen	55
6.2. Situering van een aantal eigenaars- en gebruikerscategorieën	58
Parken en kasteeldomeinen	67
Jacht en faunabeheer	68
7. Analyse van de knelpunten voor het bereiken van een goede staat van instandhouding	75
7.1 Knelpunten en mogelijke oplossingen	75
7.1.1. Overzicht van de sterktes	76
7.1.2 Overzicht van de zwaktes	77
7.1.3 Overzicht van bedreigingen	78
7.1.4 Overzicht van kansen	82
7.2 Overzicht van knelpunten en mogelijke oplossingen	83
7.3 Samenvatting over de ernst van de knelpunten	89
Wijze van voorstelling knelpunten	89
Samenvatting van de analyse van de knelpunten voor habitats	90
Samenvatting van de analyse van de knelpunten voor de habitatrictlijnsoorten	92
Samenvatting van de van de analyse van de knelpunten voor de Broedvogels	94
Samenvatting van de van de analyse van de knelpunten voor de Doortrekkende en overwinterende vogels	96
8 De instandhoudingsdoelstellingen en prioritaire inspanningen	97
8.1 Inleiding	98
8.2 Doelstellingen	99
8.3 Prioritaire inspanningen met het oog op het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen	100
8.4 Samenvattende tabel	100
Wijze van voorstelling in samenvattende tabel	100

Bijlage 1 – Het belang van het Europees te beschermen gebied in het licht van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen voor Vlaanderen	100
BE2200031 - Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden	100
De soorten van bijlage II	100
BE2200031 - Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden	100
De soorten van bijlage III	100
BE2200031 - Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden	100
De vogelsoorten van bijlage IV	100
BE2219312 - Vijvercomplex Midden-Limburg	100
BE2200525 - Bokrijk en omgeving	100
Doortrekkende en overwinterende vogels	100
BE2219312 - Vijvercomplex Midden-Limburg	100
BE2200525 - Bokrijk en omgeving	100
Bijlage 2 - Analyse van de Europees te beschermen habitats en soorten	100
Inleiding	100
Toelichting over de gebruikte informatie en modellen	100
Habitatkaart	100
PotNat	100
Soortgegevens	100
De beoordeling van de actuele staat van instandhouding	100
De habitats van bijlage I	100
2310 - Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten	100
2330 - Open grasland met Corynephorus- en Agrostissoorten op landduinen	100
3110 - Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (<i>Littorelletalia uniflora</i>)	100
3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de <i>Littorelletalia uniflora</i> en/of de <i>Isoëtes-Nanojunctea</i>	100
3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type <i>Magnopotamion</i> of <i>Hydrocharition</i>	100
3160 - Dystrofe natuurlijke poelen en meren	100
4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met <i>Erica tetralix</i>	100
4030 – Droge Europese heide	100
6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)	100
6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones	100
6510 - Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	100
7140 - Overgangs- en trilveen	100
7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het <i>Rhynchosporion</i>	100
9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met <i>Ilex</i> en soms ook <i>Taxus</i> in de ondergroei (<i>Quercion robori-petraeae</i> of <i>Ilici-Fagenion</i>) en 9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met <i>Quercus robur</i> op zandvlakten	100
91E0 - Alluviale bossen met <i>Alnion glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	100
De soorten van bijlage II en III	100
Kamsalamander - <i>Triturus cristatus</i>	100
Bittervoorn - <i>Rhodeus sericeus amarus</i>	100
Drijvende waterweegbree - <i>Luronium natans</i>	100
Gevlekte witsnuitlibel - <i>Leucorrhinia pectoralis</i>	100
Grote modderkruiper - <i>Misgurnus fossilis</i>	100
Meervleermuis - <i>Myotis dasycneme</i>	100
Platte schijfhoren - <i>Anisus vorticulus</i>	100
Spaanse vlag - <i>Callimorpha quadripunctaria</i>	100
Beekprik - <i>Lampetra planeri</i>	100

Franjestaart - Myotis nattereri	100
Heikikker - Rana arvalis	100
Laatvlieger - Eptesicus serotinus	100
Rugstreepad - Bufo calamita	100
Ruige dwergvleermuis / Gewone dwergvleermuis / Kleine dwergvleermuis - Pipistrellus species	100
Boomkikker - Hyla arborea	100
Knoflookpad - Pelobates fuscus	100
Poelkikker - Rana lessonae	100
Gladde slang - Coronella austriaca	100
Rosse vleermuis - Nyctalus noctula	100
De soorten van bijlage IV	100
BE2219312 Het Vijvercomplex van Midden Limburg	100
IJsvogel - Alcedo atthis	100
Roerdomp - Botaurus stellaris	100
Bruine kiekendief - Circus aeruginosus	100
Zwarte specht - Dryocopus martius	100
Woudaap - Ixobrychus minutus	100
Boomleeuwerik - Lullula arborea	100
Nachtzwaluw - Caprimulgus europaeus	100
Blauwborst - Luscinia svecica	100
Doortrekkende en overwinterende vogels	100
Slobeend - Anas clypeata	100
Grote zilverreiger - Egretta alba	100
Regionaal belangrijke biotopen	100
Actuele verspreiding struisgraslanden (rbb-ha)	100
Bijlage 3 – De aanmeldingsgegevens	100
Habitatrichtlijn	100
Habitats	100
Vissen	100
Planten	100
Vogelrichtlijn	100
Soorten	100
Vogelrichtlijn	100
Soorten	100
Interpretatie van de aanmeldingsgegevens	100
Bijlage 4 – De expertgroep	100
Samenstelling	100
Bijlage 5 – Kaartenbijlage	100
6.3 Oppervlakedelfstoffenplannen	100
Bijlage 6 – Rapportage landbouwgevoeligheidsanalyse	100
Bijlage 7 – Methodiek waardering drinkwaterwinningen voor de openbare drinkwatervoorziening	100
Bijlage 8 – Landschapsecologie: theorie en principes	100
Bijlage 9 - Afkortingen- en begrippenlijst	100
Bijlage 10 – Referentielijst	100
Bijlage 11 – Waarnemerslijst	100

INFORMATIEF DOCUMENT

1. Inleiding

Om de soortenrijkdom van planten en dieren en hun leefgebieden in de toekomst de noodzakelijke kansen te geven, is op grond van Europese richtlijnen, de Vogel- en Habitatrichtlijn, een samenhangend Europees netwerk van beschermde gebieden aangeduid: het Natura 2000-netwerk. In Vlaanderen zijn 62 Natura 2000-gebieden aangeduid, ook speciale beschermingszones (SBZ's) genoemd. Deze gebieden zijn belangrijk om kansen te geven aan soorten en habitats van Europees belang. Voor Vlaanderen handelt het om 48 habitattypes, 55 dier- en plantensoorten en 88 vogelsoorten.

Op de lidstaten van de Europese Unie rust de verplichting om de nodige maatregelen te nemen om een 'gunstige staat van instandhouding' te realiseren voor soorten en habitats van Europees belang. Eerst wordt de 'gunstige staat van instandhouding' van de voorkomende soorten en habitats vastgelegd. Dit zijn de zogenaamde instandhoudingsdoelstellingen, ook instandhoudingsdoelen of kortweg natuurdoelen genoemd. Er moet dus bepaald worden hoeveel individuen van een soort in een bepaald gebied nodig zijn, hoe groot het leefgebied daarvoor moet zijn en hoe de kwaliteit van het leefgebied moet zijn om te kunnen spreken van een leefbare populatie. En hoe groot bijvoorbeeld een heidegebied moet zijn om onderdak te kunnen geven aan alle voor dat habitat typische heidesoorten. De instandhoudingsdoelen maken duidelijk waar men naar toe wil met een bepaald gebied. Deze doelen zullen ook bepalend zijn voor de te nemen instandhoudingsmaatregelen

Het vastleggen van de instandhoudingsdoelen gebeurt in twee stappen. In beide stappen is uitgebreid overlegd met betrokken doelgroepen. Hoeveel en welke natuur we in heel Vlaanderen nodig hebben, hoeveel bos, hoeveel heide, hoeveel duinen,... Deze doelen voor heel Vlaanderen worden de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen genoemd. Ze geven weer wat in het totaal nodig is, in het bijzonder welk areaal, welke oppervlakte en welke kwaliteit nodig zijn om in Vlaanderen de gunstige staat van instandhouding van alle Europees te beschermen soorten en habitats te realiseren. Deze doelstellingen zijn wetenschappelijk onderbouwd en werden in detail besproken en besproken met de doelgroepen. In een volgende stap worden deze globale instandhoudingsdoelen verfijnd per SBZ of groep van SBZ-H en SBZ-V. Er wordt hierbij bekeken welk deel van de opdracht ieder gebied voor zijn rekening kan nemen: we spreken ook van de specifieke instandhoudingsdoelstellingen. Deze doelstellingen worden wetenschappelijk onderbouwd en worden ook besproken met vertegenwoordigers van de belangengroepen op Vlaams en lokaal niveau, de lokale besturen en Vlaamse administraties.

Op dit moment houdt u een rapport ter onderbouwing van de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor de speciale beschermingszones *SBZ-H BE2200031 – Valleien van de Laambeek, zanderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden*, *SBZ-V BE2219312 – Vijvercomplex Midden-Limburg* en *SBZ-V BE2200525 – Bokrijk en omgeving* in handen. Op basis van dit rapport stelt de Vlaamse Regering de instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten voor dit gebied vast.

Leeswijzer

In dit rapport worden op onderbouwde wijze de instandhoudingsdoelstellingen opgesteld. Eerst wordt het algemeen kader voor de opmaak van de natuurdoelen geschetst (hoofdstuk 2) en wordt het betrokken gebied gesitueerd en kort besproken (hoofdstuk 3).

Vervolgens wordt in hoofdstuk 4 het belang op Vlaams niveau van de hier voorkomende habitats en soorten weergegeven, op basis van de gewestelijke instandhoudingsdoelen (G-IHD).

In hoofdstuk 5 wordt een beknopt overzicht gegeven van het huidige voorkomen, de trend, de potenties en de actuele staat van instandhouding van de habitats en soorten in dit gebied. Een meer uitgebreide bespreking hiervan is terug te vinden in bijlage 2.

Om de instandhoudingsdoelen op te maken dient ook rekening gehouden te worden met de maatschappelijke context en de natuurlijke en antropogene factoren die een –positieve of negatieve-

invloed kunnen hebben op het gebied en de voorkomende of potentieel voorkomende habitats en soorten. In hoofdstuk 6 worden de voornaamste eigenaars- en gebruikersgroepen besproken en gebeurt een sterkte-zwakte-analyse met betrekking tot het bereiken van de instandhoudingsdoelen (hoofdstuk 7).

Uiteindelijk worden, aan de hand van de informatie uit de voorgaande hoofdstukken, in hoofdstuk 8 de instandhoudingsdoelen per habitat en soort bepaald. Eveneens in hoofdstuk 8 wordt een aantal prioritaire acties voor het gebied voorgesteld die, naast andere acties, noodzakelijk zijn om de beoogde instandhoudingsdoelen te kunnen behalen.

INFORMATIEF DOCUMENT

2. Algemeen kader voor de opmaak van instandhoudingsdoelstellingen

De opmaak van instandhoudingsdoelstellingen wordt geregeld door het besluit van de Vlaamse Regering van 3 april 2009 betreffende de aanwijzing van speciale beschermingszones en de vaststelling van instandhoudingsdoelstellingen. Dit besluit bepaalt het algemeen kader. Het besluit geeft aan voor welke gebieden, habitats en soorten instandhoudingsdoelstellingen moeten worden opgemaakt (zie paragraaf 2.1). Het beschrijft ook op welke manier de instandhoudingsdoelstellingen moeten worden opgemaakt (zie paragraaf 2.2).

2.1. Voor welke gebieden, soorten en habitats moeten instandhoudingsdoelstellingen moeten worden opgemaakt?

Instandhoudingsdoelstellingen moeten worden opgemaakt voor alle Europees te beschermen gebieden. "Europees te beschermen gebied" is niets anders dan een verzamelnaam voor de speciale beschermingszones in hun verschillende vormen (Vogelrichtlijn¹ en Habitatrichtlijn²) en stadia in de aanwijzingsprocedure (voorgestelde speciale beschermingszone, gebied van communautair belang of speciale beschermingszone). In Vlaanderen zijn er 62 Europees te beschermen gebieden of Natura 2000-gebieden. **In hoofdstuk 3 wordt het in dit rapport betrokken gebied gesitueerd.**

"Europees te beschermen habitats" zijn de habitattypes vermeld in bijlage I van het Natuurdecreet³. Dit zijn de in Vlaanderen voorkomende habitats die volgens de Europese Habitatrichtlijn moeten worden beschermd, omdat ze worden bedreigd in heel Europa. In Vlaanderen komen er 48 van deze habitats voor, waarvan 8 prioritaire. Een prioritair habitat is een habitat dat sterk bedreigd is in Europa en waarvoor Europa een grote verantwoordelijkheid draagt omdat het vooral in Europa ligt.

"Europees te beschermen soorten" zijn de soorten van bijlage II, III en IV van het Natuurdecreet en de geregeld voorkomende trekvogels⁴. Voor de soorten van bijlage II, de vogelsoorten van bijlage IV en de geregeld voorkomende trekvogels moeten speciale beschermingszones worden aangewezen. Voor de soorten van bijlage III moeten volgens het decreet natuurbehoud ook instandhoudingsmaatregelen worden genomen en moeten volgens de Habitatrichtlijn deze soorten over het hele Vlaamse grondgebied worden beschermd. De soorten van bijlage II en III zijn voor een groot deel echter dezelfde. In Vlaanderen komen op regelmatige basis 22 soorten voor van bijlage II, 33 soorten van bijlage III, 66 vogelsoorten van bijlage IV en 22 soorten geregeld voorkomende trekvogels (zoals bedoeld in artikel 4 van de Vogelrichtlijn).

2.2. Hoe komen de instandhoudingsdoelstellingen tot stand?

De instandhoudingsdoelstellingen voor een Europees te beschermen gebied (S-IHD) zijn "de verbeter- of behoudopgaven voor de Europees te beschermen habitats of populaties van Europees te beschermde soorten en hun leefgebieden, waarvoor het Europees te beschermen gebied is aange- meld of die in het Europees te beschermen gebied voorkomen." De bestaande regelgeving⁽⁵⁾ geeft aan dat er eerst doelen op het niveau van Vlaanderen, de zogenaamde gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, moeten worden geformuleerd vooraleer er doelen op het niveau van een individuele speciale beschermingszone worden opgesteld.

¹ RICHTLIJN van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand

² RICHTLIJN 92/43/EEG van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna

³ Decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu en zijn wijzigingen

⁴ ofwel de soorten van bijlage II en IV van de Habitatrichtlijn respectievelijk annex I van de Vogelrichtlijn, en de niet in bijlage IV van dit decreet genoemde en op het grondgebied van het Vlaamse Gewest geregeld voorkomende soorten trekvogels. Een trekvogel wordt als geregeld voorkomend beschouwd als de trekkende populatie voldoet aan de internationaal aanvaardde 1%-criterium, dit wil zeggen waarvan geregeld 1% van de West-Europese populatie in ons land verblijft.

⁵ Besluit van de Vlaamse Regering van 3 april 2009 betreffende de aanwijzing van speciale beschermingszones en de vaststelling van instandhoudingsdoelstellingen

Die gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen zijn dus de verbeter- of behoudopgaven voor het behouden, herstellen of ontwikkelen van een gunstige staat van instandhouding op Vlaams niveau van de in het Vlaamse Gewest voorkomende Europees te beschermen habitats of soorten. Zij leggen vast wanneer een Europees te beschermen habitat, via doelen op vlak van areaal, oppervlakte en kwaliteit, en een Europees te beschermen soort, via doelen op vlak van areaal, populatie en kwaliteit van het leefgebied, in een gunstige staat van instandhouding zijn. Met andere woorden wanneer ze duurzaam zullen kunnen overleven in Vlaanderen. Het spreekt voor zich dat de instandhoudingsdoelstellingen van een speciale beschermingszone moeten bijdragen tot de realisatie daarvan. De gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen zijn door de Vlaamse Regering definitief vastgesteld op 23 juli 2010. **In hoofdstuk 4 worden de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen die van belang zijn voor dit gebied voorgesteld.**

Ter informatie: Doelen voor areaal, oppervlakte, populaties en kwaliteit

Areaal = het natuurlijke verspreidingsgebied van een habitat/soort binnen Vlaanderen. Dit komt ruwweg overeen met de ruimtelijke grenzen waarbinnen de habitat of soort binnen Vlaanderen voorkomt.

Oppervlakte = de som van de oppervlaktes van elke plek van een bepaald habitatype dat voorkomt. De gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen doen onder meer een uitspraak over de noodzakelijke oppervlakte-doelstellingen voor Vlaanderen en dit voor elk habitatype. In de S-IHD wordt het oppervlakte-doel per gebied bepaald.

Populatie = de totale populatie van de betrokken soort, dus in principe alle individuen bij elkaar opgeteld. De gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen doen een uitspraak over populatie-doelstellingen voor Vlaanderen. In de specifieke instandhoudingsdoelstellingen wordt het populatie-doel per gebied bepaald.

Kwaliteit = de mate waarin de ecologische kenmerken aanwezig zijn die kenmerkend zijn voor een habitat of het leefgebied van een soort. Voor bossen is er bijvoorbeeld sprake over natuurlijke verjonging, gevarieerde ouderdomsstructuur, nutriëntencycli en aanwezigheid van dood hout. Voor waterafhankelijke systemen is het ecohydrologische regime essentieel. De kwaliteit van het leefgebied van een soort wordt bijvoorbeeld bepaald door de grootte van voortplantingsgebieden, de foerageergebieden en de rustgebieden. In de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen worden algemene doelstellingen gegeven voor een aantal typische kenmerken van habitats en leefgebieden van soorten. In de specifieke instandhoudingsdoelstellingen worden kwaliteitsdoelstellingen voor habitats en leefgebieden van soorten op gebiedsniveau omschreven.

De instandhoudingsdoelstellingen voor een Europees te beschermen gebied worden opgemaakt op basis van een onderbouwend rapport dat de volgende componenten bevat:

1. Een analyse van het gebied in kwestie op vlak van de Europees te beschermen habitats en soorten.
2. De beoordeling van de actuele staat van instandhouding alsook, voor zover dat mogelijk is, de trends sinds de aanmelding, van de Europees te beschermen habitats en soorten, rekening houdend met de ecologische vereisten van die habitats en soorten.
3. Een inschatting van de potenties voor duurzame instandhouding van de relevante Europees te beschermen habitats en soorten in het gebied in kwestie.
4. Een beoordeling van het belang van het gebied voor elke relevante Europees te beschermen habitat en soort, in het licht van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, en hieruit volgend een beoordeling van het belang van elke habitat en soort binnen het Europees te beschermen gebied in kwestie.
5. Het formuleren, op basis van punt 1 tot en met 4, van instandhoudingsdoelstellingen per relevante Europees te beschermen habitat en soort in het gebied, met het oog op het formuleren van instandhoudingsdoelstellingen voor het Europees te beschermen gebied, zoals vermeld onder punt 9.
6. Een opgave van maatregelen die kunnen bijdragen aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen, vermeld in punt 5.

7. Een beschrijving, in hoofdlijnen, van de planologische status van het gebied en een socio-economische actorenanalyse van de voornaamste eigenaars- en gebruikerscategorieën in of in de nabijheid van het gebied.
8. Een beschrijving van de bedreigingen en kansen met betrekking tot het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen, vermeld in punt 5.
9. Het formuleren van een voorstel van instandhoudingsdoelstellingen voor het Europees te beschermen gebied, op basis van de doelstellingen, vermeld in punt 5, waarbij de prioriteiten werden geïntegreerd, rekening houdend met punt 4 en 8, en na punt 6 en 7 in overweging te hebben genomen.

Het Agentschap voor Natuur en Bos heeft de opdracht gekregen voor de opmaak van de onderbouwende rapporten. Ze wordt hierbij wetenschappelijk ondersteund door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Om het gehele proces van start tot finish te begeleiden heeft de minister ook een overleggroep in het leven geroepen. Deze Vlaamse overleggroep bestaat uit vertegenwoordigers van organisaties die belangen behartigen die rechtstreeks beïnvloed worden door invloed hebben op de uitvoering van de instandhoudingsdoelstellingen. In de praktijk zijn dit vertegenwoordigers van de landbouworganisaties, natuurverenigingen, gebruikers van het buitengebied en de economische sector.

De minister stelt een voorontwerp van instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten vast voor een Europees te beschermen gebied, op basis van:

- 1° dit rapport;
- 2° een door het Agentschap voor Natuur en Bos opgemaakt verslag van de consultatie van de betrokken doelgroepen in het betrokken gebied;
- 3° het overleg met de overleggroep over de in de twee vorige punten vermelde documenten.

De minister legt dit voorontwerp voor aan de Vlaamse Regering, die hierover een principiële beslissing neemt en hieromtrent advies vraagt aan de Milieu- en Natuurraad Vlaanderen (Minaraad), de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) en de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij (SALV). Na dit advies stelt de Vlaamse Regering de instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten voor het desbetreffende gebied definitief vast.

Ter info: statuut van dit rapport

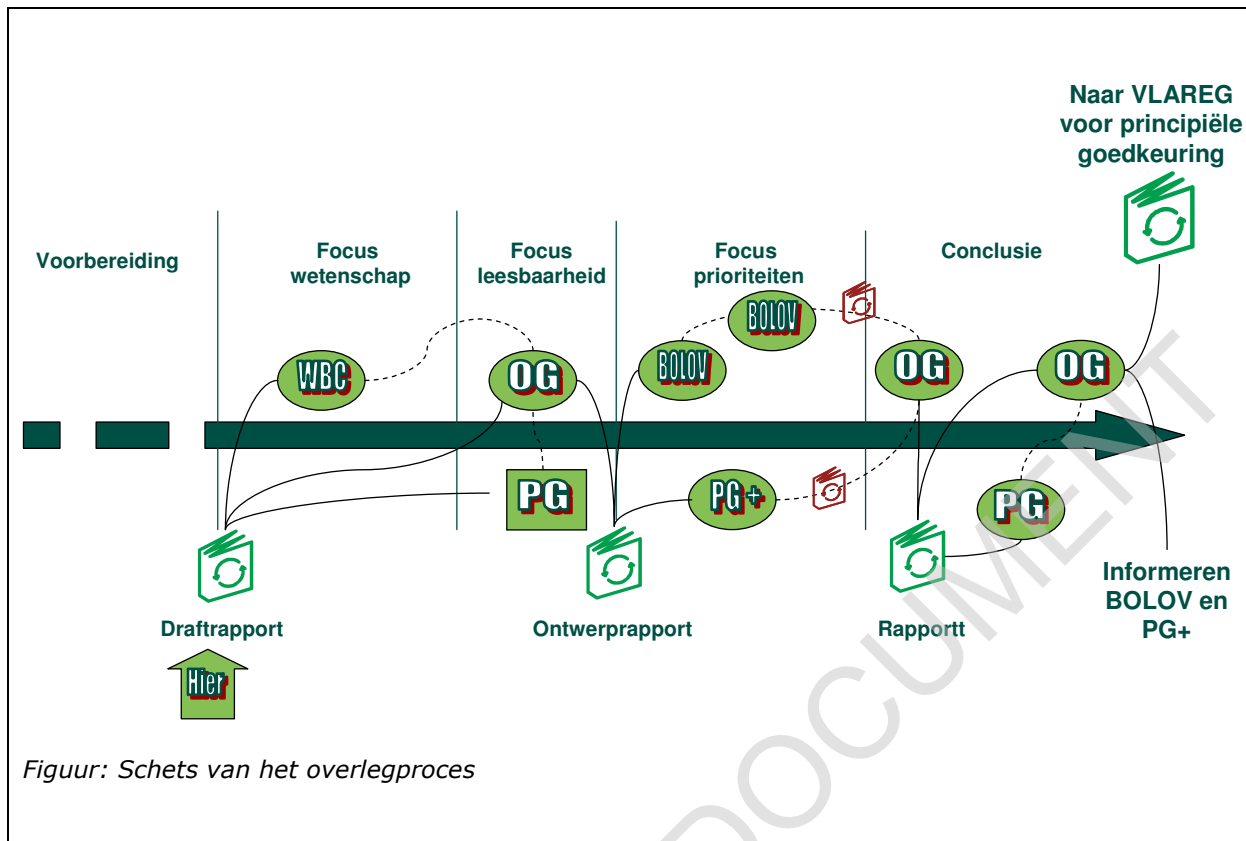
De rapporten voor de onderbouwing van de instandhoudingsdoelstellingen zijn opgemaakt door het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB). Het ANB wordt wetenschappelijk ondersteund door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO). In overleg met de Vlaamse Overleggroep is een consultatieproces ontworpen voor elk rapport.

In een eerste stap wordt een **ontwerprapport** wetenschappelijk getoetst door een Wetenschappelijke Begeleidingscommissie (WBC). Tevens wordt het ontwerprapport getoetst op zijn duidelijkheid en leesbaarheid door de Vlaamse Overleggroep (OG) en de betrokken Vlaamse administraties verzameld in de Projectgroep (PG). Op basis van de verzamelde reacties wordt door het ANB het ontwerp rapport bijgesteld.

In een tweede stap wordt het **ontwerprapport** voor advies voorgelegd aan de betrokken belangengroepen in het betrokken gebied: het bovenlokaal overleg (BOLOV). Ook wordt advies gevraagd aan lokale besturen (gemeente en provincie) en administraties (de belangrijkste betrokken administraties zetelen in de projectgroep). Door het ANB wordt een voorstel voor reactie (ontwerp van reactienota) uitgewerkt. Deze wordt besproken met de Vlaamse Overleggroep en de Projectgroep. Op basis van dit overleg werkt het ANB de ontwerpreactienota en het ontwerprapport bij.

Het **definitief rapport** vormt de basis voor de beslissingen van de Vlaamse Regering over de specifieke instandhoudingsdoelstellingen.

Voorliggend rapport is het definitief rapport dat is opgemaakt door het Agentschap voor Natuur en Bos en dat de basis vormt voor de beslissingen van de Vlaamse Regering over de specifieke instandhoudingsdoelstellingen.

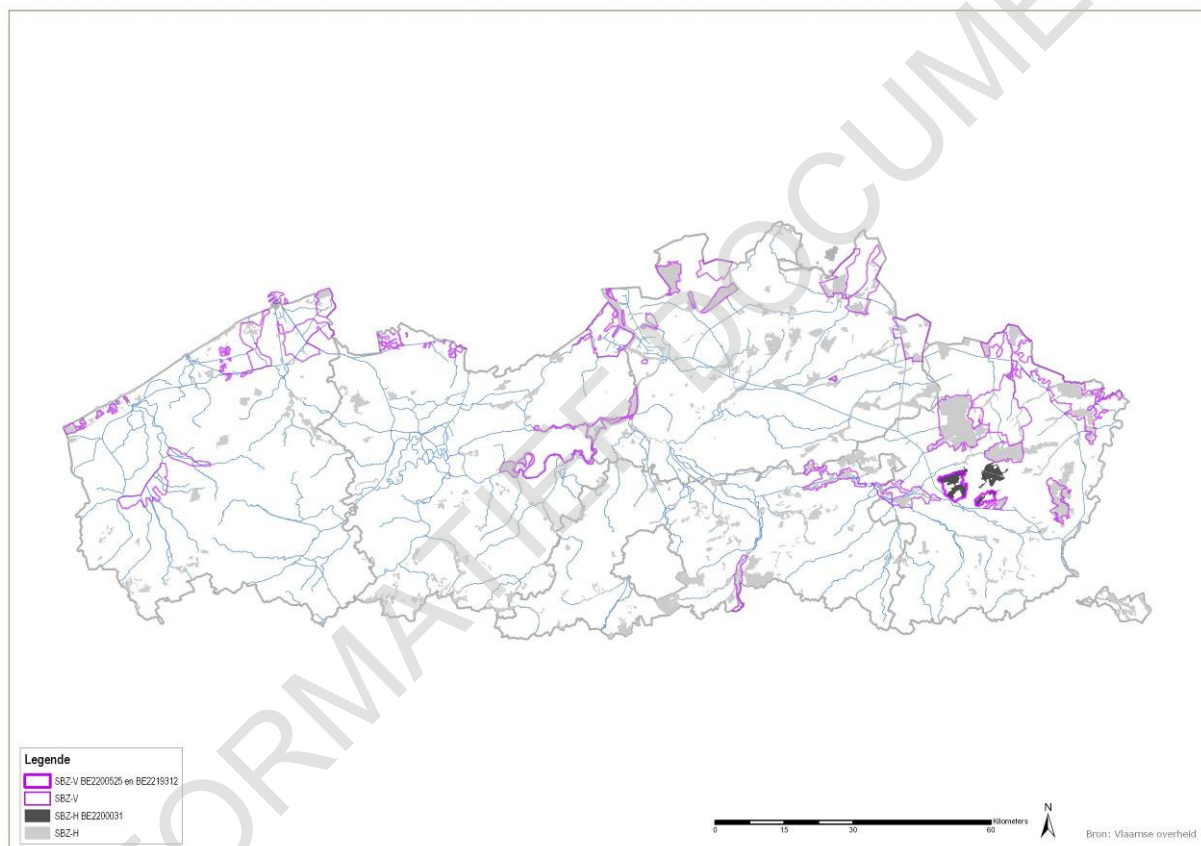
Figuur: Schets van het overlegproces

3. Over welk gebied gaat dit rapport

Het gebied, waarvoor dit rapport wordt opgemaakt, betreft zowel een speciale beschermingszone in uitvoering van de Habitatrictlijn (SBZ-H) als twee in uitvoering van de Vogelrichtlijn (SBZ-V):

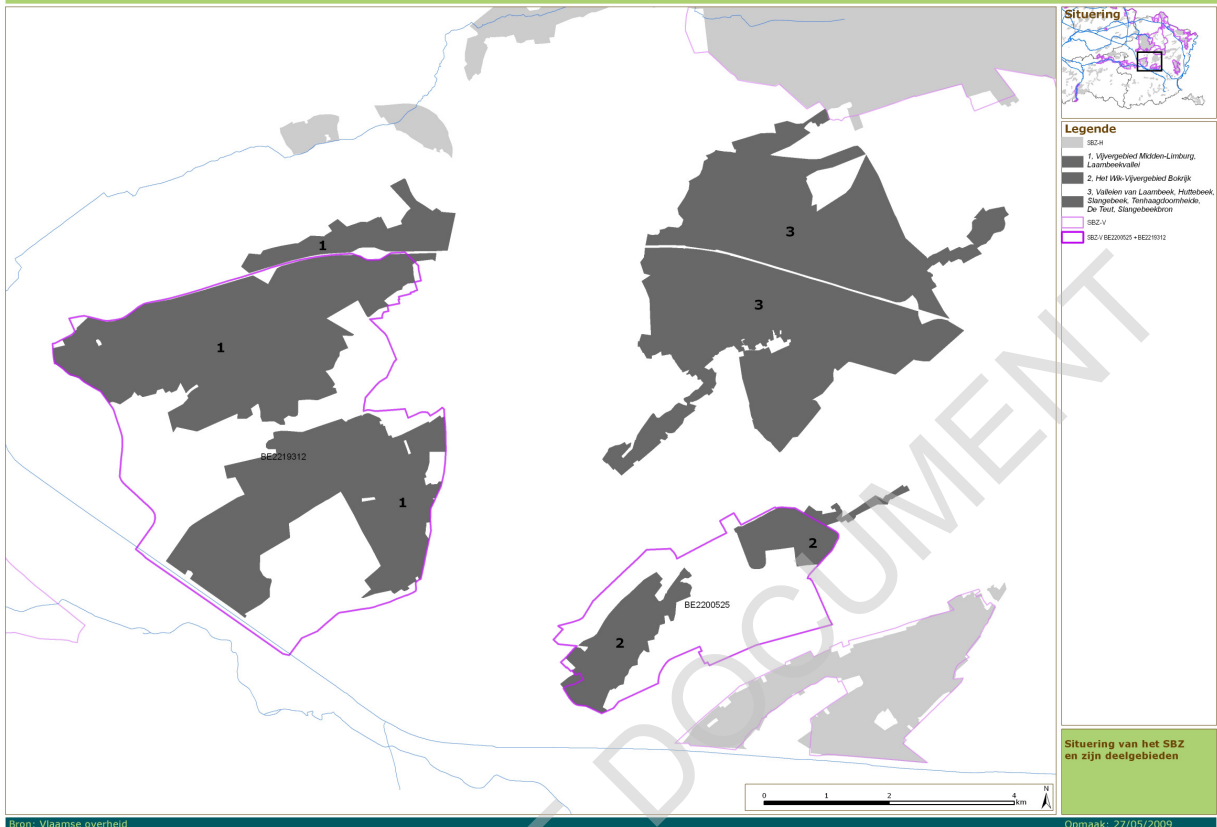
- SBZ-H BE2200031 – Valleien van de Laambeek, zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden
- SBZ-V BE2200525 – Bokrijk en omgeving.
- SBZ-V BE2219312 – Vijvercomplex Midden-Limburg

Deze speciale beschermingszones strekken zich uit over de gemeenten Heusden-Zolder, Zonhoven, Hasselt, Houthalen-Helchteren en Genk in de provincie Limburg. Het gebied beslaat een totale oppervlakte van 5095.6 ha (Figuur 3-1).

Figuur 3-1. Situering van het gebied ten opzichte van het gehele Natura2000-netwerk.

Het volledige gebied kan pragmatisch onderverdeeld worden in 3 deelgebieden. De verschillende deelgebieden worden weergegeven op kaart (Figuur 3-2).

Figuur 3-2: Situering van de deelgebieden in het rapport

Tabel 3-1: Overzicht van de deelgebieden gebruikt in het rapport

Deelgebiedcode	Deelgebiednaam	Oppervlakte
BE2200031-1/ BE2219312	Vijvergebied Midden-Limburg, Laambeekvallei verder: deelgebied 1 of vijvergebied Midden-Limburg genoemd.	2717.3 ha
BE2200031-2/ BE2200525	Deelgebied 2 of Bokrijk- Het Wik	811.6 ha
BE2200031-3	Valleien van Laambeek, Huttebeek, Slangebeek, Tenhaagdoornheide, De Teut, Slangebeekbron verder deelgebied 3 of de Teut-Tenhaagdoornheide genoemd.	1566.7 ha
Totale oppervlakte		5095.6 ha

De totale oppervlakte van het SBZ-H is 3627 ha. De SBZ-V 'Het Vijvercomplex van Midden-Limburg' en 'Bokrijk en omgeving' beslaan respectievelijk 2563 ha en 785 ha. Deze 2 Vogelrichtlijngebieden overlappen gedeeltelijk met het Habitatrictlijngebied.

4. Overzicht van de habitats en soorten en hun relatieve belang voor Vlaanderen

Op 8 mei 2009 hebben het Agentschap voor Natuur en Bos en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek een onderbouwend rapport aan de minister bevoegd voor het natuurbehoud overgemaakt. Op basis van dit rapport heeft de Vlaamse Regering de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen definitief goedgekeurd op 23 juli 2010. In dat rapport wordt het belang van een speciale beschermingszone voor het bereiken van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen gesitueerd.

Ter info: Het relatieve belang van de Speciale beschermingszones voor het realiseren van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen

Het rapport ter onderbouwing van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen geeft een indicatie over het relatieve belang van de verschillende speciale beschermingszones voor het realiseren van de globale Vlaamse instandhoudingsdoelen. Volgend onderscheid wordt gemaakt:

- In de "essentiële" en "zeer belangrijke" gebieden zijn, afhankelijk van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, prioritaire acties aangewezen voor het halen of behouden van de Vlaamse doelen.
- De "belangrijke" gebieden hebben een klein oppervlakte- of populatieaandeel van Europees te beschermen habitats en/of soorten.
- In de onderbouwende rapportage worden ook "kennislacunes" aangegeven die verder onderzocht moeten worden tijdens de opmaak van de specifieke instandhoudingsdoelstellingen. Voor deze gebieden was het, tijdens de opmaak van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, onduidelijk of ze een bijdrage kunnen leveren aan de Vlaamse doelstellingen.

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van de habitats en soorten waarvoor dit gebied belangrijk is volgens de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen. Voor de betrokken habitats en soorten wordt het belang van het gebied voor het duurzaam voortbestaan van habitat of soort (essentieel, zeer belangrijk of belangrijk) weergegeven. Daarnaast wordt een samenvatting van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen weergegeven. In Bijlage I zijn per habitat en soort de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen in het geheel weergegeven.

Tabel 4-1. Samengevate weergave van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen van toepassing in dit gebied ('=' behoud van de huidige situatie of '↑' verbetering) en het belang van het gebied voor de realisatie ervan ('***' essentieel, '**' zeer belangrijk of '*' belangrijk).

SBZ-V BE2219312 Het Vijvercomplex van Midden Limburg

Soort	Relatief belang van dit SBZ-H	Areaal	Populatie	Kwaliteit leefgebied
Slobeend - <i>Anas clypeata</i>	***	=	=	↑
Woudaap - <i>Ixobrychus minutus</i>	***	↑	↑	↑
Zwarte specht - <i>Dryocopus martius</i>	*	=	=	↑
Ijsvogel - <i>Alcedo atthis</i>	**	=	=	=
Blauwborst - <i>Luscinia svecica</i>	*	=	=	↑
Wespendief - <i>Pernis apivorus</i>	**	=	=	↑
Boomleeuwerik - <i>Lullula arborea</i>	*	=	=	↑
Bruine kiekendief - <i>Circus aeruginosus</i>	*	=	=	↑
Grote zilverreiger - <i>Egretta alba</i>	***	=	=	=
Krakeend - <i>Anas strepera</i>	***	=	=	↑
Roerdomp - <i>Botaurus stellaris</i>	***	↑	↑	↑

SBZ-H BE2200031 Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden

Habitats	Relatief belang van dit SBZ-H	Areaal	Populatie	Kwaliteit leefgebied
2310 - Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten	*	=	↑	=
2330 - Open grasland met Corynephorus- en Agrostisoorten op landduinen	*	=	↑	↑
3110 - Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (Littorelletalia uniflora)	* * *	↑	↑	↑
3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de Littorelletalia uniflora en/of de Isoëtes-Nanojuncea	* * *	↑	↑	↑
3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition	* * *	=	↑	↑
4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix	* *	=	↑	↑
4030 - Droge Europese heide	* *	=	↑	↑
6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)	* *	↑	↑	=
6410 - Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu-Molinion)	*	↑	↑	↑
6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones	*	=	↑	↑
6510 - Laaggelegen schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)	*	=	↑	=
7140 - Overgangs- en trilveen	* *	↑	↑	↑
7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhyn-	Kennis lacune	=	=	↑

chosporion				
9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion)	*	=	↑	↑
9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met Quercus robur op zandvlakten	* * *	=	↑	↑
91E0 - Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	* *	=	↑	↑

Soorten Habitatrictlijn

Soort	Relatief belang van dit SBZ-H	Areaal	Populatie	Kwaliteit leefgebied
Bittervoorn - Rhodeus sericeus amarus	*	=	=	=
Drijvende waterweegbree - Luronium natans	* * *	=	↑	=
Franjestaart - Myotis nattereri	*	=	↑	↑
Gevlekte witsnuitlibel - Leucorrhinia pectoralis	* *	↑	↑	↑
Grote modderkruiper - Misgurnus fossilis	* *	↑	↑	↑
Heikikker - Rana arvalis	* *	=	=	↑
Laatvlieger - Eptesicus serotinus	Kennis lacune	=	=	↑
Meervleermuis - Myotis dasycneme	*	=	=	↑
Platte schijfhoren - Anisus vorticulus	* *	=	↑	=
Rugstreepad - Bufo calamita	* *	=	=	↑
Ruige dwergvleermuis / Gewone dwergvleermuis / Kleine dwergvleermuis - Pipistrellus species	Kennis lacune	=	=	↑
Spaanse vlag - Callimorpha quadripunctaria	*	=	↑	↑

Beekprik - Lampetra planeri	**	↑	↑	↑
Boomkikker - Hyla arborea	***	↑	↑	↑
Knoflookpad - Pelobates fuscus	***	↑	↑	↑
Poelkikker - Pelophylax lessonae	**	=	=	↑
Gladde slang - Coronella austriaca	**	=	↑	↑
Rosse vleermuis - Nyctalus noctula	Kennis lacune	=	=	↑

SBZ-V BE2200525 Bokrijk en omgeving

Soort	Relatief belang van dit SBZ-H	Areaal	Populatie	Kwaliteit leefgebied
Woudaap - Ixobrychus minutus	***	↑	↑	↑
Zwarte specht - Dryocopus martius	*	=	=	↑
Ijsvogel - Alcedo atthis	*	=	=	=
Blauwborst - Luscinia svecica	*	=	=	↑
Wespendief - Pernis apivorus	**	=	=	↑
Roerdomp - Botaurus stellaris	***	↑	↑	↑

5. Beschrijving van de actuele toestand van de Europees te beschermen habitats en soorten in het gebied

In dit rapport worden de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor de Europees te beschermen soorten en habitats in hoofdstuk 8 onderbouwd. Dit gebeurt op basis van ecologische, aangevuld met socio-economische analyses. In dit hoofdstuk wordt de ecologische analyse over de actuele toestand van de Europees te beschermen habitats en soorten besproken. In paragraaf 5.1 wordt eerst het functioneren van het fysische systeem van het gebied besproken. Welke bodemtypes komen voor? Zijn er belangrijke grondwaterstromen? Wat is de invloed van het reliëf? Enzoverder. Het fysische systeem vormt immers de basis voor de ontwikkeling van natuurwaarden. In paragrafen 5.2 en 5.3 wordt een samenvatting gegeven van de ecologische analyse van het actueel voorkomen van de Europees te beschermen habitats en soorten voor dit gebied. De ecologische analyse zelf wordt toegevoegd in Bijlage 2. Op basis van deze analyse, en rekening houdend met de socio-economische context (zie hoofdstuk 6) worden in hoofdstuk 7 knelpunten geïdentificeerd en in hoofdstuk 8 doelen en prioriteiten bepaald.

Ter info: Toelichting van belangrijke termen gebruikt in dit hoofdstuk

Het *actuele voorkomen* is een beschrijving van waar een soort of habitat voorkomt en hoeveel.

De *actuele staat van instandhouding*: dit is een beschrijving van de huidige oppervlakte en kwaliteit van het Europees te beschermen habitat of van het leefgebied van een Europees te beschermen soort in dit gebied en de omschrijving van de achterliggende redenen.

De *trend* geeft de evolutie doorheen de tijd weer van de kwaliteit of kwantiteit van een habitat of soort.

De *potenties* geven aan hoeveel en eventueel waar er mogelijkheden zijn voor de uitbreiding of het herstel van een habitat of van een populatie van een soort.

5.1. Beschrijving van het fysische systeem

5.2. Samenvatting van voorkomen, actuele staat van instandhouding, trend en potenties van de habitats

In deze paragraaf wordt een samenvatting gegeven van de actuele situatie van de Europees te beschermen habitats binnen het gebied. Voor elk Europees te beschermen habitat uit hoofdstuk 4 wordt het voorkomen, de analyse van de actuele staat van instandhouding, de trends ten opzichte van de aanmelding en de potenties voor uitbreiding samenvattend beschreven. Voor de volledige analyse wordt verwezen naar bijlage II - Analyse van de Europees te beschermen habitats en soorten.

2310 - Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten

- Het actuele voorkomen Er is 37 ha gelegen in deelgebied 3 in de grote heideterreinen Molenheide, de Teut en Tenhaagdoornheide. 1ha komt voor ter hoogte van de Kluis (Bolderberg).
- Actuele staat van instandhouding Gedeeltelijk aangetast omwille van de beperkte oppervlakte, het versnipperd voorkomen, de sterke vermossing met grijs kronkelsteeltje en de grote oppervlakte die de afgelopen decaden door gebrek aan gepast beheer is geëvolueerd naar een droge heide met vaak opslag van den en berk.
- Trend Door successie is de oppervlakte van dit habitat afgenomen.

- Potenties Een goede potentie voor dit habitat is aanwezig ter hoogte van Kolberg in deelgebied 1. In deelgebied 3 ligt de beste potentie in de verboste duinengordel ter hoogte van de Huttenbeek, op de paraboolduin van Tenhaagdoornheide en aan de verboste duinengordels op de Teut, ten noorden van Klein Hengel en in het Hengelsbroek en ter hoogte van de Wagemanskeel.

2330 - Open grasland met Corynephorus- en Agrostissoorten op landduinen

- Het actuele voorkomen Binnen dit SBZ treffen we 8 ha aan in deelgebied 3, vaak in complex met habitat 2310, de psammofiele heide. De belangrijkste restanten bevinden zich op Molenheide, aan de duinengordel ten noordoosten van Molenheide en aan de paraboolduin op Tenhaagdoornheide.
- Actuele staat van instandhouding Gedeeltelijk aangetast omwille van de beperkte oppervlakte, het ontbreken van goed ontwikkelde korstmosvegetaties, de sterke vermosing met grijs kronkelsteeltje en de grote oppervlakte die de afgelopen decaden door gebrek aan gepast beheer is geëvolueerd naar een droge heide met vaak opslag van den en berk.
- Trend Door succesie is de oppervlakte van dit habitat afgenomen.
- Potenties De potentie is vergelijkbaar met deze van de psammofiele heide. Een goede potentie is aanwezig ter hoogte van het domein van Kolberg in deelgebied 1. In deelgebied 3 ligt de beste potentie in de verboste duinengordel ter hoogte van de Huttenbeek, op de paraboolduin van Tenhaagdoornheide en aan de verboste duinengordels op de Teut: ten noorden van Klein Hengel, in het Hengelsbroek en ter hoogte van de Wagemanskeel.

3110 - Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (Littorelletalia uniflora)

- Het actuele voorkomen Actueel komt 0.2 ha voor op het meest oostelijke ven van het Hengelsbroek.
- Actuele staat van instandhouding Gedeeltelijk aangetast omwille van het beperkte voorkomen van het habitat en van de kensoorten, de gedegradeerde structuur en de verzuring.
- Trend De oppervlakte van dit habitat is sterk afgenomen in areaal en oppervlakte. In het (recente) verleden waren er nog 2 andere vennen op de Teut aanwezig waar de vegetatie, vaak abundant, voorkwam.
- Potenties In deelgebied 3 hebben verscheidene vennen (historisch voorkomen waterlobelia) een potentie om te ontwikkelen tot dit habitat. In deelgebied 2 hebben een cascade van historische vijvers potentie om opnieuw naar dit habitat te ontwikkelen.

3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de Littorelletalia uniflora en/of de Isoëtes-Nanojuncea

- Het actuele voorkomen
In **deelgebied 1** treffen we goed ontwikkelde vegetaties van dit type aan in de Zonderik, op een nieuw gegraven waterpartij ten noorden van Platwijers en aan de Weyerman in Zolder. Daarbuiten kan dit habitat tot uiting komen bij een zomerdrooglegging van vijvers met een zandige bodem. De vegetaties zijn op deze locaties vaak maar een korte successiefase. Alles samen gaat het hier om 100ha.

Actueel komen in **deelgebied 2** goed ontwikkelde vegetaties enkel tot uiting in het oostelijk deel. Het merendeel van de vegetaties zijn zoals in deelgebied 1 vaak niet meer dan een korte successiefase. In totaal gaat het hier om 52 ha.

Het habitatype is actueel nog zichtbaar in het Welleke, de Teut en in de Laam- en Huttenbeekvallei (**Deelgebied 3**). In tal van vennen komen nog rompvegetaties voor. De oppervlakte is beperkt tot 5ha.
- Actuele staat van instandhouding
Gedeeltelijk aangetast omwille van de slechte kwaliteit van de aanvoerbekken, eutrofiëring, de abundante aanwezigheid van bodemwoelende vissen en het ontbreken van een gepast (peil-) beheer.
- Trend
De oppervlakte van dit habitat is sterk afgenomen in areaal en oppervlakte.
- Potenties
In deelgebied 1 en 2 is er in hoofdzaak een goede potentie voor habitat 3130. In deelgebied 3 zijn er vijvers met een goede potentie in de beekvalleien.

3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition

- Het actuele voorkomen
In het SBZ komt 29 ha voor. Steeds echter slecht ontwikkelde rompgemeenschappen van dit habitat. Deze vegetaties, die rijk zijn aan fonteinkruiden, komen door successie vaak voor in de waterstandfase van plassen waarop het habitat 3130 tot ontwikkeling komt.

Deelgebied 1: Op de grote vijver van Terlaemen komen enkele begeleidende soorten van dit habitat voor.

Deelgebied 2: In domein Bokrijk is één plas gekarteerd als habitat 3150. Waarschijnlijk door de abundante aanwezigheid van gele plomp. Verschillende van deze plassen evalueren bij geschikt beheer echter naar habitat 3130 met in de waterstandfase fonteinkruidrijke vegetaties van het habitat 3150.

Deelgebied 3: Op de Ballewijers in het Slangebeekbrongebied komen enkele typische soorten van dit habitat voor (onder andere kikkerbeet, loos blaasjeskruid, gele plomp).
- Actuele staat van instandhouding
Gedeeltelijk aangetast omwille van inlaat met geëutrofiëerd water, karpervraat, de slechte structuur en het ontbreken van een aangepast vijverbeheer.
- Trend
Onbekend
- Potenties
De vijvers in het SBZ hebben slechts een matige potentie voor dit habitat. Door successie kan habitat 3130 naar dit habitat evolueren.

3160 - Dystrofe natuurlijke poelen en meren

- Het actuele voorkomen
We treffen het habitatype actueel aan op verschillende vennen op de Teut in deelgebied 3. De oppervlakte bedraagt 0.5 ha. In de overige deelgebieden komt het niet voor.
- Actuele staat van instandhouding
Gedeeltelijk aangetast aangezien het merendeel van de vennen, die van nature tot dit habitat behoren, verzuurd zijn waardoor sleutelsoorten ontbreken. Door de verzuring en de abundante aanwezigheid van uitheemse invasieve vissen zijn deze vennen tevens ongeschikt voor habitattypische soorten als heikikker.
- Trend
De vegetatievlekken met sleutelsoorten zijn sterk afgenomen.
- Potenties
In deelgebied 3 hebben de aanwezige vennen met een venige bodem potentie om tot dit habitat te ontwikkelen.

4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix

- Het actuele voorkomen
In **deelgebied 1** vinden we 8 ha terug op Terlaemen, Vogelsang en ten noorden van Platwijers. Slechts een klein deel hiervan is goed ontwikkeld.

In het oosten van **deelgebied 2** is actueel 5 ha aanwezig in het het Wik en het Klotbroek.

In **deelgebied 3** treffen we 35ha aan op de Teut en op Tenhaagdoornheide. In hoofdzaak in de valleien die het gebied doorsnijden maar ook een beperkte oppervlakte op het plateau.
- Actuele staat van instandhouding
Gedeeltelijk aangetast omwille van de verdroging en verzuring van grote delen van de natte heide (wat een negatief effect heeft op de sleutelsoorten en vergrassing, verbossing van het habitat versneld). In 2009 is het gentiaanblauwtje, de topindicator van een goede natte heide, uitgestorven in het gebied. De E314 is een barrière voor habitattypische soorten als heikikker.
- Trend
Door successie en verdroging is de oppervlakte natte heide sterk afgenomen. Er is dus sprake van een dalende trend.
- Potenties
In de omgeving van alle beekvalleien komen tal van gronden voor met een goede potentie voor dit habitat. Een aantal stukken zijn pas in het recent verleden verloren gegaan.

4030 - Droge Europese heide

- Het actuele voorkomen
Actueel komt er in **deelgebied 1** 46ha droge heide voor. De grootste oppervlakte vinden we bovenop en aan de noordflank van de Kluis.

In de zelfde regio liggen rond de Grote vijver van Vogelsang meerdere –vaak recent verboste- plekken heide.

Centraal in het gebied ligt een vrij grote oppervlakte heide (ten zuiden van de residentiële woonzone van Bolderberg) maar deze is door het ontbreken van gepast beheer sterk aan het verbossen.

Ter hoogte van Kolberg liggen kleine oppervlakten heide en ook ter hoogte van Platwijers komen nog verschillende snippers voor, vaak echter met een hoge natuurwaarde.

In **deelgebied 2** komt 4ha droge heide voor. Voornamelijk in het Wik.

In **deelgebied 3** komt 506 ha droge heide voor, in hoofdzaak gelegen in drie grote heidegebieden: Tenhaagdoornheide, de Teut en Molenheide.

Een deel van deze droge heide bestaat op de diestiaankoppen ter hoogte van de Kluis en de Teut uit een mineraalrijker type waar deze diestiaanzanden/stenen dagzomen. In deelgebied 2 en 3 komt plaatselijk tevens een bosbesrijk subtype voor, hetgeen een subboreaals relict is van de droge heide.
- Actuele staat van instandhouding
Gedeeltelijk aangetast omwille van de vermossing in de grote heide-terreinen, de verbossing en het versnipperd voorkomen in deelgebied 1. De E314 is een barrière voor habitattypische soorten als gladde slang en rugstreeppad.
- Trend
De trend is stabiel. Door verbossing is, in hoofdzaak, de oppervlakte droge heide in deelgebied 1 sterk achteruitgegaan. In deelgebied 3 zijn recent verschillende oude stukken opnieuw naar heide omgevormd.
- Potenties
Een goede potentie is aanwezig in alle deelgebieden. Voornamelijk op en rond de huidige habitatrelicten of rond de grote aaneengesloten habitattentiteiten.

6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

- Het actuele voorkomen
Binnen **deelgebied 1** treffen we 0,3ha heischraal grasland aan ten zuiden van de Van Heeswijkvijver.

Binnen **deelgebied 3** treffen we 1ha heischraal grasland aan op enkele plaatsen op de Teut en een zeer goed ontwikkeld stuk op Tenhaagdoornheide.

Net buiten het SBZ tussen deelgebied 2 en 3 komt het best ontwikkelde soortenrijke heischrale grasland van Midden-Limburg voor (subtype hmo) ter hoogte van de Kauwbosstraat.

- Actuele staat van instandhouding Gedeeltelijk aangetast omwille van het wegvallen van gepast beheer waardoor grote oppervlakten voormalig heischraal grasland actueel verruigd of verbost zijn. De oppervlakte is te beperkt om duurzame populaties van habitattypische soorten te herbergen. In 1995 is de populatie gentiaanblauwtje die aanwezig was op het nat heischraal grasland van de Kauwbosstraat uitgestorven.
- Trend De oppervlakte en kwaliteit van de heischrale graslanden is sterk afgenomen in het SBZ. In de Laambeekvallei en de bovenloop van de Roosterbeekvallei (Hengelhoef) kwamen enkele soortenrijke heischrale graslanden voor maar door gebrek aan beheer zijn actueel gedegradeerd. Er is bijgevolg sprake van een dalende trend.
- Potenties Potnat toont grote aaneengesloten vlakken met een goede potentie voor de ontwikkeling van dit habitat in deelgebied 3 ter hoogte van de grote heideterreinen en in het oosten van deelgebied 1 ter hoogte van de getuigenheuvel (Kluis) en Waterlozen.

6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones

- Het actuele voorkomen In de valleien die doorheen **deelgebied 1** lopen treffen we 31ha aan. Grotere aaneengesloten blokken komen voor in de Laambroeken naast kleine snippers in de vallei van de Bolderbergbeek en de Roosterbeek.

Binnen **deelgebied 3** komt 3ha voor in de vallei van de Roosterbeek en de Laambeek.
- Actuele staat van instandhouding Gedeeltelijk aangetast omwille van het versnipperd voorkomen en de beperkte aanwezigheid (zowel aantal als bedekking) van sleutelsoorten.
- Trend De oppervlakte is toegenomen door het wegvallen van hooilandbeheer in de beekvalleien.
- Potenties Goede potentie voornamelijk in de beekvalleien, stroomafwaarts van de brongebieden. Aangezien er geen aluvium aanwezig is betreffen het soortenarme voedselrijke ruigten, een verruigingsfase van natte beemden die historisch tweemaal per jaar gemaaid werden.

6510 - Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

- Het actuele voorkomen Binnen dit SBZ-H komt slechts 1ha van dit habitat voor, ter hoogte van de Laambroeken en de Koningsbergweg.
- Actuele staat van instandhouding Gedeeltelijk aangetast omwille van de beperkte oppervlakte en de beperkte aanwezigheid (zowel aantal als bedekking) van sleutelsoorten.
- Trend Onbekend
- Potenties Nergens in het SBZ komt een goede potentie voor dit habitat voor. Plaatselijk in de Laambroeken en Terlaemen is er een matige potentie. Het optimum van dit habitat situeert zich op leem, zandleem bodems.

7140 - Overgangs- en trilveen

- Het actuele voorkomen In **deelgebied 1** komt 3ha (mesotrofe, zwak zuur tot neutrale type en beperkt eveneens oligotrofe, zure type) voor in het gebied Terlaemen en op Wijvenheide.
- Actuele staat van instandhouding 9ha (oligotrofe, zure type) komt voor in **deelgebied 3** op de Teut. De actuele staat van het mesotrofe subtype is gedeeltelijk aangetast omwille van het beperkt voorkomen, de verbossing en het beperkt aantal sleutelsoorten. Habitattypische soorten zoals onder andere gevlekte witsnuitlibel en hoogveenglanslibel zijn afwezig. Andere habitattypische soorten zoals heikikker en gevlekte glanslibel komen in relictpopulaties voor.

De actuele staat van het Oligotrofe, zure subtype is gedeeltelijk aangetast omwille van de grote oppervlakte die actueel verdroogd en/of verbost is.
- Trend Door verdroging en verbossing is de oppervlakte afgenomen. Er is bijgevolg een dalende trend.
- Potenties Potnat doet geen uitspraak over het potentieel voorkomen van dit habitat in het SBZ.

7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion

- Het actuele voorkomen Voor habitat 7150 is er geen habitatkaart beschikbaar aangezien het steeds in complex met habitat 4010 voorkomt. Veenslenken vinden we echter terug in **deelgebied 1** ter hoogte van Terlaemen, in **deelgebied 2** ter hoogte van het Wik en het Klotbroek en in **deelgebied 3** in de Teut en Tenhaagdoornheide.
- Actuele staat van instandhouding Gedeeltelijk aangetast omwille van de beperkte oppervlakte en het versnipperd voorkomen (zie habitat 4010).
- Trend Door successie, verdroging en bebossing is de oppervlakte natte heide en slenken in veengronden sterk afgenomen. Er is dus sprake van een dalende trend.
- Potenties Potnat doet geen uitspraak over het potentieel voorkomen van dit habitat in het SBZ.

9190 en 9120- Oude zuurminnende eikenbossen met *Quercus robur* op zandvlakten en Atlantische zuurminnende beukenbossen met *Ilex* en soms ook *Taxus* in de ondergroei (*Quercion robori-petraeae* of *Ilici-Fagenion*)

- Het actuele voorkomen Actueel komt er 134ha voor in **deelgebied 1**. De grootste blokken bevinden zich op Vogelzang.

In **deelgebied 2** komt 31ha voor verdeeld over 3 blokken, zowel in het oostelijk als in het westelijk deel.

In **deelgebied 3** komt actueel 58ha voor. Enkele goed ontwikkelde kleine stukken komen verspreid voor op Teut en Tenhaagdoornheide.

- Actuele staat van instandhouding Gedeeltelijk aangetast omwille van de slechte structuur, de talrijke aanwezigheid van exoten en de beperkte aanwezigheid van sleutelsoorten.
- Trend Door successie en verbossing is de oppervlakte bos toegenomen in het SBZ. Het betreft hier meestal wel geen habitatwaardig bos gezien de jonge leeftijd van de bestanden.
- Potenties Een goede potentie is in grote delen van het SBZ aanwezig.

91E0 - Alluviale bossen met *Alnion glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (Alno-Padion, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

- Het actuele voorkomen In **deelgebied 1** komt 128ha in voor in de beekvalleien. De grootste concentratie situeert zich in het NO in de Laambroeken.

In **deelgebied 2** komt 50 ha voor. We treffen het habitat zowel in het oostelijk als in het westelijk deel aan.

In **deelgebied 3** komt 92ha voor in de vallei van de Roosterbeek en de vallei van de Laambeek. Vaak grote aaneengesloten blokken habitat.
- Actuele staat van instandhouding Gedeeltelijk aangetast omwille van de slechte structuur, beperkte hoeveelheid dood hout en de beperkte bedekking van sleutelsoorten in de kruidlaag. Verdroging door ontwateringsgrachten en de plaatselijk te diepe ligging van de Roosterbeek zijn net als de slechte kwaliteit van het beekwater belangrijke knelpunten.
- Trend De oppervlakte van dit habitat is toegenomen, enerzijds door het wegvallen van beheer in de voormalige hooilanden en anderzijds door bebossingen. Er is dus sprake van een positieve trend.
- Potenties Een goede tot matige potentie voor dit habitat vinden we in de beekvalleien.

5.3. Samenvatting van voorkomen, actuele staat van instandhouding trend en potenties van de soorten

In deze paragraaf wordt een samenvatting gegeven van de actuele situatie van de Europees te beschermen soorten binnen het gebied. Voor elk Europees te beschermen soort uit hoofdstuk 4 wordt het voorkomen, de analyse van de actuele staat van instandhouding, de trends ten opzichte van de aanmelding en de potenties voor uitbreiding samenvattend beschreven. Voor de volledige analyse wordt verwezen naar bijlage II - Analyse van de Europees te beschermen habitats en soorten.

Soorten

Kamsalamander - *Triturus cristatus*

- Het actuele voorkomen
De kamsalamander werd in 1998 op enkele kleinere waterpartijen en poelen ten noorden van Platwijers aangetroffen (Jacky Van Overstraten en Tom verschraegen). De soort werd in de rest van het Vijvergebied niet vastgesteld. De soort kwam wel tot in de jaren '90 voor op een poel van het domein Kiewit en is er ook recent nog waargenomen. Ook is er een recente waarneming op de Teut in Zonhoven (Natuurpunt studie, waarnemingen.be).

De populatie van Platwijers betreft mogelijk een kleine geïsoleerde populatie. Verdere inventarisaties zijn noodzakelijk om een goed beeld van de verspreiding te krijgen.
- Actuele staat van instandhouding
Gedeeltelijk aangetast omwille van de kleine populatie, de beschaduwing rondom verschillende poelen en de aanwezigheid van vis op de voortplantingswateren.
- Trend
Gezien de gebrekkige inventarisatiegegevens hebben we geen zicht op de trend van de soort.
- Potenties
Tal van vijvers en poelen in alle drie de deelgebieden hebben een goede potentie voor de soort.

Bittervoorn - *Rhodeus sericeus amarus*

- Het actuele voorkomen
Bittervoorn is een soort die in deelgebied 1 verspreid over vele vijvers voorkomt. De dichtheid van de populatie varieert van vijver tot vijver: van enkele honderden tot duizenden. Deze soort komt in het oostelijke deel van deelgebied 2 ook talrijk voor op het Wik. (eigen waarnemingen).
- Actuele staat van instandhouding
Goed tot uitstekend
- Trend
Er zijn geen gestandaardiseerde gegevens of tijdsreeksen waaruit een trend voor de soort is af te leiden.
- Potenties
Verbetering van de algemene waterkwaliteit zou wellicht tot gevolg hebben dat bijkomende biotopen kunnen gekoloniseerd worden. Tal van vijvers in deelgebied 1 en 2 hebben een goede potentie voor de soort.

Drijvende waterweegbree - *Luronium natans*

- Het actuele voorkomen
De soort komt actueel op 2 vijvers voor in het deelgebied vijvergebied Midden-Limburg en daarnaast tevens in de vallei van de Laambeek ter hoogte van Tenhaagdoornheide, aan het Welleke in verschillende gegraven poelen en op enkele vijvers in het Wik.

- Actuele staat van instandhouding Gedeeltelijk aangetast omwille van de gedegradeerde toestand van alle populaties, het grotendeels ontbreken van pionierssituaties op de meeste plekken waar de soort nog voorkomt en de aanwezigheid van karpers op verscheidene locaties. Op tal van locaties waar de soort recent verdwenen is spelen nog tal van andere knelpunten zoals slechte waterkwaliteit (eutrofiëring, verzuring), lichtregime etc.
- Trend Gezien de verslechterende waterkwaliteit en het afnemen van lokaties waar de soort wordt waargenomen de laatste jaren kan men spreken van een negatieve trend.
- Potenties Historisch kwam de soort veel talrijker voor in het SBZ en tal van vijvers in alle drie de deelgebieden hebben een goede potentie voor de soort. Aangepast beheer kan de resterende populaties nog behoorlijk doen uitbreiden.

Gevlekte witsnuitlibel - *Leucorrhinia pectoralis*

- Het actuele voorkomen Sinds 2000 is er éénmaal een exemplaar waargenomen op de Teut en in 2008 is een populatie ontdekt in de bovenloop van de Laambeek. Dit is aansluitend op het deelgebied de Teut- Tenhaagdoornheide in het aangrenzend SBZ "het Schietveld Houthalen-Helchteren". In het deelgebied vijvergebied Midden-Limburg is recent niet achter de soort gezocht.
- Actuele staat van instandhouding Gedeeltelijk aangetast, in deelgebied 3 omwille van de verzuring en de abundante aanwezigheid van invasieve, uitheemse vissoorten.
- Trend Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen. De sporadische waarnemingen in het SBZ doen vermoeden dat er nog een kleine populatie aanwezig is.
- Potenties Tal van vennen en vijvers in deelgebied 3, ter hoogte van het Slangbeekbrongebied, de Teut en de Laambeekvallei hebben een goede potentie voor de soort, net als verscheidene vijvers ter hoogte van Terlaemen en wijvenheide in deelgebied 1, aangezien ze gebufferd zijn met veel veenmossen en windluwe plekken.

Grote modderkruiper - *Misgurnus fossilis*

- Het actuele voorkomen De soort werd in de jaren '70 en '80 nog regelmatig gemeld bij afvissingen, zij het nooit talrijk. Laatste melding is van 1998 in het gebied Wijvenheide (waarneming viskweker Xavier Vandeput). De laatste jaren zijn verschillende malen grote modderkruipers vastgesteld bij afvissingen in het Wik in deelgebied 2 (vissenwerkgroep likona en waarneming Tom Verschraegen).
- Actuele staat van instandhouding Gedeeltelijk aangetast omwille van de matige habitatkwaliteit van de laatst gekende plek en het beperkt voorkomen, of ontbreken, van geschikt habitat in de omgeving.
- Trend De soort wordt enkel toevallig waargenomen bij afvissingen in het Wik. We hebben geen zicht op het actueel voorkomen van de soort en kunnen bijgevolg geen trend afleiden.
- Potenties Tal van vijvers in deelgebied 1 en 2 hebben een goede potentie voor de soort.

Meervleermuis - *Myotis dasycneme*

- Het actuele voorkomen De soort is waargenomen in het deelgebied Vijvergebied Midden-Limburg. De exacte verspreiding is door een gebrek aan gebiedsdekkende inventarisaties niet gekend.
- Actuele staat van instandhouding onbekend
- Trend Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen.
- Potenties
 - Voornamelijk in deelgebied 1 en 2 is geschikt jachtgebied aanwezig. De overige stukken hebben een grote potentie om als geschikt jachtgebied te ontwikkelen.

Platte schijfhoren - *Anisus vorticulus*

- Het actuele voorkomen De soort is in het verleden waargenomen op Terlaemen in Zolder. In 2002 werd het voorkomen van de soort hier opnieuw bevestigd (waarneming Thomas Lemmens).
- Actuele staat van instandhouding Onbekend maar vermoedelijk gedeeltelijk aangetast omwille van de slechte waterkwaliteit en het grotendeels ontbreken van submerse vegetaties.
- Trend Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen.
- Potenties Gezien de meeste plassen van nature voedselarmer zijn heeft het SBZ eerder een matige potentie voor de soort.

Spaanse vlag - *Callimorpha quadripunctaria*

- Het actuele voorkomen De soort wordt meer en meer waargenomen in het SBZ maar vaste populaties zijn (nog) niet aanwezig of gekend.
- Actuele staat van instandhouding Gedeeltelijk aangetast omwille van het beperkt en versnipperd voorkomen van geschikt habitat.
- Trend Er zijn de laatste jaren steeds meer waarnemingen van Spaanse vlag en er hebben zich recent verschillende populaties gevestigd in Limburg, ook in de nabijheid van het SBZ. Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen maar de toenemende waarnemingen wijzen in de richting van een toenemende trend.
- Potenties Een goede potentie door de afwisseling van diestiaanheuveld met potentieel structuurrijke bosranden en goed opwarmende vegetaties die overgaan in aangrenzende moerasgebieden.

Beekprik - *Lampetra planeri*

- Het actuele voorkomen De soort werd waargenomen op de Laambeek in het oostelijk deel van het SBZ opwaarts de Genaderse molen in 1994 (De Charleroy & Beyens, 1998). In 2010 werden tijdens afvissingen van het ANB en de provincie 14ex op drie locaties stroomopwaarts van de Genaderse molen gevangen. De exacte verspreiding en grootte van de populatie is nog onvoldoende gekend.
- Actuele staat van instandhouding Gedeeltelijk aangetast omwille van de ontoereikende waterkwaliteit van de Laambeek.
- Trend Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen.
- Potenties Zowel de Laambeek als de Roosterbeek, voor zijn passage door het centrum van Zonhoven, hebben een goede potentie voor de soort. Ook de Zusterkloosterbeek heeft mogelijk een potentie voor de beekprik (Gaethofs en dDe Vocht, 2003). De soort kwam in de jaren 30 nog massaal voor op de Zusterkloosterbeek.

Franjestaart - *Myotis nattereri*

- Het actuele voorkomen Er zijn geen recente waarnemingen van de soort in het SBZ door gebrek aan inventarisaties. De huidige verspreiding van de soort in het SBZ is niet gekend.
- Actuele staat van instandhouding De huidige staat van instandhouding is onbekend maar vermoedelijk gedeeltelijk aangetast omwille van de beperkte aanwezigheid van natuurlijke holtes en dood hout in de bossen.
- Trend Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen.
- Potenties Het SBZ heeft een goede potentie om als zomerverblijfplaats of jachtgebied te fungeren.

Heikikker - *Rana arvalis*

- Het actuele voorkomen De Heikikker komt verspreid in lage aantallen voor in het Vijvergebied Midden-Limburg (Terlaemen, Vogelzang, Zonderik, Platwijers) en in Bokrijk- Het Wik (Het Wik). In de Teut- Tenhaagdoornheide vinden we de soort plaatselijk terug in zowel Teut als Tenhaagdoornheide. De populatie (>50 in 2000) van Elsstreken (Zonhoven) werd in 2009 niet meer teruggevonden (Waarneming Tom verschraegen en Geert Beckers).
- Actuele staat van instandhouding In deelgebied 1 en 2 gedeeltelijk aangetast omwille van het gebrek en de achteruitgang van geschikt landbiotoop waardoor de populaties geïsoleerd zijn van mekaar. Door de slechte waterkwaliteit zijn tal van plassen te voedselrijk.

In deelgebied 3 gedeeltelijk aangetast omwille van verzuring, de talrijke aanwezigheid van vis en de E314 die de kleine populatie van Tenhaagdoornheide scheidt van de Teut.

- Trend Het aantal lokaties waar de soort wordt aangetroffen is afgenomen en een aanzienlijk percentage van de legsels op de Teut is beschimmeld (Waarneming Tom Verschraegen en Geert Beckers, Amfibieën & reptielenwerkgroep Likona).
- Potenties Een goede potentie voor zowel het land- als het waterbiotoop is te vinden in deelgebied 1 en 3. Beperkte oppervlakte met een goede potentie is echter ook aanwezig in deelgebied 2.

Laatvlieger - *Eptesicus serotinus*

- Het actuele voorkomen De soort is algemeen in Vlaanderen en we kunnen aannemen dat ze in heel het SBZ voorkomt.
- Actuele staat van instandhouding Onbekend maar waarschijnlijk goed tot uitstekend
- Trend Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen.
- Potenties Het SBZ heeft een goede potentie voor zowel de zomerverblijfplaats als het jachtgebied.

Rugstreeppad - *Bufo calamita*

- Het actuele voorkomen Een relatief grote populatie van deze soort komt binnen dit SBZ nog voor op de Teut en op Molenheide. In 2009 werd de soort voor het eerst in deelgebied 2 aangetroffen. In de omgeving treffen we tevens populaties aan op de terril en het industrieterrein van Waterschei, in de omgeving van de Schemmersberg, op het industrieterrein en de terril van Zwartberg, allen grenzend aan de oostgrens van dit SBZ.
- Actuele staat van instandhouding Gedeeltelijk aangetast omwille van de abundante aanwezigheid van vis op het merendeel van de vennen en de E314 die de noordgrens van de populatie vormt ondanks de grote oppervlakte geschikt biotoop op Tenhaagdoornheide.
- Trend Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen.
- Potenties Een goede potentie voor zowel het land- als het waterbiotoop is te vinden in deelgebied 1 en 3. Beperkte oppervlakte met een goede potentie zijn echter ook aanwezig in deelgebied 2. Voornamelijk de grote oppervlakte psammofiele en droge heide, landduinen en vennen op Tenhaagdoornheide hebben een zeer goede potentie.

Ruige dwergvleermuis / Gewone dwergvleermuis / Kleine dwergvleermuis - *Pipistrellus species*

- Het actuele voorkomen De dwergvleermuis is een algemene soort die waarschijnlijk overal in het SBZ aanwezig is.
- Actuele staat van instandhouding Onbekend maar waarschijnlijk goed tot uitstekend

- Trend Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen.
- Potenties Het SBZ heeft een goede potentie om te fungeren als zomer-, winterverblijfplaats en jachtgebied.

Boomkikker - *Hyla arborea*

- Het actuele voorkomen Actueel komen er 4 populaties voor, allen het deelgebied Vijvergebied Midden-Limburg gelegen, waarvan één grote populatie (>200 mannetjes). De soort werd pas vanaf 2000 opnieuw opgemerkt (8 roepende mannetjes) en het is voorbarig om van een gezonde, stabiele populatie te spreken. In 2002 is de soort uitgestorven in het Welleke (deelgebied 3) en in 2005 in het aangrenzend SBZ-H "de Maten" (drie oostelijk bezette utm-hokken op de kaart).
- Actuele staat van instandhouding Gedeeltelijk aangetast omwille van de slechte waterkwaliteit op het merendeel van de vijvers, het ontbreken van goed ontwikkelde ondergedoken en drijvende vegetaties, de abundante aanwezigheid van uitheemse, invasieve vissoorten (vaak ook in de directe omgeving van populaties), de beperkte oppervlakte landbiotoop en de vele drukke wegen die doorheen of rond het gebied lopen.
- Trend Het areaal is de afgelopen decennia sterk afgenomen met onder andere het uitsterven van populaties op het Welleke, Kiewit en in het aangrenzend SBZ 'de Maten'. In 2000 is de soort terug gevonden in deelgebied 1 en sindsdien zijn de aantallen daar sterk toegenomen.
- Potenties Tal van vijvers en poelen in alle drie de deelgebieden hebben een goede potentie voor de soort. Ook het omgevende landschap heeft een goede potentie tot ontwikkeling als geschikt landhabitat en/of als corridor.

Knoflookpad - *Pelobates fuscus*

- Het actuele voorkomen De soort wordt in deelgebied 3 nog teruggevonden in het Welleke en op één plas in de vallei van de Roosterbeek (Holsteen). In 2005 en 2006 werd de soort ook aangetroffen in deelgebied 2 in het Wik. In het recente verleden was hier ook een landwaarneming (amfibieënwerkgroep Likona, Roosen 2008). Gerichte inventarisaties moeten aantonen of de soort nog voorkomt in deelgebied 1. In de aangrenzende SBZ wordt de soort waargenomen in het SBZ-H "de Maten" en aan de zuidkant van het militair domein van Houthalen-Helchteren.
- Actuele staat van instandhouding Gedeeltelijk aangetast omwille van de lage aantallen die aanwezig zijn, het beperkt aantal visvrije voortplantingswateren, de inlaat met vervuild water op het Welleke, het nagenoeg ontbreken van landbiotoop rond het Welleke en de isolatie (door omgevend landschap en weggennet) van de resterende lokaties.
- Trend Enkel de populatie van het Welleke wordt jaarlijks geteld. De trend is hier afnemend.
- Potenties Tal van vijvers en poelen in alle drie de deelgebieden hebben een goede potentie voor de soort. Ook het omgevende landschap heeft een goede potentie tot ontwikkeling als landhabitat en/of corridor.

Poelkikker - *Pelophylax lessonae*

- Het actuele voorkomen In deelgebied De Teut- Tenhaagdoornsheide is de poelkikker een vrij algemene soort in de oligotrofe tot mesotrofe waterpartijen. Ook in de overige twee deelgebieden komt de soort op vele vijvers voor.
- Actuele staat van instandhouding Onbekend maar waarschijnlijk goed tot uitstekend. In de deelgebieden Vijvergebied Midden-Limburg en Bokrijk- Het Wik kan de soort bedreigd zijn door hybridisatie met de sinds 1994 geïntroduceerde meerkikker.
- Trend Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen.
- Potenties Tal van vijvers en poelen in alle drie de deelgebieden hebben een goede potentie voor de soort.

Gladde slang - *Coronella austriaca*

- Het actuele voorkomen Komt in deelgebied 3 voor op Tenhaagdoornsheide. Er worden jaarlijks verschillende waarnemingen verricht op verschillende plekken. In deelgebied 1 is er één onzekere waarneming (ter hoogte van de Kluis), de verspreiding is hier onvoldoende gekend.
- Actuele staat van instandhouding Gedeeltelijk aangetast omwille van de afstand tot omliggende populaties en de E314 die de Teut en Tenhaagdoornsheide van mekaar scheidt.
- Trend Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen.
- Potenties Een zeer goede potentie is aanwezig in deelgebied 3 op de Teut en plaatselijk in deelgebied 1 op voedselarme stukken waar we de habitat terugvinden of kunnen ontwikkelen.

Rosse vleermuis - *Nyctalus noctula*

- Het actuele voorkomen De soort is waargenomen in deelgebied 2 en 3 (zoogdierenwerkgroep Natuurpunt). Door het ontbreken van gebiedsdekkende inventarisaties is het huidige voorkomen van de soort onvoldoende gekend.
- Actuele staat van instandhouding Onbekend maar waarschijnlijk goed tot uitstekend
- Trend Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen.
- Potenties Vooral deelgebied 1 en 2 hebben een goede potentie voor de soort.

Broedvogels

IJsvogel - *Alcedo atthis*

- Het actuele voorkomen De soort komt verspreid, en plaatselijk in hoge densiteiten voor, in heel het SBZ. Exacte aantallen zijn niet gekend

- Actuele staat van instandhouding Goed tot uitstekend
- Trend Tijdelijk afnemende trend door de strenge winters van 2009 en 2010 maar over het algemeen de afgelopen decade in het SBZ een toenemende trend.
- Potenties Door de talrijke aanwezigheid van vijvers en beeklopen hebben alle drie de deelgebieden een goede potentie voor de soort.

Roerdomp - *Botaurus stellaris*

- Het actuele voorkomen Het aantal waarnemingen van overwinterende roerdompen in het Vijvercomplex (s.s.) is gestaag toegenomen sinds eind jaren 90. Vanaf 2006 is de soort opnieuw broedverdacht (één roepend exemplaar in het voorjaar). In 2007-2010 zaten er gemiddeld 6-7 broedparen in deelgebied 1. Daarnaast broedt er jaarlijks 1 koppel in deelgebied 2 en sporadisch een koppel in deelgebied 3 (eigen waarnemingen).
- Actuele staat van instandhouding Gedeeltelijk aangetast omwille van de slechte waterkwaliteit, de beperkte oppervlakte oevervegetaties en beboste dijken in een groot deel van de vijvers in het SBZ. Plaatselijk is het gebrek aan rust en het overspannen van vijvers een bijkomend knelpunt. De populatie is actueel te klein.
- Trend Na het verdwijnen van de soort begin jaren 90 kunnen we duidelijk spreken van een toenemende trend.
- Potenties De vijvers in deelgebied 1 en 2 hebben een goede potentie voor de soort. Ook de (voormalige) hooilanden langsheen beeklopen in deelgebied 1 hebben een goede potentie om te fungeren als foerageerhabitat voor de soort.

Bruine kiekendief - *Circus aeruginosus*

- Het actuele voorkomen Wordt in het Vijvergebied' jaarlijks waargenomen als doortrekker of als zomergast en komt de laatste jaren onregelmatig tot broeden (2001, 2006, 2007 mislukt broedgeval).
- Actuele staat van instandhouding Gedeeltelijk aangetast omwille de geslotenheid van grote delen vijvergebied en het gebrek aan foerageergebied met een goede kwaliteit in de omgeving.
- Trend Sinds de aanmelding is er sprake van een negatieve trend.
- Potenties De vijvers in deelgebied 1 en 2 hebben een goede potentie als broeden foerageergebied voor de soort. Het omliggende landschap met zijn graslanden, beekvalleien, heiden en akkers heeft een goede potentie om te ontwikkelen als foerageergebied voor de soort.

Zwarte specht - *Dryocopus martius*

- Het actuele voorkomen Binnen het SBZ treffen we de zwarte specht aan in alle grotere boscomplexen. Exacte aantallen zijn niet gekend.

- Actuele staat van instandhouding Goed tot uitstekend
- Trend De zwarte specht is sterk toegenomen in heel Vlaanderen. De trend in het SBZ is positief.
- Potenties De bossen in alle drie de deelgebieden hebben een goede potentie voor de soort.

Woudaap - *Ixobrychus minutus*

- Het actuele voorkomen In deelgebied 1 komen de laatste jaren ongeveer 15 koppels tot broeden. In deelgebied 2 is er 1 koppel aanwezig (eigen waarnemingen, vogelwerkgroep Likona).
- Actuele staat van instandhouding Gedeeltelijk aangetast omwille van de slechte waterkwaliteit, de beperkte oppervlakte oevervegetaties en beboste dijken in een groot deel van de vijvers in het SBZ. Plaatselijk is het gebrek aan rust en het overspannen van vijvers een bijkomend knelpunt.
- Trend Na het nagenoeg uitsterven van de soort begin jaren 90 is er duidelijk opnieuw een positieve trend waarneembaar.
- Potenties De vijvers in deelgebied 1 en 2 hebben een goede potentie voor de soort.

Boomleeuwerik - *Lullula arborea*

- Het actuele voorkomen De soort komt actueel sporadisch tot broeden in deelgebied 2. In deelgebied 3 komen ongeveer 10-15 koppels voor (eigen waarnemingen, vogelwerkgroep Likona).
- Actuele staat van instandhouding Gedeeltelijk aangetast omwille van de hoge recreatiedruk en begrazing voor 1 juni in geschikt biotoop.
- Trend We hebben onvoldoende gegevensreeksen uit het SBZ om een trend te bepalen.
- Potenties Een goede potentie is aanwezig in alle drie de deelgebieden op de plekken waar voedselarme habitatten zoals heide, landduinen, heischrale graslanden en de overgang naar eiken berkenbossen aanwezig zijn of tot ontwikkeling kunnen komen.

Nachtzwaluw - *Caprimulgus europaeus*

- Het actuele voorkomen Het zwaartepunt is gelegen in deelgebied de Teut-Tenhaagdoornheide (minimum 20 broedparen). Daarbuiten wordt de soort sporadisch gemeld als broedvogel in het Wik (vogelwerkgroep Likona) en ter hoogte van Kolberg en de Kluis in deelgebied 1 (eigen waarnemingen).
- Actuele staat van instandhouding Gedeeltelijk aangetast omwille van de beperkte oppervlakte geschikt biotoop in deelgebied 1 en de hoge recreatiedruk in deelgebied 1 en 3.

- Trend We hebben onvoldoende gegevensreeksen uit het SBZ om een trend te bepalen. In deelgebied 1 was de soort vroeger een regelmatige broedvogel maar is de soort door habitatverlies en toename van recreatie actueel zo goed als verdwenen.
- Potenties Een goede potentie is aanwezig in alle drie de deelgebieden op de plekken waar voedselarme habitatten zoals heide, landduinen, heischrale graslanden en de overgang naar eiken-berkenbossen aanwezig zijn of tot ontwikkeling kunnen komen.

Blauwborst - *Luscinia svecica*

- Het actuele voorkomen De blauwborst komt verspreid broedend voor in het vijvergebied Midden-Limburg en Bokrijk- Het Wik. Naar schatting 20 tot 30 koppels (eigen waarnemingen, vogelwerkgroep Likona).
- Actuele staat van instandhouding Gedeeltelijk aangetast omwille van de te kleine populatie, de slechte waterkwaliteit, de beperkte oppervlakte oevervegetaties in een groot deel van de vijvers in het SBZ en het wegvallen van gepast beheer.
- Trend De trend is sterk achteruitgaand door de vele stukken die geen beheer meer kennen en de afname van oevervegetaties in het vijvergebied.
- Potenties Een goede potenties is aanwezig zowel in de verlandingsvegetaties van de vijvers in alle drie de deelgebieden als in de beekvalleien met structuurrijke venige heiden of hooilanden.

Wespendief - *Pernis apivorus*

- Het actuele voorkomen De wespendief is een eerder zeldzame maar constante broedvogel in het SBZ die terug te vinden is in alle deelgebieden van het SBZ. Exacte aantallen zijn niet bekend.
- Actuele staat van instandhouding Goed tot uitstekend
- Trend We hebben onvoldoende gegevensreeksen uit het SBZ om een trend te bepalen.
- Potenties De boscomplexen met overgangen naar vijvers of graslanden/heiden in alle deelgebieden hebben een goede potentie voor de soort.

Doortrekkende en overwinterende vogels

Slobeend - *Anas clypeata*

- Het actuele voorkomen In de winters van 2006-2009 varieerden de maxima tussen ca 130 en 380ex voor Midden-Limburg (WVT vogelwerkgroep Likona).
- Actuele staat van instandhouding Goed tot uitstekend
- Trend De aantallen zijn afgenomen
- Potenties Een goede potentie is aanwezig in deelgebied 1 en 2.

Krakeend - *Anas strepera*

- Het actuele voorkomen In de winters van 2006-2009 lagen de maxima jaarlijks boven de 1000 ex voor Midden-Limburg (WVT vogelwerkgroep Likona).
- Actuele staat van instandhouding Goed tot uitstekend
- Trend De aantallen zijn stabiel
- Potenties Een goede potentie is aanwezig in deelgebied 1 en 2.

Grote zilverreiger - *Egretta alba*

- Het actuele voorkomen In het Vijvercomplex (s.s.) kan men de soort bijna jaarrond waarnemen en werden reeds verschillende broedverdachte waarnemingen vastgesteld. Jaarlijks worden er zeer grote aantallen doortrekkers of overwinteraars waargenomen in dit gebied (tot meer dan 60 exemplaren samen). De inventarisatie van mogelijke broedgevallen is onvoldoende (eigen waarnemingen).
- Actuele staat van instandhouding Goed tot uitstekend
- Trend De aantallen nemen jaarlijks toe. Er is dus een duidelijke positieve trend waarneembaar.
- Potenties Een goede potentie voor overwinterende vogels en/of doortrekkers is aanwezig in de vijvers van alle drie de deelgebieden. Deelgebied 1 heeft tevens potentie om te ontwikkelen als broedgebied.

6. Beschrijving van de maatschappelijke context

De Habitatrictlijngebieden en Vogelrichtlijngebieden hebben niet enkel een ecologische betekenis. Een gebied wordt ook, actief en passief, gebruikt door verschillende gebruikers. De opmaak en realisatie van instandhoudingsdoelstellingen situeert zich lokaal dan ook binnen een bepaalde planologische, beleidsmatige en socio-economische context. De actuele natuurwaarden zijn tot op zekere hoogte een gevolg van de actuele en historische socio-economische activiteiten. Daarnaast bepaalt onder andere deze context ook de perspectieven voor de natuur en de verschillende betrokken sectoren in een bepaald gebied. Het is dan ook evident dat deze context mee in overweging wordt genomen bij het bepalen van de instandhoudingsdoelstellingen en de prioriteiten voor een bepaald gebied.

Dit hoofdstuk beschrijft allereerst de planologische situatie (paragraaf 0). Daarnaast gebeurt een eerste situering van een aantal eigenaars- en gebruikerscategorieën die in het gebied actief zijn (paragraaf 6.2). De socio-economische context wordt mee in overweging genomen bij de uitwerking van de sterktezakteanalyse (hoofdstuk 7) en van de doelstellingen (zie hoofdstuk 8). De verzamelde informatie zal bovendien als input gebruikt worden voor het opstellen van actieprogramma's in het kader van de realisatie van de natuurdoelen. Bij de realisatie van de natuurdoelen wordt de gehele socio-economische context verder verfijnd en aangevuld met meer gedetailleerde gegevens over de eigenaars en gebruikers.

Noot bij de interpretatie van de cijfergegevens

Een groot deel van de analyses in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op GIS gegevens. De praktijk leert dat niet alle gegevens geografisch even accuraat zijn. Bij de verschillende berekeningen en manipulaties kunnen bovendien kleine fouten optreden. Een concreet gevolg is dat de opgenomen cijfers enkel relatief geïnterpreteerd mogen worden. Binnen dit rapport worden een Habitatrictlijngebied en twee Vogelrichtlijngebieden behandeld. De totale oppervlakte van het Habitatrictlijngebied is 3627 ha. Een deel van de Vogelrichtlijngebieden overlapt met het Habitatrictlijngebied. Van het Vogelrichtlijngebied 'Bokrijk en omgeving' ligt nog ongeveer 504 ha buiten het Habitatrictlijngebied. Dit deelgebied wordt in dit hoofdstuk kortweg aangeduid met SBZ-V Bokrijk. Voor het Vogelrichtlijngebied 'Het Vijvercomplex van Midden Limburg' gaat het over bijna 965 ha. Dit gebied wordt aangeduid als SBZ-V Vijvercomplex.

De gegevens zijn steeds de weergave van de situatie op het moment van inventarisatie of van de studie en niet van de actuele situatie op het terrein. Daarom is steeds de bronvermelding van de gebruikte gegevens opgenomen. Eigen aan GIS is ook dat verschillende informatielagen niet steeds digitaal op elkaar afgestemd zijn. Bij berekeningen kunnen hierdoor snippers zijn aan de randen van het gebied die het gevolg zijn van 'fouten' bij de digitalisering. Deze slivers worden benoemd in de rapportage.

6.1. Beschrijving van de planologische context

In de context van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen zijn een hele reeks van planologische statuten mogelijk, die al dan niet onder de zuivere noemer "ruimtelijke ordening" (met name plannen van aanleg of ruimtelijk uitvoeringsplannen) vallen. In het kader van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen beperken we ons tot de ruimtelijke bestemmingen, de oppervlakte-delfstoffenplannen, ruimtelijke beschermingsstatuten vanuit het onroerend erfgoed en de planning in het kader van het integraal waterbeleid.

Ruimtelijke bestemmingen

De ruimtelijke bestemming van een gebied is vastgelegd in het Gewestplan en verschillende Ruimtelijke Uitvoeringsplannen. De verschillende bestemmingen kunnen geclusterd worden tot een aantal hoofdcategorieën. In Tabel 6-1 wordt een overzicht gegeven van de voorkomende bestemmingen binnen de verschillende deelgebieden. Tevens wordt het relatieve aandeel per hoofdcategorie aangegeven. In bijlage 5 kaart 6.1 wordt de bestemmingsverdeling binnen het gebied gesitueerd op kaart.

Meer dan 70 % van de gebieden die in dit rapport behandeld worden hebben momenteel de bestemming 'natuur' (natuurgebieden, natuurreservaat, natuurgebied met wetenschappelijke waar-

de). Daarnaast komt er ook nog een aanzienlijk aandeel recreatieve en landbouwbestemmingen voor. In elk van de deelgebieden van het Habitatrictlijngebieden overweegt de natuurbestemming. In de deelgebieden 1 en 3 heeft bijna 90% van de oppervlakte een natuurbestemming. In deelgebied 1 is de resterende oppervlakte bijna volledig ingenomen door een landbouwbestemming (135 ha). In deelgebied 3 komt er vooral recreatiebestemming voor naast de overwegende natuurbestemming. Binnen deelgebied 2 komt iets meer natuurbestemming (circa 60%) dan recreatiebestemming voor. Ook binnen de delen van de Vogelrichtlijngebieden die niet overlappen met het Habitatrictlijngebied overweegt de natuurbestemming niet. Binnen het SBZ-V Bokrijk, dat vooral overlapt met deelgebied 2, heeft ongeveer 35% van de oppervlakte een natuurbestemming. Het grootste deel van de oppervlakte is echter ingenomen door de recreatieve ruimtelijke bestemmingen (circa 50% van de oppervlakte van dit deelgebied). Binnen het SBZ-V Vijvercomplex zijn de ruimtelijke bestemmingen meer verdeeld. Iets meer dan 40% van dit deelgebied heeft een landbouwbestemming. Daarnaast komt nog iets meer dan 20% natuurbestemming en woonbestemming voor.

Tabel 6-1: Overzicht van de ruimtelijke bestemmingen en hun percentuele aandeel in de totale oppervlakte van de totale oppervlakte van het gebied.⁶

	Nr deelgebied	Ruimtelijke bestemmingscategorie ⁷							
		Wonen	Recreatie	Natuur en reservaat	Overig groen	Bos	Landbouw	Industrie	Andere
Oppervlakte per deelgebied (ha)	1	>0	>0	1576	35		135	>0	5
	2	>0	103	195	>0	>0			9
	3	1	103	1416	9		33	>0	4
	SBZ-V Bokrijk	22	262	180	10	2	23		4
	SBZ-V Vijvercomplex	235	25	217	13		423	14	37
Totale oppervlakte (ha)		259	493	3584	69	2	614	14	60
Aandeel (% totale oppervlakte SBZ)		5,1	9,7	70,3	1,3	0,0	12,1	0,3	1,2

In de periode 2004-2008 werkte de Vlaamse overheid in overleg met gemeenten, provincies en belangengroepen in 13 buitengebiedregio's een ruimtelijke visie uit voor landbouw, natuur en bos. Deze visie geeft op hoofdlijnen aan welke gebieden behouden blijven voor landbouw en waar er ruimte kan zijn voor natuurontwikkeling of bosuitbreiding. De visie vormt de basis voor de opmaak van concrete gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen die de bestemmingen op perceelsniveau vastleggen. De prioriteiten en fasering voor de opmaak van deze ruimtelijke uitvoeringsplannen worden aangegeven in operationele uitvoeringsprogramma's.

In het operationeel uitvoeringsprogramma is aangegeven welke gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen de Vlaamse overheid de komende jaren zal opmaken voor de afbakening van de resterende landbouw-, natuur- en bosgebieden. De acties uit het uitvoeringsprogramma bij het eindvoorstel van gewenste ruimtelijke structuur worden onderverdeeld in drie categorieën:

1. Gebieden waarvoor onmiddellijk gestart kan worden met de voorbereiding van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP).

⁶ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Gewestplan, vector, toestand 01/01/2002 (Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed, AGIV-product).

Gewestelijke Ruimtelijke Uitvoeringsplannen, vector, toestand 03/06/2009 (Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed).

⁷ De ruimtelijke bestemmingscategorieën zijn gebaseerd op een clustering van de categorieën opgenomen in het Gewestplan aangevuld met de geldende G-RUP's in de verschillende Habitatrictlijngebieden.

2. Gebieden waarvoor verder overleg en/of onderzoek nodig is
3. Gebieden waarvoor de opmaak van een gewestelijke RUP op korte termijn niet mogelijk is.

Voorliggend gebied overlapt met de buitengebiedregio Limburgse Kempen en Maasland. Op 12 december 2008 nam de Vlaamse Regering kennis van deze visie en keurde ze de beleidsmatige herbevestiging van de bestaande gewestplannen voor ca. 16.600 ha agrarisch gebied én een operationeel uitvoeringsprogramma goed.

Binnen het gebied liggen geen herbevestigde agrarische gebieden. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de verschillende acties die opgenomen zijn in het operationeel uitvoeringsprogramma. Tevens wordt aangegeven voor welke deelgebieden deze acties van toepassing zijn.

Tabel 6-2: Overzicht van de verschillende acties opgenomen in het operationeel uitvoeringsprogramma met betrekking tot het voorliggend gebied.⁸

Prioriteit	Naam	Omschrijving	Deelgebieden van gebied
Uitvoeringsacties op korte termijn op te starten			
Op te starten specifiek onderzoek voorafgaand aan uitvoeringsactie	Ecologisch waardevol natuurcomplex Terhaagdoornheide-De Teut-Molenheide, valleien van de Laambeek en de Roosterbeek en omgeving. (actie nr. 27)	Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor: Het behouden en versterken van de ruimtelijk samenhangende en grootschalige heidestructuur voor het complex van Terhaagdoornheide – De Teut – Molenheide (19.2) door het behoud van de relaties met de landschappelijke en ecologische waardevolle gradiënten van valleien van de Laambeek (21.2) en Roosterbeek (21.3) en het versterken van de landschapsecologische relaties van de boscomplexen Schemmersberg – Zonhovenheide (20.4) en het boscomplex aansluitend bij Hengelhoeve (20.3). <u>Motivatie:</u> <i>Afstemmen met het strategisch project De Wijers (2008-2011).</i>	3
	Vallei van de Laambeek van het Albertkanaal tot aan de Koolmijnlaan + Complex Bolderberg-Terlaemen-Vogelzang en de vallei van de Bolderbergbeek oostelijk van de E313. (actie nr. 68)	Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor: - Het nader uitwerken van de verweving van landbouw, natuur, bos en waterberging in het gebied Heidestrand-Halveweg (49.3) en vallei van de Laambeek (52.3; 52.4) en Bolderbergbeek (52.6), rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen voor het SBZ-H en SBZ-V gebied, socio-economische betekenis van het gebied voor de landbouw en de potenties voor natuurontwikkeling. - Het versterken van de natuurwaarden in de vallei van de Laambeek (51.5; 51.6) en het complex Bolderberg-Terlaemen (46.4) met aandacht voor de landschappelijke en cultuurhistorische waarde van de gebieden (57.4). <u>Motivatie</u> <i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszetels, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i> <i>Afstemmen met het strategisch project De Wijers (2008-2011).</i> <i>Afstemmen met acties in uitvoering van de nadere uitwerking van het economisch netwerk Albertkanaal.</i>	1 + SBZ-V Vijver-complex

⁸ Operationeel uitvoeringsprogramma regio Limburgse Kempen en Maasland 12 december 2009

Prioriteit	Naam	Omschrijving	Deelgebieden van gebied
	Vallei van de Roosterbeek van De Teut tot het Albertkanaal met het Complex Platwijers en de vallei van de Slangenbeek westelijk van de N74 (actie nr. 69)	<p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het nader uitwerken van de verweving van landbouw, natuur, bos en waterberging in het gebied Galgeberg (49.1), rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen voor het SBZ-H en SBZ-V gebied, socioeconomische betekenis van het gebied voor de landbouw en de potenties voor natuurontwikkeling met mogelijkheid tot een bosuitbreiding (richtcijfer 55 ha). - Versterken van de natuurwaarden in de vallei van de Slangenbeek (51.8) en het complex Platwijers/Roosterbeek (46.3) met aandacht voor de landschappelijke en cultuurhistorische waarde van de gebieden (57.3). - Het bouwvrij houden van de gave open ruimte van Bolderberg (50.4) met behoud van houtkanten, bomenrijen als stapstenen tussen de natuurcomplexen en als habitat voor soorten van kleinschalige agrarische cultuurlandschappen. <p>Motivatie: <i>Afstemmen met het strategisch project De Wijers (2008-2011).</i> <i>Afstemmen met het afbakeningsproces regionaalstedelijk gebied Hasselt-Genk.</i></p>	1 + SBZ-V Vijvercomplex

Prioriteit	Naam	Omschrijving	Deelgebieden van gebied
	Complex Bokrijk en Borggraeve en de Zusterkloosterbeek en vallei van de Slangenbeek oostelijk van de N74 (actie nr. 71)	<p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Versterken van de natuurwaarden in de vallei van de Slangenbeek (51.7), met aandacht voor de landschappelijke en cultuurhistorische waarde van het gebied (57.2), de Zusterkloosterbeek (51.11) en het complex Bokrijk en Borggraeve (46.1 en 46.2). - Het nader uitwerken van de verweving van landbouw, natuur, bos en waterberging in de vallei van de Slangenbeek (52.8), rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen voor het SBZ-H en SBZ-V gebied, socio-economische betekenis van het gebied voor de landbouw en de potenties voor natuurontwikkeling. - Versterken van de bosstructuur van Elstreken (48.9) en de bossen omgeving domein Kiewit (48.7) en het verbeteren van de onderlinge verbindingen tussen bossen omgeving domein Kiewit (48.7) en bossen ter hoogte van Borggraeve (48.2). - Het open houden van de gave open ruimte van Godsheide – Maten (50.1) en Kiewit-Zonhoven (50.2) met behoud van houtkanten, bomenrijen als stapstenen tussen de natuurcomplexen en als habitat voor soorten van kleinschalige agrarische cultuurlandschappen. - Het nader uitwerken van landschapsecologische relaties en het verbeteren van de onderlinge verbindingen tussen de bossen (48.2; 48.7) en de aangrenzende natuurgebieden Borggraeve (46.2) en het boscomplex (48.4) en Bokrijk (46.1) . - Het hernemen van de agrarische bestemming van het gebied Kiewit-Zonhoven thv Daalheide en het vliegveld (50.2). Delen van dit agrarisch gebied kunnen op basis van de conclusies van de passende beoordeling gedifferentieerd worden als natuurverwevingsgebied. <p>Motivatie: <i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszetels, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i> <i>Afstemmen met het strategisch project De Wijers (2008-2011).</i> <i>Afstemmen met het afbakeningsproces regionaalstedelijk gebied Hasselt-Genk.</i></p>	2, 3 + SBZ-V Bokrijk
Gebieden waarvoor geen acties op korte termijn opgestart worden	/	/	

Het strategische project De Wijers is nog maar recent opgestart. Het vertalen van de visie voor de deelaspecten en het formuleren van een concreet actieprogramma voor de deelprojecten is in volle gang. Ook worden samenwerkingsverbanden opgezet of versterkt. Het doel van het project is het ontwikkelen en in uitvoering brengen van een duurzame en dynamische visie voor het gebied als een samenhangend bekenstelsel. Daarmee moet een verweving van de verschillende vormen van landgebruiken en van activiteiten binnen het werkingsgebied gewaarborgd kunnen worden. Er zullen enkele algemene projecten worden opgezet, bijvoorbeeld rond recreatie, viskweek en natuurontwikkeling. Daarnaast zullen specifieke deelprojecten worden gerealiseerd voor een aantal deelprojecten.⁹

⁹ http://rsv.vlaanderen.be/nl/strategischeProjecten/Strategisch_project_DE-WIJERS.html

Vlaams Ecologisch Netwerk en Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk

Het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON) vormen twee belangrijke gebiedsgerichte instrumenten van het Vlaams natuur- en bosbeleid. Deze instrumenten worden gedeeld met het ruimtelijke ordeningsbeleid. De totale oppervlakte VEN en IVON bedroeg op 1 januari 2009 87.073 ha, respectievelijk 1.529 ha.

Het VEN vormt met haar grote aaneengesloten gebieden de ruggengraat van de toekomstige natuurlijke structuur (netwerken) in Vlaanderen. Het bestaat uit de Grote Eenheden Natuur (GEN) en Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling (GENO). Voor de instandhouding, ondersteuning en versterking van de natuurkernen wordt voorzien in de afbakening van Natuurverwevingsgebieden (NVWG). Zij vormen als het ware een beschermende jas voor de natuurkernen. Voor de verbinding van de verschillende natuurkernen worden Natuurverbindingsgebieden (NVBG) afgebakend. Samen vormen deze gebieden het IVON: het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk. In deze gebieden worden bijkomende kansen gegeven aan planten en dieren. Andere functies zoals landbouw, recreatie, bosbouw, wonen, ... mogen hierdoor niet in het gedrang komen.

In Tabel 6-3 wordt een overzicht gegeven van de voorkomende categorieën van het VEN binnen de verschillende deelgebieden. Tevens wordt het relatieve aandeel per categorie aangegeven. Er komt geen Natuurverwevingsgebied voor binnen het gebied. In het totaal is een groot deel van het gebied (bijna 60%) aangeduid als VEN. Het betreft enkel GEN (grote eenheid natuur). De grootste hoeveelheid GEN komt voor in de deelgebieden 1 en 3. Bijna 80% van de oppervlakte van deze deelgebieden is aangeduid als GEN. In zowel SBZ-V Bokrijk (6%) als SBZ-V Vijvercomplex (13%) is slechts een heel beperkte oppervlakte aangeduid als VEN. In bijlage 5 kaart 6.2 wordt het VEN in en rond het gebied geïllustreerd op kaart.

Tabel 6-3: Overzicht van de categorieën van het VEN en hun percentuele aandeel in de totale oppervlakte van het gebied.¹⁰

	Nr deelgebied	Categorie	
		Vlaams Ecologisch Netwerk	
		Grote eenheid natuur (GEN)	Grote eenheid natuur in ontwikkeling (GENO)
Oppervlakte per deelgebied (ha)	1	1362	/
	2	156	/
	3	1305	/
	SBZ-V Bokrijk	32	/
	SBZ-V Vijvercomplex	122	/
Totale oppervlakte (ha)		2977	
Aandeel (% totale oppervlakte SBZ)		58,4	

Natuurverbindingsgebieden worden aangeduid door de provincies binnen de provinciale ruimtelijke structuurplannen. In en rond de verschillende gebieden zijn verschillende verbindingengebieden voorzien¹¹.

¹⁰ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Gebieden van VEN en IVON, vector, toestand 10/07/2009 (Agentschap voor Natuur en Bos).

¹¹ Adriaens T., Peymen J. & Decler K. (2007). *Digitaal gegevensbestand Natuurverbindingsgebieden en ecologische infrastructuur van bovenlokaal belang in Vlaanderen*. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

- Beringen, Heusden-Zolder, dwarsverbinding beekvalleien: tussen natuurgebied ten noorden van terriil Beringen (Genemeer) via terriil Zwarte Beekvallei dwarsend, Hokselaar, Ubbersel, Mangelbeekvallei dwarsend, tot vijvers Terlamen
- Diepenbeek, Hasselt, doortocht van Demer doorheen verstedelijkt gebied tussen LUC en voorbij Prinsbeemden (waterzuivering)
- Genk, As, tussen Maten via Zonhoverheide en bossen ten noorden van Horensberg
- Genk, Diepenbeek, tussen Bokrijk en vijvers / Maten
- Genk, Hasselt, Zonhoven, tussen Bokrijk / Welleke en Platwijers via open ruimte verbinding Kiewit
- Genk, tussen bossen Hengelhoef en bossen Bodem
- Hasselt, Zonhoven tussen Welleke en Platwijers via Slangbeek
- Hasselt, tussen Borggraafvijvers en Godsheide, over Albertkanaal
- Houthalen-Helchteren, Heusden-Zolder, Kraanberg, Mangelbeek en Laambroeken via Echelbeek
- Meeuwen-Gruitrode, Houthalen-Helchteren, Opglabbeek, eventueel As/Genk, tussen domein Masy en Klaverberg, en Hengelhoef
- Zonhoven, tussen Teut en Vogelzang

Ruimtelijke bescherming en beleid met betrekking tot Natuurlijke Rijkdommen

De plannen van aanleg, die voornamelijk in de jaren zeventig tot stand zijn gekomen, voorzien in ontginningsgebieden en uitbreidingsgebieden van ontginningsgebieden. De plannen van aanleg hebben bindende kracht.

Het beleid inzake het beheer van de oppervlaktedelfstoffen werd ondertussen in het Oppervlaktedelfstoffendecreet van 2003 vastgelegd en heeft als basisdoelstelling om de huidige en de toekomstige generaties op een duurzame wijze te voorzien in de behoefte aan oppervlaktedelfstoffen. Het Oppervlaktedelfstoffendecreet voorziet in een oppervlaktedelfstoffenplanning. Die oppervlaktedelfstoffenplanning is nodig voor het verzekeren van een duurzaam voorraadbeheer van delfstoffen zoals zand, leem, klei en grind. De oppervlaktedelfstoffenplanning omvat het opmaken van een set van bijzondere oppervlaktedelfstoffenplannen, één per samenhangend oppervlaktedelfstoffengebied, waar in hoofdzaak één welbepaalde oppervlaktedelfstof besproken wordt. Die plannen bevatten ontwikkelingsperspectieven voor een termijn van minimaal 25 jaar en acties voor de volgende vijf jaar. Zij worden vijfjaarlijks geëvalueerd en vormen de basis voor de ruimtelijke beleidsvisie met betrekking tot ontginningen. Zij bevatten dus ook een evaluatie van de ontginningsgebieden die in de plannen van aanleg zijn vastgelegd en geven aan welke (delen van) deze gebieden een andere bestemming mogen krijgen en welke (delen van) deze gebieden nog steeds moeten behouden blijven. De bijzondere oppervlaktedelfstoffenplannen zijn beleidsdocumenten zonder bindende kracht. Zij worden immers omgezet in een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan dat wel bindend is.

Er komen geen ontginningsgebieden voor binnen het gebied. Er overlapt ook geen goedgekeurd bijzonder oppervlaktedelfstoffenplan met het voorliggende gebied. Het gebied heeft bovendien ook geen raakpunten met oppervlaktedelfstoffenplannen die momenteel in opmaak zijn.

Ruimtelijke bescherming en beleid m.b.t. onroerend erfgoed

Het onroerend erfgoed wordt in Vlaanderen beschermd via een aantal ruimtelijke sporen: er is het spoor van de beschermde landschappen, dorpsgezichten, archeologische monumenten, archeologi-

sche zones, monumenten en het spoor van de tandem ankerplaatsen en erfgoedlandschappen. Via het nieuwe Decreet Ruimtelijke Ordening¹² is het verplicht advies te vragen aan het Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed bij elke stedenbouwkundige vergunning binnen beschermde landschappen, stads- en dorpsgezichten, monumenten, archeologische monumenten, archeologische zones en erfgoedlandschappen, alsook binnen ankerplaatsen voor wat betreft de vergunningen, onderworpen aan de zorgplicht.

De bescherming van landschappen, dorpsgezichten, monumenten, archeologische monumenten en archeologische zones heeft gevolgen voor eigenaars, beheerders en gebruikers. Allereerst is er een zogenaamde onderhouds- en instandhoudingsplicht om het beschermde goed in goede staat te houden. Het uitvoeren van werkzaamheden is bovendien onderworpen aan een vergunning en/of toestemming. Ankerplaatsen en erfgoedlandschappen vormen een onderdeel van een vernieuwd landschapsbeleid. Erfgoedlandschappen worden aangeduid in de ruimtelijke uitvoeringsplannen. Erfgoedlandschappen zijn gebaseerd op de ankerplaatsen, de meest waardevolle landschappen van Vlaanderen, waarin een geheel van verschillende erfgoedelementen (naast landschappelijke ook monumentale of archeologische) voorkomt. Erfgoedlandschappen zijn momenteel niet van toepassing in het kader van het opstellen van instandhoudingsdoelstellingen. Er zijn momenteel twee erfgoedlandschappen die gelegen zijn buiten de Europees beschermde gebieden. (mededeling Mira Van Olmen d.d. 22/07/2009). De aanduiding van ankerplaatsen op zich heeft geen rechtsgevolgen voor de burger. Na de aanduiding geldt voor de administratieve overheden wel de zorgplicht. De aanduiding van de ankerplaatsen heeft tot doel de landschappelijke waarden en landschappelijke kenmerken van deze landschappen mee te laten spelen in het afwegingskader bij het opstellen van die ruimtelijke uitvoeringsplannen die geheel of gedeeltelijk in ankerplaatsen gelegen zijn. Bij de opmaak van een dergelijk RUP, worden de landschapswaarden en -kenmerken doorvertaald in stedenbouwkundige voorschriften. Vanaf de opname in de ruimtelijke uitvoeringsplannen worden de ankerplaatsen erfgoedlandschappen genoemd. De stedenbouwkundige voorschriften uit het RUP gelden voor alle burgers uit de betrokken gebieden. Drie categorieën van ankerplaatsen worden onderscheiden namelijk definitief vastgestelde, voorlopig vastgestelde en voorstellen uit de landschapsatlas.

In Tabel 6-4 wordt een overzicht gegeven van de verschillende plannen uit het onroerend erfgoed, die betrekking hebben op gebied. In bijlage 5 kaart 6.3 worden de planlichamen met betrekking tot onroerend erfgoed in en rond het gebied geïllustreerd op kaart. Binnen het gebied komen een groot aantal beschermde monumenten voor. Daarnaast komen een aantal beschermde landschappen en dorpsgezichten voor.

Tabel 6-4: Overzicht van de specifieke statuten uit het beleidsveld onroerend erfgoed binnen het gebied.¹³

Categorie	Naam	Deelgebieden	Oppervlakte totaal (ha)	Oppervlakte binnen gebied (ha)
Beschermd landschap	Ballewijers-Slangebeekbronnen	3	18	9
	De Holsteen	3	40	39
	Domein van Bokrijk	2 + SBZ-V Bokrijk	549	547
	Domein Van Terlamen en Bol- derberg	1 + SBZ-V Vij- vergebied	208	200
	Het Welleke	3	4	4
	Militair domein Molenheide	3	180	149

¹² decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening, gewijzigd bij de decreten van 28/9/1999, 22/12/1999, 26/4/2000, 8/12/2000, 13/7/2001, 1/3/2002, 8/3/2002, 19/7/2002, 28/2/2003, 4/6/2003, 21/11/2003, 7/5/2004, 22/4/2005, 10/3/2006, 16/6/2006, 7/7/2006, 22/12/2006, 9/11/2007 en 21/12/2007

¹³ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Onroerend erfgoed en Landschapsatlas, vector, toestand 22/07/2009 (Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed).

Categorie	Naam	Deelgebieden	Oppervlakte totaal (ha)	Oppervlakte binnen gebied (ha)
Beschermd dorpsgezicht	Omgeving van de Vranckenschans	1	5	5
Beschermd monument	De kluis van Bolderberg	1	>0	>0
	Houten achtergevel huis 'De Witte Engel', afkomstig uit Antwerpen (13.01.81)	SBZ-V Bokrijk	>0	>0
	Openluchtmuseum Bokrijk	2 + SBZ-V Bokrijk	62	62
	Orgel in de Sint-Jobkerk	SBZ-V Vijvergebied	Niet van toepassing	/
	Paalsteenstraat: oude paalsteen	SBZ-V Vijvergebied	Niet van toepassing	/
	Vranckenschans of Donckeschans	1	1	1
Ankerplaats Definitief vastgesteld Voorlopig vastgesteld Voorstellen landschapsatlas	Bolderberg, Terlamen en Vogelzang Heidegebied rond Laambeek, Roosterbeek en Slangebe Vijvergebied rond Roosterbeek en Slangebeek	1 + SBZ-V Vijvergebied	599	554
		3	1.638	1.330
		1 + SBZ-V Vijvergebied	1.020	1.020
		/		
Archeologische sites	/			

Beheerplannen in het kader van het integraal waterbeheer

De contouren van het Vlaamse waterbeleid liggen vast in het decreet Integraal Waterbeleid van 18 juli 2003. Het decreet is ook een vertaling van de Europese Kaderrichtlijn Water naar de Vlaamse wetgeving.

Het waterbeleid krijgt vorm in waterbeheerplannen. Er worden in Vlaanderen plannen opgemaakt voor de stroomgebiedsdistricten van de Schelde en de Maas, voor de elf bekkens en voor de 103 deelbekkens. Tussen al deze plannen is er een intense samenhang. De waterbeheerplannen hebben als doel samen een integraal waterbeheer in de praktijk te brengen, elk op het juiste niveau. Op 8 oktober 2010 keurde de Vlaamse Regering de stroomgebiedbeheerplannen voor de Schelde en de Maas en het maatregelenpakket voor Vlaanderen definitief goed. Op 30 januari 2009 keurde de Vlaamse Regering het besluit voor de vaststelling van de bekkenbeheerplannen en de bijhorende deelbekkenbeheerplannen definitief goed. Zowel in het bekkenbeheerplan als de deelbekkenplannen is een visie op het watersysteem en bijbehorende acties opgenomen.

Het gebied ligt binnen het Demerbekken. Het gebied ligt in de deelbekkens van de Mangelbeek en de Midden-Demer. Binnen de verschillende gebieden liggen geen acties die zijn opgenomen in de bekkenbeheerplannen. Aan de rand van het deelgebied 1 liggen een aantal acties die mogelijk een relatie hebben met de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de verschillende acties opgenomen in het bekkenplan die in de buurt liggen van het voorliggende gebied. Op www.limburg.be/waterlopen zijn de verschillende deelbekkenbeheerplannen raadpleegbaar. Volgende acties die een impact hebben op habitats of soorten zijn opgenomen in de deelbekkenbeheerplannen van de Mangelbeek en Midden-Demer:

Deelbekken Mangelbeek:

- Haalbaarheidsstudie buffering Laambeek ter hoogte van de vijvers van Terleamen (Heusden-Zolder)
- Onderzoek naar de opstuwing in Echelbeek en Laambeek (Heusden-Zolder)
- Sanering Laambroekvijvers (Houthalen-Helchteren)
- Verbeteren van de structuurkwaliteit van de bovenlopen van de Laambeek en Huttebeek (Houthalen-Helchteren)

Deelbekken Midden-Demer:

- Beheersing oppervlaktewater Roosterbeek-bufterbekken Meeuwerstraat (Genk)
- Herstel afloop Borggraevevijvers (Hasselt)
- Vernatting domein Kiewit in de vallei van de Schijnbroekstraat (Hasselt)
- Herinrichten waternemingen vijvers langs de Roosterbeek stuw Wijerstraat en stuw Korenmoelenweg (Zonhoven)
- Herwaardering Slangbeek met zoekzone natte natuurverbinding en oeverstroken.

Tabel 6-5: Overzicht van de acties opgenomen in waterbeheerplannen in de buurt van het gebied.¹⁴

Thema	Omschrijving van de actie	Initiatiefnemer	Deelgebieden van gebied
Oppervlaktewaterkwaliteit	Uitvoeren van de bovengemeentelijke saneringsprojecten in het zuiveringsgebied Zolder die zijn opgenomen op het optimalisatieprogramma (2008 t.e.m. 2012).	VMM, NV Aquafin	1 + SBZ-V Vijvergebied
Natuur-ecologie	Aanleggen van fauna-uitstapplaatsen langs het Albertkanaal	NV De Scheepvaart	1 + SBZ-V Vijvergebied
Scheepvaart	Wegwerken van lokale ondieptes in het Albertkanaal.	NV De Scheepvaart	(niet nader bepaald omdat deze acties betrekking hebben op gehele Albertkanaal binnen Demer bekken)
Scheepvaart	Herbouwen van de bruggen over het Albertkanaal binnen het Demerbekken met een vrije hoogte van 9,10 meter.	NV De Scheepvaart	
Scheepvaart	Uitbouwen van watergebonden bedrijvigheid langs het Albertkanaal.	GOM Limburg	
Scheepvaart	Uitbreiden van de laad- en losfaciliteiten langs het Albertkanaal.	NV De Scheepvaart	
Scheepvaart	Om de goederenscheepvaart verder te laten groeien, zullen de waterwegbeheerders voldoende en comfortabele wachtplaatsen voor de beroepsvaart voorzien. Deze wachtplaatsen zullen uitgerust worden met voldoende faciliteiten.	Nv De Scheepvaart	
Scheepvaart	Verstevigen van de oevers van het Albertkanaal.	NV De Scheepvaart	

6.2. Situering van een aantal eigenaars- en gebruikerscategorieën

Een divers aantal eigenaars- en gebruikerscategorieën zal betrokken zijn bij de realisatie op het terrein van de instandhoudingdoelstellingen of zal daar gevolgen van ondervinden. Bepaalde groepen kunnen actief bepaalde beheertaken leveren of hun activiteiten bijsturen. Andere groepen moeten ermee rekening houden in vergunningsprocedures. In dit hoofdstuk wordt een aantal algemene eigenaars- en gebruikerscategorieën gesitueerd die een belangrijke rol zouden kunnen spelen in de uitvoering. Dit overzicht is zeker en vast niet volledig. In het kader van realisatie van de natuurdoelen dient dit overzicht verder aangevuld en gedetailleerd te worden.

Eigendomssituatie

Achtergrondinformatie bij de analyse

¹⁴ <http://geoloket.vmm.be/bekkenwerking>

Binnen Habitat- en Vogelrichtlijngebieden zijn er verschillende soorten eigenaars. Naast de vele kleinere en grote privé-eigenaars zijn er percelen eigendom van uiteenlopende, openbare besturen en organisaties. Denk hierbij bijvoorbeeld maar aan de gemeenten, de OCMW's, de kerkfabrieken en natuurverenigingen. Het is op dit moment nog niet de bedoeling om elke individuele eigenaar te identificeren. Dergelijke oefening gebeurt op het moment dat bij de realisatie van de natuurdoelen meer in detail wordt gegaan. Het is op dit moment wel al interessant om op globaal niveau een zicht te hebben op de gronden die in eigendom (en beheer) zijn van de "natuursector" (ANB, natuurverenigingen, ...) en op de gronden die in eigendom zijn van andere eigenaars. Een belangrijk uitgangspunt bij de opmaak van de natuurdoelen is namelijk dat de sterkste schouders (de natuursector) de zwaarste lasten zullen moeten dragen.

In Tabel 6-6 wordt een overzicht gegeven van de eigendomssituatie in de verschillende deelgebieden. In bijlage 5 kaart 6.4 wordt de eigendomssituatie binnen het gebied gesitueerd.

Het grootste deel van de gronden (60%) gelegen binnen de gebieden is niet in beheer of eigendom van de 'natuursector'. Op een groot deel van deze gronden geldt echter een recht van voorkoop (22%). Binnen de deelgebieden SBZ-V Bokrijk en SBZ-V Middenvijvergebied is ongeveer 90% van de gronden van deze deelgebieden in handen van andere eigenaars.

Ook binnen deelgebied 1 is er relatief veel oppervlakte in handen van de andere eigenaars dan de 'natuursector' (meer dan 70% van de oppervlakte van dit deelgebied). Binnen dit deelgebied geldt voor veel gronden het recht van voorkoop die gekoppeld is aan de aanwezige natuureservaten. Ook binnen deelgebied 2 ligt nog een relatief groot gebied met een recht van voorkoop gekoppeld aan de aanwezige natuureservaten. Op te merken valt dat binnen het VEN ook een voorkooprecht voor natuur geldt. Een situering van het VEN binnen het voorliggende gebied is hoger beschreven.

De eigendom van het Agentschap voor Natuur en Bos situeert zich vooral in deelgebieden 1 en 3. Binnen deelgebied 2 en 3 heeft het Agentschap voor Natuur en Bos ook nog een aanzienlijke oppervlakte in beheer. In deelgebied 2 betreffen het bossen binnen het domein Bokrijk die eigendom zijn van de provincie Limburg. Er zijn twee erkende natuurverenigingen actief in het gebied (Limburgs Landschap en Natuurpunt). Ze beheren slechts een beperkte oppervlakte in de verschillende deelgebieden. In deelgebied 2 zijn beide organisaties samen de belangrijkste beheerders.

Tabel 6-6: Situering van de eigendomssituatie binnen het gebied.¹⁵

	Nr. deelgebied	Categorie						
		Eigendom ANB	Niet eigendom, beheer ANB	Technisch beheer conform bos-decreet	Eigendom Natuurvereniging	Beheer natuurvereniging	Gronden recht van voorkoop natuur ¹⁶	Ander
Oppervlakte per deelgebied (ha)	1	216	75	1	104	44	721	590
	2	3	253			100	9	196
	3	518	526	25	13	40	335	110
	SBZ-V	>0			38	17		449

¹⁵ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Patrimoniumdatabank, vector, toestand 02/07/2009 (Agentschap voor Natuur en Bos).

Erkende natuureservaten v.z.w. Durme, vector, toestand 09/02/2009 (v.z.w. Durme)

Erkende natuureservaten v.z.w. Limburgs Landschap, vector, toestand 03/04/2009 (v.z.w. Limburgs Landschap).

Erkende natuureservaten v.z.w. Natuurpunt, vector, toestand 08/04/2009 (v.z.w. Natuurpunt).

Gebieden met recht van voorkoop in de visiegebieden van de Vlaamse en erkende natuureservaten, vector, toestand 25/07/2008 (Agentschap voor Natuur en Bos).

¹⁶ Het betreft hier enkel en alleen de gebieden met recht van voorkoop in relatie tot de Vlaamse en erkende natuureservaten. In sommige gebieden kunnen nog andere rechten van voorkoop in relatie tot de ruimtelijke uitvoeringsplannen, ruilverkaveling, natuurinrichting etc. van kracht zijn. Daarnaast is er in het ganse VEN een voorkooprecht van kracht.

	Nr. deel- gebied	Categorie						Ander
		Eigendom ANB	Niet eigen- dom, be- heer ANB	Technisch beheer conform bos- decreet	Eigendom Natuur- vere- niging	Beheer natuur- vere- niging	Gronden recht van voorkoop natuur ¹⁶	
	Bokrijk SBZ-V Vijver- complex	87	>0	>0	8	0	78	791
Totale oppervlakte (ha)		824	602	26	163	201	1.143	2.136
Aandeel (% totale op- pervlakte SBZ)		16,2	11,8	0,5	3,2	3,9	22,4	41,9

Bevoegde besturen en beherende verenigingen

Achtergrondinformatie bij de analyse

De opmaak en de realisatie van de Vlaamse instandhoudingsdoelstellingen worden op Vlaams niveau gecoördineerd. Er zijn echter een groot aantal beheerniveaus en -organisaties die van belang zullen zijn bij de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Daarnaast kunnen ook met privé-beheerders (vb. landbouwers, bosbeheerders,) afspraken gemaakt worden. De realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen zal gebeuren via samenwerking met deze verschillende groepen van betrokkenen. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste bevoegde besturen en verenigingen die een ruimtelijk beheer voeren of privé beheer ondersteunen in de voorliggende context. In het vervolg van dit hoofdstuk wordt ingegaan op een aantal groepen van privé-beheerders (vb. landbouwers, watermaatschappijen, bosbouwers, jagers...). Dit overzicht is zeker en vast niet volledig. Bij de voorbereiding van de uitvoering van de natuurdoelen dient dit overzicht verder aangevuld en gedetailleerd te worden.

Tabel 6-7: Situering van de bevoegde besturen en beherende verenigingen binnen het gebied.¹⁷

	Naam	Oppervlakte binnen gebied (ha)	Aandeel van gebied (%)
Betrokken provincies	Provincie Limburg	5096	100
Betrokken gemeenten	Zonhoven	1740	34,2
	Houthalen-Helchteren	721	14,1
	Heusden-Zolder	1089	21,4
	Genk	595	11,7
	Hasselt	951	18,7
Betrokken bekkenbesturen	Demerbekken	5096	100
Betrokken waterschappen	Zwarte Beek en Mangelbeek	1229	24,1
	Bovenstroom Demer	3866	75,9
Betrokken regionale landschappen	Lage Kempen	3550	69,7
	Kempen en Maasland	595	11,7
	Haspengouw	951	18,7
Erkende terreinbeherende natuurverenigingen	Limburgs Landschap	160	3,1
	Natuurpunt	205	4,0
Betrokken bosgroepen	Hoge Kempen	599	11,7
	Limburgse Duinen	2457	48,2
	West-Limburg	1092	21,4
	Zuid-Limburg	948	18,6
Betrokken WBE's	Mangelbeek	433	8,5
	Vogelzanck	2532	49,7

De provincie Limburg is bovendien eigenaar van het domein Bokrijk (524ha in deelgebied 2) en van grote delen van Ten Haagdoornheide (140ha in deelgebied 3).

¹⁷Gebuurde datalagen voor berekening zijn:

Voorlopig referentiebestand provinciegrenzen, toestand 22/05/2003 (Vlaamse Landmaatschappij, AGIV-product).

Voorlopig referentiebestand gemeentegrenzen, vector, toestand 22/05/2003 (Vlaamse Landmaatschappij, AGIV-product).

Vlaamse Hydrografische Atlas - Zones, vector, toestand 27/05/2009 (Vlaamse Milieumaatschappij, Afdeling Operationeel Waterbeheer, AGIV-product).

Geografische indeling van watersystemen, vector, toestand 21/03/2008 (Vlaamse Milieumaatschappij, Afdeling Operationeel Waterbeheer, AGIV-product).

Regionale Landschappen, vector, toestand 22/09/2009 (Vlaams Overleg Regionale Landschappen)

Bosgroepen, vector, toestand 02/07/2009 (Agentschap voor Natuur en Bos).

Wildbeheerseenheden, vector, toestand 30/07/2009 (Hubertus Vereniging Vlaanderen).

Inventarisatie van het landbouwgebruik

Achtergrondinformatie bij de analyse

De inventarisatie van het landbouwgebruik binnen het gebied gebeurt via de methodiek van de landbouwgevoeligheidsanalyse. Deze maakt een vergelijking tussen de landbouwgronden in de verschillende Speciale Beschermingszones (en hun deelgebieden). De meest "gevoelige" gronden zijn deze die voor de landbouw op dit moment het meest van belang zijn. Hierbij wordt zowel rekening gehouden met intrinsieke landbouwwaarde van de gronden alsook met het belang van de percelen in de bedrijfsstructuur van de huidige gebruiker. De methodiek is gebaseerd op een desk-topanalyse van bestaande datasets. De gegevens van de Mestbank vormen hiervoor een belangrijke bron, samen met heel wat geografisch kaartmateriaal over bodemtypes, juridische randvoorwaarden en dergelijke. Het is niet de bedoeling om op basis van deze ruwe data uitspraken te doen of conclusies te trekken voor individuele bedrijven. Maar het instrument biedt wel de mogelijkheid om de impact op de landbouw te vergelijken tussen de verschillende (deelgebieden van) Habitat- en Vogelrichtlijngebieden. Daarnaast moet ook aangegeven worden dat geen analyse kon gemaakt worden van de eigendoms- en pachtsituatie van de betrokken bedrijven. Deze zal bij het maken van afspraken over maatregelen moeten bekeken worden om de respectievelijke rol van pachter en verpachter te bepalen.

De toegepaste methodiek is voor dit proces op maat ontwikkeld door de Vlaamse Landmaatschappelijk in overleg met het Agentschap voor Natuur en Bos, het departement Landbouw en Visserij, de landbouworganisaties Boerenbond en ABS en het ILVO. De toepassing van de methodiek werd uitgevoerd door de VLM. Een toelichting over de gebruikte methodiek en een uitvoerige beschrijving van de uitkomsten is opgenomen in bijlage 6. Onderstaand wordt een korte synthese gegeven van de belangrijkste resultaten voor dit gebied.

BELANGRIJKE OPMERKING: Bij de meeste andere analyses in dit hoofdstuk werd een onderscheid gemaakt tussen gebieden binnen Habitatrichtlijngebieden en gebieden buiten Habitatrichtlijngebieden maar wel binnen Vogelrichtlijngebied. Bij de landbouwanalyse is een afzonderlijke analyse uitgevoerd op de gronden gelegen binnen Habitat- respectievelijke Vogelrichtlijngebied. Men dient bij deze analyse dan ook op te letten voor dubbelstellingen. Overlappende gronden kunnen immers in twee analyses (deelgebieden) zijn opgenomen.

In het Natura 2000-gebied 'Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangbeek en Roosterbeek met vijvergebieden, het Vijvergebied van Midden-Limburg en Bokrijk en omgeving' is 439 hectare landbouw geregistreerd door 52 bedrijven. De gebruikspcelen¹⁸ bevinden zich voornamelijk in het meest westelijke deelgebied van het vijvercomplex Midden-Limburg. De gebruikspcelen zijn voornamelijk gesitueerd in Vogelrichtlijngebied of op de randen van Habitatrichtlijngebied. Er liggen 19 percelen met bedrijfsgebouwen in het gebied: 10 hiervan zijn gelegen in Vogelrichtlijngebied, 8 in Vogel- en Habitatrichtlijngebied en 1 in Habitatrichtlijngebied. Daarnaast liggen er 22 percelen met bedrijfsgebouwen binnen een straal van 300 meter rond de verschillende gebieden. 41 ha van de aanwezige landbouw behoort tot de 'vergroete huiskavel'¹⁹ en wordt dus gezien als zeer waardevolle grond op het vlak van ruimtelijke ligging ten opzichte van de bedrijfsgebouwen.

Op juridisch en beleidsmatig vlak (Bijlage 6, kaart 26-2) scoren vrij veel gronden in het gebied goed. Deze gronden liggen niet in VEN-gebied, niet in RVV 'natuur'-gebied²⁰, wel in (landschappelijk waardevol) agrarisch gebied en in zones waar derogatie mogelijk is. De laaggevoelige percelen liggen telkens in tegenovergestelde bestemmingen: wel in VEN-gebied, wel in RVV 'natuur'-gebied, in groene gewestplanbestemmingen en in zones met strengere bemestingsnormen. De gemiddeld gevoelige gronden liggen meestal niet in VEN en RVV 'natuur', maar wel in groene gewestplanbestemmingen en/of in gebieden waar slechts een beperkte bemesting mogelijk is.

¹⁸ Aangegeven percelen van gekende terreinbeheerders zijn ook op de kaart aangeduid, en werden soms niet/soms wel als landbouwpercelen mee opgenomen en meegerekend in het aantal bedrijven, het aantal percelen en de oppervlakte. Percelenstukken die aan de rand van het SBZ voor 5 meter of minder in het gebied liggen worden niet mee opgenomen om fouten bij het op elkaar leggen van kaartlagen te minimaliseren.

¹⁹ De vergroete huiskavel is de aaneengesloten kavel (alle kavels die minder dan 3 meter van elkaar liggen vormen een aaneengesloten kavel) dat aansluit bij de bedrijfsgebouwen. Meer achtergrondinformatie vindt men in Bijlage X, paragraaf 1.3.5.1.

²⁰ Recht van Voorkoop 'natuur-gebied': gebied waar recht van voorkoop geldt gekoppeld aan natuurwetgeving

Op fysisch vlak (Bijlage 6, kaart 26-3) scoren de gronden gemiddeld goed. De variatie in gevoeligheid wordt vooral veroorzaakt door een verschil in overstromingsgevoeligheid, drainageklasse en kavelgrootte. Er zijn geen erosiegevoelige percelen in het gebied en qua textuur scoren bijna alle percelen matig goed. Sommige percelen hebben erg lage scores voor de fysieke factoren, dit is voornamelijk te wijten aan het feit dat zij op kunstmatige (verstoorde) bodems gelegen zijn.

Qua bedrijfsgebonden parameters (Bijlage 6, kaart 26-4) scoren de meeste gronden matig of lager. Enkele gronden scoren beter. Qua leeftijd en uitbollingsgraad scoort het gebied vrij goed. De productieomvang van de bedrijven die actief zijn in het gebied is vrij uiteenlopend, evenals de afstand van de verschillende percelen tot de bedrijfszetel. Voor de parameters mestbalans en ruwvoederbalans krijgen de meeste gronden vrij lage scores. Ook wat de grondgebruiksintensiteit van de teelten betreft scoort het gebied algemeen eerder laag en komen vooral graslanden en granen voor zoals ook blijkt uit het bodemgebruik. Her en der komen een aantal percelen voor met een hoge grondgebruiksintensiteit van de teelten op het gehele bedrijf.

De totale gevoeligheid (Bijlage 6, kaart 26-1 en Tabel 6-8) van de landbouwpercelen in het hele gebied is hoog tot matig. In gevoeligheidsklasse 9 tot 15 ligt telkens meer dan 7% van de totaal aanwezige landbouwoppervlakte. In alle andere klassen komt minder dan 5% van de gronden voor. In klasse 1 tot 5 en klasse 19 komen zelfs nauwelijks grond voor. Ten opzichte van de andere Habitat- en Vogelrichtlijngebieden in de Kempen scoren de gronden hier gemiddeld genomen matig.

Wanneer we naar de verschillende deelgebieden kijken (Tabel 6-8) valt op dat vooral in deelgebied 1 en het Vogelrichtlijngebied 'Het Vijvercomplex van Midden Limburg' (deels overlappend met deelgebied 1) zowel relatief als absoluut veel geregistreerde landbouwgronden voorkomen met een matige tot hoge gevoeligheid; In deze situatie zijn de gronden énkél in Vogelrichtlijngebied veelal gevoeliger dan de gronden in zowel Habitat- als Vogelrichtlijngebied. In deelgebied 2 van het Habitatrichtlijngebied komen helemaal geen geregistreerde landbouwgronden voor. In het Vogelrichtlijngebied 'Bokrijk en omgeving', dat deels overlapt met deelgebied 2, zijn de landbouwgronden eerder matig gevoelig. De meeste landbouwgronden die in het Habitatrichtlijngebied 3 gelegen zijn, zijn matig tot minder gevoelig.

In deelgebieden 3 en het Vogelrichtlijngebied 'Bokrijk en omgeving' komen in vergelijking met deelgebied 1 van het Habitatrichtlijngebied en het Vogelrichtlijngebied 'Het Vijvercomplex van Midden Limburg' minder landbouwgronden voor: respectievelijk 43 en 32 ha, wat overeenkomt met 2,7 en 4,1 % van de totale oppervlakte van deze twee deelgebieden. In deze laatste twee deelgebieden liggen ook weinig gronden in hogere gevoeligheidsklassen.

Tabel 6-8 Opdeling van de aanwezige landbouwgronden per gevoeligheidsklasse (zonder terreinbeherende verenigingen)

Gevoeligheidsklasse	Deel- gebied 1	Deel- gebied 2	Deel- gebied 3	SBZ-V Vijver- complex ²¹	SBZ-V Bokrijk ²²	Totaal	Totaal (%)
Tot. opp. deelgebied (in ha)	1752	308	1567	2563	784	5096 ²³	
Minst gevoelig (klasse 1)	0,2			0,2		0,2	0,1
Klasse 2	0,7		0,1	0,7		0,8	0,2
Klasse 3	2,6	0,0	0,5	2,7	0,0	3,4	0,8
Klasse 4	1,2		0,5	1,5	0,1	2,2	0,5
Klasse 5	3,5		0,3	3,5	0,1	4,1	0,9

²¹ In tegenstelling tot in de rest van dit hoofdstuk wordt hier het volledige Vogelrichtlijngebied beschouwd.

²² In tegenstelling tot in de rest van dit hoofdstuk wordt hier het volledige Vogelrichtlijngebied beschouwd.

²³ doordat de deelgebieden in dit rapport overlappen, komt de som van de deelgebieden niet overeen met het totaal ingenomen oppervlakte

Gevoeligheidsklasse	Deel- gebied 1	Deel- gebied 2	Deel- gebied 3	SBZ-V Vijver- complex ²¹	SBZ-V Bokrijk ²²	Totaal	Totaal (%)
Tot. opp. deelgebied (in ha)	1752	308	1567	2563	784	5096 ²³	
Klasse 6	9,9		0,1	14,0	0,2	14,5	3,3
Klasse 7	8,9		1,3	10,2	0,5	14,9	3,4
Klasse 8	11,6		3,9	14,6	2,6	21,1	4,8
Klasse 9	27,9		4,8	32,1	0,0	37,3	8,5
Matig gevoelig (klasse 10)	34,8		9,2	40,3	2,4	52,0	11,9
Klasse 11	12,6		4,8	20,3	5,3	31,1	7,1
Klasse 12	26,3		12,9	50,1	11,7	74,7	17,1
Klasse 13	2,8		3,2	47,6	6,3	57,4	13,1
Klasse 14	2,4		0,5	47,1	2,2	49,9	11,4
Klasse 15	1,0		0,4	35,5	0,4	36,3	8,3
Klasse 16	4,5			12,7		12,7	2,9
Klasse 17	16,4			18,7		18,7	4,3
Klasse 18	0,8			5,3		5,3	1,2
Meest gevoelig (klasse 19)				1,3		1,3	0,3
Totale oppervlakte in landbouwgebruik (in ha)	168	0	43	358	32	438	100
Oppervlakte in landbouwgebruik/ totale oppervlakte (%)	9,6	0,0	2,7	14,0	4,1	8,6	

Inventarisatie van het bosbouwgebruik

Zowel het type bos (fysisch) als het bosbeheer (eigendomsituatie, beheerplan, ...) zijn belangrijk voor het bepalen van de relatie van het actuele bosbouwgebruik met de instandhoudingsdoelstellingen. Beiden elementen worden zowel kwantitatief als kwalitatief besproken. Voor het bepalen van het type bos wordt gebruik gemaakt van de informatie aanwezig binnen de boskartering Vlaanderen van 2001. Een analyse gebeurt van de boomsamenstelling en de ouderdomssituatie van de verschillende bossen die voorkomen binnen het gebied. Deze twee elementen bepalen onder andere de economische return, de mogelijkheden voor aansluiting bij Europese habitats en soorten, ... Met betrekking tot het typeren van het beheer wordt eerst de eigendomsituatie in kaart gebracht. Een onderscheid wordt gemaakt tussen de openbare en private bossen. Zoals hoger reeds gesteld is het bedoeling dat de sterkste schouders de zwaarste lasten zullen dragen voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Voor openbare bossen is het bovendien sowieso verplicht om een uitgebreid beheerplan met oog voor de multifunctionele doelstellingen van een bos op te maken. Daarnaast wordt ook een inschatting gemaakt van de stand van zaken met betrekking tot beheer. Zo wordt kwalitatief besproken voor welke bossen een beheerplan bestaat. Daarnaast wordt een beeld gegeven van de huidige stand van zaken van de werking van de bosgroep in het gebied.

Binnen het gebied ligt slechts in beperkte oppervlakte binnen een bosbestemming (zie Tabel 6-1). Iets meer dan 40 % van de totale oppervlakte van het gebied is opgenomen in de bosinventarisatie . Van de 2266 ha die is opgenomen binnen de bosinventarisatie is bijna 230 ha gekarteerd als niet-bos. Bijna 160 ha hiervan is gekarteerd als 'te bebossen'. De rest is gekarteerd als 'heide', 'water' of 'niet beboste oppervlakte binnen het bosdomein'. Volgens de bosinventarisatie is ongeveer 38% van de totale oppervlakte in bosbouwgebruik. Relatief gezien is deelgebied 2 het sterkst bebost (65% van het deelgebied). Absoluut gezien komt het meeste bos voor in deelgebied 1. In het deelgebied 'SBZ-V Vijvergebied' komt relatief het minste bos voor (circa 20% van de oppervlakte van het deelgebied).

Er komt ongeveer evenveel loofhout als naaldhout voor binnen het totale gebied. Binnen de deelgebieden 1, 2 en SBZ-V 'Vijvergebied' komt iets meer loofhout dan naaldhout voor. Binnen de andere gebieden komt meer naaldhout dan loofhout voor. Binnen deelgebied 1 komt ook een aanzienlijke oppervlakte (44 ha) populier voor.

Een volledig overzicht van de aanwezige bostypen binnen het gebied wordt weergegeven in Tabel 6-9. In bijlage 5, kaart 6.5 worden de voorkomende bostypen gesitueerd op kaart.

Tabel 6-9: Overzicht van de geïnventariseerde bostypen binnen het gebied²⁴

	Nr deel- gebied	Categorie																					
		Loofhout				Loofhout gemengd met naaldhout				Naaldhout				Naaldhout gemengd met loofhout				Populier				Niet bebost	
		Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig		
Oppervlakte per deelgebied (ha)	1	51	108	39	90	15	62	2	28	11	140	37	1	3	52	18	20	7	28	7	3	1033	
	2	7	43		31	1	12		15	2	57	0	3	1	25		4		0			109	
	3	37	65	10	82	2	20	2	50	4	177	23	7	1	53	9	12		3	0		1009	
	SBZ-V Bokrijk	4	20	4	2	3	14	7	23	8	73	3	1	7	58	1	40	3	2			231	
	SBZ-V Vijver- complex	24	46	0	14	5	21		5	18	30	1		2	12	0		2	6	5		775	
Totale oppervlakte (ha)		123	281	53	219	25	128	10	121	42	476	64	12	13	201	28	76	12	39	12	3	3157	
Aandeel (% totale opper- vlakte SBZ)		2,4	5,5	1,0	4,3	0,5	2,5	0,2	2,4	0,8	9,3	1,3	0,2	0,3	4,0	0,5	1,5	0,2	0,8	0,2	0,1	61,9	

²⁴ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Bosreferentiaalg van Vlaanderen, vector, toestand 2001 (Agentschap voor Natuur en Bos, AGIV-product).

Een overzicht van de eigendomssituatie van het gekarteerde bosareaal binnen het gebied is opgenomen in Tabel 6-10 en in bijlage 5 kaart 6.6. Meer dan 60% van het bosareaal is private eigendom. Enkel binnen deelgebied 3 is er duidelijk minder private eigendom. Binnen dit deelgebied heeft het Agentschap voor Natuur en Bos 212 ha in eigendom (ongeveer 35% van de beboste oppervlakte binnen dit deelgebied). Andere openbare eigenaars zijn o.a. Kerk Zolder "St. Job / Bolderberg", de gemeenten Houthalen-Helchteren, Genk en Heusden-Zolder en de Kerk Houthalen.

Voor een beperkte bosoppervlakte binnen deelgebied 1 (24,7 ha) en 3 (12,39) bestaat er een uitgebreid bosbeheerplan. Ongeveer de helft van het openbaar bos in SBZ-V Middenvijvercomplex heeft eveneens een bosbeheerplan. Het gebied overlapt met het werkingsgebied van 4 bosgroepen (zie Tabel 6-7). De bosgroep West-Limburg is actief op ongeveer 36 ha. De bosgroep Limburgse Duinen is actief op ongeveer 5 ha. bos binnen het gebied. Er zijn eigenaars van deze bosgroep die percelen in perimeter van een beheerplan hebben. Ook de bosgroep Zuid-Limburg is beperkt actief (1,6 ha) binnen het Vogelrichtlijngebied 'Bokrijk en omgeving'. De bosgroep Hoge Kempen heeft geen eigenaars binnen het gebied als lid.

Tabel 6-10: Overzicht van de eigendomssituatie van het geïnventariseerde bos binnen het gebied²⁵

	Nr deelgebied	Categorie				
		Totale bosoppervlakte volgens boskartering	Eigendom ANB	Eigendom andere overheden	Eigendom Natuurvereniging	Private eigendom
Oppervlakte per deelgebied (ha)	1	862	90	30	58	684
	2	457	3	253	0	202
	3	590	212	166	12	200
	SBZ-V Bokrijk	274	0	0	51	223
	SBZ-V Vijvercomplex	235	76	0	2	157
Totale oppervlakte (ha)		2419	380	449	238	1353
Aandeel (% totale bosoppervlakte SBZ)			17,5	9,0	11,0	62,5

Parken en kasteeldomeinen

Achtergrondinformatie bij de analyse

Parken en kasteeldomeinen vormen een bijzondere eenheid binnen bepaalde Habitat- en Vogelrichtlijngebieden. Zij hebben vaak een typisch cultuurhistorisch karakter en uitzicht. Bepaalde parken en kasteeldomeinen hebben een bijzondere natuurkwaliteit doordat ze bescherm zijn gebleven van verstoring of/ en versnippering. In het kader van de opmaak van de instandhoudingdoelstellingen zal in bepaalde gevallen een afweging gemaakt moeten worden tussen het cultuurhistorische en ecologische elementen. Langs de andere kant bieden parken en kasteeldomeinen ook kansen voor de ontwikkeling van natuurdoelen. Ze worden immers vaak gekenmerkt door een unieke eenheid in eigendomstructuur of/ en beheer.

In het kader van de opmaak van de instandhoudingdoelstellingen worden de gekende parken en kasteeldomeinen geïnventariseerd. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de inventaris van parken en kasteeldomeinen van het Agentschap voor Natuur en Bos. Voor elk van de parken en kasteeldomeinen wordt de eigendomssituatie meegegeven.

²⁵ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Bosreferentielaag van Vlaanderen, vector, toestand 2001 (Agentschap voor Natuur en Bos, AGIV-product).

Patrimoniumdatabank, vector, toestand 02/07/2009 (Agentschap voor Natuur en Bos).

Binnen deelgebied 1 ligt een privaat kasteelpark. Dit park ligt volledig binnen het gebied. Twee stadsparken en een openbaar parkbos liggen aan de rand van de Vogelrichtlijngebieden. Het zijn slechts enkele snippers die mogelijk ook als sliver gezien kunnen worden ²⁶.

Jacht en faunabeheer

Achtergrondinformatie bij de analyse

Binnen verschillende Habitat- of Vogelrichtlijngebieden wordt gejaagd. De jacht wordt georganiseerd via jachtrechten en wildbeheereenheden (WBE's). Jaarlijks wordt de jacht en het faunabeheer gepland via wildbeheerplannen. In deze plannen staan de doelstellingen en de maatregelen met betrekking tot de jacht voor een bepaald gebied opgenomen.

De jacht is natuurlijk maar mogelijk indien een bepaalde natuurkwaliteit aanwezig is zodat bejaagbare soorten zich kunnen ontwikkelen. Het beheer door jagers van bepaalde gebieden (vb. aanplant kleine landschapselementen, bosbeheer, ...) schept bijkomende kansen voor de ontwikkeling van (Europese) natuurwaarden. Daarnaast kunnen bepaalde jachtactiviteiten (vb. bijvoeren, aanplanten van bepaalde soorten, ...) in bepaalde gevallen ook een knelpunt vormen. Faunabeheer kan ten slotte ook in bepaalde gebieden noodzakelijk zijn om de doelstellingen te behalen. Binnen het kader van de opmaak van de instandhoudingdoelstellingen wordt daarom de aanwezige jachtactiviteiten binnen een bepaald gebied in kaart gebracht. Naast een analyse van de bejaagbare oppervlakte binnen het gebied wordt ook de jachtrechtsituatie in kaart gebracht.

Binnen het voorliggende gebied liggen twee WBE's. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de betrokken WBE's en een aantal van hun kenmerken.

Tabel 6-11. Kenmerken van de betrokken WBE's ²⁷

	Aantal jacht-rechthouders binnen WBE	Totale oppervlakte WBE	Oppervlakte WBE binnen Natura 2000 gebied	Bejaagbare oppervlakte binnen Natura 2000 gebied
Mangelbeek	17	3281	447	256
Vogelsanck	16	2340	1560	1103

Voor elke wildbeheerheid is er een wildbeheerplan. In onderstaande tabel wordt een samenvatting gegeven van de doelstellingen van de hierboven beschreven WBE.

Tabel 6-12. Doelstellingen uit de wildbeheerplannen van de betrokken WBE's ²⁸

Naam WBE	Doelstellingen wildbeheerplan	Wildsoort voor doelstelling
Mangelbeek	Constante voorjaarsstand	Ree, fazant
	Toename voorjaarsstand	Patrijs
	Beperking negatieve gevolgen	Vos, kat, houtduif, kraai, ekster
	Ander	Wild eend, haas en konijn
Vogelsanck	Constante voorjaarsstand	Ree, konijn, wilde eend
	Toename voorjaarsstand	Haas, fazant
	Beperking negatieve gevolgen	Vos, kat, houtduif, kraai, grauwe gans, canada gans
	Ander	Patrijs

²⁶ Gebruikte dataaag voor de analyse is:

Inventarisatie van de parkgebieden in Vlaanderen, vector, toestand 01/02/07 (Agentschap voor Natuur en Bos).

²⁷ Gebruikte dataaag voor de analyse is:

WBE'S, tabel, toestand 01/01/2010 (Hubertus Vereniging Vlaanderen)

²⁸ Wildbeheerplannen van de verschillende WBE's)

Inventarisatie van waterwinningen²⁹

Achtergrondinformatie bij de analyse

Zowel voor de natuur als de mens is zuiver en voldoende kwaliteitsvol water van zeer groot belang. Het is dan ook duidelijk dat er in sommige gebieden een sterke interactie kan zijn tussen de winning van water voor menselijk gebruik en de aanwezige natuurwaarden. Enerzijds zijn de aanwezige natuurwaarden in bepaalde gebieden beschermd gebleven van externe kwaliteitsversturende invloeden omwille van de aanwezigheid van winningen. Bepaalde natuurgebieden en het hebeer in deze gebieden kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de drietrapsstrategie – vasthouden (én infiltreren), bergen en (vertraagd) afvoeren. Op die manier zijn natuurgebieden van belang als 'reservoir' of 'insijpelingsgebied' voor winningen. Langs de andere kant kunnen winningen de ontwikkeling van bepaalde natte natuurtypen hypothekeren. Gezien het belang van de relatie tussen de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen en de winning van water wordt bijzondere aandacht besteed aan de beschrijving van de waarde van de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden voor de winning van water.

Bij waterwinningen wordt automatisch de link gelegd met drinkwater. Naast de winningen voor drinkwater zijn er echter nog een groot aantal grondwaterwinningen voor koeling, bedrijfsprocessen, irrigatie, ... Alle voorkomende winningen binnen het gebied worden daarom geïdentificeerd.

Gezien hun algemeen belang, is voor de winningen voor drinkwater de relatie met de verschillende Europees te beschermen gebieden verder in detail onderzocht. Hierbij wordt zowel aandacht gegeven aan oppervlaktewaterwinningen als aan grondwaterwinningen. Door het Samenwerkingsverband Vlaams Water (SVW) is een methodiek voor een 'waardebepaling' uitgewerkt. Via deze methode wordt een 'waarde' gegeven aan de percelen in functie van de bijdrage aan de kwaliteit en de kwantiteit van het opgepompte water. De uitkomst is een relatieve waardering van verschillende percelen in het kader van de drinkwatervoorziening. Een uitgebreide omschrijving van de methodiek is toegevoegd in bijlage 7.

In het gebied komen momenteel zeven vergunde winningen voor. De belangrijkste waterwinning ligt in het Vogelrichtlijngebied 'Het Vijvercomplex van Midden Limburg' (Nace code: Winning van steenkool en vervaardiging van steenkoolagglomeraten, vergund jaardebiet 146000 m³/jaar). De andere winningen in het gebied zijn hoofdzakelijk gebonden aan landbouw of visserij. In bijlage 7 is een volledig overzicht opgenomen van alle winningen in het gebied. In bijlage 5, kaart 6.13 wordt een overzicht gegeven van de verschillende winningen in en rond het gebied.

Uit de analyses blijkt dat er geen ruimtelijke interferentie is tussen de verschillende gebieden en percelen die van belang zijn voor drinkwaterwinningen.

Voor het transport van het drinkwater is een uitgebreid leidingennetwerk aanwezig. Deze leidingen moeten op geregelde tijdstippen gecontroleerd kunnen worden. Bovendien moeten ze, bij lekken, bereikbaar zijn voor onderhoud. In bijlage 5, kaart 6.7 is een kaart opgenomen met een situering van de leidingen voor drinkwater.

Inventarisatie van het recreatief gebruik

Achtergrondinformatie bij de analyse

Een groot aantal Habitat- en Vogelrichtlijngebieden heeft een bepaalde recreatieve waarde. Langs de andere kant legt recreatie in sommige gevallen een druk op bepaalde natuurwaarden. Binnen het kader van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen wordt in eerste instantie een inschatting gemaakt van de voorkomende recreatie die ruimtelijk vastligt. De analyse gebeurt op basis van een analyse van de voorkomende recreatieve bestemming volgens het gewestplan en/of geldende ruimtelijke uitvoeringsplannen. Deze informatie wordt aangevuld met recreatieve gebruiken binnen de gebieden die geïnventariseerd werden in het kader van de opmaak van een ruimte-

²⁹ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Waterwingebieden Pidpa, vector, toestand 02/07/2009 (Pidpa, Dienst Waterwinning en Milieu).

inventaris binnen de studie 'Ruimte voor toerisme en recreatie in Vlaanderen'³⁰ die opgemaakt werd door WES in opdracht van Toerisme Vlaanderen. Binnen deze studie werden volgende ruimtelijke entiteiten weerhouden in de ruimte-inventaris:

- Niet-geplande aantrekkingselementen (wandelbossen, natuurgebieden met bezoekerscentra);
- Geplande aantrekkingselementen (attractie- en themaparken, zoo's en dierenparken, openlucht recreatieve en waterrecreatieve aantrekkingspolen,...);
- Logiesaccomodatie (openlucht recreatieve verblijven);
- Overige recreatieve infrastructuur (jachthavens).

Deze gegevens zijn aangevuld met ruimtelijke informatie van BLOSO ontvangen met betrekking tot de ruimtelijke ligging van sportinfrastructuur. Het is ook mogelijk dat andere vormen en infrastructuur met betrekking tot recreatie aanwezig zijn (bijvoorbeeld routes voor wandelen, fietsen, ruitersport, puntsgewijze recreatieve infrastructuur, ...). Deze gebruiken worden verder in detail geïnventariseerd in het kader van de realisatie van de natuurdoelen.

Binnen de voorliggende gebieden is een relatief aanzienlijke oppervlakte via de ruimtelijke ordening bestemd voor recreatie (zie Tabel 6-13). Vooral in de deelgebieden 2, 3 en SBZ-V Bokrijk is een aanzienlijke oppervlakte bestemd voor recreatie. Het grootste deel is ruimtelijk bestemd als 'gebied voor recreatiepark'. De grootste recreatieve infrastructuur situeert zich ook in deze deelgebieden. Het recreatiedomein Bokrijk is bijna volledig gelegen binnen het gebied. Ook het domein Kelchterhoef en het recreatiepark Hengelhoef overlappen sterk met een deelgebied. Naast deze grote recreatieve aantrekkingspolen komen er ook nog een speelbos en twee campings voor binnen het gebied. Een van de campings is volledig gelegen binnen het deelgebied SBZ-V Vijvergebied.

Binnen de verschillende deelgebieden liggen ook verschillende sportinfrastructuren zoals manèges, sporthallen, zwemgelegenheden en buitensportterreinen.

Een volledig overzicht van de aanwezige recreatieve infrastructuur binnen het gebied wordt weergegeven in Tabel 6-13. In bijlage 5 kaart 6.8 wordt de interferentie gesitueerd op kaart.

Tabel 6-13: Overzicht van de geïnventariseerde recreatieve infrastructuur³¹ en sportinfrastructuur³² binnen het gebied

Categorie recreatieve infrastructuur	Naam	Deelgebieden van gebied	Oppervlakte totaal (ha)	Oppervlakte binnen gebied (ha)
Niet-geplande aantrekkingselementen	Speelbos Vogelzang	1	4	4
Geplande aantrekkingselementen	Domein Bokrijk	2+SBZ-V Bokrijk	420	476
	Domein Kelchterhoef	3	327	40
	Recreatiepark Hengelhoef	3	289	77
Logiesaccomodatie	Holsteenbron	3	4	>0
	Heidestrand	1+SBZ-V Vijvergebied	19	>0
Overige recreatieve infrastructuur (jachthavens)	/			
Sportinfrastructuur	Voetbalveld KWB Bolderberg	1		
	Tennisveld 1, 2 en 3 Sint-Michielsplein	2		

³⁰ WES 2007.

³¹ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Ruimte voor Toerisme in Vlaanderen, vector, toestand 19/06/2006 (Toerisme Vlaanderen).

³² Sportinfrastructuur in Vlaanderen, vector, toestand 15/10/2009 (Blos)

Categorie recreatieve infra-structuur	Naam	Deel-gebieden van gebied	Oppervlakte totaal (ha)	Oppervlakte binnen gebied (ha)
	Sportlokaal Vrije Basisschool Hasselt	2		
	Basketbalveld Sint-Michielsplein	2		
	Soft-Baseballveld Basvelden	3		
	Baseballveld De Basvelden	3		
	Ruiterijweide Molenheide	3		
	Hondensportveld Molenheide	3		
	Manege Hasselt	SBZ-V Bokrijk		
	Minigolfterrein Domein Bokrijk	SBZ-V Bokrijk		
	Voetbalvelden A en B Domein Bokrijk	SBZ-V Bokrijk		
	Adventurepark Domein Bokrijk	SBZ-V Bokrijk		
	Openlucht zwembad Heidestrand	SBZ-V Vijvercomplex		
	Petanqueterrein Bolderberg	SBZ-V Vijvercomplex		
	Natuurlijke Zwemgelegenheid Heidestrand	SBZ-V Vijvercomplex		
	Sporthal Bolderberg	SBZ-V Vijvercomplex		
	Sportzaal Bolderberg	SBZ-V Vijvercomplex		
	Voetbalveld KFC Bolderberg	SBZ-V Vijvercomplex		
	Manege Paddock Terlaemen	SBZ-V Vijvercomplex		

Inventarisatie van de woongebieden

Achtergrondinformatie bij de analyse

Binnen Habitat- of Vogelrichtlijngebieden kan natuurlijk ook worden gewoond. De bestaande bewoning wordt geregeld via de vergunning in het kader van de ruimtelijke ordening. De opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen verandert hier niets. Habitat- of Vogelrichtlijngebieden kunnen uitzonderlijk (deels) overlappen met woongebieden of woonuitbreidingsgebieden. In die uitzonderlijke situaties kan het verder ontwikkelen van het woongebied of woonuitbreidingsgebied mogelijks interfereren met de instandhoudingsdoelstellingen voor de diersoorten en/of hun leefgebieden in de speciale beschermingszone. Ook voor woongebieden of woonuitbreidingsgebieden die grenzen aan een speciale beschermingszone kan er interferentie zijn. Binnen het kader van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen wordt daarom in eerste instantie een inschatting gemaakt van de voorkomende bestemmingscategorieën volgens het gewestplan en/of de geldende ruimtelijke uitvoeringsplannen.

Binnen het totale gebied is ongeveer 5% van de totale oppervlakte bestemd als woongebied. Voor het habitatrichtlijngebied betreft het slechts enkele enkel snippers langs de rand van het gebied. Binnen de deelgebieden 'SBZ-V Bokrijk' en 'SBZ-V Vijvergebied' komen grotere oppervlakten woonbestemming voor. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de verschillende categorieën woonbestemming die voorkomen binnen de verschillende deelgebieden.

Tabel 6-14. Overzicht van de voorkomende woonbestemmingen binnen het gebied.³³

	Nr deel- gebied	Categorieën woonbestemmingen			
		woongebieden	woongebieden met landelijk karakter	woonpark	woonuitbreidingsgebieden
Oppervlakte per deelgebied (ha)	1	>0	>0	>0	
	2	>0	>0		
	3	>0	>0		
	SBZ-V Bokrijk	21			>0
	SBZ-V Vijver- complex	59	91	51	34
Totale oppervlakte (ha)		81	92	51	35
Aandeel (% totale oppervlakte SBZ)		1,6	1,8	1,0	0,7

Inventarisatie van de industriële en gerelateerde activiteiten

Achtergrondinformatie bij de analyse

Binnen Habitat- of Vogelrichtlijngebieden komen verschillende vormen van industriële en gerelateerde activiteiten zoals ontginningen, storten, watervoorzieningen, etc. voor. De relatie met de instandhoudingsdoelstellingen van een Habitat- of Vogelrichtlijngebied kan sterk verschillen van activiteit tot activiteit. In bepaalde situaties zullen bepaalde instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd kunnen worden op terreinen van industriële en gerelateerde activiteiten. Langs de andere kant is het duidelijk dat bepaalde activiteiten een druk leggen op bepaalde natuurwaarden.

Binnen het kader van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen wordt in eerste instantie een inschatting gemaakt van de voorkomende industriële en gerelateerde activiteiten die ruimtelijk vastliggen. De analyse gebeurt op basis van een analyse van de voorkomende bestemmingscategorieën volgens het gewestplan en/of de geldende ruimtelijke uitvoeringsplannen. Deze informatie wordt aangevuld met informatie van het Agentschap Ondernemen over de voorkomende bedrijvenszones en ligging van de bedrijfspercelen.

Enkel in het deel van het Vogelrichtlijngebied dat geen habitatrictlijngebied is, komt een noemenswaardige oppervlakte industrie voor (zie Tabel 6-15). In deze tabel wordt een overzicht gegeven van de voorkomende industriële bestemmingen binnen het gebied. Tevens wordt een overzicht gegeven van de oppervlakte bedrijventerrein en ingevulde bedrijfspercelen binnen het gebied. (zie bijlage 5 kaart 6.10)

³³ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Bedrijventerreinen, Gebruikspercelen, vector, toestand 19/12/2008 (Agentschap Ondernemen, AGIV-product).
Bedrijventerreinen, Terreinen, vector, toestand 19/12/2008 (Agentschap Ondernemen, AGIV-product).

Tabel 6-15: Overzicht van de geïnventariseerde, industriële bestemmingen en het industrieel gebruik binnen het gebied.³⁴

	Nr deel- gebied	Categoriën industrie en KMO		
		Industrie be- stemming	Bedrijven- terreinen	Ingepulde be- drijfspercelen
Oppervlakte per deelgebied (ha)	1	>0	> 0	2
	2			
	3	>0	2	13
	SBZ-V Bokrijk			
	SBZ-V Vijver- complex	14	15	17
Totale oppervlakte (ha)		14	17	32
Aandeel (% totale oppervlakte SBZ)		0,3	0,3	0,6

Transportinfrastructuur

In en rond de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden komen verschillende soorten transportinfrastructuur (autowegen, spoorwegen, waterwegen) voor. De restruimte rond deze infrastructuur biedt kansen voor de ontwikkeling van bepaalde natuurwaarden. Langs de andere kant kan de aanwezigheid en het gebruik van deze infrastructuur aanleiding geven tot een bepaalde druk.

In bijlage 5 kaart 6.11 wordt een overzicht gegeven van de aanwezige infrastructuur.

Infrastructuur nutsbedrijven

Elia

Elia is de beheerder van het Belgische hoogspanningsnet en staat in voor de transmissie van elektriciteit. Over het hoogspanningsnet wordt stroom vervoerd van de producenten naar de distributienetbeheerders en de industriële grootverbruikers. Elia bezit alle Belgische netinfrastructuur van 150 tot 380 kV en nagenoeg 94% van de netinfrastructuur van 30 tot 70 kV.

In bijlage 5 kaart 6.12 staan de verschillende installaties van Elia die gelegen zijn in de buurt van of in de betrokken Natura 2000 gebieden.

De infrastructuur van Elia kan op verschillende manieren interfereren met de instandhoudingsdoelstellingen van een gebied. Zowel ondergrondse als bovengrondse leidingen moeten bijvoorbeeld bereikbaar zijn voor periodiek onderhoud of voor herstellingswerken. Verandering van de fysische bodemkarakteristieken (vb. vernatting, afgraving,..) kan leiden tot structurele problemen van infrastructuur zoals pilonen of hoogspanningsstations. Tenslotte dient men voor de bovengrondse leidingen ook rekening te houden met de bestaande veiligheidsvoorschriften. Het is vanuit veiligheid verboden om bebouwing maar ook opgaand groen (bijvoorbeeld bomen) te lokaliseren binnen een bepaalde veiligheidsafstand. Bomen binnen deze afstand moeten periodiek gesnoeid worden indien ze te dicht bij de geleiders komen. De veiligheidsafstand is groter naarmate de spanning toeneemt. Op te merken valt dat binnen deze veiligheidszone ook opportuniteiten zijn om hoog-

³⁴ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

*Bedrijventerreinen, Gebruikspcelen, vector, toestand 19/12/2008 (Agentschap Ondernemen, AGIV-product).
Bedrijventerreinen, Terreinen, vector, toestand 19/12/2008 (Agentschap Ondernemen, AGIV-product).*

waardige natuur na te streven. Indien gekozen wordt voor bepaalde 'lage vegetatie' is zelfs een win-win situatie mogelijk.

Fluxys

< informatie nog aan te leveren >

INFORMATIEF DOCUMENT

7. Analyse van de knelpunten voor het bereiken van een goede staat van instandhouding

Op Vlaams niveau zijn doelen voor de Europese habitattypes en soorten afgesproken. Afspraken zijn ook gemaakt over het belang van elk van de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden (zie hoofdstuk 4). Een aantal habitats en soorten is momenteel niet in een goede staat van instandhouding (zie hoofdstuk 5). Voor het bereiken van een duurzame oplossing moeten bestaande knelpunten opgelost en bedreigingen gekeerd worden. Hierbij moet optimaal gebruik gemaakt worden van actuele sterkten en toekomstige kansen. De socio-economische context (zie hoofdstuk 8) geeft input voor het identificeren van de kansen en bedreigingen.

In dit hoofdstuk wordt een analyse van de sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen gepresenteerd (zie paragraaf 7.1). Op basis hiervan worden de belangrijkste knelpunten geïdentificeerd. Voor elke van de knelpunten worden de mogelijke oplossingsrichtingen geschetst. (zie paragraaf **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**). In paragraaf 7.3 wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste knelpunten. Op basis van de analyses in dit hoofdstuk worden in hoofdstuk 0 de conclusies getrokken worden over de doelstellingen en prioritaire inspanningen per gebied.

7.1 Knelpunten en mogelijke oplossingen

In deze paragraaf worden de sterkes, zwaktes, kansen en bedreigingen geanalyseerd. Eerst wordt een overzicht gegeven van de verschillende sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen. Vervolgens worden de belangrijkste kwesties geïdentificeerd.

Ter info: Methodologisch kader voor de analyse van sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen

De methodiek van de SWOT-analyse, die gangbaar wordt toegepast bij het opstellen van bedrijfsplannen voor ondernemingen, wordt gevolgd. In dat kader wordt aan de hand van de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen gekeken naar de toekomst van de organisatie. Volgende stappen worden hierbij gezet:

1. Bepalen sterke en zwakke punten (Strengths & Weaknesses):

- 1° Sterktes. De sterktes zijn in dit kader die biotische en abiotische elementen en processen in de natuur die helpen de instandhoudingsdoelstellingen te halen. Voorbeelden van sterktes zijn onder andere de aanwezigheid van kwel, grote aaneengesloten natuurkernen, voorkomen van voor het habitat typische soorten, ...
- 2° Zwaktes. De zwaktes zijn die biotische en abiotische elementen en processen in de natuur die de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen tegenwerken. Voorbeelden van zwaktes zijn onder meer vergrassing van heidevegetatie, overstromingen van kwetsbare vegetatie, ontbreken van structuurdiversiteit in bos, ...

2. Kansen en bedreigingen (Opportunities & Threats)

- 1° Kansen. De kansen zijn "krachten" die niet eigen aan de natuur zijn, maar acties of menselijke activiteiten die wel helpen de instandhoudingsdoelstellingen te halen. Welke bestaande of potentiële socio-economische activiteiten kunnen de natuur helpen om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken? Zijn er al plannen die knelpunten zullen oplossen?
Voorbeelden van kansen zijn onder meer de aanwezigheid van een goed werkende bosgroep, lopende of geplande beheerinspanningen van het ANB, bestaande afspraken met landbouwers over natuurgericht beheer, ...
- 2° Bedreigingen. Bedreigingen zijn "krachten" die niet eigen aan de natuur zijn en die de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen tegenwerken. Welke bestaande of potentiële socio-economische activiteiten zullen het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen juist moeilijk maken voor de natuur? Zijn er al plannen die knelpunten zullen veroorzaken?
Voorbeelden van bedreigingen zijn onder andere de geplande aanleg van infrastructuurwerken, de instroom van nutriënten in een gebied, versnipperde eigendomsstructuur van bossen.

7.1.1. Overzicht van de sterktes

1. Ecologisch kerngebied voor moerasvogels en heide-ecosysteem in Vlaanderen

Het Vijvergebied Midden-Limburg is het grootste vijvergebied in Vlaanderen. Voor talrijke soorten (roerdomp, woudaap, bruine kiekendief, boomkikker, ...) heeft dit gebied de voorname rol van bronpopulatie die het herstel van de populaties in omliggende vijver- en moerasgebieden moet tot stand brengen en houden. Zowel binnen dit SBZ, van deelgebied Bokrijk-Het Wik als erbuiten (De Maten, vijvercomplexen Schulen, Lummen, Linkhout, ...).

Door zijn grote oppervlakte vijvers en moerassen heeft dit gebied een zeer grote aantrekkingskracht op migrerende soorten die gebonden zijn aan dit landschap (alle reigerachtigen, eenden, visarend, ...). Hoewel verschillende soorten als grote en kleine zilverreiger, purperreiger, kwak of visarend actueel lange periodes in het gebied aanwezig zijn, komen er geen broedgevallen voor, maar de kans hiervoor is groot.

De heidegebieden van de Teut en Tenhaagdoornheide vormen samen met de omliggende grote heidegebieden op het Kempens Plateau (Mechelse Heide, Schietveld Houthalen-Helchteren, militair domein Leopoldsburg) de grootste concentratie heidehabitattypen in Vlaanderen. Samen hebben deze gebieden een grote verantwoordelijkheid in het voortbestaan van vele habitattypische soorten.

2. De habitattypes zijn vaak ruimtelijk aaneengesloten, wat een sterke connectiviteit voor soorten doorheen het gebied veroorzaakt

De drie deelgebieden van dit rapport zijn grote aaneengesloten gebieden. We vinden er op Vlaamse schaal van de grootste oppervlakten habitattypes in de water-, moeras- en heidesfeer terug, die doorgaans ruimtelijk aaneengesloten zijn. Daarnaast komen er vaak nog intacte gradiënten van nat naar droog voor met de daarbij horende habitattypes en habitattypische soorten. Voor soorten geeft dit het voordeel dat wanneer een bepaald habitatype tijdelijk ongeschikt wordt door natuurlijke successie of beheerwerken, er uitwijkmogelijkheden naar omliggende leefgebieden bestaan. Dit vermindert het risico op uitsterven in het gebied. De vijvers zijn vb. tijdelijk ongeschikt voor aquatische fauna wanneer ze droog liggen. De aanwezigheid van een groot aantal vijvers die onderling verbonden zijn en op kleine afstand van mekaar liggen, zorgt ervoor dat steeds refugia aanwezig zijn. Hierdoor verloopt herkolonisatie na tijdelijke drooglegging vlot.

3. Historische landschapsinrichting en landschapsbeheer is behouden door zoetwaterviskweek

Het unieke aan het Vijvergebied Midden-Limburg is dat viskweekpraktijken die reeds vanin de vroege Middeleeuwen voor dit gebied gekend zijn, tot op de dag van vandaag zijn voortgezet door de viskwekersfamilies Bijmens en Vandeput. Zonder hun onderhoud van dijken, overlopen, aanvoergrachten en drainagegrachten, was het gros van de vijvers ondertussen verdwenen. Extensieve viskweek op ondiepe vijvers vormde (en vormt) interessante condities als broed- en foerageergebied voor moerasvogels als de roerdomp.

Ook waar de viskwekers niet (meer) actief zijn, is de historische landschapsinrichting behouden, zodat in sommige gevallen opnieuw aquatische habitattypes met een systeem van op- en aflaten kunnen ontwikkeld worden.

4. Grote variatie aan abiotische kenmerken vertaalt zich in een grote variatie aan habitattypes en potenties voor habitattypische soorten

Er zijn zeer veel vijvers met uiteenlopende kenmerken aanwezig: van de zure, voedselarme vennen en de licht gebufferde vennen (voornamelijk in de heidegebieden in het oosten van deze Speciale Beschermingszone), over de matig voedselarme vijvers, tot geëutrofiëerde vijvers in de vijvercascades langs de Roosterbeek (Vijvergebied Midden-Limburg). Het feit dat deze vijvers doorgaans in ketens aan mekaar hangen waarbij de waterkwaliteit die van de ene vijver in de andere vijver loopt, verbetert, komen ook allerlei tussenvormen voor.

Deze veelheid aan vijvertypes stelt het gebied in staat om zowel habitat-, amfibie- als moerasvogeldoelstellingen te realiseren. Oligo- en mesotrofe wateren (habitat 3110, 3130) bieden kansen aan ondermeer boomkikker, heikikker en rugstreeppad. Knoflookpad is aanwezig in vijvers met een

neutrale, mesotrofe waterkwaliteit met een bufferende sliblaag . Vijvers met hoge dichtheden jonge vis en helder water met veel rietkragen, zijn goede foerageergebieden voor bepaalde moerasvogels. Overgangen van laagveen naar vijvers met mesotrofe tot licht eutrofe waterkwaliteit en vegetaties vormen het uitgelezen habitat voor de gevlekte witsnuitlibel en de platte schijfhoren.

5. Voorkomen van kwel

Het voorkomen van kwelactiviteit zorgt voor vochtgradienten en veroorzaakt een nutriëntenbuffer (Ijzerrijke kwel legt fosfaat vast).

7.1.2 Overzicht van de zwaktes

1. Aanwezigheid van invasieve, geïntroduceerde soorten

De struiklaag van verschillende droge bossen wordt gedomineerd door Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*). Amerikaanse vogelkers is een bedreiging voor de bosbiodiversiteit. De soortenrijkdom neemt af met toenemende dichtheid in voorkomen van de soort. Bodemvegetatie krijgt geen kans zich te ontwikkelen in de schaduw van de Amerikaanse vogelkers. Natuurlijke bosverjonging wordt belemmerd, waardoor er een langdurig effect op de bosontwikkeling kan optreden. Evolutie naar oude eikenbossen (habitat 9190) op landduinen zal voorafgaandelijk een investering vragen.

Ook in droge heidevegetaties is er een voortdurende kolonisatie van Amerikaanse vogelkers vanuit de bossen. Deze wordt regelmatig verwijderd samen met andere boomopslag op de heide. Dankzij doorgedreven beheerinspanningen wordt de situatie momenteel redelijk onder controle gehouden voor droge heidehabitats (Habitat 2310, 2330 en 4030).

Het invasieve, Zuid-Amerikaans mos grijs kronkelsteeltje (*Campylopus introflexus*) vormt op landduinen een bedreiging voor sleutelsoorten (heidespurrie, ruig haarmos, klein tasjeskruid, enz.) van open graslanden (habitat 2330) en ook struikheide kiemt moeilijk. Het mos kan zich snel uitbreiden via stengeltoppen of jonge blaadjes. Deze strategie maakt het mogelijk om uit te breiden in degenererende matten ruig haarmos (*Polytriche piliferum*) of in humeuze zandige gebieden met lage dynamiek. Grijs kronkelsteeltje is echter niet aangepast aan stuivend zand en zal afsterven wanneer het bedekt wordt met zand.

De visgemeenschap in de vijvers wordt snel gekoloniseerd door uitheemse vissoorten waaronder blauwbandgrondel (*Pseudorasbora parva*), zonnebaars (*Lepomis gibbosus*), hondsvij (*Umbra pigmaea*), Amerikaanse dwergmeerval (*Ictalurus nebulosus*) en gibel (*Carassius gibelio*). De kolonisatie van vijvers gebeurt via instromend beekwater, maar ook indirect via watervogels. De aanwezigheid van uitheemse vis heeft ingrijpende gevolgen op het aquatisch ecosysteem.

De aanwezige uitheemse vissoorten zijn generalisten. Ze eten nagenoeg alle dierlijk voedsel, gaande van viskuit, amfibieëneieren en -larven tot macro-invertebraten, (vb. libellen- en waterkeverlarven). Door het hoge reproductieve vermogen en de grote resistentie tegen milieuveranderingen kunnen uitheemse vissoorten enorme dichtheden bereiken. De impact op de structuur en het functioneren van het aquatisch ecosysteem is enorm. Voor vennen met hoge aantallen zonnebaars is aangetoond dat door vraat het aantal macro-invertebraten 20 keer lager kan zijn dan in een zonnebaars-vrij systeem. Gibel kan door zijn bodemactiviteit voor een vertroebeling van de waterkolom zorgen. De aanwezigheid van een hoge biomassa uitheemse vissen kan de ecologische interacties in het aquatische systeem grondig verstoren. Hierdoor wordt het ontstaan en behoud van een ecologisch weinig interessante toestand (vegetatiearm, troebel water, arm aan macro-invertebraten) in de vijvers in de hand gewerkt.

In troebel water zijn de foerageermogelijkheden voor zichtjagers als woudaap, roerdomp, kwak, ijsvogel en zilverreigers beperkt. Daarnaast is het effect van predatie door uitheemse vissoorten op amfibieën (boomkikker, knoflookpad, heikikker en libellen (o.a. gevlekte witsnuitlibel) zeer sterk negatief voor de populaties. Ook is de afwezigheid van grote invertebraten zoals libellen nadelig voor woudaap (slechts een deel van zijn dieet bestaat immers uit vis). In geïsoleerde, zure vennetjes verspreid in de heide kan enkel hondsvij overleven. De soort brengt hier grote schade toe aan de aquatische fauna en flora. Voor de onderling verbonden vijvers is de uitwisseling zowel stroomopwaarts als -afwaarts groot.

2. Mijnverzakking - Verzakken van dijken

De mijnverzakking (mijngangen van de mijn van Zolder) heeft vooral voor de vijvers langs de Laam- en Bolderbergbeek gezorgd voor een probleem van watertoevoer en waterafvoer. Hoewel de mijnverzakking uitgewerkt is, zijn de gevolgen voor het praktische beheer van verschillende vijvers nog steeds merkbaar. Via een systeem van mijnpompen wordt het probleem van wateroverlast opgelost. Maar omdat verschillende vijvers 'gekanteld' zijn, moesten een nieuwe inrichting met afviskommen en hogere dijken gebeuren. Sommige vijvers zijn niet meer efficiënt te gebruiken als viskweekvijver, omdat ze niet meer droogvallen bij een afwissing.

3. Vegetatiesuccessie voor typische habitatypes

Vegetatiesuccessie is een blijvend probleem voor verschillende habitattypes. Zo vormt opslag van berk of den in de heidehabitattypes een blijvend aandachtspunt (2310, 2330, 4010, 4030, 6230 en 7140). De heides zijn open van karakter en de soorten die eraan gebonden zijn, zijn verbonden aan deze open ecotopen. Vegetatiesuccessie door ontbreken van beheer is een constante bezorgdheid voor de instandhouding ervan.

In de beekvalleien vinden we een gelijkaardig probleem. De voormalige bloemrijke graslanden zijn zowel in oppervlakte als in kwaliteit sterk achteruitgegaan. Het betreft zowel voedselarme graslanden met soorten als gevlekte orchis, blauwe knoop en talrijke zeggensorten (sterzegge, blauwe zegge, geelgroene zegge, draadrus), als eerder matig voedselrijke met bijvoorbeeld brede orchis of kleine valeriaan. De percelen zijn meestal moeilijk bereikbaar of door successie moeilijk te beheeren. Soorten en biotopen hieraan gebonden zijn onder andere habitat 6230 (natte variant), rbbhf, rbbhc, rbbms, rbbmc, blauwborst, spaanse vlag, boomkikker, bruine kiekendief en de natte types langsheen de beken vormen tevens foerageerbiotoop voor de roerdomp.

Historisch bekeken werden vijvergebieden 'open' gehouden voor een goede windwerking om de daaraan gebonden dynamiek in de vijvers te krijgen. De dijken werden daarvoor open gehouden door ze te maaien, te laten begrazen met koeien of schapen of soms door hakhout toe te passen. Deze activiteiten hadden een positieve invloed op soorten als woudaap, roerdomp, bruine kiekendief en het habitat 3130. Toen de praktijken van maaien, begrazen (of hakhout) uitvielen rond de jaren '70, geraakten vele dijken verbost en vindt men nu op vele dijken hoge bomenrijen. Opnieuw openkappen ligt vaak moeilijk in de publieke opinie. Het is echter noodzakelijk om een duurzame instandhouding te bekomen van de hierboven vermelde soorten en habitattypes.

4. Fragmentatie van habitats

Dit probleem stelt zich voornamelijk voor de heide- en heischrale habitats in deelgebied 1 en 2 (2310, 4010, 4030, 6230). De heidehabitats komen slechts in een zeer beperkte oppervlakte voor en zijn vaak geïsoleerd van mekaar gelegen. Door de fragmentering van deze habitattypes is een deel van de typische fauna en flora slechts zeer beperkt aanwezig of verdwenen uit deze deelgebieden.

7.1.3 Overzicht van bedreigingen

1. Waterkwaliteit en kwantiteit voor de vijvercascades

De vijvers en de verlandingszones zijn vaak sterk geëutrofiëerd. Hierdoor worden heldere, mesotrofe wateren met een rijke waterplantenvegetatie herleid tot troebele vegetatiearme vijvers. De aanwezigheid van een grote biomassa vis en het niet meer periodiek droogzetten van de vijvers hebben deze toestand verder in de hand gewerkt. De typische Oligo- en mesotrofe stilstaande wateren (habitattypes 3110 en 3130) komen actueel in een veel kleinere oppervlakte voor.

De water- en verlandingshabitattype worden sterk beïnvloed door de waterlopen die gebruikt worden voor de oplaat van de vijvers. Voor het Vijvergebied Midden-Limburg zijn dat met name de Laambeek/Echelbeek, De Roosterbeek/Zonderik, voor de Ballewijers/Welleke de Slangebeek en voor Bokrijk de Zusterkloosterbeek. Een ander deel van de voeding van de vijvers is afkomstig van opkwellend grondwater.

De huidige waterkwaliteit van de beken is onvoldoende voor het herstel van Oligo- tot mesotrofe wateren (Habitattypes 3110 en 3130), de drijvende waterweegbree en de habitattypische soorten.

De waterkwaliteitsnormen voor een Kleine Kempense beek (typologie opgesteld in functie van KRW) worden niet gehaald. Omdat verschillende vijvercascades constant water binnenlaten (ook als er weinig water is, of op het moment dat overstorten in werking zijn getreden) zijn de nutriëntenconcentraties die cruciaal zijn voor aquatische ecosystemen een probleem. De huidige systemen worden vooral gestuurd door de fosforconcentraties. Vanuit het slib worden opgestapelde nutriënten vrijgesteld aan de waterkolom. Mede doordat de vijvers ondiep zijn en in het zomerseizoen continu opgewarmd worden en door de aanwezigheid van bodemwoelende vis is de vrijstelling van nutriënten aan de waterkolom intens.

Ook voor het herstel van populaties amfibieën als knoflookpad, boomkikker en heikikker is een oligo- tot mesotrofe waterkwaliteit nodig. De ondiepe vijvers hebben een belangrijke invloed op de nabije terrestrische fauna en flora. Een groot aantal diersoorten brengt een deel van hun leven op het land en een deel in het water door. Daarnaast is helder water van belang voor visetende moerasvogels als roerdomp, woudaap en kwak.

Speciaal aandachtspunt vormt zeker de Roosterbeek waarop een RWZI aanwezig is stroomopwaarts van Tenhaagdoornheide (Hengelhof) en die een sterk verminderde waterkwaliteit kent vanaf dat ze de dorpskern van Zonhoven passeert (inefficiënte riolering). Dit water wordt gebruikt voor de grootste oppervlakte vijvers (Wijvenheide-Witven-Ter Donk-Platwijers-Rode Vijvers-Zonderik-landgoederen Crahay en Kumpen). Net voordat de rivier het Vijvergebied Midden-Limburg binnenkomt ligt er nog een waterzuiveringsstation dat actueel 95 keer per jaar overstort op de Oude Roosterbeek. (Industriële) puntlozingen hebben afgelopen jaren nog regelmatig voor vissterfte op vijvers gezorgd.

Voor de vijvers van Bokrijk die gevoed worden door de Zusterkloosterbeek stelt zich het specifieke probleem van een gebrek aan water. De terreinbeheerders stellen vast dat er de laatste jaren minder water wordt aangevoerd (vanuit Genk-West), waardoor vijvers ecologisch niet optimaal beheerd kunnen worden.

2. Eutrofiëring van beken en begeleidende habitattypes door in- en afspoeling meststoffen.

De ecohydrologische studie van het vijvergebied (Envico, 2002) haalt onder andere het knelpunt aan van de landbouwgronden ten zuiden van de Vrankenschans en de Strokrooierweg (Vijvergebied Midden-Limburg). Deze stukken zijn de infiltratiegronden van de oligo- tot mesotrofe elzenbroekbossen (met onder andere moerasviooltje en verspreidbladige goudveil) en dottergraslanden (o.a. kleine valeriaan en landbiotoop boomkikker) ter hoogte van Kolberg en de Zonderik (langs Roosterbeek/Zonderikbeek). Bovendien spoelen deze meststoffen verder uit naar de beek die stroomafwaarts fungeert als oplaats van de vijvers ter hoogte van de landgoederen van Kumpen en Crahay, die in het recente verleden goed ontwikkelde 3130-vegetaties bevatten. Op beperkte schaal veroorzaken lozingen van huishoudelijke afvalwaters van weekendverblijven verontreiniging van plassen en broekbossen in de vallei van de Laambeek. Bemesting van het golfterrein zorgt voor een matige eutrofiëring van het diepe grondwater tussen de boven- en middenvijvers in de vallei van de Laambeek (Envico, 2002). Daarnaast liggen er in het Vijvergebied enkele grote akkers in bosgebied op de infiltratiegronden van de Laambeek, met negatieve impact op de vijvercomplexen van Terlaemen en beekbegeleidende broekbossen en hooilanden.

3. Beperkte connectiviteit voor habitattypes en soorten zowel binnen als buiten de Speciale Beschermingszone

Afgelopen decennia zijn natuurwaarden in Vlaanderen onder druk komen staan doordat de oppervlakten verkleind zijn, de natuurkernen geïsoleerd zijn komen te liggen van omliggende natuurkernen en omdat het omliggende en tussenliggende gebied door gewijzigd landgebruik (bijvoorbeeld weginfrastructuur, woongebied) of door intensivering (landbouw) niet meer als buffer fungeren tegen externe bedreigingen (vb. vermesting, verzuring) of migreerbaar zijn voor soorten.

4. Kleine oppervlakten

De oppervlakte van leefgebieden en habitattypes is belangrijk in het licht van de staat van instandhouding ervan. Leefgebieden van soorten dienen groter te zijn dan een kritische oppervlakte, opdat de soort deze leefgebieden effectief kan gebruiken en er een duurzame populatie kan vormen. In dit gebied komen te kleine oppervlakten voor van volgende habitattypes: 2310, 2330, 3110, 3130, 3160, 4010, 6230, 7140, 9190 en het regionaal belangrijke biotoop RbbHf. Deze fungeren bovendien als leefgebied van knoflookpad, heikikker, gladde slang, gentiaanblauwtje, kommavlieder,

heivlinder, Spaanse vlag en boomkikker. Andere richtlijnsoorten met een te beperkt leefgebied zijn de soorten: roerdomp, woudaap en bruine kiekendief die gebonden zijn aan de waterrijke habitat-types 3130 en 3150 en Regionaal belangrijke biotopen rbbmr, rbbmc, rbbms, rbbhc en de beekprik die gebonden is aan structuurrijke beken met een goede kwaliteit.

5. Connectiviteitsprobleem

De connectiviteit tussen leefgebieden is een belangrijke en sturende factor t.a.v. (a) of de soort voorkomt en (b) met welke aantallen. Voor soorten van open ecotopen is dit een belangrijk knelpunt. Populaties van (habitat-) soorten als knoflookpad, rugstreeppad, boomkikker, heikikker, gladde slang, gentiaanblauwtje, heivlinder, heideblauwtje, bont dikkopje, veldkrekel etc. dreigen achteruit te gaan of zijn zelfs uitgestorven. Een knelpunt bovendien is de beperkte kennis van de huidige verspreiding van tal van doelsoorten.

Onder andere voor het herstel van een gezonde populatie knoflookpad is herstel van connectiviteit noodzakelijk tussen Bokrijk, Welleke-Ballewijers, Teut-Tenhaagdoornheide en De Maten (rapport 27). Door de toename van harde infrastructuur en het drukker worden van de wegen ging de natuurlijke samenhang tussen de omliggende en zeer vergelijkbare vijvercomplexen grotendeels verloren. Het tussenliggende landschap is niet meer geschikt voor een vlotte uitwisseling van soorten als boomkikker, knoflookpad en heikikker, waardoor hun voortbestaan ernstig bedreigd is.

Specifiek voor de beekprik stellen zich migratieknelpunten op de Laambeek.

Speciaal aandachtspunt vormen de drukken verkeersassen E314 en de Verbindingsweg Hasselt-Eindhoven en de woonkern van Zonhoven. De E-314 vormt een grote ecologische barrière tussen De Teut en Tenhaagdoornheide en tussen De Laambroeken en het Vogelzang/Terlaemen. Daarnaast zorgt de Verbindingsweg en de verstedelijking en vertuining rond de dorpskern van Zonhoven voor een barrière voor migrerende soorten tussen Vijvergebied Midden-Limburg en Bokrijk-Het Wik en Welleke/Balewijers/ de Teut (beekbegeleidende soorten langs Roosterbeek/Slangebeek)

Verder kunnen verlichte wegen of dorpen, gelegen op corridors voor de vleermuizengroep (o.a. meervleermuis) een barrière vormen.

6. Uitvallen van historisch beheer van vijvers

Extensieve viskweek in deze regio ging en gaat gepaard met het 1 à 2-jaarlijks aflaten van de vijvers in het najaar om de vis te oogsten. In de periode van na de afvising en voordat er opnieuw beekwater op de vijvers gezet wordt, kan het slib uitdrogen; wat gepaard gaat met bepaalde mineralisatieprocessen en met het ontwikkelen van zowel plantengroei als het optreden van een grote hoeveelheid kleine ongewervelden die later geschikt voedsel voor de vis vormen.

De eerste twee jaar na de drooglegging profiteren de visetende moerasvogels van de aanwezigheid van veel jonge vis op de vijvers. Hierdoor bereikten soorten als roerdomp of woudaap in dit door de mens gestuurde systeem opmerkelijk hoge broedaantallen. Door het aflaten van vijvers ontstonden telkens opnieuw geschikte pionierscondities (met weinig vis) waardoor grote populaties amfibieën waaronder boomkikker, knoflookpad en poelkikker zich tijdelijk konden ontwikkelen en Oligo- tot mesotrofe wateren (habitat 3110 en 3130) vlakdekkend aanwezig waren. Zonder deze dynamische processen sterven de vijvers – vaak mede door eutrofiëring van buitenaf – doorgaans binnen de 3 à 5 jaar af op vegetatieloos, troebel water, met doorgaans een grote hoeveelheid bodemwoelende vis en invasieve, uitheemse soorten.

Het uitvallen van dit dynamische vijverbeheer zorgde en zorgt in verschillende vijvercascades voor een snelle ecologische achteruitgang.

Ook het uitvallen van historisch beheer van graslanden en heides, zoals begrazing, plaggen, het maaien & weteren (bevloeien) van hooilanden heeft ervoor gezorgd dat deze habitattypes (2310, 4010, 4030, 6230, 7140) en andere heel belangrijke regionale natuurwaarden (rbbms, rbbmc, rbbhc) sterk in oppervlakte afnamen.

7. Vermesting en verzuring door atmosferische depositie

De uitstoot van ammoniak en stikstofoxiden in de atmosfeer door de intensieve veeteelt, verkeer en industrie, zorgt jaarlijks voor een gemiddelde depositie van ongeveer 40 kg N/ha jaar in Vlaanderen. Stikstofdepositie vanuit de lucht bestaat voor ongeveer de helft uit NHX-verbindingen die naast een eutrofiërende ook een verzurende impact hebben.

Het effect van vermestende en verzurende depositie in heides en schrale graslanden uit zich in 'vergrassing', waarbij kruidachtige planten en open plekken verdwijnen. Vermesting en verzuring vormen een bedreiging voor de biodiversiteit in vooral voedselarme, weinig gebufferde pioniersbiotopen.

Biotopen gevoelig voor vermesting en verzuring zijn heiden (Habitat 2310, 2330, 4010, 4030 en 7150), schrale en matig voedselrijke graslanden (Habitat 6230, Rbb hc), oligo- tot mesotrofe struwelen (Rbb Sm en So), voedselarme bostypen (Habitat 91E0) en overgangsveen (Habitat 7140). (Zeer) zwak gebufferde wateren met oeverkruidgemeenschappen zijn uiterst gevoelig aan vermesting en verzuring (Habitat 3110, 3130).

8. Verdroging van habitattypes

De verdrogingsproblematiek speelt lokaal een rol op belangrijke habitattypes en wordt voor een belangrijk deel beïnvloed door interne factoren. In het deelgebied de Teut-Tenhaagdoornheide beïnvloedt een groot aandeel naaldhoutbestanden op de lokale plateaus en de hellingen het wegzijgingsdebiet naar de valleien negatief: met name naar vochtrijke vegetaties van habitattypes 4010, 7140 en 91E0 en naar de vennen.

Het golfterrein van de Tenhaagdoornheide, waarvan de exploitatie gepaard gaat met het oppompen van belangrijke hoeveelheden grondwater, en mogelijk ook andere grote grondwaterwinningen in de omgeving zorgen voor een grondwatertafelverlaging en heeft een kwalitatieve invloed door een verhoogde toestroming van atmosferisch water (Envico, 2002). Daarnaast zijn er in de valleien tal van diepe ontwateringsgrachten aanwezig die lokale kwel afvangen en naar de beken afvoeren. Ook de te diepe insnijding van de Roosterbeek ter hoogte van de Teut en Tenhaagdoornheide zorgt voor verdroging (Envico, 2002).

De verdroging van vochtige habitattypes in Bokrijk (meer bepaald in Het Wik) wordt veroorzaakt door een verminderde toevoer van water vanuit de Zusterkloosterbeek. (Verdroging stroomopwaarts- Genk West, zandwinningen).

9. Viskweek

Een aanzienlijke oppervlakte vijvers binnen deelgebied Vijvergebied Midden-Limburg wordt actueel uitgbaat voor zoetwatervisweek (ongeveer 2/3). De traditionele karperkweek die Zonhoven zo op wereldvlak bekendheid gaf, wordt minder toegepast als vroeger, omwille van concurrentie vanuit Oost-Europa. Ook de predatie door aalscholers wordt door de kwekers aangehaald als argument. Nieuwe vormen van kweek (siervis, broed en jonge vis van karperachtigen) vervangt deels deze teelten. De meeste vijvers worden jaarlijks afgevisd in het najaar.

Extensieve viskweek met een korte afvissingsfrequentie en hoge dichtheden van eerstejaars vis vormen een belangrijke meerwaarde voor visetende moerasvogels.

Er kunnen echter ook bedreigingen uitgaan van de viskweekpraktijk:

- Maatregelen om aalscholervervaat te beperken waarbij draden over de vijvers gespannen worden, vormen een bedreiging voor moerasvogels als roerdomp en woudaap. Ze foerageren en broeden in hetzelfde biotoop als waar we de aalscholver aantreffen en kunnen verstrikt geraken in de draden. Er moet ook opgepast worden voor andere soorten van afschrikmaatregelen zoals akoestische afweer, gezien dit tevens de moerasvogels zal verstoren.
- Een bedreiging kan uitgaan van viskweek waarbij louter grote vis wordt opgekweekt. Dit zorgt voor een verminderde beschikbaarheid van voedsel van de juiste grootte voor visetende moerasvogels en legt een hypotheek op de mogelijkheid tot ontwikkelen van watervegetaties.

- Teelten die bestaan uit grote hoeveelheden bodemwoelende vis zorgen ervoor dat de vijvers vegetatiearm en troebel worden. Deze vijvers zijn minder geschikt voor visetende moerasvogels om in te foerageren.
- Door het gebruik van hoogenergetisch visvoeder kunnen viskweekvijvers geëutrofeerd geraken. Dit vormt een bedreiging voor moerasvogels, gezien ze helder water nodig hebben om in te foerageren.
- Bij de kweek van siervis (bv eurokoi) stelt zich het probleem dat vijvers vaak droogliggen tot begin juni, waardoor ze ongeschikt zijn voor broedgevallen van woudaap of roerdomp.

10. Recreatief medegebruik in gebieden met verstoringgevoelige soorten.

In alle deelgebieden zijn er actueel problemen met de impact van recreatie op het voorkomen van soorten als nachtzwaluw, boomleeuwerik, roerdomp en woudaap. In het Vijvergebied Midden-Limburg concentreert het probleem zich rond de kluis. Er is hier een intensieve recreatie op de weinige stukken waar actueel in deze regio psammofiele en droge heide aanwezig is met een goede potentie is voor boomleeuwerik en nachtzwaluw (in 2009 onder andere een tijdelijk territorium dat door verstoring verlaten is). In deelgebied 2 is er een intensieve recreatie in heel het westelijke deel van Bokrijk- Het Wik. Onder andere hierdoor heeft het gebied nagenoeg geen avifaunistische waarde. In deelgebied 3 zijn er eveneens grote delen die een intensieve recreatie kennen met effect op de typische soorten als nachtzwaluw, boomleeuwerik en regionaal belangrijke soorten als veldleeuwerik en graspieper.

11. Habitatype 6230 gelegen net buiten Speciale Beschermingszone: Kauwbosstraat

Het best ontwikkelde habitatype 6230 komt voor op de bermen van de Kauwbosstraat. De botanische rijkdom van deze bermen is reeds jarenlang gekend en beschreven (oa beheerplan LIM). Tot 1995 kwam hier zelfs nog de laatste populatie gentiaanblauwtjes op heischrale graslanden van Vlaanderen voor. Dit gebied, net zoals vele aansluitende landbouwgronden, is eigendom van de gemeente Zonhoven. Beleidsmatig kent dit gebied echter geen bescherming (geen Habitatrictlijn, geen groene gewestplansbestemming), waardoor dat een duurzaam behoud van deze natuurwaarden niet verzekerd is. Intensivering van de landbouw (oa toename bemesting/maisteelt) op de gronden aansluitend bij deze bermen vormt een grote bedreiging.

7.1.4 Overzicht van kansen

1. Grote delen in een natuurgericht beheer

Grote delen van dit richtlijngebied kennen actueel een status van natuurgebied. In het oosten zijn dat met name de Vlaamse Natuurreservaten de Teut, De Tenhaagdoornheide en Het Welleke., met daarnaast de Erkende reservaten het Wik en de Slangebeekbron-Ballewijers. In het westen zijn dat het Vlaams Natuurreservaat Wijvenheide-Platwijers, bosdomein en bosreservaat De Zonderik, Galgenberg en Geelberg en de erkende reservaten Laambeekvallei, Rode vijvers en Wijvenheide.

2. Planologische bescherming

Grote delen van het gebied waaronder alle heide-, moeras- en waterhabitattypes hebben een groene gewestplansbestemming. Een bijkomende bescherming van de natuurwaarden wordt verzekerd doordat deze groene gewestplansbestemmingen opgenomen zijn in het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Om die kwaliteit te behouden, te ontwikkelen en te versterken, zijn algemene beschermingsmaatregelen en specifieke maatregelen per gebied van kracht.

3. Natuurontwikkeling op landgoederen en op gronden van openbare besturen

De landgoederen in het Vijvercomplex (Vogelzang, Terlaemen, Kolberg/Galgenberg) kennen zeer grote natuurpotenties in de vijver- en moerasfeer, maar spelen ook een belangrijke rol in het herstellen van droge en natte heidevegetaties in dit deelgebied. De eigenaars van deze gebieden vertonen een grote interesse in het landschappelijk herstel van deze landgoederen (oa herstel vijvers,

herstel landduinen en heide) en hebben hun intentie verklaard om op hun domeinen mee te werken aan de realisatie van de Natura2000-doelen (cfr. goedgekeurde Life+-project in samenwerking met viskwekers en natuurbehoudsinstanties).

Natuurontwikkeling op gronden in eigendom van openbare besturen is tevens een goede kans voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Zo is het westelijke vijvercomplex van Bokrijk eigendom van de Provincie Limburg. En is een groot deel van de gronden die als corridor tussen Welleke-Ballewijers en Bokrijk moeten fungeren eigendom van de gemeente Zonhoven (Daalheide).

Andere voorbeelden van samenwerking zijn bijvoorbeeld het ecologisch bermbeheer van de E314 en de ontsnipperingsmaatregelen aan de E314 en de N726.

4. Viskweekactiviteiten

Globaal beschouwd binnen het vijvercomplex moet echter gesteld worden dat de aanwezigheid van commercieel uitgebate visvijvers ten opzichte van de 'reservaatsvijvers' een positieve aanvulling vormt. Hoewel vele vijvers niet aan de broedeisen of biotoopeisen voor verschillende soorten, toch vormen ze vaak tijdelijke foerageerplekken (vb voor visarend) of verhogen ze de attractiviteit van het vijvergebied Midden-Limburg voor doortrekkende of overwinterende soorten. Sommige teelten zoals de kweek van eerstejaarsklasse karperachtigen (o.a. als siervis) zorgt voor geschikte foerageergronden voor de kritische reigerachtigen.

De aanwezigheid van beroepsviskwekers in het gebied is belangrijk voor het behoud van de grote oppervlakte water in deelgebied het Vijvergebied. En mits enkele ecologische accenten in de actuele teeltprincipes, vormt de viskweeksector een belangrijke speler in het beheer van dit richtlijngebied.

5. Integraal Waterbeleid

In het kader van de uitvoering van decreet Integraal waterbeleid worden acties gepland op zowel bekken- als deelbekkenbeheerplannen die via verbetering van waterkwaliteit met bijgaande saneringen van rioleringsystemen tot een goede milieukwaliteitsnorm voor de waterlopen moet leiden tegen de periode 2015 (2021/2027).

6. Samenwerking met landbouwers

Het inschakelen van landbouwers die, op vrijwillige basis, met agrarische natuurbeheer meehelpen op beoogde doelen te realiseren is een belangrijke win-win situatie voor de landbouw- en de natuursector.

7.2 Overzicht van knelpunten en mogelijke oplossingen

Op basis van de bovenstaande analyse van sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen kan een aantal knelpunten worden geïdentificeerd. Voor deze knelpunten moeten oplossingen gezocht worden om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken. In onderstaande paragraaf worden de belangrijkste knelpunten besproken en mogelijke oplossingen voorgesteld. Deze vermelde mogelijke oplossingen zijn noch limitatief noch bindend. Het is een aanreiken van mogelijke oplossingen, zonder dat dit andere mogelijke oplossingen uitsluit.

In paragraaf 7.3 worden conclusies met betrekking tot de ernst van de knelpunten gepresenteerd.

1. Te kleine oppervlakten van een habitatype, te kleine populaties en leefgebieden van soorten en een gebrekkige connectiviteit tussen de deelgebieden.

Beschrijving:

Enkele habitatypes hebben actueel te kleine oppervlakte om duurzaam voort te bestaan. Dit geldt ook voor verschillende soorten die actueel in te kleine populaties voorkomen of waarvoor het leefgebied te klein is (Habitatypes 2310, 2330, 3110, 3130, 3160, 4010, 6230, 7140, 9190, drijvende waterweegbree, gevlekte witsnuit, grote modderkruiper, spaanse vlag, beekprik, heikikker, boom-

kikker, knoflookpad, gladde slang, roerdomp, bruine kiekendief, woudaap, boomleeuwerik, nachtzwaluw, blauwborst).

De Middenlimburgse Habitatrichtlijngebieden zijn bovendien actueel geïsoleerd komen te liggen, door drukke verkeersassen, uitbreiding van woongebied of ander landgebruik dat de migratie van soorten tussen gebieden belemmert. Een gebrek aan genetische uitwisseling of de onmogelijkheid om nieuwe leefgebieden opnieuw te kunnen koloniseren, zorgt ervoor dat verschillende populaties zeer klein geworden zijn of reeds uitgestorven (metapopulatiemodel zie 8.1.).

Een gebrekkige connectiviteit tussen deelgebieden manifesteert zich vooral voor het duurzaam instandhouden van minder mobiele soorten als amfibieën, reptielen en bepaalde groepen van ongewervelden (knoflookpad, boomkikker, rugstreppad, heikikker, gladde slang, gentiaanblauwtje, heivlinder, veldkrekkel, ...)

Mogelijke oplossingen

- Ofwel door het opheffen van abiotische problemen, zodat het habitat of de biotoopeis voor een soort zich opnieuw kan herstellen op plaatsen waar het habitat of de soort (nog recent) voorkwam.
- ofwel door via beheer habitattypes of leefgebied uit te breiden op plekken die actueel geen habitattype zijn, zoals aanplantingen van dennen of soortenarme natuurtypes.
- natuurinrichtingsprojecten zoals Life+ voor Vijvergebied Midden-Limburg of andere constructieve samenwerkingen met besturen of eigenaars (zoals GALS, Zonhoven).
- Vergroten en aaneensluiten van habitatvlekken die fungeren als leefgebied, waar mogelijk ook op cruciale locaties buiten richtlijngebied (cfr knoflookbeschermingsplan)
- ontsnipperingsmaatregelen op cruciale knelpunten (amfibieëntunnels, econduct) en realisatie van functionele corridors. Door herstel van de populaties in de kerngebieden zal de dispersiedruk toenemen en kan dan opnieuw uitwisseling tussen populaties en herkolonisatie van leefgebieden plaatsvinden. Hierdoor ontstaat een genetisch gezonde metapopulatie. De populatie zal zich na een storing (bijvoorbeeld strenge winter) sneller herstellen.
- Voor de groep van vleermuizen bestaan er oplossingen om de lichtvervuiling en daaraan gebonden impact op leefgebied tegen te gaan (ander type verlichting, doven van lichten tussen bepaalde uren)
- De realisatie van natuurverbindingen buiten SBZ tussen Bokrijk-Ballewijers/Welleke (via Kiewit en Daalheide), tussen Platwijers-Welleke (vallei Slangebeek), tussen Laambroeken/Vogelzang en bovenloop Laambeek (Tenhaagdoornheide)
- De realisatie van natuurverbindingen buiten SBZ tussen Tenhaagdoornheide en Militair Domein Houthalen-Helchteren en tussen Bokrijk- Het Wik en de Maten (zie aanbevelingen hoofdstuk 8.5). Een doordacht ruimtelijk beleid: hierbij dient steeds rekening gehouden te worden met landschapsecologische principes zoals het vrijwaren en versterken van ecologische verbindingen en kernpopulaties voor soorten. In deze context is het aangewezen dat er voldoende rekening wordt gehouden met (Europese) natuurwaarden net buiten het SBZ die versterkt kunnen worden en waarrond functionele verbindingen tussen deelgebieden kunnen gerealiseerd worden. Belangrijke ecologische verbindingen zijn gelegen tussen deelgebied 1 en 3 (i.f.v. onder andere boomkikker), tussen deelgebied 2 en 3, "omgeving Elsstreken, Daelheide en Kauwbosstraat" (i.f.v. onder andere knoflookpad, heikikker) en tussen deelgebied 3 en het SBZ "Schietveld" (i.f.v. onder andere gladde slang) en met Schemersberg/Zonhoverheide (i.f.v. onder andere rugstreppad, kommavlinder).
- De realisatie van functionele ecologische corridors tussen vijvergebied Midden-Limburg, Bokrijk-Het Wik, De Teut-Tenhaagdoornheide en de omliggende richtlijngebieden. Een duurzame instandhouding van soorten als boomkikker, knoflookpad, rugstreppad, gladde slang of heikikker is enkel mogelijk door functionele corridors aan te leggen tussen de relictpopulaties en de potentiële leefgebieden. Deze corridors dienen soortspecifiek ingericht te worden, zodat ze effectief door de soorten gevonden en benut zouden worden. Zo zijn voor soorten als de boomkikker bijvoorbeeld bloemrijke mantel- en zoomsituaties en warme microklimaten belangrijk om te migreren. Wanneer deze corridors voldoende breed aangelegd worden, zullen ze tevens voor een heel gamma van soorten benut worden (vb. levendbarende hagedis, heide- of bosrandvlinders, sprinkhanen, ...)
 - Opdat de boomkikker opnieuw het Welleke en Bokrijk – het Wik kan koloniseren is een functionele corridor tussen Platwijers en het Welleke via de vallei van de Slangenbeek noodzakelijk. Van hieruit dienen functionele corridors aanwezig te zijn naar het oostelijk en het westelijk deel van deelgebied Bokrijk – Het Wik via Elsstreken en Daalheide.

- Om de relictpopulaties van knoflookpad in het Welleke en het Wik duurzaam te behouden is een functionele corridor tussen deze gebieden noodzakelijk (o.a. amfibieëntunnels + creatie van geschikte biotopen om te migreren, zoals warme microklimaten met schrale vegetaties of heide en bosranden). Soorten als rugstreepdier of heikikker zullen meeliften via dezelfde corridors. Verder dient deze populatie functioneel verbonden te worden met deze van de Maten.
- Opdat de beekprik tevens de Laambeek in het deelgebied vijvergebied Midden-Limburg zou koloniseren dient de soort vrij over de volledige loop te kunnen migreren. Een functionele corridor langsheen de vallei van de Laambeek voor de boomkikker is noodzakelijk om de bovenloop met zijn oligo- tot mesotrofe wateren en graslanden te kunnen koloniseren.
- Om uitwisseling tussen de populaties van gladde slang op het Schietveld van Houthalen-Helchteren en Tenhaagdoornheide mogelijk te maken is een functionele verbinding tussen deze gebieden noodzakelijk. Ook voor soorten als rugstreepdier zou dit een mogelijkheid zijn om kolonisatie van Tenhaagdoornheide mogelijk te maken.
- Ook binnen deelgebied 1 en 3 moeten de populaties en de habitat van respectievelijk heikikker, boomkikker en knoflookpad opnieuw functioneel met elkaar verbonden te worden om het uitsterven van de soorten te voorkomen.
- Oplossen interne "soortafhankelijke" migratieknelpunten. Doordacht verbinden van (meta-) populaties van doelsoorten die aanwezig zijn binnen de deelgebieden. Door de grote aaneengesloten natuurgebieden die aanwezig zijn is het mogelijk om duurzame populaties te ontwikkelen van de doelsoorten.

2. Successie van de habitattypes.

Beschrijving

Door het wegvallen van het historisch beheer van maaien, begrazen of kappen van hout, worden habitattypes 2310, 2330, 3130, 4010, 4030, 6230 en 7140 bedreigd. Daarnaast komen natuurwaarden die gebonden zijn aan 'open landschappen' hierdoor in gedrang. Dit geldt zowel voor open heidelandschappen als open landschappen van vijvers en moerassen.

Dit knelpunt speelt een belangrijke rol voor habitatsoorten: spaanse vlag, heikikker, rugstreepdier, boomkikker, knoflookpad en poelkikker of vogelsoorten roerdomp, bruine kiekendief, woudaap, boomleeuwerik, nachtzwaluw, blauwborst en porseleinhoen.

Daarnaast zijn er ook veel regionaal belangrijke natuurwaarden zoals bloemrijke vochtige graslanden in de beekvalleien die door verbossing sterk in kwaliteit afnemen. Het betreft zowel voedselarme graslanden met soorten als gevlekte orchis, blauwe knoop en talrijke zeggensoorten (sterzegge, blauwe zegge, geelgroene zegge, draadrus) die plaatselijk zelfs potentie hebben om tot het habitatype 6410, de blauwgraslanden, te ontwikkelen als eerder matig voedselrijke graslanden met brede orchis en kleine valeriaan. Deze bloemrijke natuurtypen vormen tevens een belangrijk leefgebied voor soorten als boomkikker en spaanse vlag.

Mogelijke oplossingen

- Gerichte natuurbeheermaatregelen zoals het openhouden van dijken in de vijverlandschappen.
- Het reguliere beheer van maaien, plaggen, kappen, branden en begrazen van heides terug opnemen en garantie bieden dat halfnatuurlijke situatie in stand gehouden wordt.
- Het opnieuw in gebruik nemen van verboste en verruigde terreinen als bloemrijk hooi- of grasland.

3. Eutrofiëring en vervuiling van beken en habitattypes door uitspoeling van meststoffen en chemische bestrijdingsmiddelen

Beschrijving:

De meest typische natuurtypes voor deze gebieden zijn naast de natuurwaarden in de heidesfeer, gebonden aan voedselarme tot matig voedselrijke condities, doorgaans direct beïnvloed door aangevoerd beekwater. De slechte kwaliteit van het beekwater heeft voor een eutrofiëring van de systemen gezorgd (en zorgt er nog voor). Dit vormt een knelpunt voor volgende habitattypes en soorten: habitattypes 3110, 3130, 3150, 4010 en 7140 en roerdomp, woudaap, blauwborst, drijvende waterweegbree, gevlekte witsnuitlibel, beekprik, heikikker, boomkikker en knoflookpad.

Enkele landbouwcomplexen zorgen via afstroming en instroming van meststoffen voor een eutrofiëring van beken die fungeren als influent voor vijvers.

Mogelijke oplossingen

- Voorkomen van uit- en afspoeling van meststoffen en bestrijdingsmiddelen op gronden die afwateren naar de beken.
- Instroom van geëutrofiëerd water in de vijverketens dient in de toekomst vermeden te worden. Stuwten moeten automatisch kunnen afsluiten wanneer een bepaalde waarde, als maat voor eutrofiëring, wordt overschreden.
- Op lange termijn zal de waterkwaliteit van de Roosterbeek, Laambeek/Echelbeek en Zonderikbeek moeten verbeteren tot een niveau dat de duurzame instandhouding van aquatische habitats en soorten kan verzekeren. Hiervoor dienen lozingen en overstorten weggevoerd te worden door optimalisatie van het rioleringsnet en waar nodig door het bufferen van overstorten. Het stroomgebiedbeheerplan voor de Schelde voorziet qua milieukwaliteitsnorm een goede status van het oppervlaktewatersysteem tegen 2015.
- De RWZI op de oude Roosterbeek in Zonhoven gaat gerenoveerd worden. De MER-ontheffing is opgemaakt en via passende beoordeling wordt viswaterkwaliteit beoogd.
- Verbetering van de werking van de RWZI Houthalen-Oost op de Roosterbeek voor orthofosfaatverwijdering en verbeteren van de overstortwerking.
- Verbeteren van het rioleringsnetwerk, scheiding van regenwater en afvalwater in het rioleringsstelsel. De Huttebeek is recent afgekoppeld. Actueel afkoppelingsprojecten van o.a. gemeente Zonhoven en aquafin.
- Bijkomende maatregelen tegen bedrijven die regelmatig voor piekvervuilingen zorgen.
- Probleem van inlaat van geëutrofiëerd water in de vijversystemen, kan ten dele opgevangen worden door met (dure) voorzuiveringstechnieken te werken. In concreto betekent dit dat de eerste vijvers van een vijverketen als bezinkingsbekken en voorzuivering moeten fungeren. Maar het probleem kan beter bij de bron (kwaliteit waterlopen) aangepakt worden, zodat de problemen niet op gronden van de natuurreservaten moeten verholpen worden.
- In het beekbeheerplan van de Demer is actie opgenomen (A100) om toe te zien op de priorisatie inzake waterzuivering voor actieve, actuele en potentiële waterbergingsgebieden en ecologisch waardevolle gebieden.
- Oplossen van probleem van bemesting in landbouwcomplexen

4. Vermesting en verzuring door atmosferische depositie

Beschrijving:

De vermesting en verzuring die uitgaat van de atmosferische depositie vormt in eerste instantie een knelpunt voor habitattypes 2310, 2330, 4010 en 4030, naast de watergebonden natuurwaarden van vorig knelpunt (eutrofiëring).

Mogelijke oplossingen:

- Het MINA-plan 3+ streeft er naar op lange termijn (tegen 2030) gebiedsgericht de verzurende depositie verder terug te dringen tot een niveau zodat geen schadelijke effecten op de vegetatie optreden. Verder stelt het MINA-plan 3 dat de milieukwaliteit moet worden afgestemd op de ecologische vereisten van kwetsbare soorten en habitats in gebieden in het VEN, de groen-, park-, buffer- en bosgebieden en in de Speciale Beschermingszones.
- Maaien en begrazen blijkt succesvol om kwetsbare droge heide- en schrale graslandvegetaties te behouden. In de natte heide bleek begrazing niet voldoende om toenemende dominantie van Pijnenstrootje terug te dringen. In deze delen kan bijkomend beheer als plaggen en maaien een meerwaarde zijn. Hierbij wordt de verzuurde, humusrijke bodem terug afgeschraapt. Dit is echter een effectgerichte maatregel met het risico op herverzuring van de plagplekken.

5. Verdroging/ verzuring van habitattypes

Beschrijving:

Verdroging vormt een knelpunt voor habitattypes 4010, 7140, 7150 en 91EO. Dit fenomeen is gerelateerd aan de aanwezigheid van naaldhoutbestanden, aan grondwateronttrekking (golf-Tenhaagdoornheide), zandwinning (Zusterkloosterbeek) en de aanwezigheid van te diepe drainagegrachten. De naaldbossen hebben naast een verdrogende ook een sterk verzurende werking (probleem bij infiltratiegronden richting natte heiden of vennen). Ook in de brongebieden van de beken dient men verdroging tegen te gaan om voldoende grondwatervoeding te garanderen voor de beek en stroomafwaarts gelegen kwelgebieden.

Mogelijke oplossingen:

- omvorming van naaldbestanden op plateaus en hellingen naar heide of biologisch rijkere inheemse loofbossen (de Teut ter hoogte van Groot ven en Hengelsbroek, Kleine Hengel, Vallei van de Laambeek ter hoogte van Tenhaagdoornheideheide).
- Dempen ontwateringsgrachten zodat ondiepe kwel niet rechtstreeks naar de beek wordt afgevoerd.
- Plaatselijk ophogen van de beekbodem Roosterbeek om verdroging tegen te gaan (Envico, 2002)
- Onderzoeken problemen watertoevoer van Zusterkloosterbeek, zodat voldoende hoog debiet voor oplaats van vijvers kan gegarandeerd worden.
- In het bekkenbeheerplan van de Demer is actie opgenomen (A1) om de mogelijkheden te onderzoeken (zoals bodemverhoging van grachten en beken) om waterconservering te realiseren en verdroging tegen te gaan in het Demerbekken.
- Bescherming en maximale waterconservering in het intrekgebied, zoals op het Schietveld van Houthalen-Helchteren (Van Wirdum G. et al. 2004)

6. Aanwezigheid van invasieve, uitheemse soorten

Beschrijving:

Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*) vormt een knelpunt voor habitatype 9190, doordat de soortenrijkdom neemt af met toenemende dichtheid in voorkomen van de soort. Bodemvegetatie en bosverjonging krijgt geen kans zich te ontwikkelen in de schaduw van de Amerikaanse vogelkers. Ook in droge heidevegetaties is er een voortdurende kolonisatie van Amerikaanse vogelkers. wordt regelmatig verwijderd samen met andere boomopslag op de heide. Dankzij doorgedreven beheerinspanningen wordt de situatie momenteel redelijk onder controle gehouden voor droge heidehabitats (Habitat 2310, 2330 en 4010).

Het invasieve, Zuid-Amerikaans mos grijs kronkelsteeltje (*Campylopus introflexus*) vormt op landduinen een bedreiging voor sleutelsoorten (heidespurrie, ruig haarmos, klein tasjeskruid, enz.) van open graslanden (habitat 2330) en ook struikheide kiemt moeilijk.

De visgemeenschap in de vijvers (habitattypes 3130 en 3150) wordt snel gekoloniseerd door uitheemse vissoorten waaronder blauwbandgrondel (*Pseudorasbora parva*), zonnebaars (*Lepomis gibbosus*), hondsvij (*Umbra pygmaea*), Amerikaanse dwergmeerval (*Ictalurus nebulosus*) en gibel (*Carassius gibelio*). De kolonisatie van vijvers gebeurt via instromend beekwater, maar ook indirect via watervogels. De aanwezigheid van uitheemse vis heeft ingrijpende gevolgen op het aquatisch ecosysteem (predatie van viskuit, amfibieëneieren en -larven tot macro-invertebraten, (vb. libellen- en waterkeverlarven). Door het hoge reproductieve vermogen en de grote resistentie tegen milieuveranderingen kunnen uitheemse vissoorten enorme dichtheden bereiken.

In troebel water zijn de foerageermogelijkheden voor zichtjagers als woudaap, roerdomp, kwak, ijsvogel en zilverreigers beperkt. Daarnaast is het effect van predatie door uitheemse vissoorten op amfibieën (boomkikker, knoflookpad, heikikker en libellen) zeer sterk negatief voor de populaties. Ook is de afwezigheid van grote invertebraten zoals libellen nadelig voor woudaap. In geïsoleerde, zure vennetjes verspreid in de heide kan enkel hondsvij overleven. De soort brengt hier grote schade toe aan onder andere de ongewervelden en de kansen voor voortplanting van amfibieën.

Invasieve, uitheemse soorten vormen een knelpunt voor kamsalamander, drijvende waterweegbree, gevlekte witsnuitlibel, heikikker, boomkikker, knoflookpad, grote modderkruiper, rugstreeppad, poelkikker en vogelsoorten woudaap en roerdomp.

Mogelijke oplossingen:

- Doorgedreven mechanische bestrijding van Amerikaanse vogelkikkers om overheersing door de soort te verminderen.
- Vergroten van de dynamiek op terreinen gedomineerd door Grijs kronkelsteeltje. Dit kan door het verhogen van de windwerking door bijkomend openkappen van verboste landduinen, door betreding of door grazend vee.
- Het verwijderen of controleren van de populaties uitheemse vissen via een droogleggingsbeheer (jaarlijks, of om de 2-3 jaar). Dit moet echter grondig gebeuren want indien na droogzetting uitheemse vissen achterblijven, zijn deze bevoordeeld ten opzichte van de inheemse soorten met snelle herkolonisatie tot gevolg.

7. Viskweek

Beschrijving:

Knelpunt voor habitattypes 3130, 3150 en soorten: roerdomp, woudaap, purperreiger, kwak

Actuele viskweekpraktijk kan ecologisch nadelige consequenties hebben zoals eutrofiëring door intensief bijvoederen, troebel water zonder kleine predeerbare vis voor de moerasvogels (bv. door monocultuur van louter grote al dan niet bodemwoelende vis) of het gebruik van aalscholverafweersystemen, die een bedreiging vormen voor moerasvogels als roerdomp of woudaap.

Mogelijke oplossingen:

- Er kan binnen de gangbare viskweek gezocht worden naar alternatieve systemen tegen aalscholvervraat die geen negatieve impact op moerasvogels hebben. Hierbij kan gezocht worden naar systemen die niet werken met draden of netten die boven het waterniveau uitsteken en daardoor ongewenste slachtoffers maken bij waterwild of moerasvogels.
- Gecombineerde visbepotingen van witvis, (karper) en een deel roofvis zijn voor de kritische moerasvogels het meest interessant, zolang ze gepaard gaan met gevarieerde waterplantenvegetaties er een tamelijk heldere waterkolom. Deze teelt sluit aan bij de historische aanpak van de viskwekers.

- Het vermijden van viskweekpraktijken met hoge visbezetting en bijvoeding op locaties met grote potenties voor (matig) voedselrijke vijvertypes (habitattypes 3110 en 3130)

8. Uitvallen historische beheerspraktijken van vijvers

Bedreiging:

Het wegvallen van vijverbeheerspraktijken, zoals periodieke afvissingen of droogleggingen van vijvers vormt een bedreiging voor habitattypes (3110), 3130, 3150 en voor heikikker, boomkikker, knoflookpad, rugstreeppad, poelkikker, gevlekte witsnuitlibel, grote modderkruiper, roerdomp, bruine kiekendief, woudaap, blauwborst, porseleinhoen, gezien deze vijvers doorgaans na enkele jaren troebel geworden zijn, zonder ondergedoken of drijvende watervegetaties en met een hoge visbezetting van dikke bodemwoelende vissen en invasieve, uitheemse soorten (knelpunt 6.)

Mogelijke oplossingen:

- Opnieuw toepassen van vijverbeheer met periodieke droogleggingen, aandacht voor uitheemse, invasieve soorten en het voorzien van een gezond voedselaanbod voor visetende moerasvogels (grote hoeveelheid jonge vis in relatief helder water en met een grote begroeiingsgraad van waterplanten).

9. Recreatief medegebruik

Beschrijving

Onvoldoende rust in de broed- en foerageergebieden zorgt voor een knelpunt bij vogelsoorten als boomleeuwerik, nachtzwaluw, roerdomp, woudaap en bruine kiekendief.

Mogelijke oplossingen

- realisatie van voldoende grote broed- en rustgebieden door een gerichte zonering van de recreatie

7.3 Samenvatting over de ernst van de knelpunten

In deze paragraaf wordt een samenvatting gegeven van de analyse van de knelpunten. In de samenvattende tabel wordt eerst aangegeven hoe belangrijk het habitatrictlijngebied is voor het betreffende habitat of de soort rekening houdend met de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen. Voor elk van de tot doel gestelde habitats en soorten wordt daarnaast aangegeven **hoe ernstig de beschouwde knelpunten** zijn. De ernst van een knelpunt is ofwel groot ofwel klein voor een Europees te beschermen habitat of soort (voorstellingsvorm zie inzet). Daarnaast wordt ook aangegeven **hoe zeker het beschouwde knelpunt** voorkomt binnen het gebied. Afhankelijk van bepaalde kansen of bedreigen zullen immers bepaalde knelpunten al dan niet optreden (voorstellingsvorm zie inzet)

Wijze van voorstelling knelpunten

Tabel 7-1: Legende voor het weergeven van de ernst van een knelpunt voor een specifiek habitat of soort in de prioriteitentabel.

Kleurcode	Ernst	Omschrijving
	Groot	<ul style="list-style-type: none"> • Habitat / soort is verdwenen, verdwijnt of zal verdwijnen, of • Oppervlakte / kwaliteit van habitat neemt sterk af of zal sterk afnemen, of • Populatie / leefgebied (kwaliteit of oppervlakte) neemt sterk af of zal

	Klein	sterk afnemen, of <ul style="list-style-type: none"> • Mogelijkheden voor uitbreiding of verbetering sterk beperkt • Habitat van goede kwaliteit is beperkt aanwezig of kwaliteit gaat langzaam achteruit, of • Duurzame populaties zijn beperkt aanwezig of nemen beperkt af, of • Oppervlakte / kwaliteit van habitat / leefgebied neemt beperkt af, of • Mogelijkheden voor uitbreiding of verbetering beperkt
--	-------	--

Tabel 7-2: Legende voor het weergeven van de mate van zekerheid van het optreden van een knelpunt voor een specifiek habitat of soort in de prioriteitentabel.

Code	Zekerheid	Omschrijving
!!	Zeker	Zeker aanwezig: abiotische en vegetatiekundige of andere gegevens duiden op hetzelfde knelpunt.
!	Waarschijnlijk	Waarschijnlijk aanwezig: abiotische, vegetatiekundige of andere gegevens duiden op het knelpunt.
?	Onduidelijk	Het is onduidelijk of het knelpunt optreedt of hoe groot het is.

Tabel 7-3: Legende voor het weergeven van de bijdrage aan de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen in de prioriteitentabel.

Kleurcode	Omschrijving
★★★	Essentiële Speciale Beschermingszone
★★	Zeer belangrijke Speciale Beschermingszone
★	Belangrijk Speciale Beschermingszone

Samenvatting van de analyse van de knelpunten voor habitats

De belangrijkste conclusies zijn:

- Door de slechte waterkwaliteit van de aanvoerbeken, de jarenlange accumulatie van voedselrijk slib en de abundante aanwezigheid van benthische vissoorten hebben de habitats 3130 en 3150 op het merendeel van de vijvers in deelgebied 1 en 2 actueel geen kans om te ontwikkelen.
- Verzuring heeft een sterk negatieve impact op de waterrijke habitats (3110,3130,3160) en de habitattypische fauna. Ook in de vochtige heide en vochtige heischrale graslanden heeft verzuring een effect op de kieming van typische soorten. Verdroging versterkt dit effect door het wegvallen of verminderen van ondiepe kwel met verruiging en verbossing tot gevolg.
- De oppervlakte van tal van habitats is te beperkt om het habitat of de typische soorten die eraan gebonden zijn duurzaam in stand te houden. Habitatverlies en vegetatiesuccessie werken dit knelpunt nog verder in de hand. Dit gaat voornamelijk op voor de heidebiotopen en de eraan gebonden soorten. In deelgebied 1 komen vaak enkel nog relicten voor, zij het van hoge kwaliteit en met tal van kritische soorten.
- Een grote oppervlakte van het bosareaal bestaat uit uitheemse boomsoorten en de oppervlakte habitatwaardig eiken-berkenbos komt slechts gefragmenteerd voor. Bovendien kent een groot deel van deze bestanden tevens een abundante aanwezigheid van uitheemse invasieve soorten, zoals Amerikaanse vogelkers, in de struiklaag waardoor typische soorten in de kruidlaag slechts sporadisch voorkomen.

Een overzicht van de knelpunten voor de habitats wordt gegeven in onderstaande Tabel 7-4.

Tabel 7-4: Overzicht van de knelpunten voor de habitats.

HABITATS	2310	2330	3110	3130	3150	3160	4010	4030	6230	6430	6510	7140	7150	9120	9190	910E
Belang voor G-IHD	★	★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★	★★	★★	★★	★	★	★★	Kennis lacune	★	★★★★	★★
Knelpunten	Ernst van het knelpunt															
1. Eutrofiëring	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!			!!	!!		!!	!!
2. Verdroging			!!				!!		!!			!!	!!			!!
3. Verzuring			!!	!!		!!	!!		!!							
4. Te kleine oppervlakte	!!	!!	!!	!!	!!		!!	!!	!!			!!			!!	
5. Vegetatiesuccessie	!!	!!	!!	!!			!!	!!	!!			!!				
6. Uitheemse soorten in bosbestanden															!!	
7. Visstandsbeheer en ontbreken van peilbeheer				!!	!!											
8. Viskweek				!!	!!											
9. mantel-zoom vegetaties															!!	

Samenvatting van de analyse van de knelpunten voor de habitatrichtlijnsoorten

De belangrijkste conclusies zijn:

- Door de slechte waterkwaliteit van de aanvoerbeken, de jarenlange accumulatie van voedselrijk slib en de abundante aanwezigheid van bentische vissoorten is de kwaliteit van tal van vijvers actueel ontoereikend als leefgebied voor boomkikker, knoflookpad en drijvende waterweegbree. De slechte kwaliteit van de beken heeft een rechtstreekse impact op het leefgebied van de beekprik.
- Voornamelijk in deelgebied 3 zijn tal van heidevennen verzuurd door het wegvallen of verminderen van ondiepe kwelstromen. Dit heeft een sterk negatieve impact op typische soorten als heikikker, gevlekte witsnuitlibel en drijvende waterweegbree.
- Het leefgebied van tal van soorten is actueel onvoldoende om de soort duurzaam te behouden in het SBZ. Bovendien wordt het leefgebied van tal van soorten steeds kleiner door vegetatiesuccessie en geraken de leefgebieden steeds meer geïsoleerd door een achteruitgaande landschapsconnectiviteit en toenemende barrièrewerking.
- De abundante aanwezigheid van uitheemse invasieve vissoorten heeft, door predatie, rechtstreeks een sterk negatieve impact op typische amfibieën en onrechtstreeks door de impact, van bijvoorbeeld gibel, op de waterkwaliteit.

Een overzicht van de knelpunten voor de Habitatrictlijnsoorten wordt gegeven in onderstaande Tabel 7-5.

Tabel 7-5: Overzicht knelpunten voor de Habitatrictlijnsoorten.

HABITATRICTLIJN-SOORTEN	Kamsalamander	Bittervoorn	Drijvende waterweeg-bree	Gevlekte witsnuitlibel	Grote modderkruiper	Meervleermuis	Platte schijfhoren	Spaanse vlag	Beekprik	Franjestaart	Heikikker	Laatvlieger	Rugstreeppad	Ruige/ Gewone/ Kleine dwergvleermuis	Boomkikker	Knoflookpad	Poelkikker	Gladde slang	Rosse vleermuis
Belang voor G-IHD	Kennis lacune	★	★★★	★★	★	★	★	★	★	★	★	Kennis lacune	★	Kennis lacune	★★	★★	★	★	Kennis lacune
Knelpunten	Ernst van het knelpunt																		
1. Eutrofiëring en vervuiling	?		!!	!!			!		!!		!!				!!	!	!		
2. Verdroging											!						!		
3. Verzuring			!!	!!							!!								
4. Te kleine oppervlakte	!		!!	!!	!			!	!!		!!				!!	!!		!	
5. Vismigratieknelpunten									!										
6. Landschapsconnectiviteit & Barrières	!!					!					!!		!!		!!	!!		!!	
7. Vegetatiesuccessie			!!					!!			!!		!!		!!	!!			
8. Visstandsbeheer en (ontbreken van) peilbeheer	!!		!!	!!							!!		!!		!!	!!	!		
9. Ontbreken mantel-zoom vegetaties								!!							!!			!!	

Samenvatting van de van de analyse van de knelpunten voor de Broedvogels

De belangrijkste conclusies zijn:

- Door de slechte waterkwaliteit van de aanvoerbeken, de jarenlange accumulatie van voedselrijk slib en de abundante aanwezigheid van benthi-sche vissoorten is de waterkolom vaak troebel en kunnen oevervegetaties niet of nauwelijks ontwikkelen. Hierdoor zijn tal van vijvers actueel niet geschikt als leefgebied voor moerasreigers en bruine kiekendief.
- Het vijverlandschap in deelgebied 1 en 2 is voor grote delen gesloten door het verbossen van de dijken. Dit heeft rechtstreeks een negatieve impact op het leefgebied van soorten zoals roerdomp, woudaap en bruine kiekendief en onrechtstreeks doordat de bladval zorgt voor eutrofiëring en beschaduwing.
- De viskweek in deelgebied 1 heeft een negatief effect op de oppervlakte geschikt leefgebied (slechts een beperkte oppervlakte waterriet, vaak troebel water). Bovendien hebben de overspanningen van visvijvers in het kerngebied van de moerasreigers, bruine kiekendief en andere vogel-richtlijnsoorten een mogelijke bijkomende negatieve invloed aangezien deze soorten tijdens het foerageren in deze overspanningen verstrikt kunnen geraken.

Tabel 7-6: Overzicht knelpunten voor de Broedvogels.

	IJsvogel	Roerdomp	Bruine kiekendief	Zwarte specht	Woudaap	Boomleeuwerik	Nachtzwaluw	Blauwborst	Wespendief	Purperreiger	Kwak	Porseleinhoen
Broedvogels												
Belang voor G-IHD	★★	★★★	★	★	★★★	★	★★	★	★★	Kennis lacune	Kennis lacune	★★
Knelpunten												
1. Eutrofiëring en ver- vuiling	!!	!!			!!					!!	!!	?
2. Te kleine oppervlak- te		!!	!!		!!	!!	!!	!!		!!	!!	!!
3. Vegetatiesuccessie		!!	!!		!!	!!	!!	!!				!!
4. Visstandsbeheer en (ontbreken van) peil- beheer		!!			!!							
5. Viskweek		!!	!!		!!			!!		!!	!!	!!
6. Recreatief medege- bruik		!!	!!		!!	!!	!!		!!	!!	!!	
7. Ontbreken mantel- zoom vegetaties						!!	!!					

Samenvatting van de van de analyse van de knelpunten voor de Doortrekkende en overwinterende vogels

De belangrijkste conclusies zijn:

- Slobeend, kraakeend en grote zilverreiger zijn verstoringsgevoelige soorten. In dit opzicht kan ondoordacht omgaan met recreatief medegebruik een negatieve impact hebben op het voorkomen van de soort.

Tabel 7-7: Overzicht van de knelpunten voor de Doortrekkende en overwinterende vogels.

	Slobeend	Kraakeend	Grote zilverreiger
Doortrekkende en overwinterende vogels			
Belang voor G-IHD	★★★	★★★	★★★
knelpunten			
1. Recreatief medegebruik	!	!	!

8 De instandhoudingsdoelstellingen en prioritaire inspanningen

In dit hoofdstuk worden de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor het Habitatrictlijngebied 'Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden' en van de overlappende vogelrichtlijngebieden 'Bokrijk- Het wik' en 'Vijvergebied Midden-Limburg' beschreven. Daarnaast worden ook de prioritaire inspanningen voor het bereiken van deze doelstellingen opgelijst. De doelstellingen en prioriteiten volgen uit de verschillende analyses gepresenteerd in de voorgaande hoofdstukken. In hoofdstuk 4 werd beschreven voor welke habitats en soorten bijkomende inspanningen noodzakelijk zijn binnen het voorliggende gebied om de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen te realiseren. De actuele toestand van deze habitats en soorten werd beschreven en geanalyseerd in hoofdstuk 5. Voor een aantal habitats en soorten is de actuele toestand niet voldoende. In hoofdstuk 7 werden knelpunten voor de verschillende habitats en soorten besproken. Hierbij werd ook rekening gehouden met de maatschappelijke context (hoofdstuk 6).

In paragraaf 8.2 worden de doelstellingen voor de Europees te beschermen soorten en habitats gepresenteerd. Per soort en habitat wordt een kwantiteitsdoel (populaties of oppervlakten) en kwaliteitsdoel beschreven. De doelstellingen worden gemotiveerd met elementen uit de voorgaande hoofdstukken. In de volgende paragraaf wordt een overzicht gegeven van de inspanningen die noodzakelijk zijn voor het bereiken van de verschillende doelstellingen.

8.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor Het habitatrictlijngebied 'Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden' en de vogelrichtlijngebieden 'Bokrijk en omgeving' en 'vijvercomplex Midden-Limburg' beschreven. Bij het formuleren van doelstellingen voor een gebied worden heel wat elementen in overweging gebracht. De meeste daarvan werden eerder in het rapport reeds uitvoerig belicht zijnde:

1. De **gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen** die de krijtlijnen uitzetten voor doelen op niveau van afzonderlijke gebieden (habitat- of vogelrichtlijngebieden). Wanneer de G-IHD voorschrijven dat zich voor een bepaald habitat of soort een belangrijke verbeteropgave stelt, dan zal deze in de eerste plaats gezocht worden in gebieden die voor dat habitat of die soort als 'zeer belangrijk' of 'essentieel' vermeld staan in de G-IHD.

In hoofdstuk 4 werd het belang van het voorliggend gebied voor de verschillende habitats en soorten opgegeven;

2. De **actuele staat van instandhouding van een habitat of soort** in het gebied.

Deze werd in beknopte versie weergegeven in hoofdstuk 5 en een uitgebreide analyse vindt u in bijlage II;

3. De **trend en de potenties voor een habitat of soort**.

Hier werd eveneens op ingegaan in hoofdstuk 5;

4. **Socio-economische factoren** worden bij het bepalen van doelen eveneens in overweging genomen.

Een feitelijke analyse daarvan werd weergegeven in hoofdstuk 6. Een belangrijke doorvertaling daarvan werd gegeven in hoofdstuk 7 met de beschrijving van sterkten, zwakten kansen en bedreigingen en het formuleren van de belangrijkste knelpunten.

Er is nog een 5de factor die stuurt op het formuleren van doelen. Het betreft **landschapsecologische overwegingen**. Deze wegen in de eerste plaats op de ruimtelijke allocatie van de doelen. Dit afwegingskader wordt in Bijlage 7 van dit rapport theoretisch toegelicht.

In hoeverre is de ruimtelijke allocatie – of m.a.w. waar welk doel dient te worden gerealiseerd - van belang in dit SIHD rapport?

De feitelijke instandhoudingsdoelstellingen, zijnde de doelstellingen per habitat en soort, worden uitgedrukt in termen van oppervlakte habitat of leefgebied (kwantiteit dus) en de kwaliteit van de habitats en leefgebieden.

Instandhoudingsdoelstellingen kunnen echter niet zonder meer worden geformuleerd door: (a) abstractie te maken van de huidige ruimtelijke spreiding van habitatplekken en leefgebieden van soorten en (b) van de situering van de ruimtelijke kansen voor verbetering of uitbreiding van habitats en leefgebieden. Doelen moeten daarom worden geformuleerd met een doorkijk naar de ruimtelijke vertaalslag. Door doelen op die manier te formuleren, wordt ook met zin voor realiteit gewerkt.

De specifieke doelen per habitat en soort worden opgelijst in §8.2.

Dit hoofdstuk wordt afgesloten met het opsommen van de prioritaire inspanningen (§8.3).

In dit rapport worden twee doelentabellen opgesteld. In een eerste doelentabel behandelen we deelgebied 1 en 2 van het SBZ-H en de 2 SBZ-V gezien de landschappelijke gelijkheid tussen deze delen van de richtlijngebieden. Het landschap bestaat hier uit 2 uitgestrekte vijvercomplexen die ingebed zijn in grote aaneengesloten boscomplexen afgewisseld met graslandcomplexen en heiderelicten. In de tweede doelentabel behandelen we deelgebied 3 van het SBZ-H. In tegenstelling tot de andere 2 deelgebieden wordt het landschap hier grotendeels bepaald door grote heideterreinen die doorsneden worden door beekvalleien met een groot aantal typische vennen.

Legende	
Symbool	Omschrijving
↑	Het doel is een stijging van oppervlakte of populatiegrootte of een verbetering van de kwaliteit
=	Het minimale doel is het behoud van de oppervlakte of populatiegrootte of het behoud van de kwaliteit

8.2 Doelstellingen

In onderstaande tabel met de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied worden doelstellingen voor enerzijds het gedeelte dat habitatrictlijngebied is en anderzijds het gedeelte dat 'zuiver vogelrichtlijngebied' (lees enkel vogelrichtlijngebied maar geen habitatrictlijngebied) is, niet onderscheiden, maar geïntegreerd. Aan de drie criteria die tegelijk vervuld dienen te zijn om deze doelen voor beide ruimtelijk afgebakende gebieden van elkaar te onderscheiden, werd immers niet voldaan. De drie criteria zijn:

- *het zuiver vogelrichtlijngebied handelt over een relevante oppervlakte;*
- *het betreft in dit gebied relevante doelstellingen en;*
- *de doelstellingen die in het gedeelte dat zuiver vogelrichtlijngebied is, gerealiseerd dienen te worden, zijn (reeds in dit stadium) bekend.*

Doelstellingen voor Vijvergebied Midden-Limburg en Bokrijk – Het Wik (SBZ-H BE2200031-1 en 2, SBZ-V BE2219312 en BE2200525)

Deze tabel omvat deelgebied 1 en 2 van het habitatrictlijngebied en de 2 vogelrichtlijngebieden (zie §8.1) en heeft een oppervlakte van meer dan 3500 ha. Het landschap wordt bepaald door 2 grote vijvercomplexen die omgeven worden door uitgestrekte bossen. Verder springen de beekvalleien in het oog die het gebied doorsnijden en naast de broekbossen ook nog steeds grote oppervlakten vochtige graslanden omvatten. Her en der komen tevens nog beperkte oppervlakte droge en natte heide voor. In tegenstelling tot het oostelijk deel bepalen ze hier echter het landschap niet.

Het vijver en moeraslandschap

Het vijver- en moeraslandschap is belangrijk voor een lange reeks van soorten en habitattypes waaronder:

- de broedvogels roerdomp, woudaap, bruine kiekendief en blauwborst;
- andere vogelsoorten zoals grote zilverreiger, krakeend en slobend;
- amfibieën waaronder boomkikker, knoflookpad, heikikker, poelkikker en kamsalamander;
- ongewervelden zoals de gevlekte witsnuitlibel;
- vissen waaronder grote modderkruiper en bittervoorn;
- planten als de drijvende waterweegbree;
- vleermuizen waaronder rosse vleermuis, watervleermuis, ruige dwergvleermuis
- waterhabitats in de voedselarme tot meer voedselrijke sfeer (rangschikking van voedselarm naar voedselrijk: 3110, 3130, 3150).
- Graslandhabitat: 6430

Determinerend voor de oppervlakte en kwaliteitsdoelstellingen zijn vooral de natuurwaarden waarvoor het gebied vanuit de G-IHD als essentieel is bestempeld nl. soorten als roerdomp, woudaap, boomkikker, knoflookpad, de waterrijke habitats en de hieraan gekoppelde drijvende waterweegbree. Voeg daaraan toe dat vanuit de G-IHD overgangs- en laagveen en de gevlekte witsnuitlibel in dit gebied zeer belangrijk zijn op Vlaams niveau en dat de G-IHD expliciet vermelden dat rietlanden opnieuw moeten verbeteren en uitbreiden in de Limburgse moerasgebieden in functie van bruine kiekendief en het is duidelijk dat het vijver- en moeraslandschap een belangrijke focus en prioriteit wegdraagt voor het formuleren van de instandhoudingsdoelstellingen in dit gebied.

Met als doelstelling het verkrijgen van duurzame populaties voor de soorten roerdomp en woudaap in Midden-Limburg en het herstellen van een populatie bruine kiekendief is het vijvergebied onontbeerlijk in het realiseren hiervan. Uit de hieronder volgende individuele doelen voor de broedpopulatie van deze soorten – en rekening houdend met de benodigde oppervlakte voor het leefgebied van een broedpaar – volgt dat minimaal 550 ha kwalitatief hoogstaand leefgebied vereist is. Hiervoor dient 450 ha rietland, moerasvegetaties en helder open water ontwikkeld te worden en moeten tevens minimaal 75 ha vochtige graslanden, bestaande uit dottergraslanden, kleine en grote zeggevegetaties, en 30 ha voedselrijke ruigten behouden blijven.

Deze oppervlakte leefgebied is intrinsiek beschikbaar binnen het gebied. Niet zozeer vergroting van het leefgebied maar in hoofdzaak kwaliteitsverbetering is dus de randvoorwaarde om deze essentiële doelstelling in te vullen. Kwaliteit en kwaliteitsverbetering voor de doelsoorten roerdomp, woudaap, bruine kiekendief en boomkikker dienen hierbij in te spelen op: de waterkwaliteit, de rust in het ge-

bied, de ontwikkeling van water- en oevervegetaties in een open vijverlandschap, herstel van soortenrijke vochtige graslanden en het extensief beheren van overige graslanden.

Omvorming van 105 ha intensieve landbouwenclaves binnen deze kerngebieden, die actueel zorgen voor eutrofiëring en een verstoring van de hydrologie, naar bloemrijke droge tot vochtige graslanden of plaatselijk loofbos. Door de centrale ligging zal het leiden tot een sterke verbetering van de milieukwaliteit in de ruime omgeving wat noodzakelijk is voor gunstige standplaatscondities voor de habitattypes van vennen, vijvers, valleibossen en beekdalgraslanden.

Bovendien worden hoogkwalitatieve biotopen gecreeërd voor de verschillende doelsoorten van de habitat- en vogelrichtlijn: boomkikker, heikikker, kamsalamander, wespandief, bruine kiekendief en de vleermuizen.

Om een waterkwaliteit te bekomen die voldoende is voor de waterrijke habitats en de daarbij horende fauna dient de waterkwaliteit van de aanvoerbeken een gemiddeld gehalte orthofosfaat van maximaal 0,07 mg P/L en een gehalte opgeloste zuurstof van minimum 6 mg/L te bevatten.

Dit alles impliceert eveneens dat er voor het overgrote deel van het gebied een aangepast vijverbeheer vereist is. Binnen deze oppervlakte & kwaliteitsdoelstellingen zullen de meeste andere doelen meeliften.

Wanneer voor bepaalde habitats of soorten specifieke oppervlakte- en kwaliteitsdoelen vereist zijn, zullen deze hieronder specifiek vermeld worden.

Om reden van opbouw behandelen we hieronder eerst de vogelsoorten binnen dit landschap, vervolgens de habitats en tot slot de richtlijnsoorten van de habitatrichtlijn.

Soorten	populatie doelstelling		kwaliteitseisen aan de leefgebieden	
Soort	doel	Toelichting	doel	toelichting
Roerdomp	↑	<p><u>Doel:</u> populatie van minimaal 15 broedparen waarvan 12 broedparen in het vijvergebied Midden-Limburg en 3 broedparen Bokrijk- Het Wik. Dit vereist een minimale oppervlakte leefgebied van respectievelijk 360 en 90 ha in het vijvergebied Midden-Limburg en Bokrijk- Het Wik.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Dit gebied is essentieel voor deze soort (zie G-IHD).</p>	↑	<p>Kwaliteitsvereisten gelet op het beoogd aantal broedparen</p> <ul style="list-style-type: none"> • geschikt leefgebied, bestaande uit rietland, moerasvegetaties (>50%) en open water (> 30%); • helder water met goede waterkwaliteit en een hoog voedselaanbod (jonge vis, ongewervelden, amfibieën); • voldoende rust en waar mogelijk het creëren van predatie-

		<p>Streefdoel is een bronpopulatie te ontwikkelen in de vijvercomplexen van Midden-Limburg.</p>	<p>vrije broedgelegenheden tijdens broedperiode;</p> <ul style="list-style-type: none"> • open vijverlandschap; • gevarieerde leeftijdsstructuur van de rietvegetaties: per broedkoppel is er nood aan minimaal 0,5 tot 2ha overjarig riet of lisdodde met een voldoende dikke kniklaag (opstapeling van oude stengels); • aanwezigheid verlandingsvegetaties (niet enkel riet/lisdodde, maar ook ondergedoken en drijvende watervegetaties); • hoog waterpeil in de leefgebieden tijdens het broedseizoen;
Woudaapje	↑	<p><u>Doel:</u> broedpopulatie van minimaal 38 broedparen waarvan 30 in het vijvergebied Midden-Limburg en 8 broedparen in Bokrijk- Het Wik.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Dit gebied is essentieel voor deze soort (zie G-IHD).</p> <p>Streefdoel is een bronpopulatie te ontwikkelen in de vijvercomplexen van Midden-Limburg.</p>	↑ Gedekt met de realisatie van de kwaliteitsdoelstellingen voor Roerdomp. Zie dus hoger.
Bruine kiekendief	↑	<p><u>Doel:</u> minimaal 5 broedparen waarvan 4 in het vijvergebied Midden-Limburg en 1 broedpaar in Bokrijk- Het Wik.</p> <p><u>Hiervoor is een minimaal leefgebied van 500 ha nodig.</u> Tot het leefgebied kan worden gerekend: voldoende grote entiteiten van vijver- en moerascomplexen en open vegetaties (heiden en graslanden), en voldoende kwalitatieve open ruimte rond de broedgebieden als</p>	↑ Kwalitatief goed ontwikkeld leefgebied, zowel wat betreft het vijver- en moerascomplex als wat betreft de heide- en graslandhabitats. Voor de eerste verwijzen we naar de kwaliteitsdoelstellingen voor het leefgebied van de Roerdomp en woudaap. Daarnaast is de noodzakelijke belangrijke kwaliteitsverbetering in de grasland en/of akkercomplexen die aansluitend op de twee

	<p>foerageergebied.</p> <p>De realisatie van deze leefgebieden heeft geen extra leefgebied ten opzichte van wat reeds nodig is om andere doelen te bereiken.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>De soort is actueel reeds een onregelmatige broedvogel in het vijvergebied en gezien de aanwezige biotopen en hun oppervlakte, potentieel zeer geschikt voor deze soort.</p> <p>Het voorkomen van Bruine kiekendief in het vijvergebied en Bokrijk past in het herstelplan voor deze soort in de Midden-Limburgse vijver- en moerasgebieden (cfr. G-IHD).</p>	<p>vijver- en moerascomplexen van grote betekenis als foerageergebied (zie andere doelen). In concreto komt dit neer op een herstel van vochtige weilanden (rbbhc, rbbhf, rbbmc, rbbms), bloemrijke graslanden en cultuurlanden (met voorkeur voor korenvelden) met veel voedsel.</p> <p><u>Additioneel dient vanuit deze soort als kwaliteitseis te worden meegegeven:</u> voldoende rust en landschappelijke openheid, niet enkel voor het vijver- en moerascomplex maar ook voor wat betreft de foerageergebieden op graslanden en heiden.</p>
Blauwborst	<p>↑ <u>Doel:</u> Broedpopulatie van 80 broedparen waarvan 60 in het vijvergebied Midden-Limburg en 20 broedparen in Bokrijk- Het Wik.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Blauwborst is sterk achteruitgegaan in het gebied sinds begin jaren '90. Er ligt een verbeteropgave.</p>	<p>↑ Grotendeels gedekt met de realisatie van de kwaliteitsdoelstellingen voor roerdomp en bruine kiekendief en verbetering van de kwaliteit van het leefgebied. Zie dus hoger.</p> <p><u>Additioneel dient vanuit deze soort als kwaliteitseis te worden meegegeven</u> <u>dat</u> moerasgebieden in samenhang dienen voor te komen met andere leefgebieden die vertegenwoordigd worden door de habitattypes 4010, 6430, 7140, 7150 en het rbbhc. Een kwalitatief herstel van deze habitattypes en regionaal belangrijk biotoop is vereist. Voor de kwaliteitsdoelstellingen voor dit deel van het leefgebied verwijzen we naar de respectievelijke habitattypes.</p>

Grote zilverreiger	=	<p><u>Doel</u>: behoud van het belang van het gebied voor doortrek en als overwinteringsgebied.</p> <p>Broedgevallen worden niet bij voorbaat uitgesloten maar er wordt hiervoor nu geen specifieke doelstelling vastgelegd. Indien dit zich zou voordoen, bv. in geval dat maatregelen van waterkwaliteitsverbetering en vijverbeheer ingevoerd worden, dient doelstelling voor deze soort herbekeken.</p> <p><u>Motivatie</u>:</p> <p>Essentieel gebied voor deze soort (cfr. G-IHD).</p>	=	Kwaliteitsdoelen gedekt middels eerder gestelde doelen voor andere moerasvogels.
Ijsvogel	=	<u>Doel</u> : Behoud populatiegrootte	↑	Kwaliteitseis gedekt door hoger genoemde moerasvogels, zie hoger.
Krakeend	=	<u>Doel</u> : Behoud aantallen, een lokale afname ten voordele van de waterrijke habitats die gebaat zijn met voedselarm water is toegestaan.	=	Kwaliteitseis gedekt door hoger genoemde moerasvogels, zie hoger.
Slobeend	=	<u>Doel</u> : Behoud aantallen, een lokale afname ten voordele van de waterrijke habitats die gebaat zijn met voedselarm water is toegestaan.	=	Kwaliteitseis gedekt door hoger genoemde moerasvogels, zie hoger.
		Oppervlakte-doelstelling		Kwaliteitsdoelstelling
Habitat		Doel Toelichting		Habitat Doel
3130 – Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren.	↑	<u>Doel</u> : doeloppervlakte van 161.5 ha, te weten 152 ha door omvorming (herstel abiotiek vijvers) en bijkomend 12.4 ha	↑	Doel: De vijvers zijn grotendeels vrij van slib en organisch sediment en be-

door uitbreiding (verdwenen waterpartijen ter hoogte van Platwijers en Kolberg).

Motivatie. Het gebied is voor dit habitat in Vlaanderen essentieel (G-IHD).

Daarnaast is dit habitatype van groot belang voor de Europees te beschermen soorten roerdomp, woudaap, knoflookpad, boomkikker, gevlekte witsnuitlibel en drijvende waterweegbree.

Gezien de grote samenhang en uitwisseling in het vijversysteem, wordt herstel van een mesotroof vijversysteem nagestreefd in alle voormalige viskweekvijvers.

Oppervlakte-uitbreiding van 12.4 ha van het habitatype kan door herstel van de historische vijver van Kumpen op Kolberg en van kleykens op Platwijers. Verder eveneens door omvorming mesofiel grasland ten noorden van Platwijers.

Het historisch vlakdekkende voorkomen van het habitatype op tal van vijvers en de waarschijnlijke aanwezigheid van een zaadbank motiveren mee de doelstelling. Actueel zijn bovendien nog vele habitattypische soorten aanwezig.

Bijkomende motivatie voor ontwikkeling voor een grote oppervlakte van dit habitatype is dat dit type van vijvers minder gevoelig is voor verzuring in tegenstelling tot geïsoleerde vennen elders in Vlaanderen, waardoor ze een betere garantie op duurzaam behoud

vatten helder water met een totaal fofoor < 40µg/L, een totaal aan stikstof <0,8 mg/L en een pH tussen 5 en 7,5. De natuurlijke hydrologie met aanvoer van lokaal grondwater dient hersteld te worden en goed ontwikkelde vegetaties van het subtype littorellionvegetaties en subtype éénjarig dwergbiezenverbond dienen te ontwikkelen.

Beklemtoond wordt het noodzakelijk toepassen van vijfverbeheer met cycli van droogzetten en opnieuw vullen, om de nodige dynamiek in het systeem te brengen, pionierscondities te creëren en de voedselrijke sliblaag te verkleinen.

Tevens wordt de kwaliteitsvereiste van een voldoende open vijverlandschap – waar windwerking mogelijk is - beklemtoond.

Bijkomende kwaliteitsvereiste is het niet, of in lage densiteiten voorkomen van bodemwoelende vissoorten die het water vertroebelen en watervegetaties begrazen.

Verscheidene vijvers zijn van nature uit, of ten gevolge van mijnverzakkingen ongeschikt voor de ontwikkeling van dit habitatype. Dit zijn de zogenoemde 'moddervijvers' met een kuilvormig profiel en slibrijke vijfverbodem. De oeverbegroeiing bestaat eerder uit lisdodde en biezten, dan uit riet. Voor deze vijvers wordt geen habitatdoelstellingen 3130 voorzien.

		van daarvoor gevoelige soorten kan garanderen en tevens van habitattypische soorten als knoflookpad, heikikker en boomkikker.	
3110 – Mineraalarme, oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten	↑	<p><u>Doel:</u> 10 ha door uitbreiding (herstel historische vijvers net ten noorden van Bokrijk (zichtbaar op kaarten van 1775, Ferraris en 1934, N.G.I).</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Actueel komt dit habitatype niet meer voor.</p> <p>Deze cascade van vijvers is nooit gebruikt geweest voor intensieve viskweek waardoor ze, in tegenstelling tot het merendeel van de vijvers, potentie hebben om dit zeldzame voedselarme type te ontwikkelen.</p> <p>Vanuit de G-IHD wordt een sterke areaalsuitbreiding voorop gesteld voor dit habitatype en het SBZ is essentieel voor dit habitat.</p>	<p>Doel: Bodem van de vijvers is zandig en grotendeels vrij van slib en organisch sediment. Het water is helder en bevat een totaal fofoor < 40µg/L, een totaal aan stikstof <0,8 mg/L en een pH tussen 5 en 7,5. De natuurlijke hydrologie met aanvoer van lokaal grondwater dient hersteld te worden en waterlobelia (of kleine biesvaren) is frequent aanwezig.</p> <p>Om windwerking toe te laten is het open houden van de dijken van belang.</p>
3150 – Van nature eutrofe meren	=	<p><u>Doel:</u> Actueel 24 ha, doeloppervlakte 30 ha.</p> <p><u>Motivatie:</u> Het SBZ is essentieel op Vlaams niveau (G-IHD) en bovendien heeft het habitat in complex met de andere waterrijke habitats en overgangs) en trilveen een hoge faunistische waarde, oa als leefgebied voor gevlekte witsnuitlibel, platte schijfhoren etc</p>	<p>Doel: Bodem van de vijvers mogen een variabel gehalte slib en organisch sediment bevatten en dienen tijdens het vegetatie seizoen permanent water te bevatten. Het water is helder en bevat een totaal fofoor < 70 µg/L, een totaal aan stikstof <2 mg/L en een pH van minstens 6,5.</p> <p>Er dient minstens één sleutelsoort abundant aanwezig te zijn.</p> <p><u>Motivatie:</u> Het vijvergebied is op zich</p>

		een weinig gebufferd systeem en er zal zich een Kempische soortenarmere variant ontwikkelen met slechts enkele sleutelsoorten van de vegetatie.
6430 – Voedselrijke, zoomvormende ruigten	=	<p><u>Doel:</u> Behoud van actuele oppervlakte van 31ha.</p> <p><u>Motivatie:</u> Behoud van de actuele oppervlakte is belangrijk voor Habitat soorten zoals boomkikker, spaanse vlag, bruine kiekendief. Op overgangen naar structuurrijke bossen wordt het habitat tevens gebruikt door soorten als kleine ijsvogelvlinder en de vleermuizen</p>
7140 – Overgangs- en trilveen	↑	<p><u>Doel:</u> Actueel 3 ha, behoud actuele oppervlakte met uitbreiding van 6 ha. 4 ha aansluitend op het laagveen van Terlaemen en 2 ha aansluitend op het laagveen van wijvenheide (zie 4010)</p> <p><u>Motivatie:</u> De G-IHD voorzien een sterke uitbreiding van dit habitattype in Vlaanderen. Het SBZ is zeer belangrijk en bovendien is een sterke oppervlakte uitbreiding mogelijk door goede abiotische potentie.</p> <p>Actueel komt dit habitattype slechts in kleine oppervlakte en gedegradeerd voor. Het betreft in belangrijke mate het subtype mineraalarm, circum-neutraal overgangsveen. Een uitbreiding is eveneens noodzakelijk voor het bereiken en handhaven van een duurzame populatie van de gevlekte witsnuitlibel en de heikikker.</p> <p>Kwaliteitsvereisten zijn o.m.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beperkte aanwezigheid boomopslag in de habitat; • Een natuurlijke hydrologie; • Voldoende voedselarme waterlichamen. • Afwezigheid van karperachtigen.

Soorten	populatie-doelstelling Populatiedoelstelling	Soorten kwaliteitseisen aan de leefgebieden
Soort	doel Toelichting	Soort doel
Boomkikker	<p data-bbox="860 405 1317 432">↑ <u>Doel:</u> 7 populaties boomkikker:</p> <ul data-bbox="987 469 1429 874" style="list-style-type: none"> <li data-bbox="987 469 1429 667">• Versterking van de 4 bestaande populaties tot telkens minimaal 200 roepende mannetjes (ter hoogte van Weyerman/Terlaemen, Waterlozen, Zonderik/Rode vijvers en Wijvenheide). <li data-bbox="987 671 1429 874">• Bijkomende ontwikkeling van 3 populaties van telkens minimaal 200 roepende mannetjes ter hoogte van Platwijers, de Westelijke vijvers van Bokrijk en op het graslandencomplex ten zuiden van Bokrijk. <p data-bbox="987 906 1429 1050">De realisatie van deze leefgebieden behoeft geen extra leefgebied ten opzichte van wat reeds nodig is om andere doelen (i.h.b. het habitatype 3130) te bereiken.</p> <p data-bbox="936 1070 1061 1098"><u>Motivatie:</u></p> <p data-bbox="936 1114 1429 1289">Dit gebied is essentieel voor deze soort (zie G-IHD). De soort is in Vlaanderen met uitsterven bedreigd en de G-IHD stellen een uitbreiding van het actueel areaal en van het huidig aantal populaties.</p> <p data-bbox="936 1310 1429 1391">Naast een versterking van de huidige populaties past de uitbreiding van het aantal populaties in een areaalsuitbrei-</p>	<p data-bbox="1480 405 2040 507">↑ Kwaliteitsdoelen deels gedekt middels eerder gestelde doelen voor andere habitats en soorten.</p> <p data-bbox="1559 528 2040 587">Specifieke, additionele kwaliteitsvereisten hebben betrekking op:</p> <ul data-bbox="1559 603 2040 1129" style="list-style-type: none"> <li data-bbox="1559 603 2040 719">- Qua waterbiotoop: het creëren van visvrije waterpartijen. Minimum 5 kleine (<100m²) of 2 grote plassen (>100m²) per populatie. <li data-bbox="1559 735 2040 1002">- Qua landbiotoop: Behoud en versterken van kleinschalig landschap met ruigtevegetaties (rbbhf, rbbmc), bloemrijke graslanden (rbbhc), houtwallen, bosranden en braamstruwelen met een oppervlakte van meer dan 20 ha per populatie. Dit landbiotoop moet zo goed mogelijk aansluiten bij de voortplantingsbiotopen. <li data-bbox="1559 1018 2040 1129">- Qua corridors: functionele corridor tussen wijvenheide/Zonderik en Platwijers om kolonisatie van het gebied mogelijk te maken. <p data-bbox="1559 1150 2040 1294">Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied is nodig op het graslandencomplex ten zuiden van Bokrijk onder de vorm van zonbeschenen voortplantingsplaatsen en bloemrijke graslanden.</p>

Knoflookpad

ding over het hele vijvergebied en de ontwikkeling van een duurzame regionale metapopulatie met het nabijgelegen SBZ-H van de Maten.

↑

Doel: Versterking van de populatie op het Wik tot een bronpopulatie van minimaal 50 roepende mannetjes.

Ontwikkelen van leefgebied voor een duurzame populatie op Wijvenheide.

Motivatie:

Het gebied is essentieel voor deze soort (GIHD).

De soort kent actueel geen duurzame populatie in het gebied.

Het ontwikkelen van een populatie knoflookpad in het gebied het wik moet het mogelijk maken om omliggende gebieden (o.m. de Maten) te versterken en zo gezamenlijk met de populaties van het Welleke en de teut een duurzame regionale metapopulatie te realiseren.

↑

Specifieke kwaliteitsvereisten hebben betrekking op:

- Qua landbiotoop: de kwaliteit van de habitattypes 2310 en 4030 verbeteren.(zie verder onder deze habitats) met nadruk op het verbinden van dezeheidetypes; Akkerbouw (bij voorkeur aardappel of graanteelt) blijft mogelijk als randvoorwaarde een perceelrandenbeheer (trioranden met jaarlijks omgewerkte zandige grond die niet bemest of behandeld wordt).
- Qua voortplantingsbiotoop: waterkwaliteit is belangrijk voor deze soort. Dit wordt reeds gedekt middels de kwaliteitsvereisten voor eerder genoemde soorten (moerasvogels) en habitats (o.m. habitatype 3130).

Heikikker

↑

Doel: Versterking 4 actuele populaties tot telkens minimaal 200 roepende mannetjes of eiklommen ter hoogte van Terlaemen en Wijvenheide en 50 roepende mannetjes of eiklommen ter hoogte van Platwijers/Kolberg en het Wik.

De realisatie van deze leefgebieden behoeft geen extra leefgebied ten opzichte van wat reeds nodig is om ande-

↑

Het leefgebied voor deze soort overspant meerdere habitattypes: 4010,4030,6230,7140,91^{E0}). Een kwalitatieve ontwikkeling van deze habitats en voldoende visvrije voedselarme waterpartijen per populatie zijn vereist.

Een bijkomende kwaliteitseis is het functioneel verbinden van de populaties en, potentiële, leefgebieden gezien het beperkt voorkomen van de hierboven

re doelen te bereiken.

Motivatie:

De soort komt voor in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding (minder dan 50 roepende mannetjes op alle lokaties). De lokaties Terlaemen en Wijvenheide bieden de mogelijkheid om voldoende leefgebied voor een bronpopulatie van minstens 200 roepende mannetjes te herstellen. Ter hoogte van Platweiers/Kolberg en het Wik streeft men naar een populatie van 50 roepende mannetjes (voldoende staat) gezien de beperkte oppervlakte zomerhabitat dat hier aanwezig is of gerealiseerd kan worden.

Dit gebied is zeer belangrijk voor deze soort (zie G-IHD).

opgesomde habitats ter hoogte van Platweiers.

Drijvende waterweegbree

↑

Doel: Minimum 4 groeiplaatsen, waarvan 2 gelegen in het vijvergebied Midden-Limburg en 2 in Bokrijk- Het Wik.

Elke groeiplaats > 50m² of bestaande uit >100 planten.

Een goede staat van instandhouding wordt tot doel gesteld door het uitbreiden van vegetatievlekken op meerdere potentiële vijvers.

Motivatie:

Dit gebied is essentieel voor deze soort (zie G-IHD).

De soort kent actueel geen duurzame populaties in het gebied maar komt wel

↑

Kwaliteitsvereisten: zie kwaliteitsdoelen voor habitat 3130 (begeleidend doel).

		nog verspreid op een groot aantal locaties voor wat de goede potentie benadrukt.	
Gevlekte witsnuitlibel	↑	<p><u>Doel:</u> > 20 adulte ex per jaar en voortplantingsbewijs op minimum 3 lokaties, Terlaemen, Wijvenheide en Bokrijk.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>De soort is in Vlaanderen met uitsterven bedreigd. De G-IHD stellen een areaalsuitbreiding over de volledige Kempen en van het huidig aantal populaties.</p> <p>Dit gebied is zeer belangrijk voor deze soort (zie G-IHD), bovendien heeft de locatie rond Terlaemen een zeer goede potentie gezien de grote oppervlakte overgangs- en trilvenen, van het mesotrofe subtype, die overgaan in (potentieel) mesotrofe waterpartijen.</p>	<p>↑</p> <p>Kwaliteitsdoelen nagenoeg volledig gedekt middels doelen voor habitat 3130,3150, 7140 en de heikikker.</p> <p>Nadruk op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bedekking met drijvende en ondergedoken waterplanten van 10-70% • Lage, natuurlijke visstand voor bepaalde wateren.
Grote modderkruiper	↑	<p><u>Doel:</u> Duurzaam behoud van de populatie op de grote plas van het Wik en uitbreiding naar het westelijk deel van Bokrijk.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Dit gebied is zeer belangrijk voor deze soort (zie G-IHD) en de G-IHD stellen tevens een uitbreiding van het actuele</p>	<p>↑</p> <p>Kwaliteitsdoelen nagenoeg volledig gedekt middels doelen voor habitat 3130,3150. Bijkomend aandacht voor behoud van luchtige modderbodem op zandige ondergrond in de diepere delen van de vijver en afvoersloten van oostelijke naar westelijke vijvers zo inrichten dat kolonisatie mogelijk is.</p>

	areaal.	
Watervleermuis, Rosse vleermuis, Franjestaart, Ruige, Kleine en gewone Dwergvleermuis, Meer-vleermuis	=	<p><u>Doel:</u> Behoud van de soort op de actuele locaties</p> <p><u>Motivatie:</u> deze soorten foerageren in hoge mate in de omgeving van waterpartijen. Het behoud van de waterpartijen <u>garandeert ook het behoud van de</u> populaties van deze soorten.</p>
	=	<p>Geen bijkomende kwaliteitsvereisten dan deze die eerder reeds werden gesteld.</p> <p>Voor de kwaliteitsvereisten van boshabitats (9120,9190) die als zomerbiotop gebruikt worden verwijzen we naar de doelstellingen voor deze habitats.</p>
Platte schijfhoren	=	<p><u>Doel:</u> Behoud van de soort op de actuele locaties</p>
	↑	<p>Kwaliteitsdoelen volledig gedekt middels doelen voor habitat 3130 en 3150.</p>
Poelkikker	=	<p><u>Doel:</u> Behoud van de soort op de actuele locaties</p>
	↑	<p>Geen bijkomende kwaliteitsvereisten dan deze die eerder reeds werden gesteld.</p>
Bittervoorn	=	<p><u>Doel:</u> Behoud van de soort op de actuele locaties</p>
	↑	<p>Geen bijkomende kwaliteitsvereisten dan deze die eerder reeds werden gesteld.</p>
Kamsalamander	↑	<p><u>Doel:</u> Creëren duurzame populatie rond Platwijers (>50 adulte ex).</p>
	=	<p>Kwaliteitsdoelen nagenoeg volledig gedekt middels doelen voor habitat 3130,3150 en de boomkikker.</p>

Het boslandschap

Het boslandschap is belangrijk voor volgende Europese soorten en habitattypes:

- Vogels als middelste bonte specht, wespindief en zwarte spect;
- Vleermuizen als laatvlieger, watervleermuis, franjestaart, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis
- boshabitats 9120, 9190, 91^{E0}.

De bossen, zeker de natte bossen, hebben ook een waarde voor de aan het vijver- en moeraslandschap gebonden soorten zoals boomkikker en heikikker (winter- en/of landhabitat)

De nadruk voor de droge bossen ligt op omvorming van naaldbossen naar habitatwaardig bos. Bij de broekbossen is een kwaliteitsverbetering door herstel van de natuurlijke hydrologie en abiotiek de voornaamste doelstelling. Met het

oog op de realisatie van de hoger genoemde doelen van het heidelandschap en het vijver- en moeraslandschap is het soms nodig om kleine bossen om te zetten in open ecotopen en habitats.

We behandelen hieronder eerst de habitats, vervolgens de vogel- en habitatrichtlijnsoorten.

Habitat	Oppervlakedoelstelling		Kwaliteitsdoelstelling	
	Doel	Toelichting	Doel	Toelichting
9120 – zuurminnend beukenbos en 9190 – eiken berkenbos	↑	<p><u>Doel:</u> Actueel 165 ha + toename met 170 ha door omvorming van naaldhoutbestanden en 12-30 ha effectieve uitbreiding.</p> <p>Preferentieel vergroten bestaande habitatvlekken tot minimum structuurareaal en waar mogelijk verbinden van habitatkernen.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Dit gebied is essentieel voor het complex van deze habitats (zie G-IHD). Het gezamenlijk voorkomen van grote boscomplexen, vijvers en graslanden maakt dat het gebied een zeer hoge potentie heeft voor soorten als wintervleermuis, franjestaart, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en tevens voor wespandief.</p>	↑	<p>Kwaliteitsvereisten zijn o.m.</p> <ul style="list-style-type: none"> - > 10% dood hout en behoud staand dood hout voor domeinbossen en >4% voor de overige bossen. - Max 10% invasieve exoten
91E0 - Elzenbroekbossen	=	<p><u>Doel:</u> Globaal behoud actuele oppervlakte (178 ha) in beide deelgebieden.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Het gebied is in Vlaanderen is zeer belangrijk voor broekbossen (G-IHD)</p> <p>Een lokale omvorming naar open biotopen en kappen van elzenopslag op en naast vijvers is mogelijk voor het realiseren van een open vijver- en moeraslandschap (zie hoger).</p>	↑	<p>Voor de te behouden elzenbroekbossen wordt een gevarieerde bosstructuur tot doel gesteld met veel dood hout en sleutelsoorten van het mesotrofe subtype in de ondergroei.</p> <p>Doelstelling is daarom ook een natuurlijke hydrologie en water van een voor dit habitat gepaste kwaliteit.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>In delen van de elzenbroekbossen is er aanrijking door inlaat van gebiedsvreemd water of uitspoeling van messtoffen.</p>

				De kruidlaag wordt mede hierdoor op veel plaatsen gedomineerd door niervarens en bramen, waardoor sleutelsoorten van het mesotrofe subtype verdrongen worden. In het klotbroek zijn bovendien grote delen van het elzenbroek verdroogt door ontwateringsgrachten.
--	--	--	--	--

populatie doelstelling

kwaliteitseisen aan de leefgebieden

Soort	doel	toelichting	doel	toelichting
Zwarte specht	=	<u>Doel:</u> Behoud populatiegrootte <u>Motivatie:</u> De soort doet het goed in Vlaanderen en in het SBZ. Een lokale afname van bos voor het herstel van overige habitats wordt gecompenseerd door de kwaliteitsverbetering van de boshabitats.	↑	Toepassen van de CDB voor gemeentebossen en privé-bossen gelegen in het VEN zal inspelen op de tot doel gestelde kwaliteitsdoelstellingen.
Wespendief	=	<u>Doel:</u> Behoud populatiegrootte <u>Motivatie:</u> zie zwarte specht	↑	Behoud en kwalitatieve verbetering van droge bossen en extensief beheerde graslanden.
laatvlieger, watervleermuis, franjestaart, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis	=	<u>Doel:</u> Behoud van de soorten op de actuele locaties	↑	De kwaliteit van het zomer- als het jachtgebied zal toenemen door doelstellingen die hoger geformuleerd werden voor het boslandschap en het vijver- en moeraslandschap

Het heidelandschap

Het heidelandschap is belangrijk voor een reeks van soorten en habitattypes waaronder:

- amfibieën zoals knoflookpad, rugstreepad en heikikker;
- Ongewervelden als de gevlekte witsnuitlibel;
- de broedvogels bruine kiekendief, boomleeuwerik, nachtzwaluw en blauwborst;
- heidehabitats (2310, 2330, 4010, 4030, 6230, 7140 en 7150).

Determinerend voor de oppervlakte en kwaliteitsdoelstellingen zijn in de eerste plaats de noodzaak aan voldoende leefgebied (foerageergebied, landhabitat) voor de soorten knoflookpad, heikikker, rugstreepad, blauwborst, boomleeuwerik en bruine kiekendief. Om voldoende leefgebied voor de habitattypische soorten

	<p>te bekomen is het aaneensluiten en versterken van de bestaande leefgebieden noodzakelijk. Dit aangezien het heidelandschap versnipperd voorkomt over heel het gebied, ingebed in het vijver- en boslandschap. Daarbij wordt onderstreept dat het gebied voor de knoflookpad <u>essentieel</u> is in Vlaanderen (cfr. G-IHD).</p> <p>De oppervlaktevereiste voor Bruine kiekendief (>500 ha leefgebied), boomleeuwerik en heikikker werkt mee sturend om de vereiste oppervlakte aan heidehabitats te bekomen.</p> <p>Naast versterking (vergroting) is ook kwaliteitsverbetering aan de orde. Deze heeft o.m. betrekking op het voorkomen van spontane verbossing van heidehabitats en plaatselijk het herstel van de natuurlijke, hydrologische situatie.</p>	
Habitat	Oppervlakte doelstelling	Kwaliteitsdoelstelling
	<p>Doel Toelichting</p> <p>Doel voor complex van beide habitats: Actueel 51 ha, uitbreiding met 17.5 ha (omvorming)= einddoel van 63.5 ha</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Beide habitats komen in een mozaïek naast mekaar voor en worden daarom samen behandeld.</p> <p>Een voldoende oppervlakte landhabitat van geschikte kwaliteit is noodzakelijk voor <u>knoflookpad</u> (zone Groot weiven en Wik), <u>Nachtzwaluw</u>, <u>boomleeuwerik</u>, en habitattypische soorten als veldkrekel, levendbarende hagedis,</p> <p>Versterking (door omvorming) kan gebeuren waar grotere oppervlakten verboste of beboste heide terug te vinden zijn. Dit is op flanken van de getuigenheuvel in Bolderberg, ten zuiden van het Groot weiven in Zonhoven en rond de heide en vennen bij Smeets op Kolberg.</p>	<p>Doel Toelichting</p> <p>Kwaliteitsvereisten zijn o.m.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een goede structuurvariatie van de habitats met zoveel mogelijk open (stuivend) zand en behoud van de buntgrasvegetatie, mostapijtjes en korstmosvegetaties afgewisseld met een gevarieerde ouderdom van struikheide in psammofiele heide; • Zo beperkt mogelijke boomopslag (maximum 20%) in de habitat. Het terugdringen van boomopslag is een belangrijke kwaliteitsopgave op alle "heide"lokaties in het vijvergebied. • voorzien van recreatieluwe zones tijdens het broedseizoen voor nachtzwaluw en boomleeuwerik. • Aandacht voor de bosbesrijke heide en de heide op diestiaanheuvelds op plekken waar deze subtypes aanwezig zijn of tot ontwikkeling komen.

<p>4010 – Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix en 7150-Slenken in veengronden</p>	<p>↑</p> <p><u>Doel:</u> Uitbreiding van actuele oppervlakte van 13ha tot ca 18ha, met uitbreiding van 3.8 ha ter hoogte van Vogelzang, meer bepaald in de zone ten zuiden en oosten van de grote vijver (aansluitend op de actuele opp), en 1.3ha op wijvenheide, aansluitend op het laagveen aan de Van Heeswijkvijver.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Behoud en lichte uitbreiding van de oppervlakte tot een oppervlakte van ca 18 ha, is noodzakelijk voor het bereiken en handhaven van duurzame populaties van voor dit habitattypen typische soorten als <u>blauwborst</u>, <u>heikikker</u>, <u>rugstreepad</u> en levendbarende hagedis.</p>	<p>↑</p> <p>Kwaliteitsvereisten zijn o.m.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beperkte aanwezigheid van pijpenstrootje; • Beperkte aanwezigheid boomopslag in de habitat.(wilg of berk); • Een natuurlijke hydrologie.
<p>6230- Soortenrijke heischrale graslanden</p>	<p>↑</p> <p><u>Doel:</u> Actueel 0.3 ha, behoud actuele oppervlakte met een effectieve uitbreiding van 3ha vanuit de landbouwgrond ten zuiden van deze locatie.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Het versterken van de actuele oppervlakte is nodig om een voldoende oppervlakte van het habitat te bekomen, en in combinatie met de ontwikkeling van de natte heide, laagveen en mesotrofe wateren voldoende leefgebied voor de populatie heikikker te vormen.</p>	<p>↑</p> <p>Kwaliteitsvereiste is een extensief gebruik van deze graslanden.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Extensief gebruik zorgt voor een bloemrijkere situatie met nectarbronnen voor typische fauna-soorten als spaanse vlag, kleine vuurvlieder, veldkrekel e.a.</p>

Droge tot vochtige graslanden

Aansluitend op de vijver- en moeraslandschappen van vijvergebied Midden-Limburg en Bokrijk- Het Wik komen actueel nog belangrijke oppervlakten grasland voor (hp*, hpr*, ha, hu, hc) die fungeren als foerageergebied van zeer belangrijke soorten als wespandief, de bruine kiekendief, spaanse vlag, de vleermuizen. Deze graslanden zijn ook een essentieel onderdeel om duurzame populaties van boomkikker, heikkikker, kamsalamander en/of knoflookpad te realiseren.

Omdat deze graslanden naadloos aansluiten aan het vijver- en moeraslandschap, of ze zelfs met mekaar verbinden, dragen ze bij aan de hoge dichtheden van de eraan gebonden soorten. Ook fungeren ze als belangrijke bufferzones waardoor binnen de kernzones een goede kwaliteit van de habitattypes kan behouden blijven of gerealiseerd worden.

Gebied

Bokrijk – Het wik

doelstelling

Doel:

Behoud en versterking van een kleinschalig graslandencomplex van ca 100 ha met hooilandjes, kleine houtwallen worden beoogd op de graslanden aansluitend op het vijver- en moeraslandschap.

Extensivering zal leiden tot bloemrijkere graslanden met hoger nectaraanbod waardoor de kwaliteit voor hoger vernoemde doelsoorten zal verbeteren.

Motivatie:

Graslanden sluiten rechtstreeks aan op actuele en potentiële broedplaatsen/ zomerverblijfplaatsen van wespandief, bruine kiekendief en de vleermuizen waardoor ze belangrijk zijn als jacht-, foerageergebied van deze soorten. Bovendien kunnen ze in de toekomst fungeren als zomerhabitat van de boomkikker en een onderdeel vormen van het functioneel gebied tussen de verschillende vijver- en moerasgebieden.

Het gebied heeft de bestemming natuurgebied of gebied voor recreatiepark.

Vijvergebied Midden-Limburg

Doel:

Behoud en versterking van een kleinschalig graslandencomplex van ca 60 ha met hooilandjes, kleine houtwallen worden beoogd op de graslanden aansluitend op het vijver- en moeraslandschap ten oosten van het Heidestrand en ten noorden van de Zonderik.

Extensivering zal leiden tot bloemrijkere graslanden met hoger nectaraanbod waardoor de kwaliteit

voor hoger vernoemde doelsoorten zal verbeteren.

Motivatie:

Een groot deel van deze graslanden zijn actueel reeds goed ontwikkelde bloemrijke graslanden. De Zone ten oosten van het heidestrand is de laatst resterende open ruimteverbinding tussen Noordelijk en Zuidelijk deel van het deelgebied Vijvergebied Midden-Limburg en essentiële verbinding voor amfibieën waaronder boomkikker, heikikker, kamsalamander en knoflookpad. De zone ten noorden van de Zonderik sluit rechtstreeks aan bij de populatie boomkikker en wordt gebruikt als foerageergebied door wespandief die tot broeden komt in de aansluitende boscomplexen.

INFORMATIEF DOCUMENT

Doelstellingen voor de Teut -Tenhaagdoornheide (SBZ-H BE2200031-3)

Deze tabel omvat deelgebied 3 van het habitatrichtlijngebied heeft een oppervlakte van meer dan 1500 ha (zie 8.1). Het bestaat in hoofdzaak uit een groot heidelandschap dat doorsneden wordt door beekvalleien. In het noorden en in het oosten van het gebied bevinden zich grote boscomplexen. Het gebied wordt doormidden gesneden door de E314 die voor tal van organismen een (onoverkomelijke) barrière vormt. De afwisseling tussen een heide- en boslandschap dat doorsneden wordt door beekvalleien zorgt voor een waardevolle afwisseling van droge en natte situaties, open en gesloten habitats in een gradiënt van voedselarme tot meer gebufferde systemen. In de doeltabel maken we voor de duidelijkheid een opdeling tussen het heidelandschap en het boslandschap gezien de verschillende noden en soorten die eraan gebonden zijn.

Het heidelandschap

Het heidelandschap is belangrijk voor een reeks van soorten en habitattypes waaronder:

- amfibieën zoals knoflookpad, heikikker, rugstreeppad en poelkikker;
- Ongewervelden als de gevlekte witsnuitlibel;
- Planten als drijvende waterweegbree
- heidehabitats (2310, 2330, 3110, 3130, 3160, 4010, 4030, 6230, 7140 en 7150).

Het gebied is zeer belangrijk voor natte en droge heide (habitattype 4010 en 4030), heischraal grasland (habitattype 6230) en overgangs- en trilveen (habitattype 7140) en is zelfs essentieel voor de mineraalarme oligotrofe wateren en oligo tot mesotrofe wateren (3110 en 3130). Het spreekt voor zich dat het realiseren van een goede kwaliteit en duurzame oppervlaktes voor de habitats en de eraan gebonden habitattypische soorten zeer belangrijke doelstellingen zullen zijn.

Daarbij wordt onderstreept dat het gebied essentieel is voor de knoflookpad en drijvende waterweegbree (cfr. G-IHD).

Het belangrijkste werkpunt is de kwaliteit, van de meeste heide- en ven habitats die actueel niet voldoet, verbeteren. In nagenoeg alle vennen komen geen (of nauwelijks) typische plantensoorten voor en is er een abundante aanwezigheid van invasieve, uitheemse vissoorten. Grote delen natte en venige heide zijn vergrast met pijpenstrootje, verbost en hebben in deze stukken slechts een beperkt aantal sleutelsoorten. In de droge sfeer zijn landduinvegetaties en open stuivend zand vaak geëvolueerd naar een meer monotone droge heide of verdrongen door het grijs kronkelsteeltje. Een belangrijke taak ligt in het opnieuw vergroten van deze landduinvegetaties en van het heischraal grasland dat door het wegvallen van gepast beheer actueel slechts marginaal in het gebied voorkomt. Tot slot moeten de actueel gescheiden leefgebieden opnieuw met mekaar verbonden moeten worden door ontsnipperingsmaatregelen.

Essentieel is het realiseren van een open heidegebied dat niet onderbroken wordt door naaldhout. Actueel komen grote blokken naaldhoutbestanden voor, te midden van de heide, vaak gelegen op de infiltratiegebieden van de natte types. Deze dragen bij tot een beperkte dynamiek door het breken van de wind, een verhoogde verdamping van neerslagwater (verdroging) en een verzuring van de bodem en de aanwezige vennen. Bovendien zijn dit net de plekken met een goede potentie voor het realiseren van psammofiele heide, landduinvegetaties en droge heide wat de heidekernen verder versterkt. Door het dempen van ontwaterings-

	<p>grachten kan de verzuring en verdroging verder worden aangepakt. Verder zullen door het realiseren van ecologische verbindingen tussen de grotere heideterreinen de populaties van habitattypische soorten versterkt worden.</p> <p>Voor de knoflookpad zijn maatregelen op maat van de soort noodzakelijk om het uitsterven te voorkomen en de soort duurzaam in stand te houden.</p> <p>Tot slot vallen ook de graszaadwinningen op in het landschap. Deze zullen door een verschrallingsbeheer evolueren naar droge heide met daarin, in tegenstelling tot de klassieke droge heide, bloemrijke situaties waardoor ze, met een bijkomende aandacht voor omgewoelde bodems, een uniek habitat vormen voor knoflookpad, rugstreeppad en habitattypische soorten.</p>
--	--

Habitat	Oppervlakedoelstelling		Kwaliteitsdoelstelling	
	Doel	Toelichting	Doel	Toelichting
4030 – Droge Europese heide	↑	<p>Doel: Uitbreiding van de actuele oppervlakte van 506 ha tot 695ha, waarvan 97.5 ha, omvorming vanuit naaldhout, en 92 ha, omvorming vanuit graszaadwinningen.</p> <p>Motivatie:</p> <p>Het gebied is <u>zeer belangrijk</u> voor het habitat (cfr. G-IHD) en vormt het habitat van <u>gladde slang, knoflookpad, rugstreeppad</u> en habitattypische soorten als levendbarende hagedis, heidesabelsprinkhaan, heivlinder, kommavlinder etc</p>	↑	<p>Kwaliteitsvereisten zijn o.m.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een goede structuurvariatie van de habitat; • Zo beperkt mogelijke boomopslag (maximum 20%) in de habitat. Het terugdringen van boomopslag is een belangrijke kwaliteitsopgave op alle "heide"lokaties in het vijvergebied. • Min 10% naakte, omgewoelde, bodem om mineraalrijkere situaties te bekomen en min 20% bloemrijke situaties op de droge heide die ontwikkeld vanuit de graszaadwinningen. • Aandacht voor de bosbesrijke heide en de heide op diestiaanheuvelds op plekken waar deze subtypes aanwezig zijn of tot ontwikkeling komen. <p>Motivatie:</p>

				Door maaien en begrazen zijn delen van de graszaadwinningen actueel geëvolueerd naar bloemrijke graslanden met hierin struikheide. Door hun ligging, aansluitend enerzijds op landduinen en psammofiele heide en anderzijds op gebufferde wateren vormen ze een zeer geschikt habitat voor o.a <u>knoflookpad</u> , <u>rugstreeppad</u> , <u>kommavlinder</u> en <u>kleine parelmoervlinder</u> .
2310 - Psammofiele heide en 2330 - open grasland	↑	<p><u>Doel voor complex van beide habitats:</u> Actueel 45 ha, uitbreiding met 14 ha (omvorming)= einddoel van 59 ha</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Beide habitats komen vaak in een mozaiek naast mekaar voor op de landduinen en worden daarom samen behandeld.</p> <p>Versterking (door omvorming) kan gebeuren waar grote oppervlakten verboste of beboste landduinen terug te vinden zijn (9 ha), dit is het geval op de landduingordel aan de huttebeekvijvers en aan Klein Hengel, of door successie zijn geëvolueerd tot droge heide (5 ha). Dit is actueel het geval op de duingordel ten zuiden van de Wagemanskeel en ten westen van Klein Hengel.</p> <p>Een voldoende oppervlakte landhabitat van geschikte kwaliteit is noodzakelijk voor <u>knoflookpad</u> (zone Huttebeekvijvers), <u>Nachtzwaluw</u>, <u>boomleeuwerik</u>, en habitat-typische soorten als veldkrekkel, levendbarende hagedis, heivlinder en kommavlinder.</p>	↑	<p>Kwaliteitsvereisten zijn o.m.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een goede structuurvariatie van de habitats met zoveel mogelijk open (stuivend) zand en behoud van de buntgrasvegetatie, mostapijtjes en korstmosvegetaties afgewisseld met een gevarieerde ouderdom van struikheide in psammofiele heide; • Zo beperkt mogelijke boomopslag (maximum 20%) in de habitat. • voorzien van recreatieluwe zones tijdens het broedseizoen voor nachtzwaluw en boomleeuwerik.
6230 - Soortenrijke heischrale graslanden	↑	<p><u>Doel:</u> Actueel 1ha, uitbreiding met 24.5 ha (omvorming vanuit grasland). Einddoel = 25.5ha.</p> <p>Een uitbreiding wordt vooropgesteld in de vallei van de Laambeek (1.5 ha subtype vochtig heischraal), in de</p>	↑	<p>Kwaliteitsvereiste is een extensief gebruik van deze graslanden.</p> <p><u>Motivatie:</u></p>

		<p>vallei van de Roosterbeek (6.5 ha stroomopwaarts van de RWZI en 4.5 ha ter hoogte van de Holsteen), 12 ha ter hoogte van de Teut (graslanden ten westen van het nieuw lobeliaven) op actueel minder voedselrijke graslanden.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Het habitat komt actueel zeer beperkt voor in het gebied ondanks de goede potentie. Bovendien bevatten de graslanden nog sleutelsoorten, zij het beperkt en in een lage bedekking, aangezien verscheidene percelen pas in het recente verleden zijn gedegradeerd door het wegvallen van beheer.</p>		<p>Extensief gebruik zorgt voor een bloemrijkere situatie met nectarbronnen (en waardplanten) voor typische fauna-soorten als gentiaanblauwtje, spaanse vlag, kleine vuurvlinder, veldkrekel e.a.</p>
<p>4010 – Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix</p>	<p>↑</p>	<p><u>Doel:</u> Actueel 35 ha, behoud actuele oppervlakte met uitbreiding van 12.5 ha (omvorming), op plaatsen met goede potentie die actueel verbost/bebost of verdroogd zijn. Einddoel = 47.5 ha. Dit is het geval ter hoogte van de Laambeek- en Roosterbeekvallei aansluitend op Tenhaagdoornheide, op het plateau ter hoogte van Tenhaagdoornheide, in het Hengelsbroek en op Klein Hengel.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Habitattypische soorten als heikikker, heideblauwtje, klokjesgentiaan etc, komen actueel slechts beperkt voor. De topindicator van een goede natte heide, het gentiaanblauwtje, is in 2009 uitgestorven. Het herstellen van voormalige natte heides moet duurzame populaties van deze soorten opnieuw mogelijk maken.</p>	<p>↑</p>	<p>Kwaliteitsvereisten zijn o.m.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beperkte aanwezigheid van pijpenstrootje; • Beperkte aanwezigheid boomopslag in de habitat.(wilg of berk); • Een natuurlijke hydrologie. <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Door de vele ontwateringsgrachten en met naaldhout beboste inzigggebieden zijn vele voormalige natte heiden geëvolueerd tot monotone vlaktes van pijpestrootje of gagelstruwelen met opslag van berk. Sleutelsoorten komen hierin niet of nauwelijks voor wat uiteindelijk heeft geleid tot het verdwijnen van het gentiaanblauwtje.</p>

7150- Slenken in veengronden	↑	<p><u>Er wordt geen kwantitatieve doelstelling geplakt op dit habitat aangezien het plaatselijk tot ontwikkeling zal komen in de habitattypes 4010 en 7140 en het, gezien zijn specifieke standplaatsvereisten, moeilijk te voorspellen en kwantificeren is waar het habitat bijkomend zal ontwikkelen.</u></p>	↑	<p>Kwaliteitsvereisten zijn de ontwikkeling van een natuurlijke hydrologie en abiotiek. Belangrijk is dat dit habitat zich, na uitbreiding van het habitat 4010 en 7140, spontaan ontwikkeld in slenken of laagten waar door het herstel van de hydrologie hoge winterstanden aanwezig zijn.</p>
7140 – Overgangs- en trilveen	↑	<p><u>Doel:</u> Actueel 9 ha, behoud actuele oppervlakte met uitbreiding van 18 ha. Einddoel= 27 ha.</p> <p>Uitbreidingen situeren zich voornamelijk in de vallei van de Roosterbeek (16.5 ha op Klein Hengel, het hengelsbroek en aan het groot ven) en in het Slangenbeekbron gebied (1.5ha)</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Het gebied is zeer belangrijk voor de gevlekte witsnuitlibel en het is tevens het belangrijkste gebied in Vlaanderen voor habitattypische soorten als veenorthis en hoogveenglanslibel.</p>	↑	<p>Kwaliteitsvereisten zijn o.m.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beperkte aanwezigheid boomopslag in de habitat; • Een natuurlijke hydrologie en abiotiek; • Voldoende voedselarme waterlichamen.
3110 – Mineraalarme, oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten	↑	<p><u>Doel:</u> Actueel 0.2 ha, behoud actuele oppervlakte met een uitbreiding van 4.5 ha op 3 vennen waar het habitat in het, recente, verleden nog tot uiting kwam.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Actueel komt dit habitatype slechts beperkt tot ontwikkeling.</p> <p>Vanuit de G-IHD wordt een sterke areaalsuitbreiding voorop gesteld voor dit habitatype en het SBZ is essentieel voor dit habitat.</p> <p>Uit het, recente, verleden weten we dat o.a. waterlobelia op tal van vennen voorkwam. Er liggen dan ook goede</p>	↑	<p>Doel: Bodem van de vijvers is zandig en grotendeels vrij van slib en organisch sediment. Het water is helder en bevat een totaal fofofor < 40µg/L, een totaal aan stikstof < 0,8 mg/L en een pH tussen 5 en 7,5. De natuurlijke hydrologie met aanvoer van lokaal grondwater dient hersteld te worden en waterlobelia (of kleine biesvaren) is frequent aanwezig.</p> <p>Om windwerking toe te laten is het open houden van de dijken van belang.</p>

		herstelkansen. Bovendien komt er tevens belangrijke populaties van de habitattypische soort speerwaterjuffer in het gebied voor.		
3130 – Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren	↑	<p><u>Doel:</u> Uitbreiding van de actuele oppervlakte van 5 ha tot 17 ha, te weten 11.5 ha door omvorming (herstel abiotiek vijvers) en bijkomend 0.5 ha door uitbreiding (verdwenen waterpartij ter hoogte van de Balewijers)</p> <p><u>Motivatie:</u> Het gebied is voor dit habitat in Vlaanderen essentieel (G-IHD).</p> <p>Daarnaast is dit habitatype van groot belang voor de Europees te beschermen soorten knoflookpad, boomkikker, gevlekte witsnuitlibel en drijvende waterweegbree.</p> <p>Van de met uitsterven bedreigde knoflookpad komt de grootste Vlaamse populatie voor op het Welleke.</p>	↑	<p>Doel: De vijvers zijn grotendeels vrij van slib en organisch sediment en bevatten helder water met een totaal fofof < 40µg/L, een totaal aan stikstof <0,8 mg/L en een pH tussen 5 en 7,5. De natuurlijke hydrologie met aanvoer van lokaal grondwater dient hersteld te worden en goed ontwikkelde vegetaties van het subtype littorellionvegetaties en subtype één-jarig dwergbiezenverbond dienen te ontwikkelen.</p> <p>Tevens wordt de kwaliteitsvereiste van een voldoende open ligging in het landschap – waar windwerking mogelijk is – beklemtoond.</p> <p>Bijkomende kwaliteitsvereiste is het niet, of in lage densiteiten voorkomen van bodemwoelende vissoorten die het water vertroebelen en watervegetaties begrazen.</p>
3160 – Dystrofe vennen	↑	<p><u>Doel:</u> Actueel 0.5 ha, doeloppervlakte van 3.8 ha door omvorming (herstel abiotiek vijvers).</p> <p><u>Motivatie:</u> Het habitat is door verzuring sterk in oppervlakte afgenomen met actueel slechts een beperkt aantal groeiplaatsen van de zeldzame habitattypische drijvende egelskop. Desondanks is er een goede potentie voor de ontwikkeling van het habitat en liggen de vennen ingebed in overgangs- en trilvenen waardoor ze het geschikt habitat kunnen vormen van heikikker en gevlekte witsnuitlibel. Bovendien komen er habitattypische soorten als hoogveenglanslibel, venglazenmaker en venwitsnuitlibel</p>	↑	<p>Doel: Plassen met hoofdzakelijk een venige of venig zandige bodem en een variabel slib en organisch sedimentgehalte. De vennen zijn permanent waterhoudend met een ph tussen 4.5 en 6 en hooguit zeer zwak gebufferd. Het water is helder en bevat een totaal fofof < 40µg/L, een totaal aan stikstof <0,59 mg/L en een EGV <100µS/cm. Minstens één sleutelsoort dient abundant aanwezig te zijn.</p> <p>Bijkomende voorwaarde is de afwezigheid van hondsvijvis ifv heikikker en andere ha-</p>

		in het gebied voor.		bitattypische soorten.
Knoflookpad	↑	<p><u>Doel:</u> 2 bronpopulaties van minimaal 100 roepende mannetjes, op het Welleke/Balewijers en op de Teut (Holsteen), op telkens minimaal 5 voortplantingsplaatsen.</p> <p>Ontwikkelen van leefgebied voor een duurzame populatie in de vallei van de Huttebeek.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Het gebied is essentieel voor deze soort (GIHD) en de soort kent actueel geen duurzame populatie meer in het gebied. Het Welleke is één van de laatste strongholds van de soort in Vlaanderen. Herkolonisatie van omliggende potentiële gebieden en het versterken van relict-populaties (o.a Teut) moet van hieruit gebeuren.</p>	↑	<p>Specifieke kwaliteitsvereisten hebben betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Qua landbiotoop: de kwaliteit van de habitattypes 2310, 2330, 4030, 6230 en 6510 verbeteren.(zie onder deze habitats) met nadruk op het creëren van stuwende, open zandige plekken(of mul zand) en bloemrijke situaties; Akkerbouw (bij voorkeur aardappel of graanteelt) blijft mogelijk met als randvoorwaarde een perceelrandenbeheer (trioranden met jaarlijks omgewerkte zandige grond die niet bemest wordt. • Qua voortplantingsbiotoop: waterkwaliteit is belangrijk voor deze soort. Dit wordt reeds gedekt middels de kwaliteitsvereisten voor oligo- tot mesotrofe wateren(habitatype 3130). Bijkomende eis is dat de plassen visvrij moeten zijn om predatie te voorkomen. • Het functioneel verbinden van de leefgebieden door corridors van landbiotoop (zie hierboven) of andere types van bloemrijke graslanden (soortenarme glanshavergraslanden)
Gladde slang	↑	<p><u>Doel:</u> Bronpopulatie van minimum 400 adulte dieren die zich uitstrekt over het volledige heidelandschap.</p> <p><u>Motivatie:</u></p>	↑	<p>Kwaliteitsverbetering in hoofdzaak door creëren van ijle loofbossen en structuurrijke overgangen naar open landschap. In droge heide (4030) voldoende oppervlakte oude structuurrijke heide met vrij losse</p>

		Het gebied is zeer belangrijk voor deze soort (G-IHD).		<p>ondergrond en strooisellaag behouden.</p> <p>Functioneel verbinden van het volledige heidelandschap in dit gebied.</p>
Heikikker	↑	<p><u>Doel:</u> Versterking 2 actuele populaties ter hoogte van Teut (Steinven en oud lobeliaven) en Tenhaagdoornheideheide, tot telkens minimaal 200 roepende mannetjes of eiklompjes, die zich op beide lokaties, kunnen voortplanten op >10 permanente vennen.</p> <p>De realisatie van deze leefgebieden behoeft geen extra leefgebied ten opzichte van wat reeds nodig is om andere doelen te bereiken.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Dit gebied is zeer belangrijk voor deze soort (zie G-IHD).</p> <p>De soort kent actueel geen duurzame populaties. Gezien de grote oppervlakte natte heide, laagveen en de vele vennen heeft het gebied een zeer goede potentie voor de soort.</p>	↑	<p>Kwaliteitseisen worden gedekt door deze van de habitats 3110, 3130, 3160,4010 en 7140.</p> <p>Een bijkomende kwaliteitsvereiste is dat de vijvers visvrij moeten zijn en dat het leefgebied en de populaties functioneel met mekaar verbonden zijn.</p>
Drijvende waterweegbree	↑	<p><u>Doel:</u> <u>groeiplaatsen samen >50m²</u></p> <p>Een goede staat van instandhouding wordt tot doel gesteld door het uitbreiden van vegetatievlekken op meerdere potentiële vijvers.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p><u>Dit gebied is essentieel voor deze soort (zie G-IHD).</u></p>	↑	<p>Kwaliteitsvereisten: zie kwaliteitsdoelen voor habitat 3130 (begeleidend doel).</p>

		De soort kent actueel geen duurzame populaties in het gebied maar komt toch verspreid op 3 lokaties voor. Realisatie van een duurzame doeloppervlakte >50m ² is enkel realistisch verpreid over verschillende locaties.		
Rugstreeppad	↑	<p><u>Doel:</u> 2 populaties van minimaal 200 roepende mannetjes op telkens minimaal 5 geschikte voortplantingswateren, gesitueerd op Teut/Molenheide en Tenhaagdoornheide.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Actueel komt de soort in wisselende, lage aantallen voor in het gebied. Er rust een herstelopgave met het oog op een duurzaam behoud van de soort.</p>	↑	Kwaliteitsverbetering wordt gedekt door deze van de eerder beschouwde soorten en habitats.
Gevlekte witsnuitlibel	↑	<p><u>Doel:</u> >10 adulte ex per jaar en voortplantingsbewijs, en dit op 2 lokaties, ter hoogte van de vijvers van de Laambeek- en de Roosterbeekvallei.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>De soort is in Vlaanderen met uitsterven bedreigd. De G-IHD stellen een areaalsuitbreiding over de volledige Kempen en van het huidig aantal populaties.</p> <p>Dit gebied is zeer belangrijk voor deze soort (zie G-IHD),</p>	↑	<p>Kwaliteitsdoelen nagenoeg volledig gedekt middels doelen voor habitat 3110, 3130, 7140 en de heikikker.</p> <p>Nadruk op overgangen tussen verlandingsveen en waterhabitats en dekking met drijvende en ondergedoken waterplanten van 10-70%.</p>
Boomkikker	↑	<p><u>Doel:</u> 2 populaties boomkikker van telkens minimaal 200 roepende mannetjes en 5 voortplantingswateren per lokatie, gelegen in het Welleke en de vallei van de Laambeek.</p> <p>De realisatie van deze leefgebieden behoeft geen extra leefgebied ten opzichte van wat reeds nodig is om andere doelen (i.h.b. het habitatype 3130 en knoflookpad) te</p>	↑	<p>Kwaliteitsdoelen deels gedekt middels eerder gestelde doelen voor andere habitats en soorten.</p> <p>Specifieke, additionele kwaliteitsvereisten hebben betrekking op:</p> <p>- Qua waterbiotoop: het creëren van vis-</p>

		<p>bereiken.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Dit gebied is essentieel voor deze soort (zie G-IHD).</p> <p>De soort is in Vlaanderen met uitsterven bedreigd en de soort is recent in het Welleke uitgestorven (2002).</p> <p>De hervestiging van boomkikker op het Welleke en kolonisatie van de bovenloop van de vallei van de Laambeek past in een areaalsuitbreiding (cfr G-IHD) en de ontwikkeling van een duurzame regionale metapopulatie.</p>		<p>vrije waterpartijen. Minimum 5 kleine (<100m²) of 2 grote plassen (>100m²) per populatie.</p> <p>- Qua landbiotoop: Behoud en versterken van kleinschalig landschap met ruigtevegetaties (rbbhf, rbbmc), bloemrijke graslanden (rbbhc), houtwallen, bosranden en braamstruwelen met een oppervlakte van meer dan 20 ha. Dit landbiotoop moet zo goed mogelijk aansluiten bij de voortplantingsbiotopen.</p>
Poelkikker	=	<u>Behoud van de soort op de actuele locaties</u>	↑	Kwaliteitsverbetering wordt gedekt door deze van de eerder beschouwde soorten en habitats.

Bossen en beekvalleien

De bossen en beekvalleien zijn belangrijk voor volgende Europese soorten en habitattypes:

- Vissen als de beekprik
- Vleermuizen als laatvlieger, watervleermuis, franjestaart, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis
- boshabitats 9120, 9190, 91^{F0}.
- Graslandhabitats 6430 en 6510.

De natte bossen, hebben ook een waarde voor de aan natte heide en vennen gebonden soorten zoals de heikikker (winter- en/of landhabitat). De voedselrijke, zoomvormende ruigten en bloemrijke graslanden fungeren als habitat voor de Spaanse vlag.

De belangrijkste boscomplexen situeren zich in het noorden en het oosten van het gebied. Daarnaast zijn er de beekvalleien die een mozaïeklandschap vormen van broekbossen, ruigten en graslanden.

De nadruk voor de droge bossen ligt op omvorming van naaldbossen naar habitatwaardig bos en de creatie van structuurrijke overgangen naar het heidelandschap. Bij de beekvalleien is een kwaliteitsverbetering door herstel van de natuurlijke hydrologie en abiotiek de voornaamste doelstelling alsook het behoud van een mozaïek van bossen en open ruigten in functie van de vleermuizen en spaanse vlag. Met het oog op de realisatie van de hoger genoemde doelen van het heidelandschap is het nodig om bossen die centraal in het gebied gelegen zijn om te zetten in open ecotopen en habitats. Tot slot onderstrepen we dat de laambeek zeer belangrijk is voor beekprik (cfr. G-IHD). Dit moet sturend zijn naar de structuur en kwaliteit van deze beek.

Habitat	Oppervlakedoelstelling		Kwaliteitsdoelstelling	
	Doel	Toelichting	Doel	Toelichting
9120 – zuurminnend beukenbos en 9190 – eiken berkenbos	↑	<p><u>Doel:</u> Actueel 58 ha, 110ha uitbreiding door omvorming van naaldhout.</p> <p>Preferentieel vergroten bestaande habitatvlekken tot minimum structuurareaal van 50 ha en waar mogelijk verbinden van habitatkernen.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Dit gebied is essentieel voor het complex van deze habitats (zie G-IHD).</p> <p>De actuele loofboskernen hebben een zeer kleine aaneengesloten oppervlakte. Het gezamenlijk voorkomen van boscomplexen en heiden maakt dat het gebied een zeer hoge potentie heeft voor soorten als boomleeuwrik en nachtzwaluw.</p>	↑	<p>Kwaliteitsvereisten zijn o.m.</p> <ul style="list-style-type: none"> - >10% dood hout en behoud stand dood hout. - Max 10% invasieve exoten. <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Een groot deel van de bossen zijn eigendom of in beheer bij ANB. Bovendien is het gebied belangrijk voor tal van vleermuizen die boomholtes nodig hebben.</p>
91E0 - Elzenbroekbossen	=	<p><u>Doel:</u> Behoud actuele oppervlakte van 92 ha</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Het gebied is zeer belangrijk voor dit habitat (G-IHD) met 10% van de Vlaamse oppervlakte van het oligo- en mesotrofe subtype.</p> <p>Verdere uitbreiding van de oppervlakte is niet aangewezen omwille van de doelstellingen van het heidelandchap.</p>	↑	<p>Doelstelling: Een gevarieerde bosstructuur met veel dood hout en sleutelsoorten van het oligo of mesotrofe subtype in de ondergroei. Een natuurlijke hydrologie en water van een voor dit habitat gepaste kwaliteit met een maximale ontwikkeling van het oligotrofe subtype.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>In delen van de elzenbroekbossen is er aanrijking door inlaat van gebiedsvreemd water of uitspoeling van meststoffen.</p>
6430 – Voedselrijke zoomvormende ruigten	=	<p><u>Doel:</u> Behoud actuele oppervlakte van 3 ha</p> <p><u>Motivatie:</u> Behoud van de actuele oppervlakte is belang-</p>	↑	<p>Graslanden waarin typische en begeleidende soorten een bedekking >70% kennen, zonder invasieve exoten en met</p>

		rijk voor Habitat soorten zoals boomkikker en spaanse vlag,. Op overgangen naar structuurrijke bossen wordt het habitat tevens gebruikt door soorten als kleine ijsvogelvinder en de vleermuizen.		slechts plaatselijk verruiging van o.a. grote brandnetel en akkerdistel. Plaatselijk aanwezigheid van braam kan een meerwaarde zijn voor boomkikker.
6510 – laaggelegen schraal hooiland	↑	<p><u>Doel:</u> Actueel 1 ha, uitbreiding met 6ha.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>In de vallei van de Roosterbeek (Holsteen) en de vallei van de Slangenbeek komen nog glanshavergraslanden voor die zeer bloemrijk zijn met veel knoopkruid en margriet. Uitbreiding van de oppervlakte tussen het Welleke, Balewijers en de vijvers van de Roosterbeek zorgt voor een corridor en landbiotoopvoor knoflookpad. Het is tevens geschikt als habitat voor de spaanse vlag.</p>	↑	<p>Bloemrijke graslanden waarin typische en begeleidende soorten een bedekking >70% kennen met een goede structuur en slechts plaatselijk een strooisellaag.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Extensief gebruik zorgt voor een bloemrijkere situatie met groot aanbod aan ongewervelden in functie van knoflookpad. Voor specifieke vereisten verwijzen we naar deze soort.</p>
		populatie doelstelling		kwaliteitseisen aan de leefgebieden
Soort		doel toelichting		doel toelichting
Beekprik	↑	<u>Doel:</u> Ontwikkeling populatie die voldoet aan een voldoende staat van instandhouding in de laambeek (50-200 ind/ha)	↑	Laaglandbeek met een goede structuur en BBI van minstens 8, zuurstofgehalte van min 8 mgO ₂ /l en organische belasting BOD<4.3 mg/l waarin de soort vrij kan migreren van de bovenloop tot minimaal aan zijn uittrede in deelgebied 1
laatvlieger, watervleermuis, franjestaart, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis	=	<u>Doel:</u> Behoud van de soorten op de actuele locaties	↑	De kwaliteit van het zomer- als het jachtgebied zal toenemen door doelstellingen die hoger geformuleerd werden voor de bossen.
Spaanse vlag	=	<u>Doel:</u> Behoud van de soort op de actuele locaties	↑	Toename van voldoende grote bloemrijke hooilanden met overgang naar moeras-

spirearuigten en bossen met mantel-
zoomvegetaties.

INFORMATIEF DOCUMENT

8.3 Prioritaire inspanningen met het oog op het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen

Voor de verschillende voorkomende habitats en soorten zijn doelen geformuleerd. Voor een aantal doelstellingen zijn bijkomende inspanningen noodzakelijk. De inspanningen kunnen onafhankelijk van elkaar worden uitgevoerd. Niet al deze inspanningen zijn op dezelfde termijn realiseerbaar. De realiseerbaarheid hangt onder andere af van de kostprijs van de inspanningen, de maatschappelijke context en de technische kennis. In paragraaf 8.4 wordt een overzicht gegeven van de prioriteit, dekkingsgraad en de nodige inspanning hiervoor. Er wordt onderstreept dat het uitvoeren van de hieronder opgesomde lijst van inspanningen/acties niet alle knelpunten in het gebied zullen oplossen en niet alle doelen zal weten te bewerkstelligen. De hieronder opgelijste acties zijn dan ook te beschouwen als de prioritaire inspanningen.

Herstel kwaliteit van aanvoerbeken en vijvers in functie van waterrijke habitats, beekbegeleidende habitats en hieraan gebonden soorten:

Opheffen van de eutrofiëring en vervuiling van de Roosterbeek, de Laambeek en de Slangenbeek is essentieel om doelen van oligo-, meso tot eutrofe waterhabitats (3110,3130,3150) en beekbegeleidende habitats (91^{E0}, 7140) en de hieraan gebonden soorten te behalen in deelgebied 1 en 2. Onder andere door sanering van overstorten, verbeteren effluent RWZI en doorvoeren afkoppelingsbeleid op gemeentelijk niveau. Bovendien is de laambeek tevens het habitat van een relictpopulatie van beekprik. Naast het verbeteren van de waterkwaliteit zijn het invoeren van een actief peilbeheer, eventueel het verwijderen van de sliblaag en een gepast visstandsbeheer noodzakelijk om herstel mogelijk te maken. Inspanningen tot herstel moeten op korte termijn worden geleverd door de waterbeheerder, VMM, Aquafin, gemeenten, bedrijven en in tweede instantie door de beheerders van de vijvers.

Herstel amfibieën- en reptielenpopulaties

Het gebied is essentieel/zeer belangrijk voor het behoud van tal van amfibieën en reptielen in Vlaanderen. Desondanks staan soorten als knoflookpad zelfs in hun laatste Vlaamse stronghold op de rand van uitsterven. Er moeten op korte termijn inspanningen geleverd worden voor het herstel van voortplantingsbiotopen (knoflookpad, boomkikker en heikikker) door herstel van hydrologie, tegengaan eutrofiëring of verzuring, visvrij zetten en het vermijden van de instroom van invasieve uitheemse vissoorten. Het herstellen of uitbreiden van landbiotoop is cruciaal voor de knoflookpad (alle deelgebieden) en de heikikker (in deelgebied 1). Voor knoflookpad zullen rond de laatste stronghold tevens nieuwe voortplantingsbiotopen moeten worden aangelegd, of bestaande geschikt gemaakt om het uitsterven te voorkomen.

De inspanningen die geleverd moeten worden zijn afhankelijk van de soort, de maatregelen en het deelgebied. Voor de boomkikker kan het voortplantingsbiotoop grotendeels gerealiseerd worden op gronden van ANB, NP en Lila. Landbiotoop en functionele verbindingen zullen deels op gronden van derden gerealiseerd moeten worden. Voor de heikikker zijn in deelgebied 1 zowel het voortplantingsbiotoop als de voormalige landbiotopen grotendeels op gronden van private eigenaars gelegen. In deelgebied 3 is het herstel van (voormalig) voortplantingsbiotoop grotendeels de verantwoordelijkheid van ANB en Lila rond het Welleke, de Slangbeekbron en de Huttebeek en van private eigenaars in de vallei van de Roosterbeek (Holsteen). Om het herstel van landbiotoop, verbindingen en nieuwe voortplantingsplaatsen te realiseren zal een samenwerking met gemeente en private eigenaars gezocht moeten worden.

Herstel moerasvogelpopulaties (roerdomp, woudaap en bruine kiekendief)

Om de moerasvogelpopulatie te herstellen is het belangrijk om de eutrofiëring van de vijvers op te heffen en de voortplantings- en foerageerbiotopen te herstellen (mozaïek van open en helder water, gevarieerde watervegetatie, riet- en moeraszones met een gevarieerd voedselaanbod dat niet gedomineerd is door uitheemse invasieve vissen).

Moerasvogels verkiezen een rustig, open vijverlandschap. Kappen of maaien van dijken tussen vijvers is een belangrijke beheermaatregel. In recreatief druk bezochte gebieden moet doordacht

omgegaan worden met de aanleg van wandel- of fietsinfrastructuur zodat steeds rustige plekken aanwezig blijven in het gebied. Harde recreatie is uit den boze in deze moerasgebieden.

Een actueel belangrijk knelpunt in deelgebied 1 zijn de steeds grotere oppervlakten overspannen vijvers tegen aalscholvrant in kerngebieden voor deze soorten. Jaarlijks sterven hier tientallen (bijlage I) moerasvogels in tijdens het foerageren. Een oplossing hieromtrent dringt zich op.

Deze inspanningen worden in eerste instantie verwacht van ANB, NP, LiLa en provincie Limburg, maar ook de private eigenaars. VLM en RL zijn samen met de provincie belangrijke partners om ontwikkelingen in het gebied in goede banen te leiden conform te vereisten van deze soorten.

Tegengaan verdroging en verzuring

Het SBZ is van groot belang voor typische venvegetaties met overgangsvenen, beekbegeleidende bossen en tevens voor typische soorten als gevlekte witsnuitlibel. Uitbreiding door het tegengaan van verzuring, verdroging (dempen ontwateringsgrachten, kappen naalbos op infiltratiegebieden, verhoging beekbodem Roosterbeek, afstemmen grondwaterwinningen op ecologische doelen, maximale retentie op intrekgebieden) is noodzakelijk voor de habitatten en soorten als gevlekte witsnuitlibel en heikikker. Het kappen van verregaande boomopslag in de verlandingsvenen en het verwijderen van uitheemse, ongewenste vissoorten in stuurbare systemen zijn bijkomende randvoorwaarden voor een duurzaam herstel.

In deelgebied 3 worden de inspanningen door ANB gedragen. De uitbreiding van verlandingsvenen in deelgebied 1 is op gronden van private eigenaars.

Ontsnipperende maatregelen voor amfibieën- en reptielenpopulaties

Om duurzame populaties te bekomen van kritische soorten als knoflookpad, heikikker, rugstreep- pad, boomkikker en gladde slang is het belangrijk dat ze vrij kunnen migreren tussen geschikt habitat. De populaties zijn bovendien zo klein dat op korte termijn de samenhang zo goed mogelijk bewaard of hersteld moet worden. Kolonisatie van de Teut door gladde slang, van Tenhaagdoorn- heide en de lambeekvallei door knoflook- en rugstreep- pad kan mogelijk worden gemaakt door de aanleg van een ecoduct tussen beide gebieden. Verder moet er een functionele corridor worden aangemaakt tussen het welleke, Baleweyers, het Slangebeekbrongebied en verder tot aan de Teut (Holsteen) door ontsnipperende maatregelen en omvormen van het tussenliggende landschap naar geschikt landbiotoop.

Om dit te realiseren zal naar samenwerking met de dienst wegen en verkeer, private eigenaars, de gemeente en de provincie Limburg gezocht moeten worden.

Tegengaan inspoeling vermesting en bestrijdingsmiddelen

omvorming van 105 ha intensieve landbouwenclaves binnen de kerngebieden van het vijver- en moeraslandschap, die actueel zorgen voor eutrofiëring en een verstoring van de hydrologie. Het opheffen van bemesting en pesticidengebruik is noodzakelijk om in de ruime omgeving een sterke verbetering van de milieukwaliteit te realiseren. Deze landbouwgebieden zijn gelegen in het deel- gebied Vijvergebied Midden-Limburg, ten zuiden van Kolberg, Waterlozen en langsheen de laam- beek ter hoogte van het domein van Vogelzang.

Omvormen van naaldbossen en voorzien structuurrijke bosranden

Naaldbossen moeten door gericht beheer worden omgevormd naar de nagestreefde loofbossen op droge zandgronden. Preferentieel op gronden die een verdrogende of verzurende impact kunnen hebben op open habitats of waar doelsoorten in de bosfeer aanwezig zijn. Voor de bossen, be- heerd door het ANB wordt er van uitgegaan dat op termijn minimaal 80% van de bosoppervlakte zal evolueren in de gewenste richting door de toepassing van de bestaande beheervisie van het ANB. In de private bossen kan omvorming door de CDB gerealiseerd worden. Minimaal 20% Euro-

pees boshabitat wordt hierdoor gerealiseerd. Daarnaast moet op overgangen naar heide of graslanden (preferentieel waar doelsoorten als nachtzwaluw, spaanse vlag, boomkikker voorkomen) een structuurrijke overgang gerealiseerd worden.

Behoud en kwaliteitsverbetering van droge tot vochtige graslandcomplexen

Droge tot vochtige graslandcomplexen die aansluiten op het vijver- en moeraslandschap dienen behouden te blijven, enerzijds als buffer naar de aangrenzende moeraslandschap, als foerageergebied voor Vleermuizen, wespandief en moerasvogels en als biotoop voor diverse amfibieën. Behoud en herstel van het graslandbeheer en natuurlijke waterhuishouding zijn ook hier noodzakelijk. Bijkomende inspanningen zijn noodzakelijk om het voedselaanbod voor deze doelsoorten te verhogen en het leefgebied van amfibieën te versterken. Waar mogelijk streeft men naar een extensivering van het graslandbeheer naar meer bloemrijke graslanden met een hoog nectaraanbod. Daarnaast streeft men naar behoud en herstel van kleine landschapselementen zoals poelen en structuurrijke houtkanten. Hiervoor dienen de mogelijkheden voor samenwerking met betrokken landbouwer, terreinbeherende verenigingen of landgoedeigenaars onderzocht te worden.

INFORMATIEF DOCUMENT

8.4 Samenvattende tabel

Wijze van voorstelling in samenvattende tabel

De verschillende prioriteiten hebben een verschillend eurgentie. In de prioriteitentabel wordt een voorrangsorte aangegeven voor het aanpakken van de prioriteit. De omschrijving en betekenis van de vier categorieën van prioriteit (groot, matig, laag of onbekend) wordt weergegeven in Tabel 8-1.

Tabel 8-1: Legende voor het weergeven van de prioriteit voor het oplossen van een knelpunt in de prioriteitentabel.

Kleurcode	Grootte van de prioriteit	Omschrijving
	Groot	Als actie niet wordt opgestart treedt onherroepelijk verlies op van Europees te beschermen habitats of van populaties Europees te beschermen soorten of ernstig verlies van de eventuele herstelpotenties van die soorten en habitats.
	Matig	Als actie niet wordt opgestart zullen Europees te beschermen habitats en het leefgebied of de populatie van Europees te beschermen soorten slechts matig ontwikkelen of treedt er een matig verlies op van de herstelpotenties voor die soorten en habitats.
	Laag	Ook zonder deze actie is het instandhoudingsdoelstelling binnen bereik.
?	Onbekend	Verder onderzoek is nodig om het belang van de actie knelpunt uit te klaren.

Tevens wordt in de samenvattende tabel een indicatie gegeven van de inspanning die het de betrokken actoren (eigenaar, gebruiker, overheid,...) zal kosten om de actie uit te voeren. De omschrijving en betekenis van de drie categorieën van inspanning (groot, matig en laag) wordt weergegeven in Tabel 8-2.

Tabel 8-2: Legende voor het weergeven in de prioriteitentabel van de inschatting van de grootte van de inspanning die het oplossen een knelpunt zal kosten.

Kleurcode	Grootte van de inspanning	Omschrijving
	Groot	De distance to target is groot of de inspanning nodig om die te overbruggen is groot voor de betrokken actoren
	Matig	De distance to target is matig of de inspanning nodig om die te overbruggen is matig voor de betrokken actoren
	Klein	De distance to target is klein of de inspanning nodig om die te overbruggen is laag voor de betrokken actoren

Tot slot wordt in de samenvattende tabel aangegeven in welke mate de actie wordt gedekt door bestaand of gepland beleid, zoals natuurinrichtingsprojecten, bekkenbeheerplannen, bosbeheer-

plannen en dies meer. De omschrijving en betekenis van de categorieën van de dekkingsgraad (groot, matig en laag) wordt weergegeven in Tabel 8-3.

Tabel 8-3: Legende voor het weergeven van de inschatting van de mate waarin het oplossen van een knelpunt gedekt wordt door gepland beleid in de prioriteitentabel.

Kleurcode	Mate van de dekking
●	<i>Niet gedekt</i>
●	<i>Niet of nauwelijks gedekt</i>
●	<i>Gedeeltelijk gedekt</i>
●	<i>Volledig gedekt</i>
?	<i>De dekking is onduidelijk</i>

Tabel 8-4: Evaluatie en samenvatting van de prioritaire inspanningen.

Prioritaire acties	Globale prioriteit	Dekkingsgraad	Inspanning
1. <u>Herstel kwaliteit van aanvoerbeken en vijvers in functie van waterrijke habitats en hieraan gebonden soorten</u>	▲	●	◆
2. <u>Herstel amfibieën- en reptielen populatie</u>	▲	●	◆
3. <u>Herstel moerasvogelpopulaties (roerdomp, woudaap en bruine kiekendief)</u>	▲	●	◆
4. <u>Tegengaan verdroging en verzuring</u>	▲	●	◆
5. <u>Ontsnipperende maatregelen voor amfibieën- en reptielenpopulaties</u>	▲	●	◆
6. <u>Tegengaan inspoeling vermessing en bestrijdingsmiddelen</u>	▲	●	◆
7. <u>Omvormen van naaldbossen en voorzien structuurrijke bosranden</u>	▲	●	◆
8. <u>Behoud en kwaliteitsverbetering van droge tot vochtige graslandcomplexen</u>	▲	●	◆

Bijlage 1 – Het belang van het Europees te beschermen gebied in het licht van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen voor Vlaanderen

BE2200031 - Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden

2310 - Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten		
Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 1.100 ha
Kwaliteit	=	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging

2330 - Open grasland met Corynephorus- en Agrostissoorten op landduinen		
Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 280 - 380 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging

3110 - Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (Littorelletalia uniflora)		
Essentieel		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	sterke uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 1 - 14 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging

3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de Littorelletalia uniflora en/of de Isoëtes-Nanojuncea**Essentieel**

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	sterke uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 44 - 57 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging

3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition**Essentieel**

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	minimaal behoud van het huidig areaal en zo mogelijk uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 25 - 85 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging

3160 - Dystrofe natuurlijke poelen en meren**Essentieel**

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidig areaal.
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van de huidige oppervlakte van 40 - 42 ha met 20 - 45 ha.
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging,

4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix**Zeer Belangrijk**

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal

Oppervlakte	↑	uitbreiding met 700 - 900 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging

4030 - Droge Europese heide

Zeer Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 640 - 480 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging

6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

Zeer Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidig areaal met 3 %
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 257 ha
Kwaliteit	=	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, eutrofiëring en/of verzuring, vegetatiewijziging

6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones

Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 122 - 187 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging

6510 - Laagegelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 900 - 1650 ha
Kwaliteit	=	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vervuiling, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging

7140 - Overgangs- en trilveen

Zeer Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 210 - 360 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging

7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion

Kennislacune

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	=	lokale uitbreiding in functie van de lokale kwaliteit in complex met de habitats 4010 en 7140.
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vervuiling, vegetatiewijziging

9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion)

Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 2.050 - 3.200 ha door effectieve bosuitbreiding en 12.450 tot 16.600 ha door bosvorming
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, niet

		afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
--	--	---

9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met *Quercus robur* op zandvlakten

Essentieel

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 520 - 890 ha door effectieve bosuitbreiding en 4.800 - 6.400 door bosomvorming
Kwaliteit	↑	Oplossen van versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging

91E0 - Alluviale bossen met *Alnion glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Zeer Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 1.800 - 3.000 ha door effectieve bosuitbreiding en 8.775 - 11.700 ha door bosomvorming
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging

De soorten van bijlage II

BE2200031 - Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden

Triturus cristatus - Kamsalamander

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	☐	uitbreiding van het huidige areaal
Populatie	☐	Uitbreiding van het huidig aantal populaties en versterken van de resterende populaties waarbij gestreefd wordt naar minimum 50 adulte individuen per populatie, die zich in een of meerdere kleine, nabijgelegen waterpartijen voortplanten.
Kwaliteit	☐	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied, Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de

		algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
--	--	--

Bittervoorn - <i>Rhodeus sericeus amarus</i>		
Belngrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Populatie	=	behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	=	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Drijvende waterweegbree - <i>Luronium natans</i>		
Essentieel		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Populatie	↑	uitbreiding van de huidige populatie
Kwaliteit	=	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vegetatiewijziging, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Geviekte witsnuitlibel - <i>Leucorrhinia pectoralis</i>		
Zeer Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidige areaal tot de volledige Kempen en de Scheldevallei tussen Gent en Antwerpen
Populatie	↑	uitbreiding van de huidige populatie

Kwaliteit	↑	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vegetatiewijziging, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
-----------	---	--

Grote modderkruiper - *Misgurnus fossilis*

Zeer Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidige areaal
Populatie	↑	uitbreiding van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Meervleermuis - *Myotis dasycneme*

Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Populatie	=	behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Platte schijfhoren - *Anisus vorticulus*

Zeer Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	areaal onbekend
Populatie	↑	uitbreiding van de huidige populatie
Kwaliteit	=	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Spaanse vlag - *Callimorpha quadripunctaria*

Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal; uitbreiding bij toekomstige verwachte uitbreiding van populaties
Populatie	↑	uitbreiding van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, tekort aan kwaliteit van het leefgebied naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Beekprik - *Lampetra planeri*

Zeer Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidig areaal
Populatie	↑	uitbreiding van het huidige aantal populaties
Kwaliteit	↑	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Uitbreiding van de oppervlakte geschikte oeverzone met 25 - 30 ha, naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

De soorten van bijlage III

BE2200031 - Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden

Drijvende waterweegbree - <i>Luronium natans</i>		
Essentieel		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Populatie	↑	uitbreiding van de huidige populatie
Kwaliteit	=	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vegetatiewijziging, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Franjestaart - <i>Myotis nattereri</i>		
Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Populatie	↑	behoud of groei van de huidige populaties
Kwaliteit	↑	Oplossen van versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Gevlekte witsnuitlibel - <i>Leucorrhinia pectoralis</i>		
Zeer Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidige areaal tot de volledige Kempen en de Scheldevallei tussen Gent en Antwerpen
Populatie	↑	uitbreiding van de huidige populatie

Kwaliteit	↑	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vegetatiewijziging, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
-----------	---	--

Heikikker - <i>Rana arvalis</i>		
Zeer Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Populatie	=	Behoud van de huidige populaties, waarbij gestreefd wordt naar minimaal 200 roepende mannetjes per populatie, die zich in een grote of meerdere kleine, nabijgelegen waterpartijen voorplanten.
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Laatvlieger - <i>Eptesicus serotinus</i>		
Kennis lacune		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Populatie	=	behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Meervleermuis - Myotis dasycneme**Belangrijk**

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Populatie	=	behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Platte schijfhoren - Anisus vorticulus**Zeer Belangrijk**

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	areaal onbekend
Populatie	↑	uitbreiding van de huidige populatie
Kwaliteit	=	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Rugstreepad - Bufo calamita**Zeer Belangrijk**

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het actuele areaal
Populatie	=	behoud van de actuele populaties
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, tekort aan kwaliteit van het leefgebied naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten

		gevolge van het huidige milieubeleid.
--	--	---------------------------------------

Ruige dwergvleermuis / Gewone dwergvleermuis / Kleine dwergvleermuis - Pipistrellus species		
Kennis lacune		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Populatie	=	behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Boomkikker - Hyla arborea		
Essentieel		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidige areaal
Populatie	↑	Uitbreiding van minimum 20 populaties, en versterken van de resterende populaties waarbij gestreefd wordt naar minimaal 200 roepende mannetjes per populatie, die zich in minstens een grote of meerdere kleine, nabijgelegen waterpartijen voortplanten.
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Uitbreiding van het huidige leefgebied met 26 - 27 ha onder de vorm van poelen (open water), kleine landschapselementen, ruigten en struwelen, naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Knoflookpad - Pelobates fuscus		
Essentieel		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidige areaal

Populatie	↑	uitbreiding van het huidig aantal populaties en versterken van de resterende populaties waarbij gestreefd wordt naar minimum 50 roepende mannetjes per populatie, die zich in minstens een grote of meerdere kleine, nabijgelegen waterpartijen voorplanten
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Uitbreiding van het huidige leefgebied met 3 - 4 ha onder de vorm van poelen (open water) en droge heide, naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Poelkikker - <i>Rana lessonae</i>		
Zeer Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Populatie	=	Instandhouding van de huidige populaties, waarbij gestreefd wordt naar minimum 200 roepende mannetjes per populatie, die zich in een grote of meerdere kleine, nabijgelegen waterpartijen voorplanten.
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring Het verhinderen van hybridisatie van poelkikker met meerkikker en bastaardkikker. Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Gladde slang - <i>Coronella austriaca</i>		
Zeer Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Populatie	↑	uitbreiding van het huidig aantal populaties, waarbij gestreefd wordt naar minimum 50 adulte individuen per populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Uitbreiding van het huidige leefgebied met 300 - 310 ha onder de vorm van een mozaiek van droge en natte heide, naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te

		beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
--	--	---

Rosse vleermuis - Nyctalus noctula		
Kennis lacune		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Populatie	=	behoud of groei van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied Instandhouding, herstel en ontwikkeling van waterrijke gebieden in een straal van 10 km van de zomerkolonies, naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

De vogelsoorten van bijlage IV

BE2219312 - Vijvercomplex Midden-Limburg

IJsvogel - Alcedo atthis		
Zeer Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal van 10.000 km ²
Populatie	=	Minimaal behoud van het gemiddelde aantal broedparen van de huidige populatie (500 paren). Een tijdelijke afname t.g.v. natuurlijke schommelingen na strenge winters is aanvaardbaar.
Kwaliteit	=	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Roerdomp - Botaurus stellaris**Essentieel**

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Een verdubbeling van het huidige areaal tot 550 km ²
Populatie	↑	Uitbreiding van de populatie tot 75 paren met 2 kernpopulaties van minimaal 20 broedparen en een aantal satelietpopulaties van 3 - 5 paren
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Uitbreiding van het huidige leefgebied met 1.370 - 2.110ha open water (30 - 35%) en moeras (waterrietvegetaties met een waterpeil van 10 - 30 cm), naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Bruine kiekendief - Circus aeruginosus**Belangrijk**

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal van 2.500 km ²
Populatie	=	behoud van de huidige populatie van 135 broedparen
Kwaliteit	↑	Oplossen van niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Zwarte specht - Dryocopus martius**Belangrijk**

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal van 7.000 km ²
Populatie	=	minimaal behoud van de huidige populatie van gemiddeld 850 broedparen
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de

		algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
--	--	--

Woudaap - <i>Ixobrychus minutus</i>		
Essentieel		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidige areaal tot 600 km ²
Populatie	↑	uitbreiding van de huidige populatie tot 75 broedparen verdeeld over 2 kernpopulaties van telkens minimaal 20 paren en satellietpopulaties in de overige vijvergebieden
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Boomleeuwerik - <i>Lullula arborea</i>		
Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal van 3.000 km ²
Populatie	=	behoud van de huidige populatie van gemiddeld 650 broedparen
Kwaliteit	↑	Oplossen van vegetatiewijziging, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Nachtzwaluw - <i>Caprimulgus europaeus</i>		
Zeer belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Populatie	=	behoud van de huidige gemiddelde populatie van 550 exemplaren

Kwaliteit	↑	Oplossen van niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied, Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
-----------	---	--

Blauwborst - *Luscinia svecica*

Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal van 7.500 km ²
Populatie	=	behoud van de huidige populatie van gemiddeld 3.350 broedparen
Kwaliteit	↑	Oplossen van vegetatiewijziging, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Wespendief - *Pernis apivorus*

Zeer Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal van 6.000 km ²
Populatie	=	behoud van de huidige populatie van gemiddeld 200 broedparen
Kwaliteit	↑	Oplossen van niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied. Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

BE2200525 - Bokrijk en omgeving

Woudaap - <i>Ixobrychus minutus</i>		
Essentieel		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidige areaal tot 600 km ²
	↑	uitbreiding van de huidige populatie tot 75 broedparen verdeeld over 2 kernpopulaties van telkens minimaal 20 paren en satellietpopulaties in de overige vijfgebieden
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Zwarte specht - <i>Dryocopus martius</i>		
Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal van 7.000 km ²
Oppervlakte	=	minimaal behoud van de huidige populatie van gemiddeld 850 broedparen
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

IJsvogel - <i>Alcedo atthis</i>		
Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal van 10.000 km ²
Oppervlakte	=	Minimaal behoud van het gemiddelde aantal broedparen van de huidige populatie (500 paren). Een tijdelijke afname t.g.v. natuurlijke schommelingen na strenge winters is aanvaardbaar.
Kwaliteit	=	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, tekort aan kwaliteit

		<p>van het leefgebied</p> <p>Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.</p>
--	--	--

Blauwborst - *Luscinia svecica*

Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal van 7.500 km ²
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie van gemiddeld 3.350 broedparen
Kwaliteit	↑	<p>Oplossen van vegetatiewijziging, tekort aan kwaliteit van het leefgebied</p> <p>Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.</p>

Wespendief - *Pernis apivorus*

Zeer Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal van 6.000 km ²
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie van gemiddeld 200 broedparen
Kwaliteit	↑	<p>Oplossen van niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied</p> <p>Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.</p>

Roerdomp - *Botaurus stellaris*

Essentieel

thema	doel	Omschrijving van het doel

Areaal	↑	Een verdubbeling van het huidig areaal tot 550 km ²
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van de populatie tot 75 paren met 2 kernpopulaties van minimaal 20 broedparen en een aantal satelietpopulaties van 3 - 5 paren
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Uitbreiding van het huidige leefgebied met 1.370 - 2.110ha open water (30 - 35%) en moeras (waterrietvegetaties met een waterpeil van 10 - 30 cm), naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Porzana porzana – Porseleinhoen

Zeer belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidig areaal tot 2.000 km ²
Populatie	↑	uitbreiding van de huidige populatie tot jaarlijks minimaal 70 territoria
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging, tekort aan kwaliteit van het leefgebied, Uitbreiding van het leefgebied met 245 - 265 ha nodig onder de vorm van moerassen (grotendeels andere dan rietlanden) en open water, naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Doortrekkende en overwinterende vogels

BE2219312 - Vijvercomplex Midden-Limburg

Slobeend - *Anas clypeata*

Essentieel

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal en instandhouding van internationaal belangrijke overwinteringsgebieden
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie van minimum 3.500 exemplaren als seizoensgemiddelde

Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, niet afgestemd menselijk gebruik Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
-----------	---	---

Krakeend - <i>Anas strepera</i>		
Essentieel		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal en instandhouding van internationaal belangrijke overwinteringsgebieden
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie van minimum 7.500 exemplaren als seizoensgemiddelde
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, niet afgestemd menselijk gebruik Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Grote zilverreiger - <i>Egretta alba</i>		
Essentieel		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie van minimaal 70 exemplaren
Kwaliteit	=	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

BE2200525 - Bokrijk en omgeving

Slobeend - <i>Anas clypeata</i>		
Essentieel		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal en instandhouding van internationaal belangrijke overwinteringsgebieden
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie van minimum 3.500 exemplaren als seizoensgemiddelde
Kwaliteit	↑	<p>Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, niet afgestemd menselijk gebruik</p> <p>Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.</p>

Krakeend - <i>Anas strepera</i>		
Essentieel		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal en instandhouding van internationaal belangrijke overwinteringsgebieden
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie van minimum 7.500 exemplaren als seizoensgemiddelde
Kwaliteit	↑	<p>Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, niet afgestemd menselijk gebruik</p> <p>Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.</p>

Grote zilverreiger - <i>Egretta alba</i>		
Essentieel		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie van minimaal 70 exemplaren
Kwaliteit	=	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, niet afgestemd men-

		<p>selijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied</p> <p>Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.</p>
--	--	---

INFORMATIEF DOCUMENT

Bijlage 2 - Analyse van de Europees te beschermen habitats en soorten

Inleiding

Bij het formuleren van doelstellingen voor de Europees te beschermen habitats en soorten worden verschillende aspecten in beschouwing genomen, waaronder (a) de beoordeling van de huidige kwaliteit van het habitat of soort in het gebied (de zogenaamde actuele staat van instandhouding), (b) de trend voor het habitat of het leefgebied van de soort in het gebied en (c) de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, die een doorwerking hebben op gebiedsniveau.

Vaststellingen hierbij kunnen leiden tot het besluit dat uitbreiding vereist is voor het habitat of het leefgebied van de soort. In dat geval is het belangrijk om in te kunnen schatten of uitbreiding binnen het betreffende gebied effectief tot de mogelijkheden behoort. Met andere woorden, de potenties voor de habitats of de leefgebieden van de soort moet gekend zijn.

In deze bijlage 2 wordt per tot doel gestelde habitat en soort informatie gegeven over:

- a. de beoordeling van het habitat of soort in het gebied in de huidige situatie (actuele staat van instandhouding);
- b. de trend voor het habitat of het leefgebied van de soort in het gebied;
- c. potenties voor de habitats of de leefgebieden van de soort.

Deze informatie ondersteunt het formuleren van de instandhoudingsdoelstellingen op niveau van het gebied.

Om aan te geven waarop de kwaliteitsbeoordelingen, de inschatting van potenties en dergelijke berusten, wordt in een eerst volgende paragraaf aangegeven welke modellen en basisinformatie worden gebruikt voor het bepalen daarvan.

In de daarop volgende paragrafen wordt voor elke Europees te beschermen habitat of soort de concrete situatie geanalyseerd. Nadat beknopt ingegaan wordt op de actuele aanwezigheid van het habitat of de soort in het gebied ('het actuele voorkomen'), zullen de drie hoger genoemde aspecten worden toegelicht (actuele staat van instandhouding, trend en potenties).

Afsluitend wordt kort aangegeven hoe het staat met de in het gebied voorkomende regionaal belangrijk biotopen. Een regionaal belangrijk biotoop is een vegetatie die op Vlaams niveau zeldzaam en bedreigd is. Om het voortbestaan daarvan in Vlaanderen niet in het gedrang te brengen en omdat deze biotopen vaak een leefgebied zijn van Europees te beschermen soorten is het belangrijk om ook daar een zicht op te hebben.

Toelichting over de gebruikte informatie en modellen

Habitatkaart

De habitatkaart (v.5.2) geeft de best beschikbare informatie weer over de verspreiding van de Natura 2000 habitats en regionaal belangrijke biotopen in Vlaanderen (Paelinckx et al. 2009). De verspreiding op het niveau van individuele Natura 2000 gebieden kan met de habitatkaart dus nagegaan worden.

De indicatieve situering van de habitattypen en regionaal belangrijke biotopen is de resultante van:

- een vertaling van de Biologische Waarderingskaart v.2 naar de Natura 2000 habitattypen en regionaal belangrijke biotopen;

- gericht veldwerk; met name sinds 2003 werd er binnen de habitatrictlijngebieden rechtstreeks met Natura 2000 habitattypen gekarteerd. In dit opzicht werd een habitatsleutel ontwikkeld (De Saeger et al. 2008);
- integratie met aanvullende datalagen (vnl. vegetatiekaarten) voor habitats die anders niet eenduidig of onvoldoende gedetailleerd uit de Biologische Waarderingskaart af te leiden zijn.

De belangrijkste 'sterkten' van de habitatkaart zijn:

- een uniforme, gebiedsdekkende situering en typering van nagenoeg alle habitattypen in Vlaanderen;
- een vaste, uniforme werkwijze voor heel Vlaanderen, waardoor alle toepassingen die nood hebben aan de situering van de habitattypen herhaalbaar, controleerbaar en objectiever worden.

De belangrijkste 'zwakten' van de habitatkaart zijn:

- de tijdsperiode 1997–2009 nodig voor het beëindigen van een volledige karteercyclus is lang, waardoor de informatie voor sommige SBZ's gedateerd kan zijn;
- het vertalen van de geraadpleegde informatiebronnen in het algemeen, en deze van de BWK (vnl. veldwerk van voor 2003) in het bijzonder blijft voor sommige habitattypen onderhevig aan kennislacunes.

Op basis van terreininventarisaties die plaatsvonden in het kader van de opmaak van voorliggend S-IHD rapport, kunnen in functie van het rapport nog specifieke correcties doorgevoerd worden. Deze komen aan bod onder de respectievelijke habitats.

Paelinckx D., De Saeger S., Oosterlynck P., Demolder H., Guelinckx R., Leyssen A., Van Hove M., Weyembergh G., Wils C., Vriens L., T'Jollyn F., Van Ormelingen J., Bosch H., Van de Maele J., Erens G., Adams Y, De Knijf G, Berten B., Provoost S., Thomaes A., Vandekerkhove K., Denys L., Packet J., Van Dam G. & Verheirstraeten M. 2009. Habitatkaart, versie 5.2. Indicatieve situering van de Natura 2000 habitats en de regionaal belangrijke biotopen. Integratie en bewerking van de Biologische Waarderingskaart, versie 2. Rapport en GIS-bestand INBO.R.2009.4. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

De Saeger S., Paelinckx D., Demolder H., Denys L., Packet J., Thomaes A. & Vandekerkhove K. 2008. Sleutel voor het karteren van NATURA2000 habitattypen in Vlaanderen, grotendeels vertrekkende van de karteringseenheden van de Biologische Waarderingskaart, versie 5. Intern Rapport INBO.IR.2008.23. Instituut voor Natuur- en bosonderzoek, Brussel.

PotNat

Het INBO ontwikkelde een methode om voor heel Vlaanderen op basis van (a)biotische factoren de potenties voor natuur in te schatten, het potentiële natuur (PotNat) model. Het model toont waar in Vlaanderen bepaalde natuurtypen zich kunnen ontwikkelen.

Potnat steunt op twee kennispijlers, enerzijds de abiotische eisen die een natuurtype stelt aan haar standplaats, en anderzijds het ruimtelijk voorkomen van die standplaatskenmerken in Vlaanderen.

Voor 60 in Vlaanderen voorkomende terrestrische natuurtypes werden abiotische profielen opge maakt. Deze profielen geven voor 9 standplaatskenmerken (zijnde bodemtextuur, bodemzuurtegraad, bodemprofiel, trofie, gemiddelde voorjaarsgrondwaterstand, gemiddelde laagste grondwaterstand, overstromingstolerantie, waterkwaliteit en zouttolerantie) de waarden aan waarbinnen een bepaald natuurtype kan voorkomen. Hierbij moet opgemerkt dat op eenzelfde standplaats doorgaans verschillende natuurtypen tot ontwikkeling kunnen komen (ecoserie). Welk natuurtype uit de ecoserie uiteindelijk voorkomt is een gevolg van het gevoerde beheer. Voor de tweede pijler werd het ruimtelijk voorkomen van deze 9 standplaatskenmerken in Vlaanderen in kaart gebracht.

Het PotNat-model is een GIS-toepassing. Het combineert beide kennispijlers en toont waar in Vlaanderen de standplaatskenmerken geschikt zijn voor welk natuurtype (of ecoserie). Het resul-

taat is een geschiktheidscore van een bepaalde locatie voor een bepaald natuurtype. De scores gaan van zeer geschikt tot ongeschikt. Bij essentiële ontbrekende data is de score onbekend. De scores worden weergegeven op een kaart. De kaart geeft ruimtelijk weer waar in Vlaanderen een bepaald natuurtype kan voorkomen (potentie).

Beperkingen van het model:

- het model is beperkt tot terrestrische natuurtypen, waterhabitats worden niet besproken;
- het model maakt gebruik van meerdere datalagen. De beperkingen van elk van deze datalagen afzonderlijk werken steeds door in de resultaten van het PotNat-model;
- de vereiste standplaatskenmerken voor een natuurtype zijn niet altijd voldoende gekend. Ook ontbreekt soms voldoende gedetailleerde en gebiedsdekkende info van de standplaatskenmerken in Vlaanderen.

Wouters J. & Decler K. (in prep). *PotNat, een model voor het inschatten van natuurpotenties in Vlaanderen.* Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel, http://www.inbo.be/content/page.asp?pid=BOL_NAT_PotNat

Soortgegevens

De verspreidingsgegevens van soorten van de Habitat- en Vogelrichtlijn zijn uit diverse bronnen afkomstig. Een groot deel komt uit databanken van het INBO of Natuurpunt, en werd als punt- of hokgegevens aangeleverd. Gegevens over libellen werden verstrekt door de Libellenvereniging Vlaanderen. Daarnaast werden ook LIKONA, Natuurstudiewerkgroep Dijleland, www.waarnemingen.be, Vlaamse Vereniging voor Entomologie, de Nationale Plantentuin, KBIN, ANB en privégegevens van enkele waarnemers geraadpleegd. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de herkomst van gegevens over de verschillende soortgroepen.

Tabel 0-1 Herkomst van de soortgegevens.

Afdeling I. - groep/soort	Soorten-	Afdeling II. - bank	Data-	Afdeling III. - tie	Instan-
Afdeling IV. - en reptielen	amfibieën	Afdeling V. - databank	Hyla	Afdeling VI. - punt	Natuur-
Afdeling VII. - gels	broedvo-	Afdeling VIII. - geldatabank	broedvo-	Afdeling IX. -	INBO
Afdeling X. - gels	watervo-	Afdeling XI. - geldatabank	watervo-	Afdeling XII. -	INBO
Afdeling XIII. -	flora	Afdeling XIV. - bank, herbarium Nationale Plantentuin en veldgegevens Vlaamse Bryologische Werkgroep	flora-	Afdeling XV. - Nationale Plantentuin	INBO,

Afdeling XVI. -	libellen	Afdeling XVII. -	Libellen- vereniging Vlaanderen	Afdeling XVIII. -	Libellen- vereniging Vlaanderen
Afdeling XIX. -	vissen	Afdeling XX. -	VIS In- formatiesysteem	Afdeling XXI. -	INBO
Afdeling XXII. -	zoogdieren	Afdeling XXIII. -	databank zoogdierenwerkgroep, data- bank vleermuizenwerkgroep, diverse	Afdeling XXIV. -	Natuur- punt, INBO, ANB, LIKONA
Afdeling XXV. -	Vliegend Hert	Afdeling XXVI. -	INBO	Afdeling XXVII. -	INBO
Afdeling XXVIII. -	Spaanse Vlag	Afdeling XXIX. -	diverse	Afdeling XXX. -	LIKONA, Natuurstudiewerkgroep Dijle- land, www.waarnemingen.be, Vlaamse vereniging voor En- tomologie
Afdeling XXXI. -	weekdie- ren	Afdeling XXXII. -	diverse	Afdeling XXXIII. -	KBIN, INBO, privégegevens Bart Vercoetere, Koen Verschoore en Floris Verhaeghe

Deze set van gegevens, hoewel uitgebreid, was niet altijd volledig. Eventuele kennislacunes konden worden opgevangen door nazicht van een expertgroep, en indien nodig door het bevragen van lokale waarnemers.

De beoordeling van de actuele staat van instandhouding

De *actuele staat van instandhouding* is de staat van instandhouding op niveau van het gebied als geheel.

Om te komen tot de actuele staat van instandhouding voor een habitattypen wordt gestart met de beoordeling op niveau van afzonderlijke habitatplekken. Deze eerste stap laat toe om een uitspraak te doen over de *lokale staat van instandhouding* van een specifiek habitattypen. Voor het beoordelen van de *lokale staat van instandhouding* - voor habitattypen en soorten - zijn beoordelingstabellen beschikbaar. Deze tabellen - ontworpen voor de beoordeling van afzonderlijke habitatvlekken en leefgebieden van soorten - worden verder LSVI-tabellen genoemd. De LSVI-tabellen voor de beoordeling van habitats en soorten zijn terug te vinden in verschillende rapporten (Adriaens et al. 2008, Adriaens & Ameeuw 2008, T'Jollyn et al. 2009).

De LSVI-tabellen bevatten een aantal criteria en indicatoren die evaluatie behoeven om te komen tot de lokale staat van instandhouding voor de Europees te beschermen habitats. Voor de soorten kunnen zowel de toestand van de lokale populatie als de kwaliteit van de leefomgeving aan de hand van indicatoren getoetst worden aan weloverwogen drempelwaarden. Voor habitattypen wordt dit beoordeeld aan de hand van de criteria habitatstructuur, aanwezige verstoringen en vegetatieontwikkeling.

De keuze van de indicatoren en de bijhorende drempelwaarden in de beoordelingstabellen van dit rapport is gebaseerd op hun objectiviteit (nationale en internationale literatuur), eenduidigheid, praktische bruik- en meetbaarheid en de volledigheid waarmee ze de ecologie van de soorten en habitats beschrijven. Ook hun relevantie werd hierbij in overweging genomen.

Voor de beoordeling van individuele indicatoren dient gekozen tussen volgende scores:

- Score A: goed;
- Score B: voldoende;
- Score C: gedegradeerd.

Voor elk habitat of soort wordt uiteindelijk een beoordeling gegeven van de huidige situatie op ecologisch vlak.

Dit wordt gedaan door het samennemen van de verschillende scores over de indicatoren heen zodat voor een heel gebied één score verkregen wordt voor de staat van instandhouding van een Europees habitat of een soort binnen het voorliggende gebied.

Voor de beoordeling van de actuele staat van instandhouding worden twee eindbeoordelingen onderscheiden:

- Goede tot uitstekende staat van instandhouding;
- Gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding.

De conclusie van de actuele staat van instandhouding wordt afgeleid uit de geïntegreerde scores van criteria en indicatoren over de verschillende deelgebieden en habitatvlekken heen. Deze worden als volgt gekoppeld aan een einduitspraak over de actuele staat van instandhouding.

- Indien alle beoordelingen van de indicatoren vallen binnen de categorieën 'overal voldoende tot goed', 'overwegend voldoende tot goed' en 'deels voldoende tot goed' dan wordt besloten tot een eindbeoordeling van de actuele staat van instandhouding als 'Goede tot uitstekende staat van instandhouding';
- Indien er één of meer beoordelingen van de indicatoren vallen binnen de categorieën 'overwegend gedegradeerd' of 'overal gedegradeerd' dan wordt besloten tot een eindbeoordeling van de actuele staat van instandhouding als 'Gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding'.

Intermezzo: Fauna als criterium bij de beoordeling van de actuele staat van instandhouding voor habitats

De LSVI-tabellen bevatten ook steeds een beoordelingsluik "fauna" dat toelaat te toetsen naar de geschiktheid voor faunasoorten die in het habitattypen mogen verwacht worden. Dit criterium wordt in regel niet beoordeeld op niveau van habitatvlekken of deelgebieden maar enkel op niveau van het hele gebied. Redenen hiervoor zijn:

- het speelt op een hoger schaalniveau (gebiedsniveau en niet op niveau van een afzonderlijke habitatvlek of een kleine groep van habitatvlekken);
- het hoeft niet te gaan over soorten die actueel aanwezig zijn (en dus niet hoeven vastgesteld, in tegenstelling tot alle andere beoordelingscriteria), maar over het creëren van de nodige oppervlaktevoorwaarden voor een normale respectievelijk optimale ontwikkeling op vlak van de typische fauna (een voldoende respectievelijk goede oppervlaktevereiste voor faunaontwikkeling);
- het laat toe tot genuanceerde uitspraken te komen: qua habitatstructuur en vegetatie heeft het habitattypen in dit gebied bijvoorbeeld een voldoende kwaliteit (waarbij vooral criteria x en y

een aandachtspunt zijn), maar de verwachtingskansen voor de aan het habitatype gebonden fauna zijn laag.

Via literatuur, expertoordeel, ... kan dit faunaluik verder geduid en geargumenteed worden.

Dezelfde redenering gaat op voor de beoordeling van de staat van instandhouding op niveau van habitatrictlijnsoorten. Ook hier is het de bedoeling dat in een eerste stap beoordelingen plaatsvinden op niveau van afzonderlijke leefgebieden ('lokale staat van instandhouding') en dat deze in een tweede stap worden geïntegreerd om te komen tot de staat van instandhouding op niveau van het gebied (*actuele staat van instandhouding*).

Adriaens P. & Ameeuw G. 2008. *Ontwikkeling van criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de vogelrichtlijnsoorten*. INBO.R.2008.36. *Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel, 246 pp.*

Adriaens D., Adriaens T. & Ameeuw G. 2008. *Ontwikkeling van criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de habitatrictlijnsoorten*. INBO.R.2008.35. *Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel, 217 pp.*

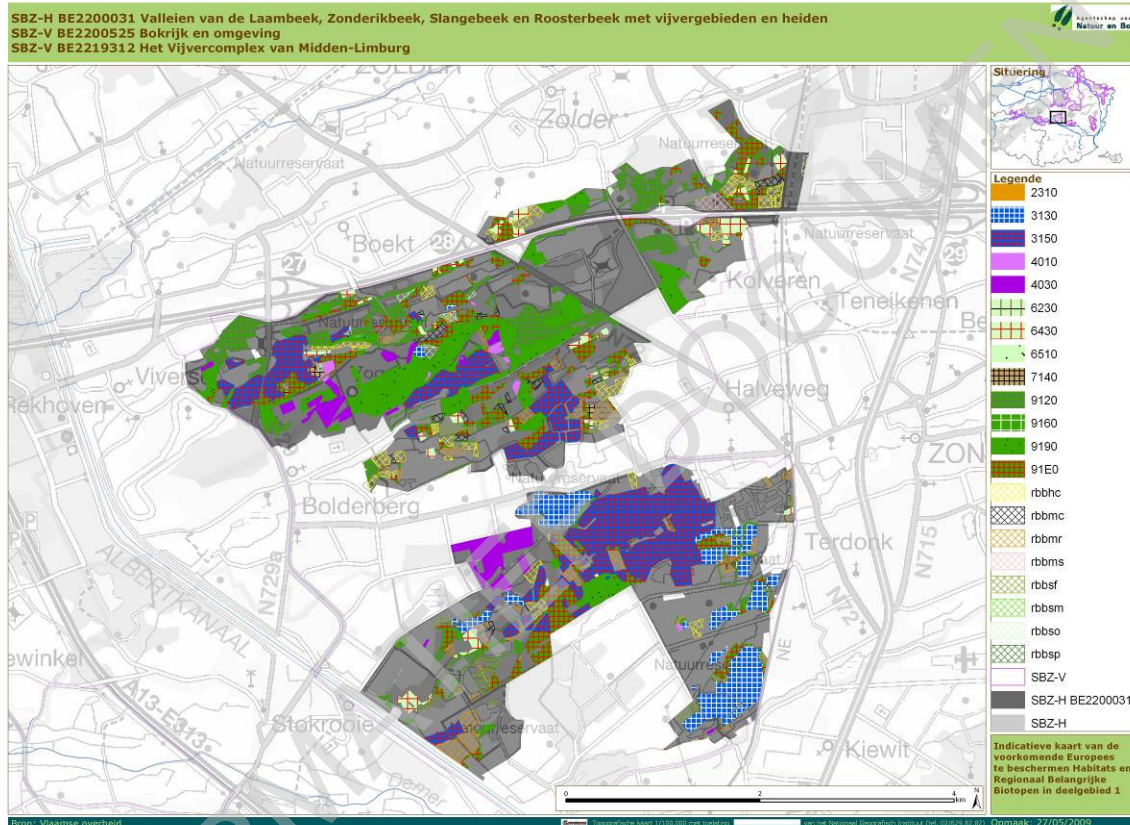
T'Jollyn F. Bosch H., Demolder H., De Saeger S., Leyssen, A. Thomaes, A., Wouters J. & Paerlinckx D., 2009. *Ontwikkeling van criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de NATURA2000 habitattypen*. INBO.R.2009.46. *Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel, 326 pp.*

De habitats van bijlage I

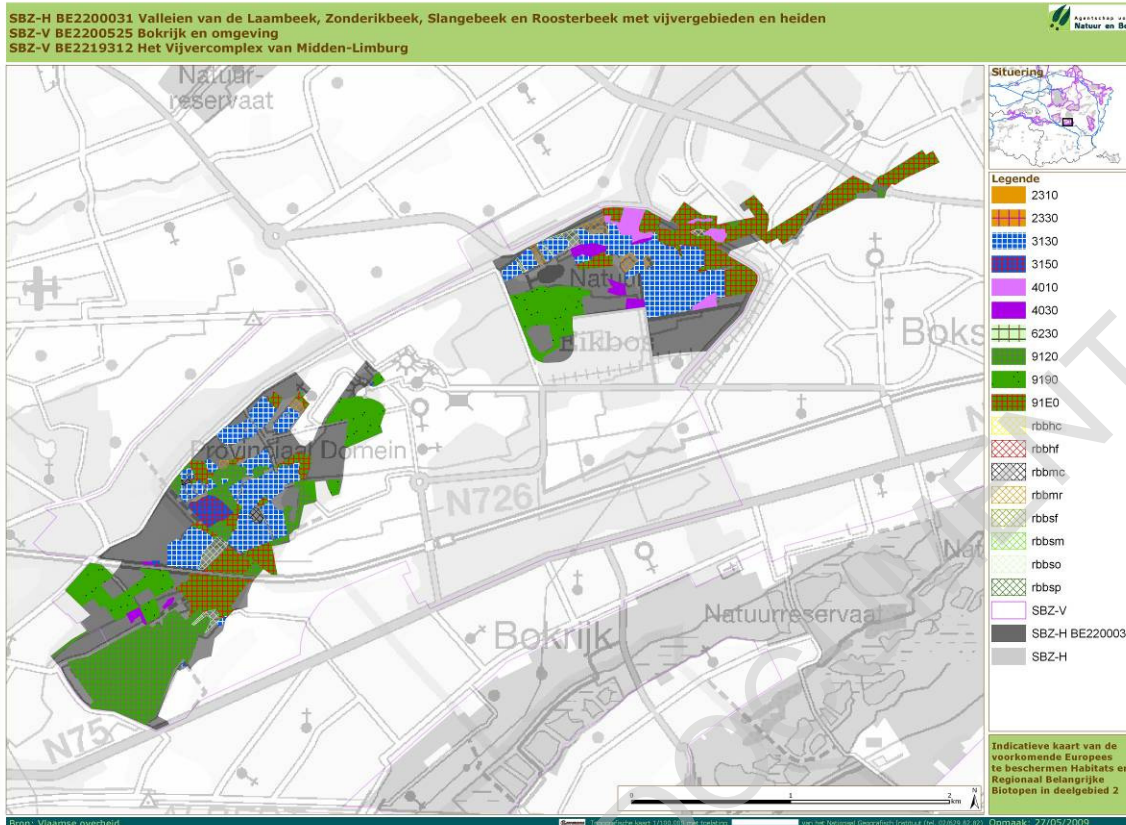
In deze paragraaf worden de verschillende voorkomende Europees te beschermen habitats opge-lijst en worden daarvoor volgende aspecten toegelicht:

- Het actueel voorkomen;
- De potenties voor het habitat binnen het gebied dat het rapport beslaat;
- De trend;
- De beoordeling van de actuele staat van instandhouding aan de hand van de LSVI-tabellen.

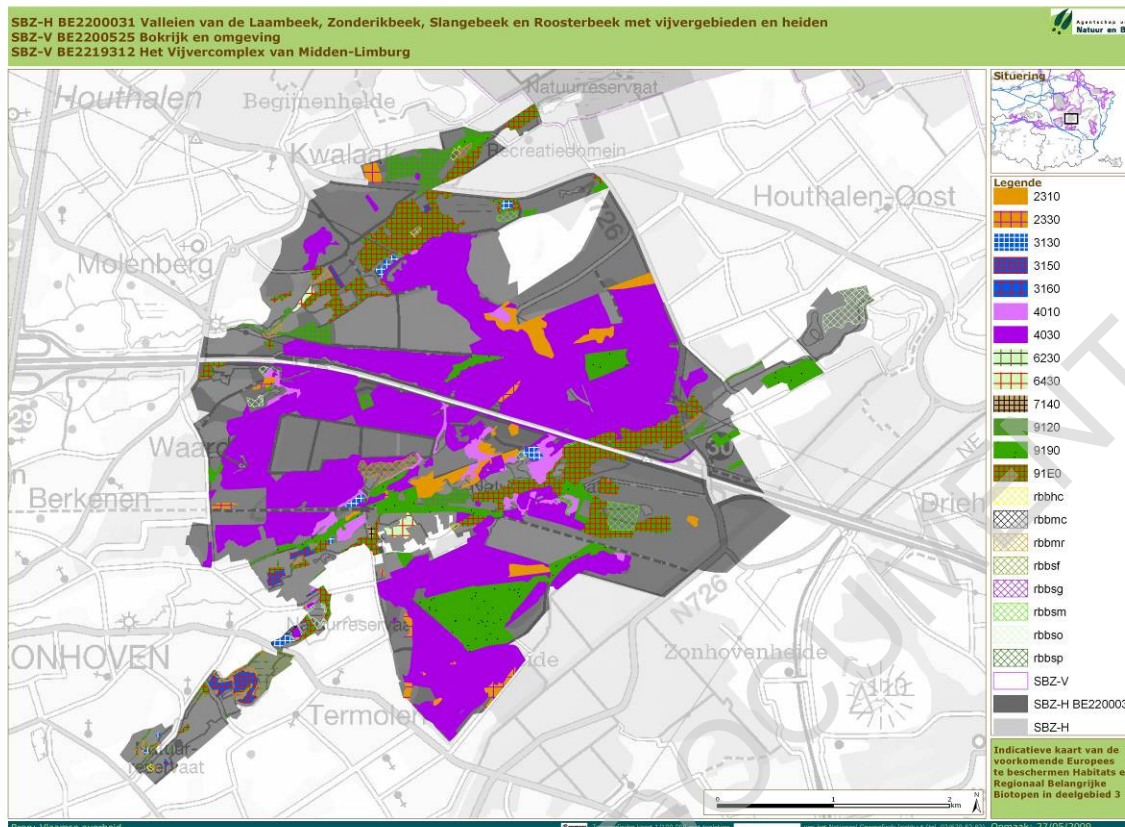
Voor het actueel voorkomen van een habitat wordt vertrokken van de hier vermelde habitatkaart. De Vlaanderen dekkende kaart wordt kort toegelicht en waar nodig becommentarieerd en aangevuld.

Figuur 0-1: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 1.

Figuur 0-2: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 2

Figuur 0-3: Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 3

Met het bepalen van de potenties wordt bedoeld dat wordt nagegaan waar in het gebied het habitat zich nog zou kunnen ontwikkelen op basis van de ecologische vereisten van dat habitat. Op deze wijze wordt de op ecologische basis maximale mogelijke oppervlakte-uitbreiding bepaald. Voor het bepalen van de potenties wordt vertrokken van een experteninschatting. Het model POTNAT wordt aangewend ter ondersteuning van deze inschatting. Het resultaat van deze modellen wordt kort toegelicht, becommentarieerd en aangevuld.

Wanneer specifieke gegevens bekend zijn over de evolutie van de kwantiteit of de kwaliteit van een habitat wordt dat beschouwd onder 'trend'.

De beoordeling van criteria en indicatoren wordt in tabellen weergegeven.

De eerste tabel geeft de conclusies weer door integratie over alle deelgebieden heen. De daar op volgende tabellen geven de beoordeling van elk indicator, gebruikt in de LSVI-tabellen, weer voor elk deelgebied waarin het habitat voorkomt. Deze tabel wordt gevolgd door een tabel waarin de geïntegreerde beoordeling over de criteria heen wordt afgeleid uit de beoordelingen van de criteria op niveau van afzonderlijke deelgebieden of habitatvlekken.

Afgesloten wordt met een eerste formulering van ecologische doelen voor de habitats vertrekkend van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en de analyses uit deze bijlage.

2310 - Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten

Het actuele voorkomen

Er is 37 ha gelegen in deelgebied 3 in de grote heideterreinen Molenheide, de Teut en Tenhaagdoornheide. 1ha komt voor ter hoogte van de kluis (Bolderberg). Op de reliëfrijke stukken met gefixeerde landduinen bestaat de vegetatie uit (en heeft potentie voor) psammofiele heide. In deel-

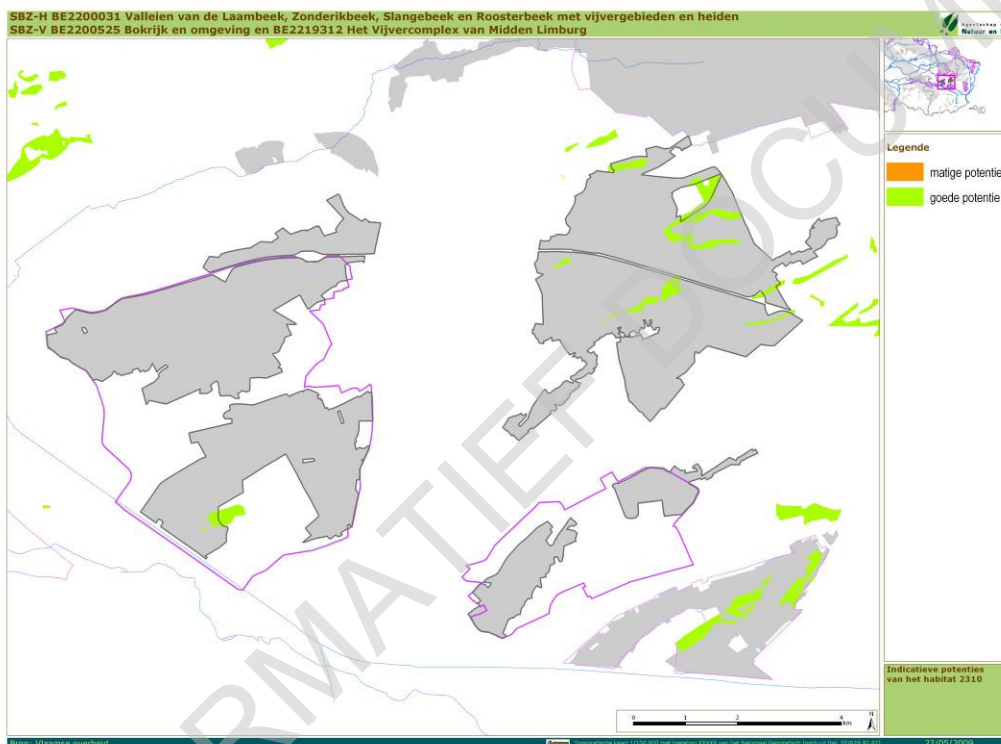
gebied 1 komt het habitat beperkt voor tussen de overwegend droge heide (4030). In deelgebied 3 komt het habitat in complex met open grasland op landduinen.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar de habitatkaarten per deelgebied naar Figuur 0-1, Figuur 0-2 en Figuur 0-3.

Potenties

Een goede potentie voor dit habitat in deelgebied 1 is aanwezig ter hoogte van Kolberg. In deelgebied 3 ligt de beste potentie in de verboste duinengordel ter hoogte van vallei van de Huttenbeek, op de paraboolduin van Tenhaagdoornheide en aan de verboste duinengordels op de Teut, ten noorden van Klein Hengel, in het Hengelsbroek en ter hoogte van de Wagemanskeel.

Voor de potentiekaart van dit habitat verwijzen we naar Figuur 0-4.

Figuur 0-4: Potentie 2310.

Trend

Door succesie en bebossing is de oppervlakte van dit habitat afgenomen.

Tabel 0-2: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitattypen van 2310 - Psammofiele heide Calluna- en Genista-soorten.

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1	1		17
Deelgebied 2			
Deelgebied 3	37		79

Totaal	38	96
--------	----	----

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-3: Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype van 2310 - Psammofiele heide met *Calluna*- en *Genista*-soorten.

2310	BE2200031	
Habitatstructuur	<i>Indicator dwergstruiken</i> : struikheide is op verscheidene stukken codominant aanwezig. Op het merendeel van de oppervlakte psammofiele heide is een dominantie van struikheide ontstaan	Overwegend gedegradeerd
	<i>Indicator ouderdomstructuur</i> : op de goed ontwikkelde stukken zijn door het mechanisch beheer van de afgelopen jaren de verschillende ouderdomsstadia aanwezig. In de dichtgegroeide stukken is enkel oude struikheide aanwezig.	Deels voldoende tot goed
	<i>Indicator naakte bodem</i> : > 10% naakte bodem is op de meeste plekken nog aanwezig	Overwegend voldoende tot goed
Verstoring	<i>Indicator verbossing</i> : op enkele vliegdennen na is er nauwelijks opslag aanwezig op de resterende stukken psammofiele heide.	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator Vergrassing</i> : op sommige plekken een beperkte aanwezigheid van pijpenstrootje maar minder dan 30%	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator Vermossing</i> : de heiden op Teut en Tenhaagdoornheide kennen een sterke vermossing met haarmossen. Ook het grijs kronkelsteeltje is abundant aanwezig op de profiellose ondergronden.	Overwegend gedegradeerd
Vegetatie	<i>Indicator aantal sleutelsoorten</i> : alle sleutelsoorten zijn nog aanwezig, het klein warkruid staat voornamelijk nog op enkele plekken in de droge heide en is door het dichtgroeien van enkele duintjes actueel niet meer aanwezig in de psammofiele heide.	Overwegend voldoende tot goed
Faunabeoordeling	Tal van milieukritische faunasoorten zijn nog aanwezig in deelgebied 3 zoals kommavlinder, heivlinder, nachtzwaluw, boomleeuwerik, de zandloopkevers en sprinkhanen als blauwvleugelsprinkhaan, veldkrekkel, snortikker en knopspruitje. Ook reptielen als gladde slang, hazelworm en levendbarende hagedis komen in het gebied voor. In deelgebied 1 vinden we nog wel de zandloopkevers en een enkele nachtzwaluw maar zijn de andere typische soorten verdwenen door de beperkte oppervlakte en het dichtgroeien van de psammofiele heide. In totaal komt er ca 38ha voor in het SBZ, bijna volledig in deelgebied 3 gelegen. Dit is onvoldoende om duurzame populaties te garanderen.	Overwegend gedegradeerd
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Conclusie actuele staat van instandhouding

Door successie en bebossing is een groot deel van de oppervlakte verloren gegaan. Tal van fauna typische soorten zijn nog aanwezig maar de habitatvlekken zijn te klein om duurzame populaties te garanderen. De kwaliteit van de habitat op zich wordt gehypothekeerd door de vermossing met grijs kronkelsteeltje.

Voor de concrete beoordeling van de **lokale staat van instandhouding** voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabellen.

INFORMATIEF DOCUMENT

Tabel 0-4: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 2310 - Psammofiele heide Calluna- en Genista-soorten in Deelgebied 1. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

2310		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator - dwergstruiken	Gedegradeerd
	Indicator - ouderdomstructuur	Voldoende
	Indicator - naakte bodem	Goed
Vegetatiesamenstelling	Indicator - Aantal sleutelsoorten	Goed
Verstoring	Indicator - Vergrassing	Goed
	Indicator - Invasieve exoten	Gedegradeerd
Fauna	Indicator - oppervlakte	Gedegradeerd

Tabel 0-5: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 2310 - Psammofiele heide Calluna- en Genista-soorten in Deelgebied 3. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

2310		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator - dwergstruiken	Gedegradeerd
	Indicator - ouderdomstructuur	Voldoende
	Indicator - naakte bodem	Goed
Vegetatiesamenstelling	Indicator - Aantal sleutelsoorten	Goed
Verstoring	Indicator - Vergrassing	Goed
	Indicator - Invasieve exoten	Gedegradeerd
Fauna	Indicator - oppervlakte	Voldoende

Tabel 0-6: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitattype 2310 - Psammofiele heide Calluna- en Genista-soorten

Habitat 2310	Deelgebied 1	Deelgebied 2	Deelgebied 3	Conclusie indicator
Actuele oppervlakte	1 ha		36.7 ha	Overwegend gedegradeerd
Actueel oppervlakte-aandeel	2.5 %		97.5 %	100%
Habitatstructuur				
– dwergstruiken	Gedegradeerd	/	Gedegradeerd	Overwegend gedegradeerd
– ouderdomstructuur	Gedegradeerd	/	Voldoende	Deels voldoende tot goed
– naakte bodem	Goed	/	Goed	Overwegend voldoende tot goed
Vegetatie				
– aantal sleutelsoorten	Goed	/	Goed	Overwegend voldoende tot goed
Verstoring				
– Vergrassing	Goed	/	Goed	Overwegend voldoende tot goed
– Invasieve exoten	Gedegradeerd	/	Gedegradeerd	Overwegend gedegradeerd
Faunabeoordeling	Tal van milieukritische faunasoorten zijn nog aanwezig in deelgebied 3 zoals kommavliender, heivliender, nachtzwaluw, boomleeuwerik, de zandloopkevers en sprinkhanen als blauwvleugelsprinkhaan, veldkrekkel, snortikker en knopsprietje. Ook reptielen als gladde slang, hazelworm en levendbarende hagedis komen in het sbz voor. In deelgebied 1 vinden we nog wel de zandloopkevers en een enkele nachtzwaluw maar zijn de andere typische soorten verdwenen door de beperkte oppervlakte en het dichtgroeien van de psammofiele heide. In totaal komt er ca 38 ha voor in het SBZ, bijna volledig in deelgebied 3 gelegen. Dit is onvoldoende om duurzame populaties te garanderen.			

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**Oppervlak-
tedoelstel-
ling** Aangezien het habitat in complex met habitat 2330 en 4030 verwijzen we naar de oppervlaktedoel-
stellingen van deze habitats.

**kwaliteits-
doelstelling** Kwaliteitsvereisten zijn o.m.

- Een goede structuurvariatie van de habitats met zoveel mogelijk open (stuiwend) zand en behoud van de buntgrasvegetatie, mostapijtjes en korstmosvegetaties afgewisseld met een gevarieerde ouderdom van struikheide in psammofiele heide;
- Zo beperkt mogelijke boomopslag (maximum 20%) in de habitat

INFORMATIEF DOCUMENT

2330 - Open grasland met *Corynephorus*- en *Agrostis*soorten op landduinen

Het actuele voorkomen

Binnen dit SBZ treffen we 8 ha aan in deelgebied 3, vaak in complex met habitat 2310, de psammofiele heide. De belangrijkste restanten bevinden zich op Molenheide, aan de duinengordel ten noordoosten van Molenheide en aan de paraboolduin op Tenhaagdoornheide.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar de habitatkaarten per deelgebied naar Figuur 0-1, Figuur 0-2 en Figuur 0-3.

Potenties

De potentie voor dit habitat is vergelijkbaar met deze van de psammofiele heide. Een goede potentie voor dit habitat in deelgebied 1 is aanwezig ter hoogte van het domein van Kolberg. In deelgebied 3 ligt de beste potentie in de verboste duinengordel ter hoogte van vallei van de Huttenbeek, op de paraboolduin van Tenhaagdoornheide en aan de verboste duinengordels op de Teut: ten noorden van Klein Hengel, in het Hengelsbroek en ter hoogte van de Wagemanskeel.

Trend

Door succesie en bebossing is de oppervlakte van dit habitat afgenomen.

Tabel 0-7: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitatype 2330 - Open grasland met *Corynephorus*- en *Agrostis*soorten op landduinen.

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1			5
Deelgebied 2			
Deelgebied 3	8		78
Totaal	8		83

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-8: Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 2330 - Open grasland met *Corynephorus*- en *Agrostis*soorten op landduinen over het volledige gebied.

2330	BE2200031	
Habitatstructuur	<i>Indicator oppervlakte:</i> verspreid over verscheidene stukken komt nog 8 ha voor in deelgebied 3	Overal gedegradeerd
	<i>Indicator ouderdomstructuur:</i> op de goed ontwikkelde stukken zijn door het mechanisch beheer van de afgelopen jaren en door de recreatie op deze duintjes de verschillende ouderdomstadia aanwezig. In de dichtgegroeide stukken is enkel oude struikheide aanwezig.	Overwegend gedegradeerd
	<i>Indicator naakte bodem:</i> het percentage naakte bodem is variabel maar over het algemeen slechts beperkt aanwezig.	Overwegend gedegradeerd
	<i>Kortmosvegetaties:</i> Goed ontwikkelde korstmosvegetaties komen nauwelijks voor.	Overwegend gedegradeerd

Verstoring	<i>Indicator verbossing:</i> op enkele vliegdennen na is er nauwelijks opslag aanwezig op de betere stukken	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator Vergrassing:</i> op sommige plekken wat pijpenstrootje maar minder dan 30%	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator invasieve exoten:</i> de heiden op Teut en Tenhaagdoornheide kennen een sterke vermossing. Op de duinvegetaties is het grijs kronkelsteeltje abundant aanwezig.	Overwegend gedegradeerd
Vegetatie	<i>Indicator aantal sleutelsoorten:</i> alle sleutelsoorten zijn nog aanwezig, op de goed ontwikkelde snippers komen ze frequent voor.	Overwegend voldoende tot goed
Faunabeoordeling	Ondanks het feit dat de oppervlaktevereisten voor faunasoorten niet gehaald worden (>75ha) zijn tal van kritische faunasoorten nog aanwezig in het gebied zoals kommavlinder, heivlinder, nachtzwaluw, boomleeuwerik, de zandloopkevers en sprinkhanen als blauwvleugelsprinkhaan, veldkrekkel, snortikker en knosprietje waarschijnlijk door het voorkomen van dit habitat in complex met droge heide, psammofiele heide en schraalgraslanden. De populaties van de vlindersoorten zijn echter zeer klein.	Overal gedegradeerd
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Conclusie actuele staat van instandhouding

De meeste voormalige landduinen zijn in het beste geval geëvolueerd naar psammofiele heiden maar meestal zelfs naar droge heide, waardoor de oppervlakte sterk is achteruitgegaan en het percentage open zand verwaarloosbaar is. Een deel is in het verleden bebost.

Voor de concrete beoordeling van de **lokale staat van instandhouding** voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabellen.

Tabel 0-9: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 2330 - Open grasland met *Corynephorus*- en *Agrostis*soorten op landduinen in Deelgebied 3. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

2330		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator – horizontale structuur	Gedegradeerd
	Indicator – naakte bodem	Gedegradeerd
	Indicator - korstmosvegetaties	Gedegradeerd
Vegetatiesamenstelling	Indicator – aantal sleutelsoorten	Goed
Verstoring	Indicator - vergrassing	Goed
	Indicator - verbossing	Goed
	Indicator – invasieve exoten	Gedegradeerd
Fauna	Indicator - oppervlakte	Gedegradeerd

Tabel 0-10: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitatype 2330 - Open grasland met *Corynephorus*- en *Agrostis*soorten op landduinen.

Habitat 2330	Deelgebied 1	Deelgebied 2	Deelgebied 3	Conclusie indicator
Actuele oppervlakte			8,414657 ha	Overall gedegradeerd
Actueel oppervlakte-aandeel			100 %	100%
Habitatstructuur				
– Horizontale structuur			Voldoende	Overwegend gedegradeerd
– Naakte bodem			Gedegradeerd	Overwegend gedegradeerd
– Korstmosvegetaties			Gedegradeerd	Overwegend gedegradeerd
Vegetatie				
– Aantal sleutelsoorten			Goed	Overwegend voldoende tot goed
Verstoring				
– Vergrassing			Goed	Overwegend voldoende tot goed
– Verbossing			Goed	Overwegend voldoende tot goed
– Invasieve exoten			Gedegradeerd	Overwegend gedegradeerd
Faunabeoordeling	Ondanks het feit dat de oppervlaktevereisten voor faunasoorten niet gehaald worden (>75ha) zijn tal van kritische faunasoorten nog aanwezig in het gebied zoals kommavlinder, heivlinder, nachtzwaluw, boomleeuwerik, de zandloopkevers en sprinkhanen als blauwvleugelsprinkhaan, veldkrekel, snortikker en knosprietje waarschijnlijk door het voorkomen van dit habitat in complex met droge heide, psammofiele heide en schraalgraslanden. De populaties van de vlindersoorten zijn echter zeer klein.			

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling

Doel voor complex 2310 en 2330 in deelgebied 3: Actueel 45 ha, uitbreiding met 14 ha (omvorming)= einddoel van 59 ha

Kwaliteitsdoelstelling

Kwaliteitsvereisten zijn o.m.

- Een goede structuurvariatie van de habitats met zoveel mogelijk open (stuivend) zand en behoud van de buntgrasvegetatie, mostapijtjes en korstmosvegetaties afgewisseld met een gevarieerd ouderdom van struikheide in psammofiele heide;
- Zo beperkt mogelijke boomopslag (maximum 20%) in de habitat.

3110 - Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (Littorelletalia uniflora)

Het actuele voorkomen

Dit habitattype komt enkel voor in **deelgebied 3** op het meest oostelijke ven van het Hengelsbroek. Hier wordt actueel nog waterlobelia waargenomen.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar de habitatkaarten per deelgebied naar Figuur 0-1, Figuur 0-2 en Figuur 0-3.

Potenties

In deelgebied 3 hebben verscheidene vennen (historisch voorkomen waterlobelia) een potentie om te ontwikkelen tot dit habitat. In deelgebied 2 hebben een cascade van historische vijvers potentie om opnieuw naar dit habitat te ontwikkelen.

Trend

De oppervlakte is afgenomen. In het (recente) verleden waren er nog 2 andere vennen in de Teut aanwezig waar de vegetatie voorkwam. Ook in de vallei van de Huttenbeek werd de de soort in het verleden aangetroffen.

Tabel 0-11: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitattype 3110 - Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (Littorelletalia uniflora).

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1			
Deelgebied 2			
Deelgebied 3	0,2		
Totaal	0,2		

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-12: Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 3110 - Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (Littorelletalia uniflora) over het volledige gebied.

3110	BE2200031	
Habitatstructuur	<p><i>Indicator horizontale structuur:</i> enkel in het meest oostelijke ven van het Hengelsbroek (soms Nieuw Lobeliaven genoemd) komt een vegetatievlek waterlobelia voor, kleiner dan 10m². In de overige vennen komen geen kensoorten meer voor.</p> <p><i>Indicator verticale structuur:</i> in het Nieuw Lobeliaven en het groot ven staat een groot aandeel isoëtiden (laagblijvende rozetbladige planten met stevige, holle, lijn- of priemvormige bladeren), voornamelijk echter knolrus, naast andere groeivormen als fonteinkruiden, klein blaasjeskruid etc. Het aandeel is moeilijk in te schatten. In het groot ven van Klein Hengel staat naast knolrus ook veel pitrus en de vijver van vallei van de Huttenbeek is bijna volledig verland.</p> <p><i>Indicator ruime overzijde:</i> In het Nieuw Lobeliaven en aan het groot ven is een groot deel van de oeverzijde aan de zuidwestzijde vrijgekapt.</p>	<p>Overwegend gedegradeerd</p> <p>Overwegend gedegradeerd</p>

	<i>Doorzicht:</i> helder water	Overwegend voldoende tot goed
Verstoring	<i>verzuring:</i> het Groot Ven, het ven van Klein Hengel en het Nieuwe Lobeliaven zijn verzuurd met een talrijke aanwezigheid van knolrus en veenmossen. De waterlobelia staat actueel in een dystroof ven met een talrijke aanwezigheid van klein blaasjeskruid. Op de standplaats zit een dunne leemlaag in de bodem. De vijver in de vallei van de Huttenbeek is niet verzuurd.	Overwegend gedegradeerd
	<i>Eutrofiëringsindicatoren:</i> plaatselijk wat pitrus	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator invasieve exoten:</i> enkel aanwezig op Klein Hengel	Deels voldoende tot goed
Vegetatie	<i>Indicator aantal sleutelsoorten:</i> waterlobelia komt nog jaarlijks tot bloei in wisselende aantallen op één locatie	Overal gedegradeerd
Faunabeoordeling	Verzuring, verdroging en abundante aanwezigheid van exotische vissoorten hebben een negatieve impact op de typische soorten. Toch komen in dit SBZ nog tal van typische soorten voor zoals de heikikker (bijlage IV), niet op hierboven vermelde locaties, tengere pantserjuffer, ven- en noordse witsnuitlibel, koraaljuffer en venglazenmaker. De oppervlakte habitat met typische kensoorten beslaat momenteel slechts 0.21 ha .	Overal gedegradeerd
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Conclusie actuele staat van instandhouding

Voor de concrete beoordeling van de **lokale staat van instandhouding** voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabellen.

Tabel 0-13: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 3110 - Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (*Littorelletalia uniflora*) in Deelgebied 3. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

3110		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator – Horizontale structuur	Voldoende
	Indicator – Verticale structuur	Gedegradeerd
	Indicator – Overzijde ZW	Voldoende
	Indicator - doorzicht	Goed
Vegetatiesamenstelling	Indicator – Aantal sleutelsoorten	Gedegradeerd
Verstoring	Indicator - Verzuring	Gedegradeerd
	Indicator - Eutrofiëring	Voldoende
	Indicator - vergrassing	Goed
	Indicator – Invasieve exoten	Voldoende

Tabel 0-14: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitatype 3110 - Minerale oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (*Littorelletalia uniflora*).

Habitat 3110	Deelgebied 1	Deelgebied 2	Deelgebied 3	Conclusie indicator
Actuele oppervlakte			0.21 ha	Overal gedegradeerd
Actueel oppervlakteaandeel			100 %	100%
Habitatstructuur				
– Horizontale structuur			Gedegradeerd	Overwegend gedegradeerd
– Verticale structuur			Gedegradeerd	
– Oeverzijde ZW			Voldoende	
– doorzicht			Goed	
Vegetatie				
– aantal sleutelsoorten			Gedegradeerd	Overal gedegradeerd
Verstoring				
– verzuring			Gedegradeerd	Overwegend gedegradeerd
– eutrofiëring			Voldoende	Overwegend voldoende tot goed
– vergrassing			Goed	Overwegend voldoende tot goed
– Invasieve exoten			Voldoende	Deels voldoende tot goed
Faunabeoordeling	in het SBZ komen nog tal van typische soorten voor zoals de tengere pantserjuffer, ven- en noordse witsnuitlibel, koraaljuffer en venglazenmaker. De heikikker (bijlage IV) komt voor in het SBZ maar niet op locaties waar het habitat voorkomt. De oppervlakte habitat met typische kensoorten is zeer beperkt en beslaat momenteel slechts 0.2 ha .			

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling Doel: 10 ha door uitbreiding (herstel historische vijvers net ten noorden van Bokrijk) in deelgebied 2 en uitbreiding van 4.5 ha op 3 vennen waar het habitat in het, recente, verleden nog tot uiting kwam in deelgebied 3.

kwaliteits-doelstelling Herstel van vijvers met de typische, geschikte standplaatscondities voor isoëtiden: oligotroof, licht gebufferd en voedselarm water op een zandige bodem zonder accumulatie van slib en/of organisch materiaal. De plassen hebben een pH tss 5.5 en 7.5 en zijn zwak gebufferd. Het water is helder en bevat een totaal fofof < 40µg/L, een totaal aan stikstof < 0,8 mg/L. De natuurlijke hydrologie met aanvoer van lokaal grondwater dient hersteld te worden en waterlobelia (of kleine biesvaren) is frequent aanwezig.

Om windwerking toe te laten is het open houden van de dijken van belang.

INFORMATIEF DOCUMENT

3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de *Littorelletalia uniflora* en/of de *Isoëtes-Nanojuncea*

Het actuele voorkomen

In **deelgebied 1** treffen we goed ontwikkelde vegetaties van dit type aan op Kolberg, op een nieuw gegraven waterpartij ten noorden van Platwijers en aan de Weyerman in Zolder. Daarbuiten kan dit habitat tot uiting komen bij een zomerdrooglegging van vijvers met een zandige bodem. De vegetaties zijn op deze locaties vaak maar een korte successiefase. Alles samen gaat het hier om 100ha.

Actueel komen in **deelgebied 2** goed ontwikkelde vegetaties enkel tot uiting in het oostelijk deel. Het merendeel van de vegetaties zijn zoals in deelgebied 1 vaak niet meer dan een korte successiefase. In totaal gaat het hier om 52 ha.

Het habitatype is actueel nog zichtbaar in het Welleke, de Teut en in de vallei van de Laam- en Huttenbeek (**Deelgebied 3**). In tal van vennen komen nog rompvegetaties voor. De oppervlakte is beperkt tot 5ha.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar de habitatkaarten per deelgebied naar Figuur 0-1, Figuur 0-2 en Figuur 0-3.

Potenties

In deelgebied 1 en 2 is er in hoofdzaak een goede potentie voor habitat 3130. In deelgebied 3 zijn er vijvers met een goede potentie in de beekvalleien.

Trend

De oppervlakte van dit habitat is sterk afgenomen in areaal en oppervlakte

Tabel 0-15: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitatype 3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de *Littorelletalia uniflora* en/of de *Isoëtes-Nanojuncea*.

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1	100		
Deelgebied 2	52		
Deelgebied 3	5		
Totaal	157		

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-16: Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de *Littorelletalia uniflora* en/of de *Isoëtes-Nanojuncea* over het volledige gebied.

3130	BE2200031	
Habitatstructuur	Indicator horizontale structuur: de horizontale structuur is sterk verschillend tussen en binnen de deelgebieden. Resumerend komen er in alle deelgebieden plassen voor met goed ontwikkelde vegetatievlekken voor maar op het merendeel van de vijvers ontbreken vegetatievlekken	Overwegend gedegradeerd

	<i>Indicator ruime oeverzijde</i> : sterk variërend. Op enkele vijvers is het fysisch niet mogelijk om windwerking te verkrijgen en zal deze maximaal geïmiteerd moeten worden om de oeverkruidvegetatie te behouden (=machinale creatie van pionierscondities).	Deels voldoende tot goed
	<i>Doorzicht</i> : variërend, zeker op aantal plekken helder water, afhankelijk van de aanwezigheid van eutrofiëring of benthische vissoorten. In het merendeel van de vijvers is het water troebel.	Overwegend gedegradeerd
Verstoring	<i>Indicator verzuring</i> : tal van historische locaties op de Teut en enkele vijvers in het Wik kennen een sterke toename van snavelzegge en knolrusvegetaties. Op de andere vijvers is er geen indicatie van verzuring	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator Eutrofiëringsindicatoren</i> : door de inlaat met geëutrofiëerd water (of historische bemesting) hebben voornamelijk de vijvergebieden met viskweekpraktijken last van de kolonisatie met planten van de rietklasse, tandraadklasse, lisdodde, kattestaart, pitrus, draadalg en plaatselijk gele lis.	Overwegend gedegradeerd
	<i>Indicator vergrassing</i> : een aantal vennen kennen vergrassing met pijpenstrootje. Op de goed ontwikkelde stukken slechts lokaal op de oever	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator invasieve exoten</i> : niet aanwezig.	Overal voldoende tot goed
Vegetatie	<i>Indicator aantal sleutelsoorten</i> : verspreid over aantal vijvers komen kensoorten voor als oeverkruid, moerashertshooi, drijvende waterweegbree, waterlepeltje, ondergedoken moerasscherm, doorschijnend glanswier, duizendknoopfontein-kruid, kruipende moerasweegbree, pilvaren, gesteeld glaskroos, klein glaskroos, drietallig glaskroos, vlottende bies, eironde waterbies en veelstengelige waterbies.	Deels voldoende tot goed
Faunabeoordeling	Tal van typische soorten komen verspreid in het SBZ voor, speerwaterjuffer, kempense heidelibel, gevlekte glanslibel, gerande oeverspin en amfibieën (allen bijlage IV) zoals knoflookpad, boomkikker, poelkikker, heikikker en rugstreeppad. Voor een aantal soorten zijn dit de laatste strongholds in Vlaanderen. De totale oppervlakte vijvers beslaat 157ha , slechts enkele hectaren zijn actueel goed ontwikkeld.	Overwegend gedegradeerd
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Conclusie actuele staat van instandhouding

Er zijn verscheidene vijvers waar nog goed ontwikkelde oeverkruidvegetaties of soorten uit het dwergbiezenverbond tot ontwikkeling komen op oevers die droogvallen in de zomer. Belangrijkste knelpunten zijn eutrofiëring, ongewenste vissoorten en plaatselijk verzuring of gebrek aan windwerking, waardoor er zich een permanente vegetatiemat vormt. Indien de typische plantensoorten voor dit habitat in dergelijke negatieve omstandigheden kiemen, worden ze (door de eutrofiëring) snel gedomineerd door soorten uit de riet- en tandraadklasse. In feite vormen de kensoorten die verschijnen op droogvallende oevers van deze geëutrofiëerde vijvers slechts een korte successiefase, alvorens overwoekerd te worden door hogere oeverplanten uit de riet of tandraadklasse.

Voor de concrete beoordeling van de **lokale staat van instandhouding** voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabellen.

Tabel 0-17: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de Littorelletalia uniflora en/of de Isoëtes-Nanojuncea in Deelgebied 1. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden

3130		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator – Horizontale structuur	Gedegradeerd
	Indicator – Oeverzijde ZW	gedegradeerd
	Indicator - Doorzicht	gedegradeerd
Vegetatiesamenstelling	Indicator – Aantal sleutelsoorten	voldoende
Verstoring	Indicator - Verzuring	goed
	Indicator - Eutrofiëring	gedegradeerd
	Indicator - Vergrassing	goed
	Indicator- Invasieve exoten	goed
Fauna	Indicator- oppervlakte	Voldoende

Tabel 0-18: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de Littorelletalia uniflora en/of de Isoëtes-Nanojuncea in Deelgebied 2. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

3130		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator – Horizontale structuur	gedegradeerd
	Indicator – Oeverzijde ZW	gedegradeerd
	Indicator - Doorzicht	gedegradeerd
Vegetatiesamenstelling	Indicator – Aantal sleutelsoorten	gedegradeerd
Verstoring	Indicator - Verzuring	voldoende
	Indicator - Eutrofiëring	gedegradeerd
	Indicator - Vergrassing	goed
	Indicator- Invasieve exoten	goed
Fauna	Indicator- oppervlakte	Voldoende

Tabel 0-19: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de Littorelletalia uniflora en/of de Isoëtes-Nanojuncea in Deelgebied 3. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

3130		Beoordeling
-------------	--	--------------------

Habitatstructuur	Indicator – Horizontale structuur	gedegrad
	Indicator – Oeverzijde ZW	voldoende
	Indicator - Doorzicht	goed
Vegetatiesamenstelling	Indicator – Aantal sleutelsoorten	voldoende
Verstoring	Indicator - Verzuring	Voldoende
	Indicator - Eutrofiëring	goed
	Indicator - Vergrassing	goed
	Indicator- Invasieve exoten	goed
Fauna	Indicator- oppervlakte	gedegrad

Tabel 0-20: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitatype 3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de Littorelletalia uniflora en/of de Isoëtes-Nanojuncea.

Habitat 3130	Deelgebied 1	Deelgebied 2	Deelgebied 3	Conclusie indicator
Actuele oppervlakte	100 ha	52 ha	5 ha	Overwegend gedegradeerd
Actueel oppervlakteaandeel	63,5 %	33%	3.5 %	100%
Habitatstructuur				
- Horizontale structuur	gedegradeerd	gedegradeerd	gedegradeerd	Deels voldoende tot goed
- Oeverzijde ZW	Gedegradeerd	Gedegradeerd	voldoende	Deels voldoende tot goed
- Doorzicht	Gedegradeerd	Gedegradeerd	goed	Deels voldoende tot goed
Vegetatie				
- Aantal sleutelsoorten	Voldoende	Gedegradeerd	voldoende	Deels voldoende tot goed
Verstoring				
- Verzuring	Goed	Voldoende	voldoende	Overwegend voldoende tot goed
- Eutrofiëring	Gedegradeerd	Gedegradeerd	goed	Overwegend gedegradeerd
- Vergrassing	Goed	Goed	goed	Overwegend voldoende tot goed
- Invasieve exoten	Goed	Goed	Goed	Overal voldoende tot goed
Faunabeoordeling	Tal van typische soorten komen verspreid in het SBZ voor, speerwaterjuffer, kempense heidelibel, gevlekte glanslibel, gerande oeverspin en amfibieën (allen bijlage IV) zoals knoflookpad, boomkikker, poelkikker, heikikker en rugstreepad. Voor een aantal soorten zijn dit de laatste strongholds in Vlaanderen. Ondanks de hoge potentie komen er slechts enkele hectaren goed ontwikkeld habitat voor.			

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling Doel: doeloppervlakte van 161.5 ha, te weten 152 ha door omvorming (herstel abiotiek vijvers) en bijkomend 12.4 ha door uitbreiding (verdwenen waterpartijen ter hoogte van Platwijers en Kolberg) in deelgebied 1 en 2 en doeloppervlakte van 17 ha, te weten 16.5 ha door omvorming (herstel abiotiek vijvers) en bijkomend 0.5 ha door uitbreiding (verdwenen waterpartij ter hoogte van de Balewijers) in deelgebied 3.

kwaliteits-doelstelling plassen met hoofzakelijk minerale, zandige bodem en grotendeels vrij van slib en organisch sediment. De plassen hebben een ph tss 5 en 7.5 en zijn zwak gebufferd. Het water is helder met een totaal fofor < 40µg/L, een totaal aan stikstof <0,8 mg/L. De natuurlijke hydrologie met aanvoer van lokaal grondwater dient hersteld te worden en goed ontwikkelde vegetaties van het subtype littorellionvegetaties en subtype éénjarig dwergbiezenverbond dienen te ontwikkelen.

Tevens wordt de kwaliteitsvereiste van een voldoende open ligging in het landschap – waar windwerking mogelijk is - beklemtoond.

Bijkomende kwaliteitsvereiste is het niet, of in lage densiteiten voorkomen van bodemwoelende vissoorten die het water vertroebelen en watervegetaties begraven.

zen.

3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition

Het actuele voorkomen

In het SBZ komt 29 ha voor. Steeds echter slecht ontwikkelde rompgemeenschappen van dit habitat.

Deelgebied 1: Op de grote vijver van Terlaemen komen enkele begeleidende soorten van dit habitat voor.

Deelgebied 2: In het westelijk deel van deelgebied Bokrijk – Het Wik is één plas gekarteerd als habitat 3150. Waarschijnlijk door de abundante aanwezigheid van gele plomp.

Deelgebied 3: Op de Ballewijers komen enkele typische soorten van dit habitat voor (onder andere kikkerbeet, loos blaasjeskruid, gele plomp).

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar de habitatkaarten per deelgebied naar Figuur 0-1, Figuur 0-2 en Figuur 0-3.

Potenties

De vijvers in het SBZ hebben slechts een matige potentie voor dit habitat. Door successie kan habitat 3130 naar dit habitat evolueren.

Trend

Gezien de beperkte historische gegevens kunnen we geen uitspraak doen over de trend.

Tabel 0-21: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitattype 3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition.

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1	22		
Deelgebied 2	2		
Deelgebied 3	5		
Totaal	29		

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-22: Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition over het volledige gebied.

3150	BE2200031	
Habitatstructuur	Indicator horizontale structuur: vegetatievlak > 10m ²	Overwegend gedegra-

		deerd
	<i>Doorzicht: helder</i>	Deels voldoende tot goed
Verstoring	<i>Indicator Eutrofiëringsindicatoren:</i> door de inlaat met geëutrofeerd water komen in de vijvers onder andere draadalg voor. De onnatuurlijke visstand (met voornamelijk karperrachtigen) is tevens een probleem	Overwegend gedegradeerd
	<i>Indicator invasieve exoten:</i> niet of nauwelijks aanwezig	Overal voldoende tot goed
Vegetatie	<i>Indicator aantal sleutelsoorten:</i> kikkerbeet, loos blaasjeskruid, witte waterlelie, gele plomp, watergentiaan, waterviolier en mogelijk enkele van de typische fonteinkruiden komen verspreid in het SBZ voor. Echter geen soortenrijk ontwikkelde vegetaties	Overal gedegradeerd
Faunabeoordeling	Typische soorten die in het SBZ voorkomen, maar niet op de locaties waar het habitat tot ontwikkeling zou kunnen komen, zijn oa grote modderkruiper, bittervoorn, boomkikker, vroege glazenmaker, glassnijder, waterspitsmuis ea. In totaal komt er verspreid in het SBZ 29 ha zwak ontwikkeld habitat voor.	Overal gedegradeerd
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Conclusie actuele staat van instandhouding

Op de locatie waar het habitat het best tot ontwikkeling kwam (met oa kikkerbeet) is de vegetatie nagenoeg verdwenen door karpervraat en het ontbreken van aangepast vijverbeheer. De overige twee locaties waar eventueel potentie zou zijn om dit habitat te ontwikkelen zijn in professioneel viskweekgebruik en kennen slechts enkele relictsoorten.

Voor de concrete beoordeling van de **lokale staat van instandhouding** voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabellen.

Tabel 0-23: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition in Deelgebied 1. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

3150	Beoordeling
Habitatstructuur	Gedegradeerd
Indicator – Horizontale structuur	
Indicator - Doorzicht	Voldoende
Vegetatiesamenstelling	Gedegradeerd
Indicator – Aantal sleutelsoorten	
Verstoring	Gedegradeerd
Indicator - Eutrofiëring	
Indicator – Invasieve exoten	Goed
Fauna	Gedegradeerd
Indicator - Oppervlakte	

Tabel 0-24: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition in Deelgebied 2. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

3150		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator – Horizontale structuur	Gedegradeerd
	Indicator - Doorzicht	Gedegradeerd
Vegetatiesamenstelling	Indicator – Aantal sleutelsoorten	Gedegradeerd
Verstoring	Indicator - Eutrofiëring	Gedegradeerd
	Indicator – Invasieve exoten	Goed
Fauna	Indicator - Oppervlakte	Gedegradeerd

Tabel 0-25: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition in Deelgebied 3. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

3150		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator – Horizontale structuur, geïsoleerde ex kikkerbeet.	Gedegradeerd
	Indicator - Doorzicht	Voldoende
Vegetatiesamenstelling	Indicator – Aantal sleutelsoorten. Enkel kikkerbeet, sterk afgenomen	Gedegradeerd
Verstoring	Indicator - Eutrofiëring	Gedegradeerd
	Indicator – Invasieve exoten	Goed
Fauna	Indicator - Oppervlakte	Gedegradeerd

Tabel 0-26: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitattype 3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition.

Habitat 3150	Deelgebied 1	Deelgebied 2	Deelgebied 3	Conclusie indicator
Actuele oppervlakte	22 ha	2 ha	5 ha	Overal gedegradeerd
Actueel oppervlakteaandeel	74%	8%	18%	100%
Habitatstructuur				Overwegend gedegradeerd Deels voldoende tot goed
– Horizontale structuur	Voldoende	Gedegradeerd	Gedegradeerd	
– Doorzicht	Voldoende	Gedegradeerd	voldoende	
Vegetatie				Overal gedegradeerd
– Aantal sleutelsoorten	Gedegradeerd	Gedegradeerd	Gedegradeerd	
Verstoring				Overwegend gedegradeerd
– Eutrofiëring	Gedegradeerd	Gedegradeerd	Gedegradeerd	

- Invasieve exo-ten	Goed	Goed	Goed	Overal voldoende tot goed
Faunabeoordeling	Typische soorten die in het SBZ voorkomen, maar niet op de locaties waar het habitat tot ontwikkeling zou kunnen komen, zijn oa grote modderkruiper, bittervoorn, boomkikker, vroege glazenmaker, glassnijder, waterspitsmuis ea. In totaal komt er verspreid in het SBZ 29 ha slecht ontwikkeld habitat voor.			

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling Actueel 24 ha in deelgebied vijvergebied Midden-Limburg en Bokrijk- Het Wik en 5 ha in deelgebied De Teut- Tenhaagdoornheide. Doel uitbreiding tot 30 ha in het vijvergebied Midden-Limburg en Bokrijk- Het Wik en behoud actueel voorkomen in de Teut - Tenhaagdoornheide.

Kwaliteitsdoelstelling Bodem van de vijvers mogen een variabel gehalte slib en organisch sediment bevatten en dienen tijdens het vegetatie seizoen permanent water te bevatten. Het water is helder en bevat een totaal fosfor < 70 µg/L, een totaal aan stikstof <2 mg/L en een pH van minstens 6,5. Er dient minstens één sleutelsoort abundant aanwezig te zijn.

Tevens wordt de kwaliteitsvereiste van een voldoende open ligging in het landschap - waar windwerking mogelijk is - beklemtoond.

Bijkomende kwaliteitsvereiste is het niet, of in lage densiteiten voorkomen van bodemwoelende vissoorten die het water vertroebelen en watervegetaties begrazen.

3160 - Dystrofe natuurlijke poelen en meren

Het actuele voorkomen

We treffen een beperkte oppervlakte van 0.5 ha aan op enkele vennen in de Teut in deelgebied 3. In de overige deelgebieden komt de habitat niet voor.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar de habitatkaarten per deelgebied naar Figuur 0-1, Figuur 0-2 en Figuur 0-3.

Potenties

In deelgebied 3 hebben de aanwezige vennen met een venige bodem potentie om tot dit habitat te ontwikkelen.

Trend

Gezien de beperkte historische gegevens kunnen we geen uitspraak doen over de trend.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-27: Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 3160 - Dystrofe natuurlijke poelen en meren over het volledige gebied.

3160

BE2200031

Habitatstructuur	<i>Indicator elektrisch geleidend vermogen:</i> onbekend	Onbekend
Verstoring	<i>Indicator Eutrofiëringsindicatoren:</i> zeer beperkt aanwezig of onbekend	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator invasieve exoten:</i> niet of nauwelijks aanwezig.	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator verzuringsindicatoren:</i> in het Hengelsbroek ligt een vijver met een abundante aanwezigheid van drijvende egelskop waar geen verzuring aanwezig is ('Mayevijver'). In de overige vennen komen grote oppervlakten voor met knolrus, waterveenmos en pitrus en kiemen sleutelsoorten niet of nauwelijks.	Overwegend gedegradeerd
Vegetatie	<i>Indicator aantal sleutelsoorten:</i> drijvende egelskop, klein blaasjeskruid, draadzegge, witte en bruine snavelbies.	Deels voldoende tot goed
Faunabeoordeling	Typische soorten die voorkomen zijn heikikker (bijlage IV), hoogveenglanslibel, venglazenmaker en venwitsnuitlibel. Naast verzuring als probleem voor de voortplanting van heikikker is de talrijke aanwezigheid van hondsvij, zonnebaars of andere 'exotische roofvissen' nefast voor het voorkomen van deze soorten.	Deels voldoende tot goed
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Conclusie actuele staat van instandhouding

Ondanks de verscheidene vennen die van nature tot dit type behoren is geen enkel ven actueel van kwaliteit toereikend voor sleutelsoorten én de voortplanting van typische faunasoorten.

Voor de concrete beoordeling van de **lokale staat van instandhouding** voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabellen.

Tabel 0-28: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattypen 3160 - Dystrofe natuurlijke poelen en meren in Deelgebied 3. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

3160	Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator - Elektrische geleidbaarheid Onbekend
Vegetatiesamenstelling	Indicator - Aantal sleutelsoorten voldoende
Verstoring	Indicator - Verzuring gedegradeerd
	Indicator - Eutrofiëring goed
	Indicator - Vergrassing goed
	Indicator - Invasieve exoten goed
Fauna	Indicator - Oppervlakte voldoende

Tabel 0-29: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitatype 3160 - Dystrofe natuurlijke poelen en meren.

Habitat x	Deelgebied 1	Deelgebied 2	Deelgebied 3	Conclusie indicator
Actuele oppervlakte			0.5ha	Deels voldoende tot goed
Actueel oppervlakteaandeel			100%	100%
Habitatstructuur				
– Elektrische geleidbaarheid			Onbekend	Onbekend
Vegetatie				
– Aantal sleutelsoorten			Voldoende	Deels voldoende tot goed
Verstoring				
– Verzuring			Gedegradeerd	Overwegend gedegradeerd
– Eutrofiëring			Goed	Overwegend voldoende tot goed
– Vergrassing			Goed	Overwegend voldoende tot goed
– Invasieve exoten			Goed	Overwegend voldoende tot goed
Faunabeoordeling	Typische soorten die voorkomen zijn heikikker (bijlage IV), hoogveenglanslibel, venglazenmaker en venwitsnuitlibel. Naast verzuring als probleem voor de voortplanting van heikikker is de talrijke aanwezigheid van hondsvij, zonnebaars of andere 'exotische roofvij' nefast voor het voorkomen van deze soorten.			

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling Doel: Actueel 0.5 ha, doeloppervlakte van 3.8 ha door omvorming (herstel abiotiek vijvers).

kwaliteitsdoelstelling Plassen met hoofdzakelijk een venige of venig zandige bodem en een variabel slib en organisch sedimentgehalte. De vennen zijn permanent waterhoudend met een pH tussen 4.5 en 6 en hooguit zeer zwak gebufferd. Het water is helder en bevat een totaal fofor < 40µg/L, een totaal aan stikstof <0,59 mg/L en een EGV <100µS/cm. Minstens één sleutelsoort dient abundant aanwezig te zijn.

Bijkomende voorwaarde is de afwezigheid van hondsvij ivf heikikker en andere habitattypische soorten.

4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*

Het actuele voorkomen

In **deelgebied 1** vinden we 8 ha terug op Terlaemen, Vogelzang en ten noorden van Platwijers. Slechts een klein deel hiervan is goed ontwikkeld.

In het oosten van **deelgebied 2** is actueel 5 ha aanwezig in het Wik en het Klotbroek.

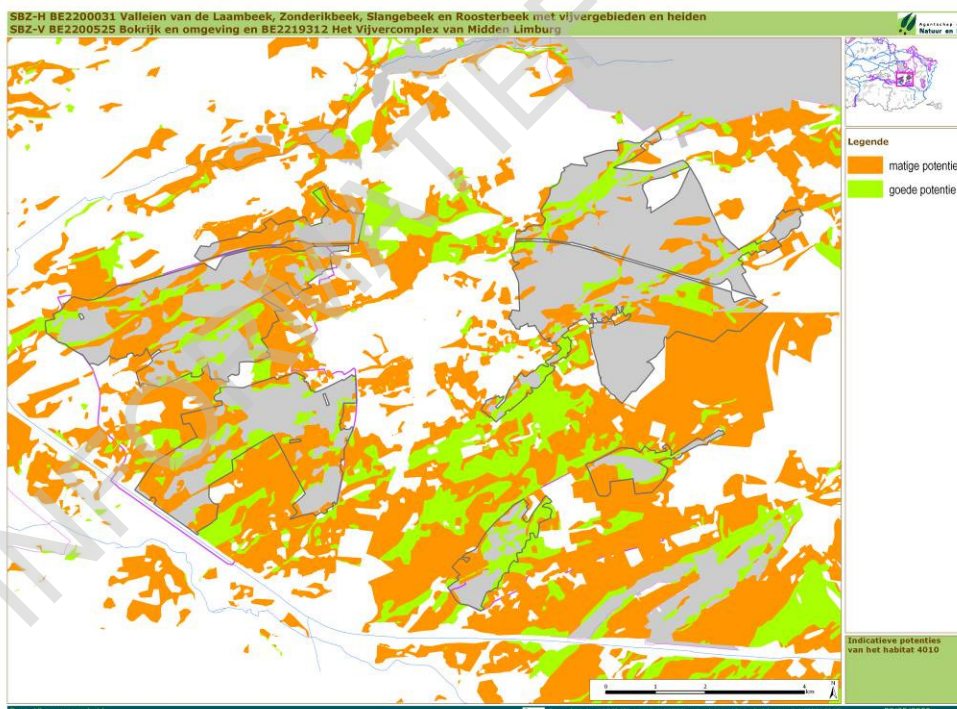
In **deelgebied 3** treffen we 35ha aan op de Teut en op Tenhaagdoornheide. In hoofdzaak in de valleien die het gebied doorsnijden maar ook een beperkte oppervlakte op het plateau.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar de habitatkaarten per deelgebied naar Figuur 0-1, Figuur 0-2 en Figuur 0-3.

Potenties

In de omgeving van alle beekvalleien komen tal van gronden voor met een goede potentie voor dit habitat. Een aantal stukken zijn pas in een recent verleden verloren gegaan.

Voor de potentiekaart van dit habitat verwijzen we naar Figuur 0-5.

Figuur 0-5: Indicatieve potenties van het habitat 4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*

Trend

Door successie, verdroging en bebossing is de oppervlakte natte heide sterk afgenomen. Er is dus sprake van een dalende trend.

Tabel 0-30: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitatype 4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*.

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1	8		245
Deelgebied 2	5		95
Deelgebied 3	35		204
Totaal	48		544

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-31: Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix* over het volledige gebied.

BE2200031		
Habitatstructuur	<i>Indicator dwergstruiken</i> : in alle deelgebieden komen dopheide en struikhei abundant voor.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator horizontale structuur</i> : lokaal komen goed ontwikkelde vochtige heiden in combinatie met veenslenken voor. Het merendeel is echter sterk vergrast en verzuurd door verdroging en verzuring.	Deels voldoende tot goed
	<i>Indicator veenmoslaag</i> : lokaal goed ontwikkeld op de overgang naar de venige heide. Meestal afwezig.	Overwegend gedegradeerd
Vegetatie	<i>Indicator aantal sleutelsoorten</i> : kleine zonnedaauw, ronde zonnedaauw, beenbreek, veenpluis, klokjesgentiaan, trekrus, witte snavelbies en veenbies komen allen voor in deelgebied 3. In deelgebied 1 ontbreekt veenbies, beenbreek en klokjesgentiaan en in deelgebied 2 gaat het eerder om een gageheide.	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator aantal veenmossen</i> : Plaatselijk >1 in deelgebied 1 en 3	Onbekend
Verstoring	<i>Indicator vergrassing</i> : Grote stukken natte heide zijn sterk vergrast met pijpestrootje door verdroging en stikstofdepositie	Overwegend gedegradeerd
	<i>Indicator verbossing</i> : In deelgebied 1 en 2 zijn grote delen van de natte heide dichtgegroeid met gage en/of berk. In deelgebied 3 zijn plaatselijk delen van de natte heide verbost.	Deels voldoende tot goed
Faunabeoordeling	Typische soorten die in dit SBZ voorkomen zijn onder andere groentje, heideblauwtje (kleine populatie), moerassprinkhaan, negertje, heidesabelsprinkhaan, koraaljuffer, hoogveen- en gevlekte glanslibel, beekoeverlibel, venwitsnuitlibel, rugstreepad en heikikker, levenbarende hagedis en gladde slang. Door degradatie van de vochtige heide is het gentiaanblauwtje, de topindicator voor de kwaliteit van de natte heide, in 2009 uitgestorven. Verspreid over de deelgebieden komt er 48 ha habitat voor. De aanwezige oppervlakte goede vochtige heide is actueel kleiner dan 5 ha.	Overwegend gedegradeerd
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Conclusie actuele staat van instandhouding

Plaatselijk komen nog vlekken vochtige heide van zeer goede kwaliteit voor. De oppervlakte is echter te klein om duurzame populaties te vormen van de hierboven vermelde typische soorten. Herstel is echter mogelijk om opnieuw grote aaneengesloten oppervlakten te ontwikkelen.

Voor de concrete beoordeling van de **lokale staat van instandhouding** voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabellen.

Tabel 0-32: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix* in Deelgebied 1. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

4010		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator - dwergstruiken	Voldoende
	Indicator - veenmoslaag	gedegradeerd
	Indicator - horizontale structuur	voldoende
Vegetatiesamenstelling	Indicator - Aantal sleutelsoorten	goed
	Indicator - Aantal veenmossen	onbekend
Verstoring	Indicator - Vergrassing	gedegradeerd
	Indicator - Verbossing	gedegradeerd
Fauna	Indicator - Oppervlakte, alle habitatvlekken zijn kleiner dan 5ha en komen versnipperd in het deelgebied voor	gedegradeerd

Tabel 0-33: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix* in Deelgebied 2. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

4010		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator - dwergstruiken	goed
	Indicator - veenmoslaag	gedegradeerd
	Indicator - horizontale structuur	voldoende
Vegetatiesamenstelling	Indicator - Aantal sleutelsoorten	voldoende
	Indicator - Aantal veenmossen	onbekend
Verstoring	Indicator - Vergrassing	voldoende
	Indicator - Verbossing	gedegradeerd
Fauna	Indicator - Oppervlakte, alle habitatvlekken zijn kleiner dan 5ha en komen versnipperd in het deelgebied voor	gedegradeerd

Tabel 0-34: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix* in Deelgebied 3. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

4010		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator - dwergstruiken	goed
	Indicator - veenmoslaag	voldoende
	Indicator - horizontale structuur	voldoende
Vegetatiesamenstelling	Indicator - Aantal sleutelsoorten	goed
	Indicator - Aantal veenmossen	goed
Verstoring	Indicator - Vergrassing	gedegradieerd
	Indicator - Verbossing	voldoende
Fauna	Indicator - Oppervlakte	voldoende

Tabel 0-35: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitatype 4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*.

Habitat 4010	Deelgebied 1	Deelgebied 2	Deelgebied 3	Conclusie indicator
Actuele oppervlakte	8 ha	5ha	35 ha	Overwegend gedegradieerd
Actueel oppervlakteaandeel	16.2 %	11.2 %	72.6 %	100%
Habitatstructuur				
- dwergstruiken	Goed	Goed	Goed	Overal voldoende tot goed
- veenmoslaag	Gedegradieerd	Gedegradieerd	Voldoende	
- horizontale structuur	Voldoende	Voldoende	Voldoende	
Vegetatie				
- Aantal sleutelsoorten	Goed	Voldoende	Goed	Overwegend voldoende tot goed
- Aantal veenmossen	Onbekend	Onbekend	Goed	Onbekend
Verstoring				
- Vergrassing	Gedegradieerd	Voldoende	Gedegradieerd	Overwegend gedegradieerd
- Verbossing	Gedegradieerd	Gedegradieerd	Voldoende	Deels voldoende tot goed
Faunabeoordeling	Typische soorten die in dit SBZ voorkomen zijn onder andere groentje, heideblauwtje (kleine populatie), moerassprinkhaan, negertje, heidesabelsprinkhaan, koraaljuffer, hoogveen- en gevlekte glanslibel, beekoeverlibel, venwitsnuitlibel, rugstreeppad en heikikker, levenbarende hagedis en gladde slang. Door degradatie van de vochtige heide is het gentiaanblauwtje, topindicator van natte heide, in 2009 uitgestorven. Verspreid over de deelgebieden komt er ca 48 ha habitat voor. De aanwezige oppervlakte goede vochtige heide is actueel kleiner dan 5 ha.			Overwegend gedegradieerd

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**Oppervlak-
tedoelstel-
ling** In deelgebied 1 en 2 doelloppervlakte 16.8ha, behoud actuele oppervlakte met uitbreiding van 3.8 ha ter hoogte van Vogelzang, meer bepaald in de zone ten zuiden en oosten van de grote vijver (aansluitend op de actuele opp), en 1.3ha op wijvenheide, aansluitend op het laagveen aan de Van Heeswijkvijver.

In deelgebied 3 doelloppervlakte 47.5ha, behoud actuele oppervlakte met uitbreiding van 12.5 ha (omvorming), op plaatsen met goede potentie die actueel verbost/bebost of verdroogd zijn. Dit is het geval ter hoogte van de Laambeek- en Roosterbeekvallei aansluitend op Tenhaagdoornheide, op het plateau ter hoogte van Tenhaagdoornheide, in het Hengelsbroek en op Klein Hengel.

**kwaliteits-
doelstelling** Kwaliteitsvereisten zijn o.m.

- Beperkte aanwezigheid van pijpenstrootje;
- Beperkte aanwezigheid boomopslag in de habitat.(wilg of berk);
- Een natuurlijke hydrologie.

4030 – Droge Europese heide

Het actuele voorkomen

Actueel komt er in **deelgebied 1** 41ha droge heide voor. De grootste oppervlakte vinden we in ter hoogte van de Kluis.

In de zelfde regio liggen rond de Grote vijver van Vogelzang meerdere –vaak recent verboste- plekken heide.

Centraal in het gebied ligt een vrij grote oppervlakte heide (ten zuiden van de residentiële woonzone van Bolderberg) maar deze is door het ontbreken van gepast beheer sterk aan het verbossen.

Ter hoogte van Kolberg liggen kleine oppervlakten heide en ook ter hoogte van Platwijers komen nog verschillende snippers voor, vaak met hoge natuurwaarde.

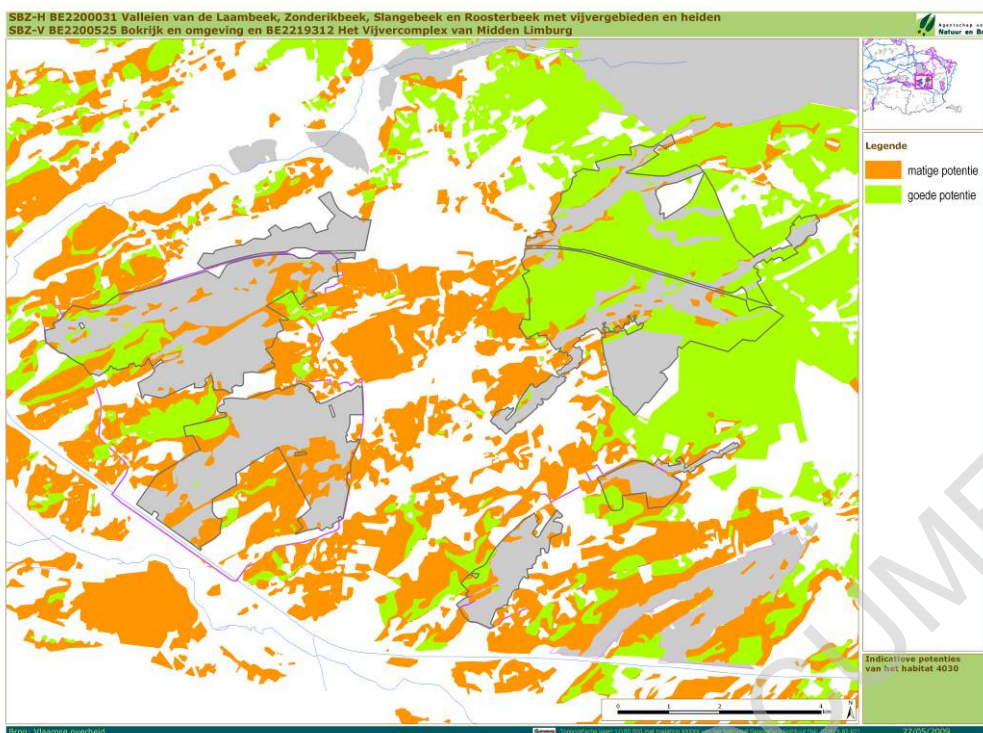
In **deelgebied 2** komt 4ha droge heide voor. Voornamelijk in het Wik.

In **deelgebied 3** komt 506 ha droge heide voor, in hoofdzaak gelegen in drie grote heidegebieden: Tenhaagdoornheide, de Teut en Molenheide.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar de habitatkaarten per deelgebied naar Figuur 0-1, Figuur 0-2 en Figuur 0-3.

Potenties

Een goede potentie is aanwezig in alle deelgebieden. Voornamelijk op en rond de huidige habitatrelictten of rond de grote aaneengesloten habitattentiteiten.

Figuur 0-6: Indicatieve potenties van het habitat 4030 Droge Europese Heide

Voor de potentiekaart van dit habitat verwijzen we naar Figuur 0-6.

Trend

De trend is stabiel. Door verbossing is, in hoofdzaak, de oppervlakte droge heide in deelgebied 1 sterk achteruitgegaan. In deelgebied 3 zijn recent verschillende oude stukken opnieuw naar heide omgevormd.

Tabel 0-36: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitattype 4030 – Droge Europese heide.

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1	41		122
Deelgebied 2	4		28
Deelgebied 3	506		857
Totaal	551		1007

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-37: Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 4030 – Droge Europese heide.

BE2200031		
Habitatstructuur	Indicator dwergstruiken: codominant of dominant aanwezig	Overal voldoende tot

		goed
	<i>Indicator horizontale structuur:</i> het doorgedreven beheer van de laatste jaren heeft ervoor gezorgd dat alle successiestadia aanwezig zijn.	Overwegend voldoende tot goed
Verstoring	<i>Indicator verbossing:</i> een groot deel van de beheersachterstand is weggewerkt en er komen opnieuw grote aaneengesloten stukken "open" droge heide voor. Plaatselijk is de verbossing groter dan 30%. In deelgebied 1 is een groot deel van de heide verbost.	Deels voldoende tot goed
	<i>Indicator vergrassing:</i> vergrassing van de droge heide komt slechts occasioneel voor.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator vermossing:</i> vermossing van de droge heide met haarmossen is een terugkerend probleem op de Teut.	Overwegend gedegradeerd
Vegetatie	<i>Indicator aantal sleutelsoorten:</i> in dit SBZ komen naast struikheide, ook klein warkruid, kruipbrem, stekelbrem, rode dophei en rode bosbes voor. Kleine wolfsklauw is verdwenen.	Overwegend voldoende tot goed
Faunabeoordeling	Typische soorten die in dit SBZ voorkomen zijn onder andere gladde slang, boomleeuwerik, nachtzwaluw, heivlinder, veldkrekkel, knopsrietje. De oppervlakte in deelgebied 3 is voldoende om een duurzame instandhouding van de typische soorten te garanderen. In deelgebied 1 is de oppervlakte te beperkt en een groot deel slecht ontwikkeld.	Overwegend voldoende tot goed
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Conclusie actuele staat van instandhouding

Er moet worden nagegaan hoe de vermossing kan worden tegengegaan. Ook de hoge recreatiedruk die actueel in het gebied aanwezig is zorgt ervoor dat verstoringsoefenige soorten niet of in lage aantallen aanwezig zijn.

Voor de concrete beoordeling van de **lokale staat van instandhouding** voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabellen.

Tabel 0-38: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 4030 – Droge Europese heide in Deelgebied 1. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

4030	Beoordeling
Habitatstructuur	
Indicator - dwergstruiken	Voldoende
Indicator – ouderdomsstructuur struikheide	Gedegradeerd
Vegetatiesamenstelling	
Indicator – Aantal sleutelsoorten, sporadisch komt nog rode bosbes en stekelbrem voor. De vlakdekkende droge heidevegetaties zijn echter soortennarm.	Gedegradeerd
Verstoring	
Indicator - Vergrassing	Goed
Indicator - Verbossing	Gedegradeerd
Indicator - Vermossing	Goed

Fauna	Indicator - oppervlakte	Voldoende
--------------	-------------------------	------------------

Tabel 0-39: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 4030 – Droge Europese heide in Deelgebied 2. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

4030		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator - dwergstruiken	Voldoende
	Indicator – ouderdomsstructuur struikheide	Voldoende
Vegetatiesamenstelling	Indicator – Aantal sleutelsoorten	Voldoende
Verstoring	Indicator - Vergrassing	Goed
	Indicator - Verbossing	Goed
	Indicator - Vermossing	Goed
Fauna	Indicator - oppervlakte	Gedegradeerd

Tabel 0-40: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 4030 – Droge Europese heide in Deelgebied 3. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

4030		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator - dwergstruiken	Voldoende
	Indicator – ouderdomsstructuur struikheide	Goed
Vegetatiesamenstelling	Indicator – Aantal sleutelsoorten	Goed
Verstoring	Indicator - Vergrassing	Goed
	Indicator - Verbossing	Goed
	Indicator - Vermossing	Gedegradeerd
Fauna	Indicator - oppervlakte	Goed

Tabel 0-41: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitattype 4030 – Droge Europese heide.

Habitat 4030	Deelgebied* 1	Deelgebied ...	Deelgebied m	Conclusie indicator
Actuele oppervlakte	41 ha	4	506 ha	Overwegend voldoende tot goed
Actueel oppervlakte-aandeel	7.5%	0.7%	91.8%	100%
Habitatstructuur				
– dwergstruiken	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Overal voldoende tot goed

– ouderdomsstructuur struikheide	Gedegradeerd	Voldoende	Goed	Overwegend voldoende tot goed
Vegetatie				
– Aantal sleutelsoorten	Gedegradeerd	Voldoende	Goed	Overwegend voldoende tot goed
Verstoring				
– Vergrassing	Goed	Goed	Goed	Overal voldoende tot goed
– Verbossing	Gedegradeerd	Goed	Goed	
– Vermossing	Goed	Goed	Gedegradeerd	Overwegend gedegradeerd
Faunabeoordeling	Typische soorten die in dit SBZ voorkomen zijn onder andere gladde slang, boomleeuwerik, nachtzwaluw, heivlinder, veldkrekkel, knopspretje. De oppervlakte in deelgebied 3, 506 ha , is voldoende om een duurzame instandhouding van de typische soorten te garanderen. In deelgebied 1 is de oppervlakte te beperkt (41 ha , waarvan een groot deel slecht ontwikkeld). In deelgebied 2 komt de habitat slechts sporadisch voor.			

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling In deelgebied 1 en 2 doeloppervlakte van 63.5ha voor complex van habitat 2310 en 4030, uitbreiding met 17.5 ha (omvorming).

In deelgebied 3 doeloppervlakte van 695ha, behoud actuele oppervlakte met uitbreiding van 97.5 ha, omvorming vanuit naaldhout, en 92 ha, omvorming vanuit graszaadwinnings.

kwaliteitsdoelstelling Kwaliteitsvereisten zijn o.m.

- Een goede structuurvariatie van de habitats met zoveel mogelijk open (stuivend) zand en behoud van de buntgrasvegetatie, mostapijtjes en korstmosvegetaties afgewisseld met een gevarieerde ouderdom van struikheide in psammofiele heide;
- Zo beperkt mogelijke boomopslag (maximum 20%) in de habitat. Het terugdringen van boomopslag is een belangrijke kwaliteitsopgave op alle "heide"lokaties in het vijvergebied.
- Min 10% naakte, omgewoelde, bodem om mineraalrijkere situaties te bekomen en min 20% bloemrijke situaties op de droge heide die ontwikkeld vanuit de graszaadwinnings.

6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

Het actuele voorkomen

Binnen **deelgebied 1** treffen we 0,3ha heischraal grasland aan ten zuiden van de Van Heeswijkvijver in Zonhoven.

Binnen **deelgebied 3** treffen we 1ha heischraal grasland aan op enkele plaatsen op de Teut en een zeer goed ontwikkeld stuk op Tenhaagdoornheide.

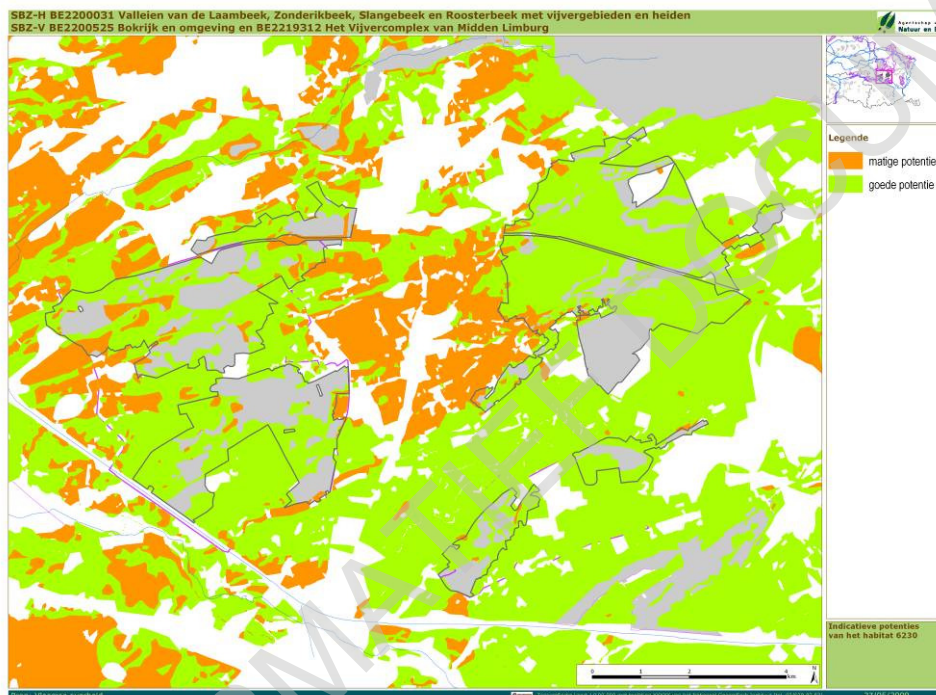
Net buiten het SBZ tussen deelgebied 2 en 3 komt het best ontwikkelde soortenrijke heischrale grasland van Midden-Limburg voor (subtype hmo) ter hoogte van de Kauwbosstraat.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar de habitatkaarten per deelgebied naar Figuur 0-1, Figuur 0-2 en Figuur 0-3.

Potenties

Potnat toont grote aaneengesloten vlakken met een goede potentie voor de ontwikkeling van dit habitat in deelgebied 3 ter hoogte van de grote heideterreinen en in het oosten van deelgebied 1 ter hoogte van de Kluis en Waterlozen.

Voor de potentiekaart van dit habitat verwijzen we naar Figuur 0-7.

Figuur 0-7: droog Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden.

Trend

De oppervlakte en kwaliteit van de heischrale graslanden is sterk afgenomen in het SBZ. In de Vallei van de Laambeek en de bovenloop van de vallei van de Roosterbeek (Hengelhoef) kwamen enkele soortenrijke heischrale graslanden voor maar door gebrek aan beheer zijn actueel gedegradeerd. Er is bijgevolg sprake van een dalende trend.

Tabel 0-42: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitattypen 6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa).

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1	0,3		878

Deelgebied 2		180
Deelgebied 3	1	1090
Totaal	1,3	2147

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-43: Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattypen 6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa) over het volledige gebied.

BE2200031		
Verstoring	<i>Indicator verruiging</i> : geen of nauwelijks aanwezigheid van verruiging in de goed ontwikkelde stukken. Stukken aan de Laambeek en aan de bovenloop van de Roosterbeek zijn verruigd door ontbreken van maaibeheer. In de bovenloop van de Roosterbeek is bemesting mogelijk ook een knelpunt.	Overwegend gedegradeerd
	<i>Indicator verbossing</i> : aan de Kauwbosstraat komt plaatselijk verbossing met wilg voor	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator strooisellaag</i>	Overwegend gedegradeerd
	<i>Indicator vervilting</i>	Overwegend gedegradeerd
Vegetatie	<i>Indicator aantal sleutelsoorten</i> : goed ontwikkelde stukken op Tenhaagdoornheide bevatten onder andere tandjesgras, liggend walstro, borstelgras, mannetjesereprijs, rode dophei, veelbloemige veldbies. Op verschillende plekken treffen we stekelbrem en tormentil aan. Aan de Kauwbosstraat (buiten SBZ) komen bovendien ook beklierde ogentroost, klokjesgentiaan en heidekartelblad voor. Een laatste goed ontwikkeld stuk met tormentil, blauwe zegge, heidekartelblad en liggende vleugeltjesbloem is aanwezig langs de Slangebeekbron aan de kant van de Holsteenstraat. In de vallei van de Laambeek en de bovenloop van de Roosterbeek komen enkele gedegradeerde stukken heischraal grasland voor met plaatselijk onder andere nog sterzegge, pilzegge, blauwe knoop en gevlekte orchis.	Deels voldoende tot goed
Faunabeoordeling	Er komen enkel kleine goed ontwikkelde oppervlakten voor. Soortenarme struisgraslanden herbergen wel de meer algemene soorten zoals hooibeestje, kleine vuurvlieder, icarusblauwtje en soorten als hazelworn en veldkrekel. De actuele oppervlakte, ca 1 ha , is veel te beperkt voor een duurzame instandhouding van de doelsoorten (bijvoorbeeld: gentiaanblauwtje kwam historisch ook voor op de natte heischrale graslanden en niet enkel op de natte heide.)	Overal gedegradeerd
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Conclusie actuele staat van instandhouding

De oppervlakte is onvoldoende om te voldoen aan de habitatvereisten van typische soorten gebonden aan dit habitat. Ook doelsoorten als oa heidekartelblad komen te beperkt voor om van een duurzame instandhouding te spreken. Maaien, begrazen en open kappen van potentiële stukken is wenselijk om duurzame entiteiten te bekomen.

Voor de concrete beoordeling van de **lokale staat van instandhouding** voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabellen.

Tabel 0-44: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa) in Deelgebied 1. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

6230		Beoordeling
Verstoring	Indicator - verruiging	Goed
	Indicator - strooisellaag	Goed
	Indicator - verbossing	Goed
	Indicator - vervilting	Goed
Vegetatiesamenstelling	Indicator – Aantal sleutelsoorten	Gedegradeerd
	Indicator – Frequentie of bedekking	Voldoende
Faunakaracteristieken	Indicator - Oppervlakte	Gedegradeerd

Tabel 0-45: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa) in Deelgebied 3. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

6230		Beoordeling
Verstoring	Indicator - verruiging	Gedegradeerd
	Indicator - strooisellaag	Gedegradeerd
	Indicator - verbossing	Voldoende
	Indicator - vervilting	Gedegradeerd
Vegetatiesamenstelling	Indicator – Aantal sleutelsoorten	Goed
	Indicator – Frequentie of bedekking	Voldoende
Faunakaracteristieken	Indicator - Oppervlakte	Gedegradeerd

Tabel 0-46: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitatype 6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa).

Habitat 6230	Deelgebied 1	Deelgebied 2	Deelgebied 3	Conclusie indicator
Actuele oppervlakte	0.3 ha		1 ha	Overall gedegradeerd
Actueel oppervlakteaandeel	28 %		72 %	100%
Verstoring				Overwegend gedegradeerd
– Verruiging	Goed		Gedegradeerd	
– Strooisellaag	Goed		Gedegradeerd	Overwegend gedegradeerd

- Verbossing	Goed	Voldoende	Overwegend voldoende tot goed Overwegend gedegradeerd
- Vervilting	Goed	Gedegradeerd	
Vegetatie			
- Aantal sleutelsoorten	Gedegradeerd	Goed	Deels voldoende tot goed Overwegend voldoende tot goed
- Frequentie of bedekking	Voldoende	Voldoende	
Faunabeoordeling	Er komen enkel kleine goed ontwikkelde oppervlakten voor. Soortenarme struisgraslanden herbergen wel de meer algemene soorten zoals hooibeestje, kleine vuurvlin-der, icarusblauwtje en soorten als hazelworn en veldkrekel. De actuele oppervlakte, is veel te beperkt voor een duurzame instandhouding van de doelsoorten (gentiaanblauwtje kwam historisch ook voor op de natte heischrale graslanden en niet enkel op de natte heide.)		

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**Oppervlak-
tedoelstel-
ling** In deelgebied 1 en 2 doeloppervlakte van 3.3 ha, behoud actuele oppervlakte met een effectieve uitbreiding van 3ha vanuit de landbouwgrond ten zuiden van deze locatie.

In deelgebied 3 doeloppervlakte van 25.5 ha: behoud actuele oppervlakte met een uitbreiding met 24.5 ha (omvorming vanuit grasland).

Een uitbreiding wordt vooropgesteld in de vallei van de Laambeek (1.5 ha subtype vochtig heischraal), in de vallei van de Roosterbeek (6.5 ha stroomopwaarts van de RWZI en 4.5 ha ter hoogte van de Holsteen), 12 ha ter hoogte van de Teut (graslan-den ten westen van het nieuw lobeliaven) op actueel minder voedselrijke graslanden.

**kwaliteits-
doelstelling** Kwaliteitsvereiste is een extensief gebruik van deze graslanden dat zorgt voor een bloemrijkere situatie met nectarbronnen (en waardplanten) voor typische fauna-soorten als gentiaanblauwtje, spaanse vlag, kleine vuurvlinde, veldkrekel e.a.

6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones

Het actuele voorkomen

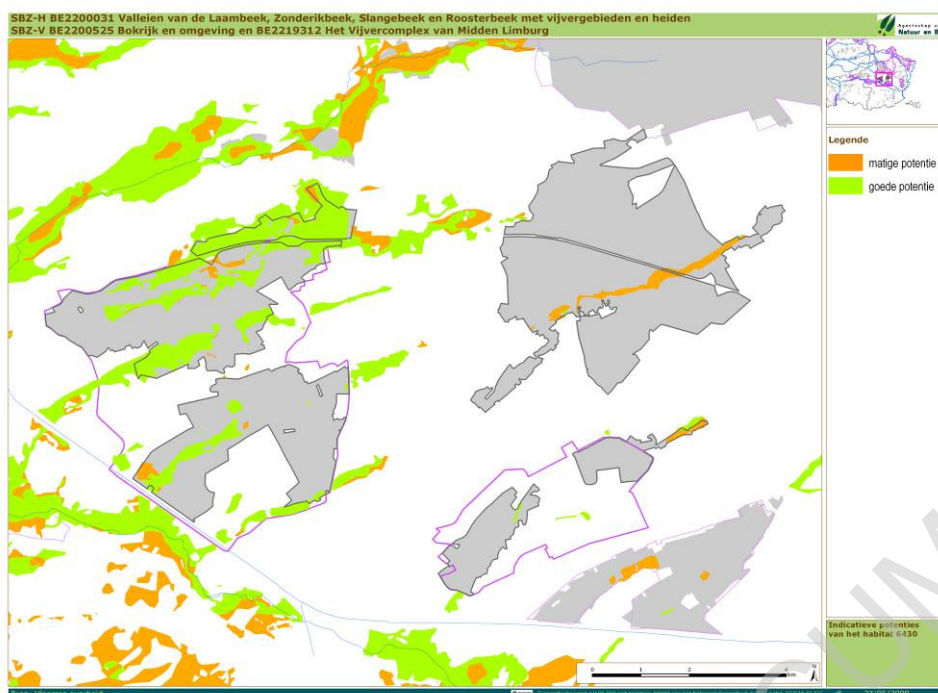
In de valleien die doorheen **deelgebied 1** lopen treffen we 31ha aan. Grotere aaneengesloten blokken komen voor in de Laambroeken naast kleine snippers in de vallei van de Bolderbergbeek en de vallei van de Roosterbeek.

Binnen **deelgebied 3** komt 3ha voor in de vallei van de Roosterbeek en de Laambeek.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar de habitatkaarten per deelgebied naar Figuur 0-1, Figuur 0-2 en Figuur 0-3.

Potenties

Goede potentie voornamelijk in de beekvalleien, stroomafwaarts van de brongebieden. Aangezien er geen aluvium aanwezig is betreffen het soortenarme voedselrijke ruigten, een verruigingsfase van natte beemden die historisch tweemaal per jaar gemaaid werden. Voor de potentiekaart van dit habitat verwijzen we naar Figuur 0-8.

Figuur 0-8: Indicatieve potenties van het habitat 6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones 0.

Trend

De oppervlakte is toegenomen door het wegvallen van hooilandbeheer in de beekvalleien.

Tabel 0-47: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitattype 6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones.

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1	31		427
Deelgebied 2			3
Deelgebied 3	3		1
Totaal	34		431

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-48: Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones over het volledige gebied.

BE2200031		
Habitatstructuur	Grassen: <10%	Overwegend voldoende tot goed
Verstoring	Indicator verruiging : her en der zijn er stukken die verruigd zijn met braam, grote brandnetel etc. Globaal gezien maakt dit minder dan 30% van de graslan-	Overwegend voldoende

	den uit.	tot goed
		Overwegend voldoende tot goed
	<i>Invasieve exoten:</i> komen actueel niet voor in deze graslanden.	
Vegetatie	<i>Indicator aantal sleutelsoorten & totale bedekking ervan:</i> er komen minder dan 5 soorten voor (grote engelwortel, dotterbloem, moeraspirea en plaatselijk groot hoefblad) met een bedekking minder dan 50%. Wel staan er een heel aantal begeleidende soorten in deze graslanden zoals gele lis, grote kattenstaart, watermuur, moerasbeemdgras, adderwortel, bosbies, dagkoekoeksbloem, moerasandoorn, echte valeriaan, moeraszegge en wolfspoot	Overal gedegradeerd
Faunabeoordeling	Typische soorten van dit habitat komen actueel nog sporadisch voor in dit SBZ. Zo zijn er waarnemingen van spaanse vlag, kleine ijsvogelvlieder en moeras-sprinkhaan. Door de beperkte oppervlakte treffen we de soorten nauwelijks aan op deze stukken en zijn ze te klein voor soorten als sprinkhaanzanger en blauwborst.	Deels voldoende tot goed
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Voor de concrete beoordeling van de **lokale staat van instandhouding** voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabellen.

Tabel 0-49: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattypen 6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones in Deelgebied 1. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

6430		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator - grassen	Goed
Vegetatiesamenstelling	Indicator - Aantal sleutelsoorten	Gedegradeerd
	Indicator - Frequentie of bedekking sleutelsoorten	Gedegradeerd
Verstoring	Indicator - Verruiging	Goed
	Indicator - Invasieve exoten	Goed
Fauna	Indicator - Oppervlakte. Het habitat komt versnipperd voor in het deelgebied met enkele grotere kernen (bv Laambroeken)	Voldoende

Tabel 0-50: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattypen 6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones in Deelgebied 3. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

6430		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator - grassen	Goed
Vegetatiesamenstelling	Indicator - Aantal sleutelsoorten	Gedegradeerd
	Indicator - Frequentie of bedekking sleutelsoorten	Gedegradeerd
Verstoring	Indicator - Verruiging	Goed

	Indicator – Invasieve exoten	Goed
Fauna	Indicator - Oppervlakte	Gedegradеerd

Tabel 0-51: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitattype 6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones.

Habitat 6430	Deelgebied 1	Deelgebied 2	Deelgebied 3	Conclusie indicator
Actuele oppervlakte	31 ha		3 ha	Deels voldoende tot goed
Actueel oppervlakteaandeel	91.3 %	...	8.7 %	100%
Habitatstructuur				Overwegend voldoende tot goed
– grassen	Goed		Goed	
Vegetatie				Overal gedegradеerd
– Aantal sleutelsoorten	Gedegradеerd		Gedegradеerd	
– Frequentie of bedekking sleutelsoorten	Gedegradеerd		Gedegradеerd	Overal gedegradеerd
Verstoring				Overwegend voldoende tot goed
– Verruiging	Goed		Goed	
– Invasieve exoten	Goed		Goed	Overwegend voldoende tot goed
Faunabeoordeling	Typische soorten van dit habitat komen actueel nog sporadisch voor in dit SBZ. Zo zijn er waarnemingen van spaanse vlag, kleine ijsvogelvlinder en moerassprinkhaan. Door de beperkte oppervlakte treffen we de soorten nauwelijks aan op deze stukken en zijn ze te klein voor soorten als sprinkhaanzanger en blauwborst.			

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling Behoud van actuele voorkomen in deelgebied 1 en 3

Omdat het een soortenarmere variant betreft door het ontbreken van een aluvium is de oppervlakte-doelstelling louter het behoud van de actuele oppervlakte.

kwaliteits-doelstelling Graslanden waarin typische en begeleidende soorten een bedekking >70% kennen, zonder invasieve exoten en met slechts plaatselijk verruiging van o.a. grote brandnetel en akkerdistel. Plaatselijk aanwezigheid van braam kan een meerwaarde zijn voor boomkikker.

6510 - Laaggelegen schraal hoiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Het actuele voorkomen

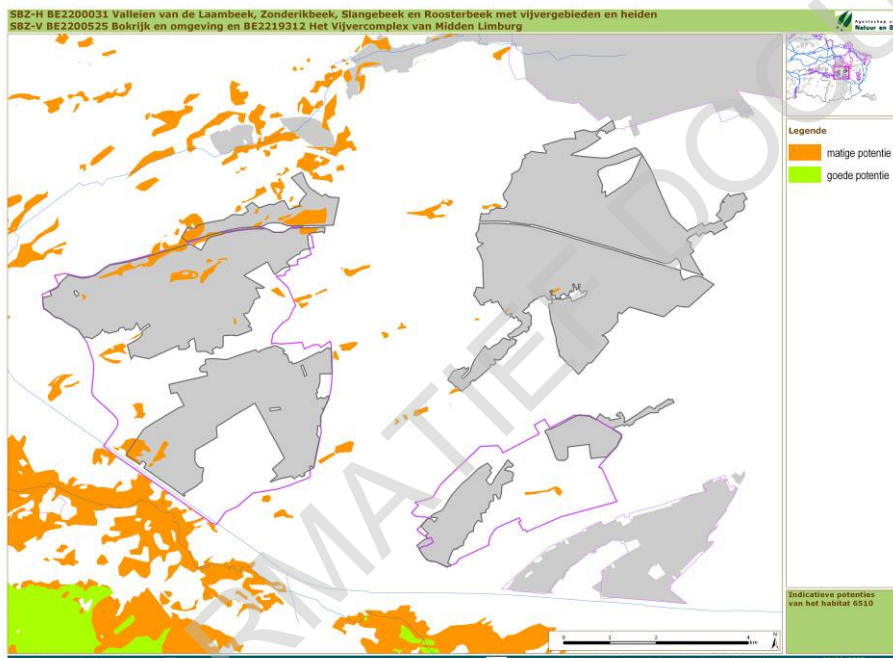
Binnen dit SBZ-H komt slechts een zeer beperkte oppervlakte van dit habitat voor, ter hoogte van de Laambroeken en de Koningsbergweg. Het optimum van dit habitat situeert zich op leem, zandleem bodems. De hierboven beschreven locaties betreft daardoor doorgaans een soortenarmere variant van dit type op zandgrond, met echter eveneens een zeer hoge natuurwaarde.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar de habitatkaarten per deelgebied naar Figuur 0-1, Figuur 0-2 en Figuur 0-3.

Potenties

Nergens in het SBZ komt een goede potentie voor dit habitat voor. Plaatselijk is er een matige potentie. Het optimum van dit habitat situeert zich op leem, zandleem bodems.

Voor de potentiekaart van dit habitat verwijzen we naar Figuur 0-9.

Figuur 0-9: Indicatieve potenties van het habitat 6510 - Laaggelegen schraal hoiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Trend

Onbekend

Tabel 0-52: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitattypen 6510 - Laaggelegen schraal hoiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*).

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1	1		

Deelgebied 2			
Deelgebied 3	1		
Totaal	1		

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-53: Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 6510 - Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) over het volledige gebied.

BE2200031		
Habitatstructuur	<i>Lage, middelhoge, hoge grassen:</i> alle drie de klassen zijn gelijkmatig aanwezig.	Overal voldoende tot goed
Verstoring	<i>Indicator verruiging :</i> de actuele glanshavergraslanden zijn niet verruigd.	Overal voldoende tot goed
Vegetatie	<i>Indicator aantal sleutelsoorten & totale bedekking ervan:</i> Er staan minder dan 7 sleutelsoorten in deze graslanden. Het gaat om knolsteenbreek, margriet, knoopkruid, grote en kleine ratelaar en af en toe ruige leeuwentand en kraailook. Er zijn evenwel geen graslandcomplexen die dit volledige gamma van soorten bezitten.	Overal gedegeerd
Faunabeoordeling	We treffen enkel algemene soorten als zwartsprietdikkopje, groot dikkopje, koninginnepage, oranje en bruin zandoogje aan. De oppervlakte is te beperkt om de typische soorten te herbergen.	Overal gedegeerd
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Conclusie actuele staat van instandhouding

De bodem is doorgaans te zandig om goed ontwikkelde vormen van dit habitat te ontwikkelen of te herbergen. Toch hebben ook de soortenarmere, bloemrijke graslanden van dit genre in het SBZ een hoge natuurwaarde, onder andere voor nectarbehoevende soorten of als landbiotop voor knoflookpad.

Voor de concrete beoordeling van de **lokale staat van instandhouding** voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabellen.

Tabel 0-54: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 6510 - Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) in Deelgebied 1. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

6510		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator – Horizontale structuur	Goed

	Indicator – Dominantie van soorten	Goed
Vegetatiesamenstelling	Indicator – Aantal sleutelsoorten	Gedegradeerd
	Indicator – Frequentie of bedekking sleutelsoorten	Gedegradeerd
Verstoring	Indicator - Verruiging	Goed
	Indicator - Strooisellaag	Goed
	Indicator - Verbossing	Goed
Fauna	Indicator - Oppervlakte	Gedegradeerd

Tabel 0-55: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 6510 - Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) in Deelgebied 3. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

6510		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator – Horizontale structuur	Goed
	Indicator – Dominantie van soorten	Goed
Vegetatiesamenstelling	Indicator – Aantal sleutelsoorten	Gedegradeerd
	Indicator – Frequentie of bedekking sleutelsoorten	Gedegradeerd
Verstoring	Indicator - Verruiging	Goed
	Indicator - Strooisellaag	Goed
	Indicator - Verbossing	Goed
Fauna	Indicator - Oppervlakte	Gedegradeerd

Tabel 0-56: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitattype 6510 - Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*).

Habitat 6510	Deelgebied 1	Deelgebied 2	Deelgebied 3	Conclusie indicator
Actuele oppervlakte	1 ha		1 ha	Overal gedegradeerd
Actueel oppervlakteaandeel	50%		50%	100%
Habitatstructuur				Overal voldoende tot goed Overal voldoende tot goed
– Horizontale structuur	Goed		Goed	
– Dominantie van soorten	Goed		Goed	
Vegetatie				Overal gedegradeerd Overal gedegradeerd
– Aantal sleutelsoorten	Gedegradeerd		Gedegradeerd	
– Frequentie en bedekking van sleutelsoorten	Gedegradeerd		Gedegradeerd	
Verstoring				

- Verruiging	Goed	Goed	Overal voldoende tot goed
- Strooisellaag	Goed	Goed	
- Verbossing	Goed	Goed	
Faunabeoordeling	We treffen enkel algemene soorten als zwartsprietdikkopje, groot dikkopje, koningin-nepage, oranje en bruin zandoogje aan. De oppervlakte is te beperkt om de typische soorten te herbergen.		

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling Behoud actuele oppervlakte in deelgebied 1, uitbreiding met 5ha in deelgebied 3 in functie van de knoflookpad.

kwaliteits-doelstelling Bloemrijke graslanden waarin typische en begeleidende soorten een bedekking >70% kennen met een goede structuur en slechts plaatselijk een strooisellaag.

7140 - Overgangs- en trilveen

Het actuele voorkomen

In **deelgebied 1** komt 3ha, in hoofdzaak het mesotrofe, zwak zuur tot neutrale type en beperkt eveneens oligotrofe zure type, voor in het gebied Terlaemen en op wijvenheide.

9ha (oligotrofe, zure type) komt voor in **deelgebied 3** ter hoogte van het Hengelsbroek en aan het Groot Ven op de Teut.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar de habitatkaarten per deelgebied naar Figuur 0-1, Figuur 0-2 en Figuur 0-3.

Potenties

Potnat doet geen uitspraak over het potentieel voorkomen van dit habitat in het SBZ.

Trend

Door verdroging en verbossing is de oppervlakte afgenomen. Er is bijgevolg een dalende trend.

Tabel 0-57: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitattype 7140 - Overgangs- en trilveen.

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1	3		
Deelgebied 2			
Deelgebied 3	9		
Totaal	12		

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-58: Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 7140 - Overgangs- en trilveen over het volledige gebied.

BE2200031		
Habitatstructuur	<i>Indicator oppervlakte habitatvlek en moeras:</i> er komen verscheidene habitatvlekken voor groter dan 10 are en gelegen binnen een moeras groter dan 1 ha voor op de Teut.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator aanwezigheid hoogveenontwikkeling:</i> er komen tal van hoogveenveenmossen (oa Sphagnum magellanicum) en lavendelheide voor in deelgebied 3.	Deels voldoende tot goed
	<i>Indicator veenmos:</i> In deelgebied 3 komen goed ontwikkelde stukken voor met >50% veenmossen. Er zijn echter ook verscheidene stukken waar dit niet meer het geval is door ontwateringsgrachten.	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator strooisellaag:</i> op de venige heide van het Groot Ven en plaatselijk in het Hengelsbroek komen goed ontwikkelde stukken voor met <30% strooiesel. Er zijn echter ook verscheidene stukken waar dit niet meer het geval is door ontwateringsgrachten.	Deels voldoende tot goed
Verstoring	<i>Indicator verbossing:</i> komt nauwelijks voor in deelgebied 3, enkel op de stukken die ontwaterd worden. In deelgebied 1 is 4.1 ha of >70% verbost.	Overwegend gedegradeerd
	<i>Indicator vergrassing:</i> Enkel in de verdroogde percelen in deelgebied 3 is er een sterke vergrassing.	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator verruiging:</i> op de venige heide aan het Groot Ven komt over een grote oppervlakte riet voor in de venige stukken. Ook op wijvenheide en Terlaemen zijn delen van het mesotrofe subtype verruigd.	Deels voldoende tot goed
Vegetatie	<i>Indicator aantal sleutelsoorten:</i> draadzegge, snavelzegge, veenpluis, waterdrieblad, veenorchijs (afnemend), ronde zonnedaauw, beenbreek, witte snavelbies, kleine veenbes, lavendelheide, hoogveenveenmos, rood veenmos ea. éénarig wollegras is verdwenen (+2003).	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator bedekking:</i> mooie habitatvlekken waar bedekking >70% is, Over grootste deel van de oppervlakte komen typische soorten slechts sporadisch voor.	Overwegend gedegradeerd
Faunabeoordeling	Er komt >2.5ha goed ontwikkeld laagveen voor wat voldoende is. Tal van habitatvlekken zijn echter matig tot slecht ontwikkeld en herstel is noodzakelijk om duurzame faunistische populaties te ontwikkelen, onder andere van de gevlekte witsnuitlibel. Habitattypische soorten die in het SBZ voorkomen zijn de hoogveenglanslibel, gevlekte glanslibel en de veenorchijs.	Deels voldoende tot goed
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Voor de concrete beoordeling van de **lokale staat van instandhouding** voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabellen.

Tabel 0-59: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 7140 - Overgangs- en trilveen in Deelgebied 1. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

7140		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator – Oppervlakte habitatvlek	Goed
	Indicator – Oppervlakte moeras	Voldoende
	Indicator - hoogveenontwikkeling	Gedegradeerd
	Indicator - veenmoslaag	Voldoende
	Indicator - strooisellaag	Gedegradeerd
Vegetatiesamenstelling	Indicator – aantal sleutelsoorten	Voldoende
	Indicator – frequentie of bedekking sleutelsoorten	Gedegradeerd
Verstoring	Indicator - verbossing	Gedegradeerd
	Indicator – vergrassing/vermossing	Goed
	Indicator - verruiging	Gedegradeerd
Fauna	Indicator - oppervlakte	Voldoende

Tabel 0-60: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 7140 - Overgangs- en trilveen in Deelgebied 3. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

7140		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator – Oppervlakte habitatvlek	Goed
	Indicator – Oppervlakte moeras	Goed
	Indicator - hoogveenontwikkeling	Goed
	Indicator - veenmoslaag	Voldoende
	Indicator - strooisellaag	Voldoende
Vegetatiesamenstelling	Indicator – aantal sleutelsoorten	Goed
	Indicator – frequentie of bedekking sleutelsoorten	Voldoende
Verstoring	Indicator - verbossing	Voldoende
	Indicator – vergrassing/vermossing	Voldoende
	Indicator - verruiging	Voldoende
Fauna	Indicator - oppervlakte	Goed

Tabel 0-61: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitatype 7140 - Overgangs- en trilveen.

Habitat 7140	Deelgebied* 1	Deelgebied	Deelgebied m	Conclusie indi-
---------------------	----------------------	-------------------	---------------------	------------------------

	...		<i>cator</i>
Actuele oppervlakte	3 ha	9 ha	Overwegend voldoende tot goed
Actueel oppervlakteaan-deel	26%	74%	100%
Habitatstructuur			
– Horizontale structuur	Goed	Goed	Overal voldoende tot goed Deels voldoende tot goed Overwegend voldoende tot goed Deels voldoende tot goed
– Hoogveenontwikkeling	Voldoende	Goed	
– Veenmoslaag	Voldoende	Voldoende	
– strooisellaag	Gedegradeerd	Voldoende	
Vegetatie			
– Aantal sleutelssorten	Voldoende	Goed	Overwegend voldoende tot goed Deels voldoende tot goed
– Frequentie of bedekking sleutelsoorten	Gedegradeerd	Voldoende	
Verstoring			
– Verbossing	Gedegradeerd	Voldoende	Overwegend gedegradeerd Overwegend voldoende tot goed Deels voldoende tot goed
– Vergrassing	Goed	Voldoende	
– Verruiging	Gedegradeerd	Voldoende	
Faunabeoordeling	<i>Er komt >2.5ha goed ontwikkeld laagveen voor wat voldoende is. Tal van habitatvlekken zijn echter matig tot slecht ontwikkeld en herstel is noodzakelijk om duurzame faunistische populaties te ontwikkelen.</i>		

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling In deelgebied 1 doeloppervlakte van 9ha, behoud actuele oppervlakte met uitbreiding van 6ha. 4ha aansluitend op het laagveen van Terlaemen en 2 ha aansluitend op het laagveen van wijvenheide.

In deelgebied 3 een doeloppervlakte van 27ha, behoud actuele oppervlakte met uitbreiding van 18 ha. Uitbreidingen situeren zich voornamelijk in de vallei van de Roosterbeek (16.5 ha op Klein Hengel, het hengelsbroek aan het groot ven) en in het Slangenbeekbrongebied (1.5ha).

kwaliteitsdoelstelling Kwaliteitsvereisten zijn o.m.

- Beperkte aanwezigheid boomopslag in de habitat;
- Een natuurlijke hydrologie;
- Voldoende voedselarme waterlichamen.
- Afwezigheid van karperachtigen in de aanpalende plassen.

7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion

Het actuele voorkomen

Voor habitat 7150 is er geen habitatkaart beschikbaar aangezien het steeds in complex met habitat 4010 voorkomt. Veenslenken vinden we echter terug in **deelgebied 1** ter hoogte van Terlaemen, in **deelgebied 2** ter hoogte van het Wik en het Klotbroek en in **deelgebied 3** in de Teut en op Tenhaagdoornheide.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar de habitatkaarten per deelgebied naar Figuur 0-1, Figuur 0-2 en Figuur 0-3.

Potenties

Potnat doet geen uitspraak over het potentieel voorkomen van dit habitat in het SBZ.

Trend

Door successie, verdroging en bebossing is de oppervlakte natte heide en veenslenken sterk afgenomen. Er is dus sprake van een dalende trend.

Tabel 0-62: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitatype 7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion.

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1	In complex met 4010		
Deelgebied 2	In complex met 4010		
Deelgebied 3	In complex met 4010		
Totaal	Onbekend		

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-63: Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion over het volledige gebied.

7150		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator – Horizontale structuur. De habitatvlekken zijn meestal klein maar ingebed in een grotere oppervlakte natte heide. Enkel in deelgebied 2 betreffen het zeer kleine snippers.	Overal voldoende tot goed
Vegetatiesamenstelling	Indicator – Aantal sleutelsoorten. De meeste habitatvlekken bevatten het hele gamma kensoorten als kleine en ronde zonnedauw, bruine en witte snavelbies, moeraswolfsklauw.	Overal voldoende tot goed
Verstoring	Indicator – Verbossing. Niet of nauwelijks aanwezig in de stukken waar veenslenken voorkomen	Overal voldoende tot goed
	Indicator – Verruiging. Actueel treedt er geen verruiging op.	Overal voldoende tot goed

	Indicator – Dwergstruiken. Enkel kiemplanten zijn aanwezig	Overal voldoende tot goed
	Indicator – Vermossing. Niet aanwezig	Overal voldoende tot goed
	Indicator – vergrassing. In de omgeving van de veenslenken zorgt verdroging plaatselijk wel voor vergrassing met pijpenstrootje.	Overal voldoende tot goed
Faunabeoordeling	Indicator – oppervlakte. Verspreid over de deelgebieden komt er ca 48 ha vochtige heide voor. De aanwezige oppervlakte goede vochtige heide is actueel kleiner dan 5 ha. Ca 5% van deze oppervlakte bestaat uit veenslenken.	Overwegend gedegradeerd
Beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Conclusie actuele staat van instandhouding

De veenslenken die voorkomen zijn van een goede kwaliteit. De beperkte oppervlakte en het versnipperd voorkomen zijn knelpunten voor een goede staat van instandhouding.

Voor de concrete beoordeling van de **lokale staat van instandhouding** voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabellen.

Tabel 0-64: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion in Deelgebied 1. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

7150		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator – Horizontale structuur	Voldoende
Vegetatiesamenstelling	Indicator – Aantal sleutelsoorten	Goed
Verstoring	Indicator - Verbossing	Goed
	Indicator - Verruiging	Goed
	Indicator - dwergstruiken	Goed
	Indicator - Vermossing	Goed
	Indicator - Vergrassing	Voldoende
Fauna	Indicator - Oppervlakte	Gedegrageerd

Tabel 0-65: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion in Deelgebied 2. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

7150		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator – Horizontale structuur	Voldoende

Vegetatiesamenstelling	Indicator – Aantal sleutelsoorten	Voldoende
Verstoring	Indicator - Verbossing	Goed
	Indicator - Verruiging	Goed
	Indicator - dwergstruiken	Goed
	Indicator - Vermossing	Goed
	Indicator - Vergrassing	Voldoende
Fauna	Indicator - Oppervlakte	Gedegrageerd

Tabel 0-66: Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion in Deelgebied 3. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

7150		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator – Horizontale structuur	Goed
Vegetatiesamenstelling	Indicator – Aantal sleutelsoorten	Goed
Verstoring	Indicator - Verbossing	Goed
	Indicator - Verruiging	Goed
	Indicator - dwergstruiken	Goed
	Indicator - Vermossing	Goed
	Indicator - Vergrassing	Voldoende
Fauna	Indicator - Oppervlakte	Voldoende

Tabel 0-67: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitatype 7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion.

Habitat 7150	Deelgebied 1	Deelgebied 2	Deelgebied 3	Conclusie indicator
Actuele oppervlakte				
Actueel oppervlakteaandeel				100%
Habitatstructuur				
– Horizontale structuur	Voldoende	Voldoende	Goed	Overal voldoende tot goed
Vegetatie				
– Aantal sleutelsoorten	Goed	Voldoende	Goed	Overal voldoende tot goed
Verstoring				
– Verbossing	Goed	Goed	Goed	Overal voldoende tot goed
– Verruiging	Goed	Goed	Goed	Overal voldoende tot goed
– Dwergstruiken	Goed	Goed	Goed	Overal voldoende tot goed

– Vermossing	Goed	Goed	Goed	Overal voldoende tot goed
– Vergrassing	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Overal voldoende tot goed
Faunabeoordeling	Verspreid over de deelgebieden komt er ca 48 ha vochtige heide voor. De aanwezige oppervlakte goede vochtige heide is actueel kleiner dan 5 ha. Ca 5% van deze oppervlakte bestaat uit veenslenken, versnipperd over de drie deelgebieden			

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling Voorkomend in complex met 4010 en 7140. Oppervlakteuitbreiding van deze twee habitats zal tevens kansen bieden voor veenslenken.

kwaliteits-doelstelling Kwaliteitsverbetering in functie van 4010 en 7140 zal eveneens dit habitat verbeteren.

9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion) en 9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met Quercus robur op zandvlakten

Het actuele voorkomen

In **deelgebied 1** komt er 134ha voor. De grootste blokken habitat 9190 bevinden zich op Vogelzang. Plaatselijk staan in de oude boskernen kensoorten van 9120.

In **deelgebied 2** komt 31ha voor verdeeld over 3 blokken, zowel in het oostelijk als in het westelijk deel.

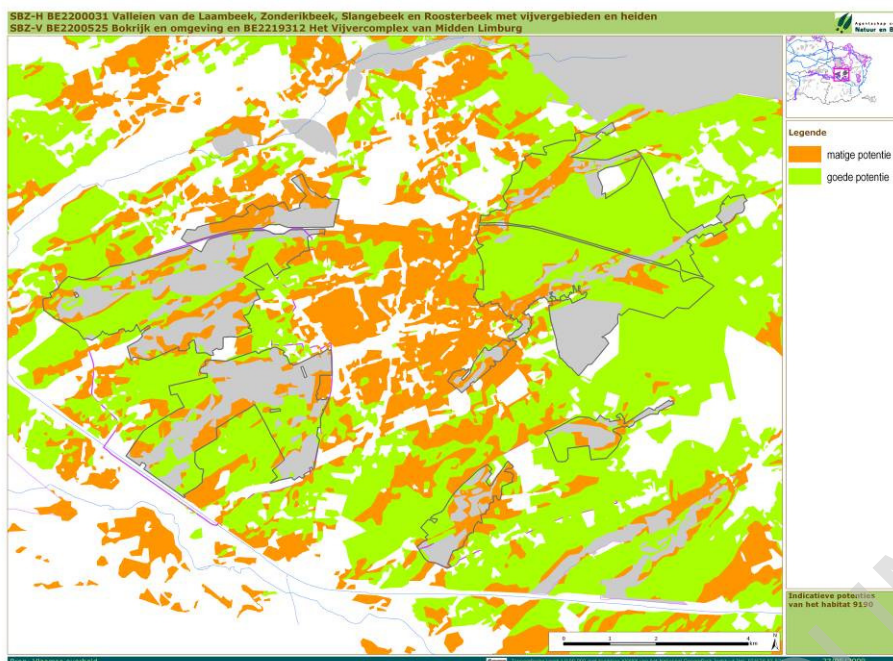
In **deelgebied 3** komt actueel 58ha voor. Enkele goed ontwikkelde kleine stukken komen verspreid voor op de Teut en Tenhaagdoornheide.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar de habitatkaarten per deelgebied naar Figuur 0-1, Figuur 0-2 en Figuur 0-3.

Potenties

Een goede potentie voor 9190 is in grote delen van het SBZ aanwezig. Plaatselijk, in oude boskernen, is er potentie voor 9120.

Voor de potentiekaart van habitat 9190 verwijzen we naar Figuur 0-10.

Figuur 0-10: Indicatieve potenties van het habitat 9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met *Quercus robur* op zandvlakten.

Trend

Door successie en verbossing is de oppervlakte bos toegenomen in het SBZ. Het betreft hier meestal wel geen habitatwaardig bos gezien de jonge leeftijd van de bestanden.

Tabel 0-68. Actuele "doel" oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitattypen 9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met *Quercus robur* op zandvlakten

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1	134		490
Deelgebied 2	31		89
Deelgebied 3	58		997
Totaal	223		1576

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-69. Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattypen 9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met *Quercus robur* op zandvlakten over het volledige gebied.

BE2200031		
Habitatstructuur	<i>Indicator MSA:</i> in alle deelgebieden komen grote aaneengesloten oppervlakten bos voor groter dan het MSA. De grootste aaneengesloten blokken habitatwaardig bos zijn echter ca 20 ha en de meeste betreffen slechts enkele hectoaren.	Overwegend gedegradeerd
	<i>Indicator verticale structuur:</i> door de grote oppervlakte bos, met enerzijds plekken waar reeds lange tijd bos aanwezig is en spontane processen voor structuur	Overwegend voldoende tot

	zorgen en anderzijds spontaan verboste stukken scoort de verticale structuur plaatselijk goed. Grote delen zijn echter monotoon.	goed
	<i>Indicator horizontale structuur:</i> grote oppervlakten monotone bossen door gelijkjarige aanplanten. Plaatselijk kunnen we spreken van een betere horizontale structuur waar bosjes afwisselen met vijvers of heiden. Mantel-zoomvegetaties zijn echter grote afwezigen op deze overgangen.	Deels voldoende tot goed
	<i>Indicator aandeel dood hout:</i> door het grondig opruimen van de bossen en steevast verwijderen van oa windval is het aandeel dood hout beperkt. In het Wik in deelgebied 2 en de Teut in deelgebied 3 wordt reeds jaren werk gemaakt van een toename van natuurlijke processen en aanwezigheid van dood hout.	Deels voldoende tot goed
	<i>Indicator hoeveelheid dik dood hout:</i> Bijna overal ontoereikend.	Overwegend gedegradeerd
	<i>Indicator bosconstantie:</i> plaatselijk een bosconstantie >200 jaar rond de kastelen. Het merendeel betreft echter recentere (heide-)bebossingen.	Overwegend gedegradeerd
Verstoring	<i>Indicator invasieve exoten:</i> in de meeste complexen >10% voorkomen van onder andere Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik.	Overwegend gedegradeerd
	<i>Indicator verruiging:</i> her en der duidelijke verruiging met braam	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator ruderalisering:</i> Plaatselijk stukken met vlier, brandnetel en/of kleeftkruid (<10%)	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator vergrassing:</i> sterk variërend maar stukken met veel pijpenstrootje en bochtige smele, onder andere in de bossen van Terlaemen.	Overwegend voldoende tot goed
Vegetatie	<i>Indicator sleutelsoorten boomlaag:</i> in de stukken die gerekend mogen worden tot het habitat hebben de sleutelsoorten een presentie groter dan 90%.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator sleutelsoorten kruidlaag:</i> De typische soorten kennen een bedekking <30% en meestal zijn er minder dan 4 soorten aanwezig. We vinden plaatselijk vlekken struikhei of blauwe bosbes en soorten als hengel, valse salie en her en der een struik jeneverbes.	Overal gedegradeerd
Faunabeoordeling	Typische soorten die voorkomen zijn onder andere wespandief en zwarte specht. Ook middelste bonte specht komt lokaal voor. Verspreid treffen we het bonte dikkopje aan en de boskrekel is algemeen. Betere soorten van goed ontwikkelde loofbossen als fluitier, bonte vliegenvanger en kleine ijsvogelvinder zijn zeer zeldzaam in dit SBZ. De oppervlakte aaneengesloten goed ontwikkelde stukken is te beperkt en het nagenoeg ontbreken van dood hout, open plekken en mantel- zoom vegetaties beperkt het voorkomen van tal van doelsoorten.	Overwegend gedegradeerd
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Conclusie actuele staat van instandhouding

Het versnipperd voorkomen van over het algemeen slechts kleine oppervlakten habitat, het gebrek aan structuur, dood hout en de abundante aanwezigheid van invasieve exoten zijn knelpunten voor een goede staat van instandhouding.

Voor de concrete beoordeling van de **lokale staat van instandhouding** voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabellen.

Tabel 0-70. Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met *Quercus robur* op zandvlakten in Deelgebied 1. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

9190		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator – Oppervlakte. Er komen geen aaneengesloten blokken habitat >MSA voor.	Gedegradeerd
	Indicator – Verticale structuur	Voldoende
	Indicator – Horizontale structuur	Voldoende
	Indicator – aandeel dood hout	Gedegradeerd
	Indicator – Hoeveelheid dik staand dood hout	Gedegradeerd
	Indicator - bosconstantie	Voldoende
Vegetatiesamenstelling	Indicator – Sleutelsoorten in de boomlaag	Voldoende
	Indicator – Procentueel aandeel sleutelsoorten in de kruidlaag	Gedegradeerd
Verstoring	Indicator – Invasieve exoten. Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik komen abundant voor in de bossen	Gedegradeerd
	Indicator - Verruiging	Voldoende
	Indicator - ruderalisering	Voldoende
	Indicator- vergrassing. Plaatselijk sterke vergrassing in de bossen rond Terlaemen	Voldoende
Fauna	Indicator - oppervlakte	Voldoende

Tabel 0-71. Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met *Quercus robur* op zandvlakten in Deelgebied 2. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden

9190		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator – Oppervlakte. Er komen geen aaneengesloten blokken habitat >MSA voor.	Gedegradeerd
	Indicator – Verticale structuur. In het ENR wordt door gerichte ingrepen de verticale structuur van de bossen verbeterd.	Goed
	Indicator – Horizontale structuur	Voldoende
	Indicator – aandeel dood hout. In het ENR het Wik blijft het dood hout al sinds jaren aanwezig in de bossen.	Voldoende
	Indicator – Hoeveelheid dik staand dood hout. In het ENR het Wik blijft het dood hout al sinds jaren aanwezig in de bossen.	Gedegradeerd

	Indicator - bosconstantie	Gedegradeerd
Vegetatiesamenstelling	Indicator – Sleutelsoorten in de boomlaag	Voldoende
	Indicator – Procentueel aandeel sleutelsoorten in de kruidlaag	Gedegradeerd
Verstoring	Indicator – Invasieve exoten. Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik komen abundant voor in de westelijke bossen. In het ENR het wik zijn ze intensief bestreden.	Gedegradeerd
	Indicator - Verruiging	Voldoende
	Indicator - ruderalisering	Voldoende
	Indicator- vergrassing.	Voldoende
Fauna	Indicator - oppervlakte	Gedegradeerd

Tabel 0-72. Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met *Quercus robur* op zandvlakten in Deelgebied 3. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden

9190		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator – Oppervlakte. Er komen geen aaneengesloten blokken habitat >MSA voor.	Gedegradeerd
	Indicator – Verticale structuur. Het merendeel zijn monotone en gelijkjarige bestanden. Mantel-zoom vegetaties ontbreken	Gedegradeerd
	Indicator – Horizontale structuur	Voldoende
	Indicator – aandeel dood hout.	Voldoende
	Indicator – Hoeveelheid dik staand dood hout. In het VNR de teut blijft het dood hout al sinds jaren aanwezig in de bossen. De oppervlakte 9190 is er echter zeer beperkt.	Voldoende
	Indicator – bosconstantie. De meeste eiken berkenbossen betreffen recentere heide verbossingen.	Gedegradeerd
Vegetatiesamenstelling	Indicator – Sleutelsoorten in de boomlaag	Voldoende
	Indicator – Procentueel aandeel sleutelsoorten in de kruidlaag	Gedegradeerd
Verstoring	Indicator – Invasieve exoten. Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik komen abundant voor.	Gedegradeerd
	Indicator - Verruiging	Voldoende
	Indicator - ruderalisering	Voldoende
	Indicator- vergrassing.	Voldoende
Fauna	Indicator - oppervlakte	Gedegradeerd

Tabel 0-73. Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitatype 9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met *Quercus robur* op zandvlakten

Habitat 9190	Deelgebied 1	Deelgebied 2	Deelgebied 3	Conclusie indicator
Actuele oppervlakte	134 ha	31 ha	58 ha	Overwegend gedegradeerd
Actueel oppervlakteaandeel	60%	13.8%	26.2%	100%
Habitatstructuur				
– Indicator oppervlakte	Gedegradeerd	Gedegradeerd	Gedegradeerd	Overwegend gedegradeerd
– Indicator verticale structuur	Voldoende	Goed	Gedegradeerd	Overwegend voldoende tot goed
– Indicator Horizontale structuur	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Deels voldoende tot goed
– Indicator aandeel dood hout	Gedegradeerd	Voldoende	Voldoende	Deels voldoende tot goed
– Indicator hoeveelheid dik staand dood hout	Gedegradeerd	Gedegradeerd	Voldoende	Overwegend gedegradeerd
– Indicator bosconstantie	Voldoende	Gedegradeerd	Gedegradeerd	Overwegend voldoende tot goed
Vegetatie				
– Sleutelsoorten in de boomlaag	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Overal voldoende tot goed
– Procentueel aandeel sleutelsoorten in de kruidlaag	Gedegradeerd	Gedegradeerd	Gedegradeerd	Overal gedegradeerd
Verstoring				
– Invasieve exoten	Gedegradeerd	Gedegradeerd	Gedegradeerd	Overwegend gedegradeerd
– Verruiging	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Overwegend voldoende tot goed
– Ruderalisering	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Overwegend voldoende tot goed
– vergrassing	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Overwegend voldoende tot goed
Faunabeoordeling	Typische soorten die voorkomen zijn onder andere wespendif en zwarte specht. Ook middelste bonte specht komt lokaal voor. Verspreid treffen we het bonte dikkopje aan en de boskrekel is algemeen. Betere soorten van goed ontwikkelde loofbossen als fluitier, bonte vliegenvanger en kleine ijsvogelvinder zijn zeer zeldzaam in dit SBZ. De oppervlakte aaneengesloten goed ontwikkelde stukken is te beperkt en het nagenoeg ontbreken van dood hout, open plekken en mantelzoom vegetaties beperkt het voorkomen van tal van doelsoorten.			

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling

Doel: In deelgebied 1 en 2 actueel 165 ha, 170 ha uitbreiding door omvorming van naaldhout en 12-30 ha effectieve bosuitbreiding.

In deelgebied 3 actueel 58 ha, 110 ha uitbreiding door omvorming van naaldhout.

***kwaliteits-
doelstelling***

Kwaliteitsvereisten zijn o.m.

- >10% dood hout en behoud stand dood hout op plaatsen waar dit niet conflicteert met de veiligheid.
- Max 10% invasieve exoten

91E0 - Alluviale bossen met *Alnion glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (Alno-Padion, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Het actuele voorkomen

In **deelgebied 1** komt 128ha in voor in de beekvalleien. De grootste concentratie situeert zich in het NO in de Laambroeken.

In **deelgebied 2** komt 50 ha voor. We treffen het habitat zowel in het oostelijk als in het westelijk deel aan.

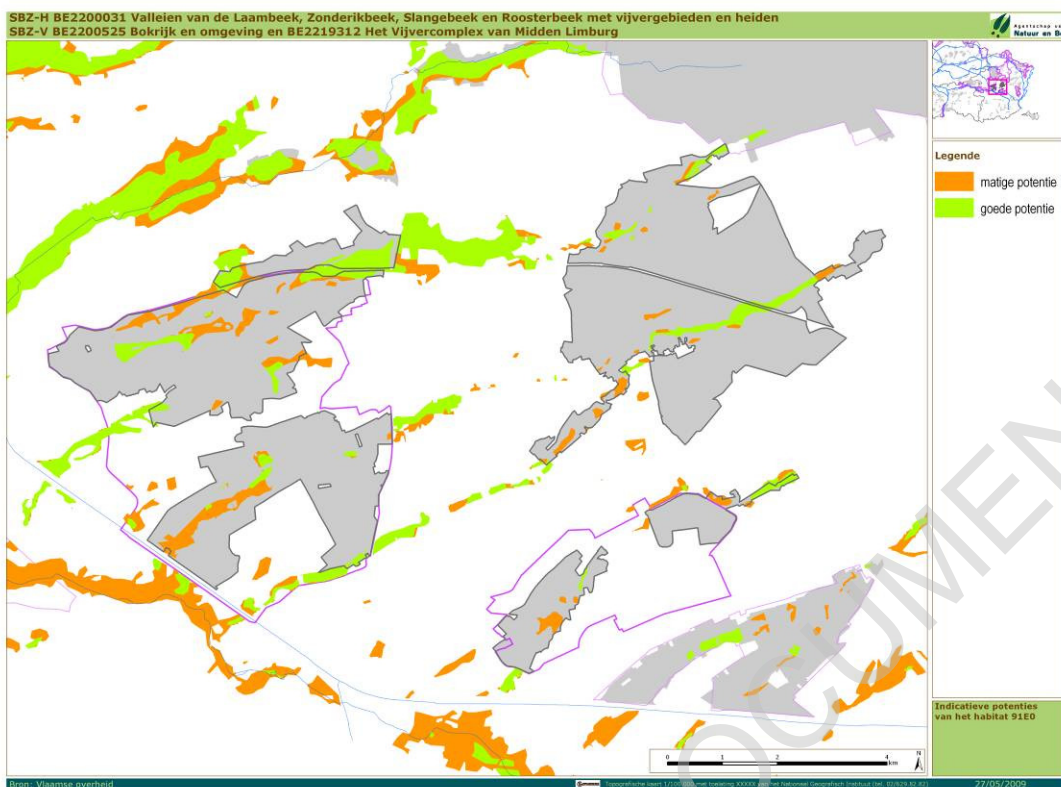
In **deelgebied 3** komt 92ha voor in de Vallei van de Roosterbeek en de vallei van de Laambeek. Vaak grote aaneengesloten blokken habitat.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar de habitatkaarten per deelgebied naar Figuur 0-1, Figuur 0-2 en Figuur 0-3.

Potenties

Een goede tot matige potentie voor dit habitat vinden we in de beekvalleien.

Voor de potentiekaart van dit habitat verwijzen we naar Figuur 0-11.

Figuur 0-11: Indicatieve potenties van het habitat 91E0 - Alluviale bossen met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Trend

De oppervlakte van dit habitat is toegenomen, enerzijds door het wegvallen van beheer in de voormalige hooilanden en anderzijds door bebossingen. Er is dus sprake van een positieve trend.

Tabel 0-74. Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitattypen 91E0 Alluviale bossen met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior*

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1	128		113
Deelgebied 2	50		11
Deelgebied 3	92		51
Totaal	270		175

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-75. Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattypen 91E0 Alluviale bossen met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* over het volledige gebied.

BE2200031		
Habitatstructuur	Indicator MSA: in deelgebied 1 komen blokken voor >20 ha. De habitatvlekken in deelgebied 2 en 3 komen wel niet aaneengesloten voor, maar liggen ingebed in complex met venige heide, graslanden of wat drogere bodems. Ze vormen zo	Overwegend voldoende tot goed

	een waardevol ecologisch geheel. Hier en daar zijn de blokken broekbos van elkaar gescheiden door wegen.	
	<i>Indicator verticale structuur:</i> de verticale structuur is over het algemeen goed door de hierboven vermelde overgangen.	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator horizontale structuur:</i> over het algemeen een homogene leeftijdsopbouw.	Overwegend gedegradeerd
	<i>Indicator aandeel dood hout:</i> beperkt.	Overwegend gedegradeerd
	<i>Indicator hoeveelheid dik dood hout:</i> overal ontoereikend.	Overwegend gedegradeerd
	<i>Indicator bosconstantie:</i> <100 jaar	Overwegend voldoende tot goed
Verstoring	<i>Indicator invasieve exoten:</i> mogelijk plaatselijk aanwezig.	Overwegend voldoende tot goed
	<i>Indicator verruiging:</i> her en der verruigingssoorten, onder andere braam.	Deels voldoende tot goed
	<i>Indicator ruderalisering:</i> verdroogde stukken zijn geruderaliseerd met onder andere brandnetel.	Overwegend voldoende tot goed
Vegetatie	<i>Indicator sleutelsoorten boomlaag:</i> in de stukken die gerekend mogen worden tot het habitat hebben de sleutelsoorten een presentie groter dan 90%.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator sleutelsoorten struiklaag:</i> de typische soorten kennen een bedekking <30%. Typische soorten die we plaatselijk terugvinden zijn onder andere dotterbloem, moerasvaren, pluimzegge, elzenzegge, zompzegge, sterzegge, hop, bitterzoet, pinksterbloem, moerasspirea, slangenwortel en op enkele bronplekjes verspreidbladig goudveil en bittere veldkers. Mogelijk komen er nog andere typische soorten voor.	Overwegend gedegradeerd
Faunabeoordeling	Typische soorten die (beperkt) voorkomen zijn oa beekprik (bijlage II), wielewaal, goudvink, matkop. Recent zijn er ook verschillende waarnemingen van bosbeekjuffer. De populaties zijn over het algemeen te klein door verschillende knelpunten.	Overwegend voldoende tot goed
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Conclusie actuele staat van instandhouding

Het gebrek aan structuur en dood hout, plaatselijke verdroging door ontwateringsgrachten, de plaatselijk te diepe ligging van de Roosterbeek en in bepaalde zones slechte kwaliteit van het beekwater zijn belangrijke knelpunten voor een goede staat van instandhouding.

Voor de concrete beoordeling van de **lokale staat van instandhouding** voor deelgebieden en/of habitatvlekken wordt verwezen naar onderstaande tabellen.

*Tabel 0-76. Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattypen 91E0 Alluviale bossen met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* in Deelgebied 1. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden*

Habitatstructuur	Indicator – Oppervlakte. in deelgebied 1 komen blokken voor >20 ha	Goed
	Indicator – Verticale structuur. Is over het algemeen goed door overgangen met granlanden of recent verboste percelen	Goed
	Indicator – Horizontale structuur. Over het algemeen een homogene leeftijdsopbouw.	Gedegradeerd
	Indicator – aandeel dood hout. Beperkt aanwezig	Gedegradeerd
	Indicator – Hoeveelheid dik staand dood hout. Overal ontoereikend	Gedegradeerd
	Indicator – bosconstantie. <100jaar	Voldoende
Vegetatiesamenstelling	Indicator – Sleutelsoorten in de boomlaag	Goed
	Indicator – Procentueel aandeel sleutelsoorten in de kruidlaag. de typische soorten kennen een bedekking <30%.	Gedegradeerd
Verstoring	Indicator – Invasieve exoten. mogelijk plaatselijk aanwezig.	Voldoende
	Indicator – Verruiging. her en der verruigingssoorten, onder andere braam.	Voldoende
	Indicator – ruderalisering. verdroogde stukken zijn geruderaliseerd met onder andere brandnetel.	Voldoende
Fauna	Indicator - oppervlakte	voldoende

Tabel 0-77. Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattypen 91E0 Alluviale bossen met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* in Deelgebied 2. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden

91E0	Beoordeling	
Habitatstructuur	Indicator – Oppervlakte. De habitatvlekken in deelgebied 2 komen niet aaneengesloten voor, maar liggen ingebed in complex met natte heide of wat drogere bodems. Ze vormen zo een waardevol ecologisch geheel. Het klotbroek is door enkele wegen doorsneden.	Voldoende
	Indicator – Verticale structuur.	Voldoende
	Indicator – Horizontale structuur. Homogene leeftijdsopbouw	Gedegradeerd
	Indicator – aandeel dood hout. .Beperkt aanwezig	Gedegradeerd
	Indicator – Hoeveelheid dik staand dood hout. Overal ontoereikend	Gedegradeerd
	Indicator – bosconstantie. <100 jaar	Voldoende
Vegetatiesamenstelling	Indicator – Sleutelsoorten in de boomlaag	Goed
	Indicator – Procentueel aandeel sleutelsoorten in de kruidlaag. de typische soorten kennen een bedekking <30%.	Gedegradeerd

Verstoring	Indicator – Invasieve exoten. Plaatselijk aanwezig	Voldoende
	Indicator – Verruiging. her en der verruigingssoorten, onder andere braam	Voldoende
	Indicator – ruderalisering. Door ontwatering zijn de meeste stukken in de bovenloop verdroogd met ruderalisering van o.a. brandnetel tot gevolg.	Gedegradeerd
Fauna	Indicator - oppervlakte	Voldoende

Tabel 0-78. Beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 91E0 Alluviale bossen met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* in Deelgebied 3. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden

91E0		Beoordeling
Habitatstructuur	Indicator – Oppervlakte. De habitatvlekken in deelgebied 3 komen niet altijd aaneengesloten voor, maar liggen ingebed in complex met natte en venige heide, graslanden of wat drogere bodems. Ze vormen zo een waardevol ecologisch geheel.	Voldoende
	Indicator – Verticale structuur.	Goed
	Indicator – Horizontale structuur. Homogene leeftijdsopbouw	Gedegradeerd
	Indicator – aandeel dood hout. .Beperkt aanwezig	Gedegradeerd
	Indicator – Hoeveelheid dik staand dood hout. Overal ontoereikend	Gedegradeerd
	Indicator – bosconstantie. <100 jaar	Voldoende
Vegetatiesamenstelling	Indicator – Sleutelsoorten in de boomlaag	Goed
	Indicator – Procentueel aandeel sleutelsoorten in de kruidlaag. de typische soorten kennen een bedekking <30%.	Gedegradeerd
Verstoring	Indicator – Invasieve exoten. Plaatselijk aanwezig	Voldoende
	Indicator – Verruiging. her en der verruigingssoorten, onder andere braam doo	Voldoende
	Indicator – ruderalisering	Goed
Fauna	Indicator - oppervlakte	Voldoende

Tabel 0-79. Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitattype 91E0 Alluviale bossen met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior*

Habitat 91^E0	Deelgebied 1	Deelgebied 2	Deelgebied 3	Conclusie indicator
Actuele oppervlakte	128 ha	50 ha	92 ha	Overwegend voldoende tot goed
Actueel oppervlakteaandeel	47.4 %	18.4 %	34.2 %	100%
Habitatstructuur				

– Indicator oppervlakte	Goed	Voldoende	Voldoende	Overwegend voldoende tot goed
– Indicator verticale structuur	Goed	Voldoende	Goed	
– Indicator horizontale structuur	Gedegradeerd	Gedegradeerd	Gedegradeerd	
– Indicator aandeel dood hout	Gedegradeerd	Gedegradeerd	Gedegradeerd	
– Indicator hoeveelheid dik staand dood hout	Gedegradeerd	Gedegradeerd	Gedegradeerd	
– Indicator bosconstantie	Voldoende	Voldoende	Voldoende	
Vegetatie				
– Indicator sleutelsoorten in de boomlaag	Goed	Goed	Goed	Overal voldoende tot goed
– Indicator procentueel aandeel sleutelsoorten in de kruidlaag	Gedegradeerd	Gedegradeerd	Gedegradeerd	Overwegend gedegradeerd
Verstoring				
– Indicator invasieve exoten	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Overwegend voldoende tot goed
– Indicator ruderalisering	Voldoende	Gedegradeerd	Goed	
– Indicator verzuivering	Voldoende	Voldoende	Voldoende	
Faunabeoordeling	Typische soorten die (beperkt) voorkomen zijn oa beekprik (bijlage II), wiewaal, goudvink, matkop. Recent zijn er ook verschillende waarnemingen van bosbeekjuffer. De populaties zijn over het algemeen te klein door verschillende knelpunten.			

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling

Globaal behoud actuele oppervlakte (178 ha) in deelgebieden 1 en 2. Langs vijvers en dijken en in, voormalige, vochtige graslanden komt plaatselijk opslag van elzen voor. Door de jonge leeftijd en de kleine omvang van de verboste zones betreft het geen ecologisch waardevolle en goed ontwikkelde situaties. Dit verhindert het realiseren van een open vijver- en moeraslandschap (zie hoger). Een lokale afname op deze stukken is toegestaan.

Behoud actuele oppervlakte van 92 ha in deelgebied 3

Kwaliteitsdoelstelling

Een gevarieerde bosstructuur met veel dood hout en sleutelsoorten van het oligo of mesotrofe subtype in de ondergroei, met een natuurlijke hydrologie en water van een gepaste kwaliteit.

De soorten van bijlage II en III

In deze paragraaf worden de verschillende voorkomende Europees te beschermen soorten opgelijst en worden daarvoor volgende aspecten toegelicht:

- Het actueel voorkomen;
- De potenties voor de soort binnen het gebied dat het rapport beslaat;
- De trend;
- De beoordeling van criteria en indicatoren aande hand van de LSVI-tabellen.

Voor het actueel voorkomen van een soort wordt vertrokken van de beschikbare gegevens (zie hoger). Hierbij wordt in het rapport indicatief aangegeven, via zogenaamde kwartierhokkaarten, aangegeven waar de verschillende populaties zich bevinden. Kwartierhokkaarten geven aan dat de soort voorkomt in het aangeduide hok van 1 km op 1 km. Vlaanderen werd daartoe in een raster van dergelijk hokken opgedeeld.

Voor de potenties voor de soort binnen het gebied wordt vertrokken van de gegevens die beschikbaar zijn over het leefgebied van dergelijke soort. Vertrekkend van de ecologie van de soort wordt dan aangegeven waar verwacht wordt dat de soort in kwestie nog zou kunnen voorkomen.

De trend is de evolutie van het voorkomen van de soort in de tijd. Vaak zullen er geen monitoringsgegevens aanwezig zijn en zal een inschatting gebeuren op basis van de evolutie van het voorkomen van het de ecotopen die onderdeel uitmaken van e leefgebieden van de soort.

Voor verschillende criteria zal aan de hand van bepaalde indicatoren nagegaan worden wat de leefgebiedgeschiktheid voor de soort is. De evaluatie van de criteria en indicatoren wordt per soort beschreven in voor alle leefgebieden in het habitatrichtlijngebied samen. Enkel indien zulks relevant geacht wordt, worden in deze tabel specificaties van bepaalde deelgebieden opgenomen. Beoordeling van criteria en indicatoren leidt tot een conclusie aangaande de actuele staat van instandhouding.

Bepaalde soortengroepen worden samengenomen omwille van hun sterk gelijkend leefgebied (bijvoorbeeld de vleermuizen die foerageren boven water) of omdat de gegevens niet toelaten om een onderscheid toe te laten tussen de verschillende soorten (bijvoorbeeld het dwergvleermuizencomplex).

Bij het uitwerken van de bovenstaande punten wordt vertrokken van voor Vlaanderen algemeen basismateriaal. Omwille van de schaal of het detailniveau van dit basismateriaal wordt dit gecontroleerd en aangevuld door lokale experts uit onder andere het Agentschap voor Natuur en Bos en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Omwille van dit expertoordeel kunnen de conclusies afwijken van het basismateriaal, waarop ook de kaarten zijn gebaseerd.

Afgesloten wordt met een eerste formulering van ecologische doelen voor de habitats vertrekkend van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en de analyses uit deze bijlage.

Kamsalamander - *Triturus cristatus*

Het actuele voorkomen

De kamsalamander komt voor op enkele kleinere waterpartijen en poelen ten noorden van Platwijers (waarneming Jacky Van Overstraten en Tom verschraegen). De soort werd in de rest van het Vijvergebied Midden-Limburg niet vastgesteld. De soort kwam wel tot in de jaren '90 voor op een poel van het domein Kiewit grenzend aan Bokrijk – Het Wik. Daar is de soort ondertussen niet meer teruggevangen.

De populatie van Platwijers betreft mogelijk een kleine geïsoleerde populatie. Verdere inventarisaties zijn noodzakelijk om een goed beeld van de verspreiding te krijgen.

Potenties

De kamsalamander bewoont vooral kleinschalige landschappen met een hoge diversiteit aan biotootypen. De voortplantingsplaatsen zijn veedrinkpoelen, bomputten, afgesneden rivierarmen,

kleine vijvers, kleigroeven, relatief voedselrijke vennen of andere plassen met stilstaand, vrij voedselrijk water met een nagenoeg neutrale pH (cfr. o.a. habitatype 3150). Kamsalamanders worden frequent aangetroffen in gebieden met groepen van dicht bij elkaar gelegen waterpartijen. De plassen zijn bij voorkeur weinig of niet beschaduwd, relatief diep en/of bevatten nagenoeg jaarrond water. De aanwezigheid van vissen heeft een nadelige invloed. De aanwezigheid van waterplanten is vereist; afwisseling tussen plaatsen met een dichte watervegetatie en stukken met open water is optimaal. De vrouwtjes zetten de eitjes individueel af op ondergedoken bladeren van water- of oeverplanten.

Ze prefereren poelen gelegen in kleinschalige landschappen met een hoge diversiteit aan biotooptypen: bossen, struwelen, boomgaarden, vochtige en extensief beheerde weilanden, heideterreinen, houtwallen en hagen.

De voortplanting gebeurt bij voorkeur in vrij voedselrijk, stilstaand ondiep water dat (zeer) rijk is aan ondergedoken en drijvende waterplanten (waterhabitat). In de periode november-maart overwintert de soort aan land. De overwintering en het leven buiten de voortplantingsperiode is terrestrisch (landhabitat).

De migratie van land- naar waterbiotoop en tussen voortplantingspoelen gebeurt veelal langs heggen, rijen knotbomen, rietkragen en perceelsranden met ruigtekruiden.

Tal van vijvers en poelen in alle drie de deelgebieden hebben een goede potentie voor de soort.

De trend

Gezien de gebrekkige inventarisatiegegevens hebben we geen zicht op de trend van de soort.

Tabel 0-80. Actuele populatie (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van de populatie (in ha) Kamsalamander - Triturus cristatus

	Actuele pop. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1	Onbekend		Onbekend
Deelgebied 2	Onbekend		Onbekend
Deelgebied 3	Onbekend		Onbekend
Totaal	Onbekend		Onbekend

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-81. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Kamsalamander - Triturus cristatus

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- populatiegrootte	Recente populatieschattingen zijn niet beschikbaar. Her en der zijn bemonsteringen doorgevoerd in het verleden rond Platwijers waarbij de soort werd aangetroffen-> onbekend.	De soort is enkel gekend van deelgebied 1 in de buurt van Platwijers. Verdere specificaties zijn voor deze soort dus niet nodig.
- voortplanting	Tijdens één bemonstering in het verleden zijn 8 larven aangetroffen (waarneming Jacky Van Overstraten en Tom Verschraegen). Actuele gegevens zijn niet beschikbaar-> onbekend.	
- nabije populatie	De meest nabijgelegen gekende populatie is deze van Tommelen in Hasselt (>2km). En de recent verdwenen populatie op domein Kiewit. Tommelen en Platwijers zijn van elkaar gescheiden door het Albertkanaal en enkele grote verkeerswegen-> overal gedegradeerd	
Habitatkwaliteit		
Waterhabitat		
- aantal en grootte van de waterpartijen	Complex van <3 permanente en/of tijdelijke poelen (<100m ²). Er zijn wel tientallen vijvers in de directe omgeving-> overal gedegradeerd	
- voedselrijkdom en pH	De poel waar de soort in is aangetroffen is mesotroof tot matig eutroof met een pH tussen 6 en 8 -> overal voldoende tot goed	
- vegetatie	Op de poel waar de soort werd aangetroffen is nauwelijks een drijvende of ondergedoken vegetatie aanwezig. Op de nabijgelegen vijver 'het Ganske' is wel een goed ontwikkelde ondergedoken vegetatie aanwezig met tal van kensoorten van de oeverkruidgemeenschap. -> overwegend voldoende tot goed	
- beschaduwing	De poelen zijn grotendeels beschaduwd-> Overwegend gedegradeerd	
- permanentie	De vennen houden jaarrond water. -> overal voldoende tot goed	

- vissen	Onbekend voor de poel waar de soort is aangetroffen. Op het hieraan grenzende "Ganske" komt blauwbandgrondel, gibel en zonnebaars voor.--> overwegend gedegradeerd
Landhabitat	
- biotoop	De poelen zijn gelegen binnen een gevarieerd landschap met bosjes, braamstruwelen, en verschillende houtkanten -> overal voldoende tot goed
- afstand tot waterbiotoop	Poelen en landbiotoop zijn gelegen op een afstand van < 300 m -> overal voldoende tot goed
- verkeerswegen in/grenzend aan habitat	Er is één weg in de buurt gelegen maar deze doorsnijdt het land- en waterbiotoop niet. De locatie is wel van nabije populaties door tal van barrières gescheiden → deels voldoende tot goed
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**populatie-
doelstelling** Creëren duurzame populatie rond platwijers (>50 adulte exemplaren)

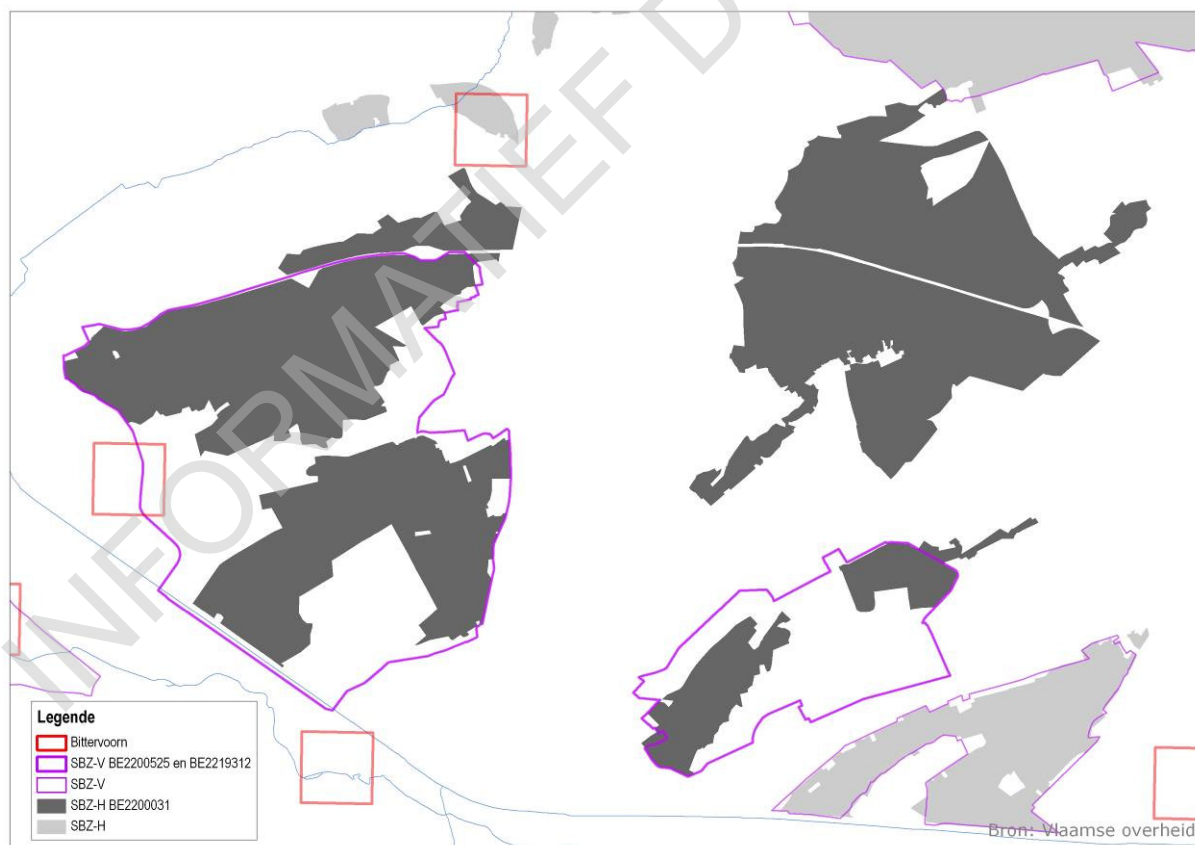
**kwaliteits-
doelstelling** De soort zal mee profiteren van de soortgerichte maatregelen die voor de boomkikker genomen worden.

Bittervoorn - *Rhodeus sericeus amarus*

Het actuele voorkomen

Bittervoorn is een soort die in het Vijvergebied Midden-Limburg verspreid over vele vijvers voorkomt. De dichtheid van de populatie varieert van vijver tot vijver: van enkele honderden tot duizenden. Deze soort komt in het oostelijke deel ook talrijk voor op de vijvers van Bokrijk- Het Wik. (Waarneming Tom Verschraegen en Geert Beckers).

Voor de verspreidingsgegevens, zie Figuur 0-12.

Figuur 0-12: Verspreiding van Bittervoorn - *Rhodeus sericeus amarus*

Potenties

De soort is gebonden aan wateren waar zoetwatermossels van het geslacht *Unio* of *Anodonta* voorkomen. Dit kan zijn in vijvers, plassen, sloten en afgesloten riviermeanders met goed ontwikkelde waterplantenvegetatie (cf. habitatype 3150). De visjes zoeken de beschutting van waterplanten op, waar ze vooral van plantaardig plankton leven (sporadisch ook zoöplankton en kleine ongewervelden zoals insectenlarven, slakken en wormen). De eitjes ontwikkelen tussen de kieuwen van een zoetwatermossel. De larven verlaten pas enkele weken na het uitkomen de veilige omgeving van de mossel. De aanwezigheid van deze mossels blijkt dan ook onontbeerlijk voor de soort.

Verbetering van de algemene waterkwaliteit zou wellicht tot gevolg hebben dat bijkomende biotopen kunnen gekoloniseerd worden. Tal van vijvers in deelgebied 1 en 2 hebben een goede potentie voor de soort.

De trend

Er zijn geen gestandaardiseerde gegevens of tijdsreeksen waaruit een trend voor de soort is af te leiden.

Tabel 0-82. Actuele populatie (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van de populatie (in ha) Bittervoorn - *Rhodeus sericeus amarus*

	Actuele pop. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1	Onbekend		Onbekend
Deelgebied 2	Onbekend		Onbekend
Deelgebied 3	Onbekend		Onbekend
Totaal	Onbekend		Onbekend

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

De soort is algemeen op visvijvers maar komt van nature voor op rivieren. De actuele staat van instandhouding kan gezien het algemeen voorkomen als goed beschouwd worden.

Conclusies

De soort komt wijdverspreid voor in het SBZ. Er zijn geen specifieke maatregelen nodig. De waterkwaliteit, oever en watervegetaties worden aangepakt voor andere richtlijnsoorten. De bittervoorn zal hier mee van profiteren.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**populatie-
doelstelling** Behoud van de soort op de actuele locaties

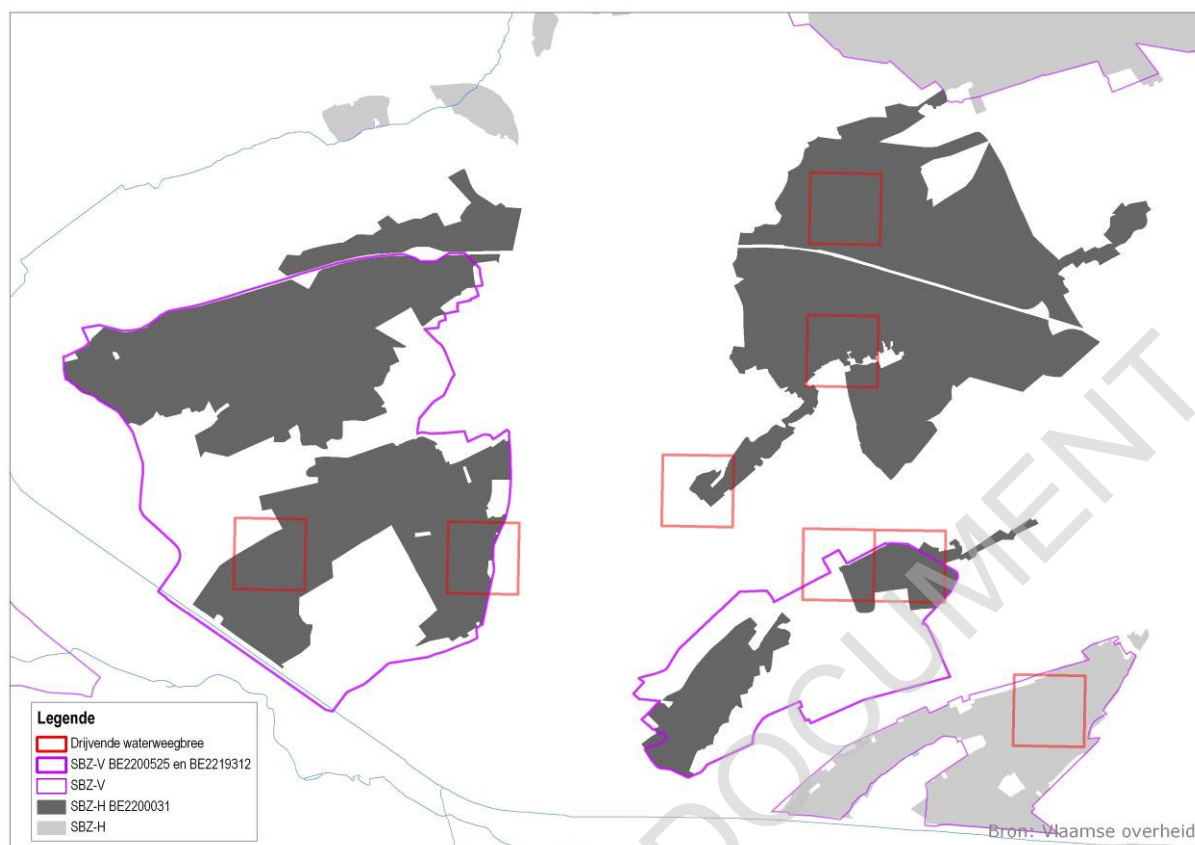
**kwaliteits-
doelstelling** Geen specifieke doelstelling

Drijvende waterweegbree - Luronium natans

Het actuele voorkomen

De soort komt actueel op 2 vijvers voor in het deelgebied vijvergebied Midden-Limburg, daarnaast in deelgebied de Teut- Tenhaagdoornheide in de vallei van de Laambeek, aan het Welleke in verschillende gegraven poelen en in het deelgebied Bokrijk – Het Wik op enkele vijvers in het Wik.

Voor de verspreidingsgegevens, zie Figuur 0-13.

Figuur 0-13: Verspreiding van Drijvende waterweegbree - *Luronium natans*

Potenties

De plant groeit in stromend of stilstaand water, zoals vijvers, sloten en plassen en op de kortstondig droogvallende oevers daarvan. Het is een typische soort van wateren met pioniervegetaties van de Oeverkruidklasse (habitat types 3110 en 3130). Het water is helder, vaak vrij voedselarm tot matig voedselrijk, zuur tot licht basisch en met zeer lage fosfaat- en nitraatgehaltes. De plant verdwijnt van zodra te veel concurrentie met andere planten optreedt. In voedselarme omstandigheden, waarbij er niet te veel ophoping van organisch materiaal op de bodem plaatsvindt, kan de soort langdurig standhouden. In voedselrijkere omgeving is de soort meestal gebonden aan situaties met ijzerrijk kwelwater of andere milieuumstandigheden die de successie naar vegetaties met meer competitieve soorten vertragen.

Historisch kwam de soort veel talrijker voor in het SBZ en tal van vijvers in alle drie de deelgebieden hebben nog een goede potentie voor de soort.

De trend

Gezien de verslechterende waterkwaliteit en het afnemen van lokaties waar de soort wordt waargenomen de laatste jaren kan men een negatieve trend vermoeden.

Tabel 0-83. Actuele populatie (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) Drijvende waterweegbree - *Luronium natans*

	Actuele pop. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1	Maximum enkele m ²		Op basis van de karakteristieken van de waterpartijen zijn er nog kansen, maar de kwaliteits-

		achteruitgang van o.a. de Roosterbeek hypotheke- ren een duurzame popula- tie.
Deelgebied 2	Ca 5 a 10 m ²	Plassen hebben enerzijds te leiden onder verzuring en anderzijds wijzen de sterke toename van soorten uit de rietklassen en draadalgen op een eutrofiëring. Indien de natuurlijke abiotoek hersteld wordt hebben de plassen in het westelijk en het oostelijk deel een goede potentie.
Deelgebied 3	Ca 1m ²	Versillende plassen in de vallei van de Laambeek hebben een goede potentie voor de soort. Het ontbreken van regelmatige verstorin- gen en de talrijke aanwezig- heid van benthivore vissoor- ten staan een duurzame populatie in de weg.
Totaal	10 m ²	

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-84. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Drijvende waterweegbree - *Luronium natans*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- ruimtelijke populatiestructuur	Verschillende groeiplaatsen, variërend tussen enkele of occasioneel >5m ² , maar niet structureel samenhangend → Overwegend gedegradeerd	De soort wordt aangetroffen in twee vijvers in de Zonderik (deelgebied 1), over kleine oppervlakten, in deelgebied 2 talrijk voorkomend op één vijver in het Wik en in deelgebied 3 op een poel in het Welleke en in de vallei van de Hutten- en Laambeek op 2 vijvers, op de laatste drie locaties zeer beperkt voorkomend.
- populatiegrootte	Slechts één populatie waar mogelijk 100 planten aanwezig zijn, overige bestaan slechts uit enkele planten → Overwegend gedegradeerd	Enkel in het Wik staat de soort talrijk op één vijver. In de overige gevallen gaat het om kleine vlekken bestaande uit een beperkt aantal planten. De soort is recent op tal van vijvers in het Wik verdwenen. Randbemerking hier is dat het moeilijk is om het aantal planten te bepalen gezien de vaak fel vertakte groeiwijzen.
- populatiestructuur	Bloeiende planten of vruchten zijn aanwezig in deelgebied 1 en 2, in deelgebied 3 actueel niet gekend → Overwegend voldoende tot goed	
Habitatkwaliteit		
- Pionierscondities	Dynamische processen of verstoringen die nieuwe koloniaties toelaten zijn aanwezig → deels voldoende tot goed	
	Op alle locaties is een sliblaag >5cm aanwezig → overal gedegradeerd	
- pH	Tussen 6-7.5 → Overal goed	
- (Grond) waterstand	Niet relevant in dit SBZ	
- vegetatiestructuur	Bedekking van andere waterplanten op alle locaties tussen 25-75% → Overal voldoende tot goed	Locaties in de vallei van de Hutten- en Laambeek kennen sterke vraat van karpers.
- lichtregime	Variërend van locatie → Deels voldoende tot goed	Eén plas in de Zonderik, de vijver van het Wik en het welleke zijn gelegen in de volle zon. De locaties in de vallei van de Huttenbeek en één locatie met vele planten in de Zonderik zijn echter grotendeels beschaduwd.
- transparantie waterkolom	Goed → Overwegend voldoende tot goed	
- Eutrofiëring en verzuring	Op de locatie in het Wik waar de soort talrijk aanwezig is staat in de randen veel snavelzegge en komt tevens veel knolrus voor → deels voldoende	In deelgebied 2 is de soort in tal van vijvers verdwenen door eutrofiëring en verzuring waarbij het water volledig is dichtgegroeid met riet, lisdodde of brede randen snavelzegge en waarbij knolrus

	tot goed	zich vaak op grotere oppervlakten ontwikkeld heeft.
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Conclusies

Ondanks het feit dat de soort nog verspreid voorkomt, betreft het doorgaans kleine geïsoleerde populaties met tal van knelpunten. Mits een verbetering van de kwaliteit van het influent en soortgerichte maatregelen is er een zeer goede potentie voor de soort.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld

Minimum 2 groeiplaatsen > 50m² of bestaande uit >100 planten, zowel in het vijvergebied (deelgebied 1) als in Bokrijk (deelgebied 2). Daarnaast ontwikkeling van groeiplaatsen samen >50m² in deelgebied 3

Populatie-doelstelling

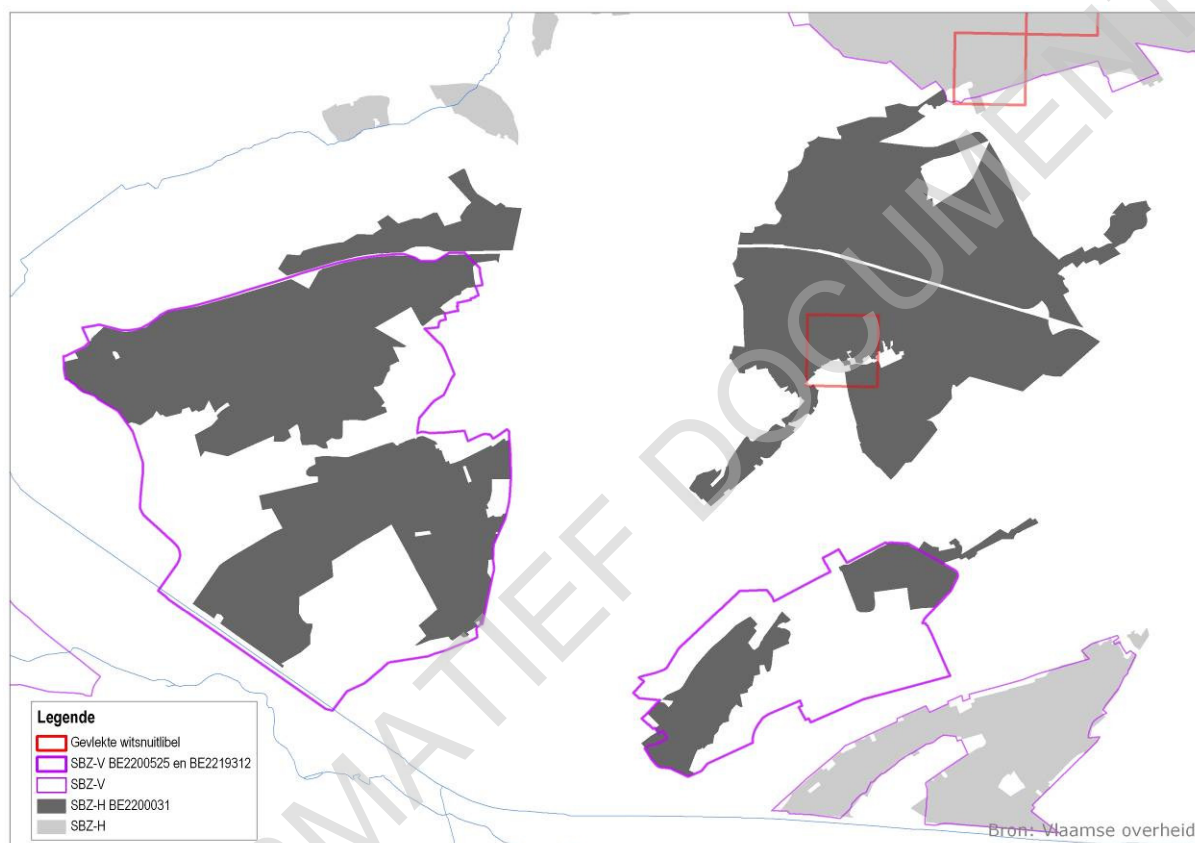
Kwaliteits-doelstelling zie kwaliteitsdoelen voor habitat 3130 (begeleitend doel).

Gevlekte witsnuitlibel - *Leucorrhinia pectoralis*

Het actuele voorkomen

Sinds 2000 is er éénmaal een exemplaar waargenomen op de Teut en in 2008 is een populatie ontdekt in de bovenloop van Vallei van de Laambeek. Dit is aansluitend op het deelgebied de Teut-Tenhaagdoornheide in het aangrenzend SBZ "het Schietveld Houthalen-Helchteren".

Voor de verspreidingsgegevens, zie Figuur 0-14.

Figuur 0-14: Verspreiding van Gevlekte witsnuitlibel - *Leucorrhinia pectoralis*

Potenties

In Vlaanderen is deze libel van half mei tot half juli te vinden aan mesotrofe tot licht eutrofe plassen, laagveenmoerassen en voedselrijke heidevennen (cfr. habitattypen 3130, 3150, 7140). Het water is meestal vrij helder, ondiep en door omringend struweel of bos beschut gelegen. De oevervegetatie is steeds goed ontwikkeld en bestaat uit ondermeer riet, grote of kleine lisdodde en zegensoorten. De hoeveelheid drijvende waterplanten is beperkt. De eitjes worden door het wijfje afgezet op het wateroppervlak. De larven leven gedurende twee jaar tussen waterplanten of op de waterbodem. Tal ven vennen en vijvers in deelgebied 3, ter hoogte van het Slangbeekbrongebied, de Teut en de Laambeekvallei hebben een goede potentie voor de soort. De beste potentie voor de soort is gelegen in het vijvergebied waar de soort vroeger talrijk voorkwam door de zeldzame overgangen tussen overgangsvennen en meso- tot licht eutrofe plassen.

De trend

Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen. De sporadische waarnemingen in het SBZ doen vermoeden dat er nog een kleine populatie aanwezig is.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Sinds 2000 is er éénmaal een exemplaar waargenomen op de Teut en in 2008 is een populatie ontdekt in de bovenloop van de Laambeek. Dit is aansluitend op deelgebied 3 in het aangrenzend SBZ "het Schietveld Houthalen-Helchteren". Knelpunten in deelgebied 3 zijn de talrijke aanwezigheid van vissen op de vennen en vijvers en de pH die op de Teut bijna overal lager is dan 5.

Tabel 0- 84 Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Gevlekte witsnuitlibel - *Leucorrhinia pectoralis*

Gevlekte witsnuitlibel	BE2100015	
Toestand populatie	Indicator aantal volwassen exemplaren per plas per jaar : Sinds 2000 is er éénmaal een exemplaar waargenomen op de Teut en in 2008 is een populatie ontdekt in de bovenloop van de Vallei van de Laambeek. Dit is aansluitend op deelgebied 3 in het aangrenzend SBZ "het Schietveld Houthalen-Helchteren".	Overal gedegradeerd
Habitatkwaliteit	Indicator bedekking ondergedoken en drijvende waterplanten : Sterk variërend maar verschillende vennen met bedekking tussen 10% en 75%	Deels voldoende tot goed
	Indicator open waterzone : De open waterzone bedraagt meestal meer dan 65 %.	Overwegend gedegradeerd
	Indicator bezonning (midden op de dag) : Variërend van locatie	Deels voldoende tot goed
	Indicator successie : In verscheidene vijvers in deelgebied 3 is er een sterke toename van verlandingsvegetaties (Riet, lisdodde en pitrus).	Overwegend gedegradeerd
	Indicator omgevend landschap: Het omgevend landschap van de vijvers of vennen is natuurlijk of wordt extensief gebruikt.	Overal voldoende tot goed
	Indicator eutrofiëring : inlaat voedselrijk water is beperkt of afwezig.	Overwegend voldoende tot goed
	Indicator visbestand : abundantie van uitheemse invasieve vissoorten en van bodemwoelende vissen.	Overwegend gedegradeerd
	Indicator verzuring (pH< 5.0) : Duidelijk aanwezig in deelgebied 3 .	Overwegend gedegradeerd
Globale beoordeling	<i>Gedeeltelijk aangetast</i>	

Conclusies

Actuele status onduidelijk. Potentie voor deze soort is groot zodra habitat 3110, 3130, 3150 en 7140 in voldoende oppervlakte hersteld zijn en het visbestand wordt aangepakt.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**populatie-
doelstelling** > 20 adulte ex per plas per jaar en voortplantingsbewijs ter hoogte van Terlaemen, Wijvenheide en Bokrijk in deelgebied 1 en 2 en >10 adulte ex per plas per jaar en voortplantingsbewijs ter hoogte van de vijvers van de Vallei van de Laambeek- en de Roosterbeek.

**kwaliteits-
doelstelling** Kwaliteitsdoelen nagenoeg volledig gedekt middels doelen voor habitat 3110, 3130, 3150, 7140 en de heikikker.

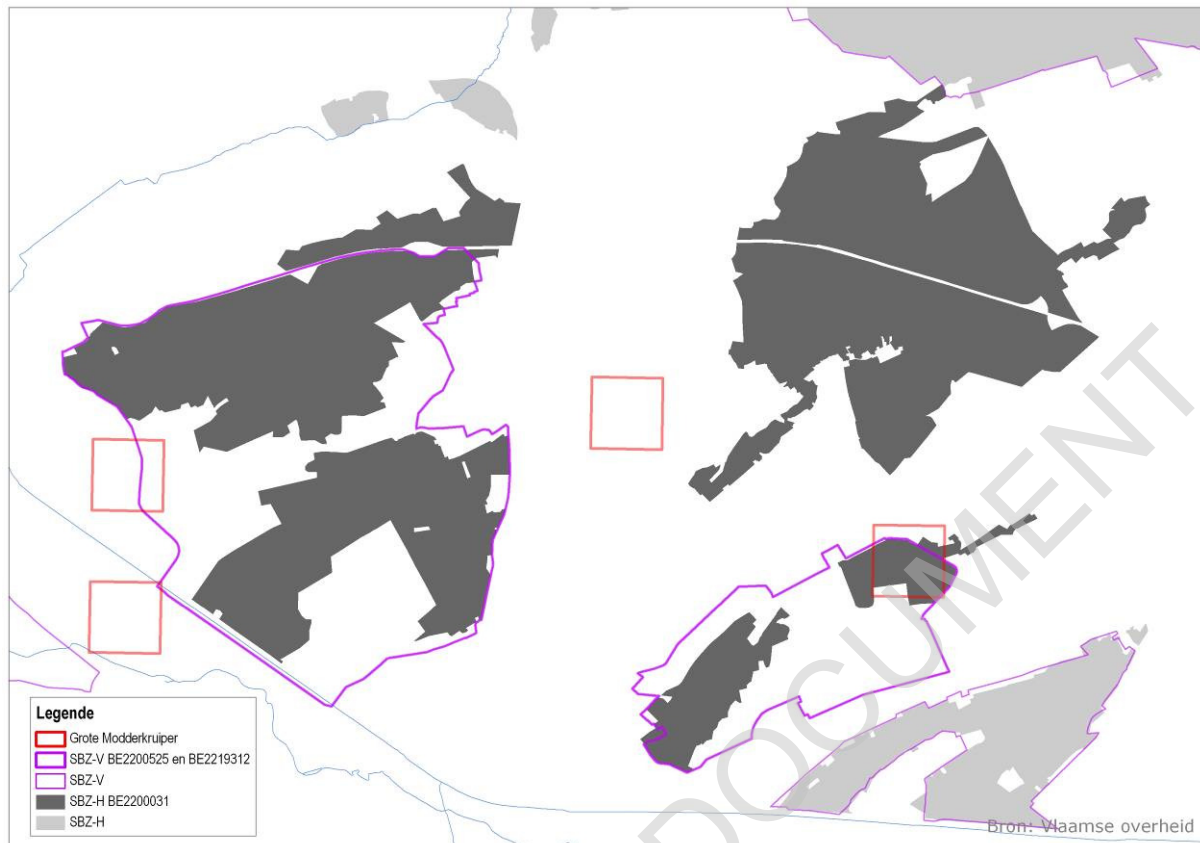
Nadruk op overgangen tussen verlandingsveen en, bij voorkeur, mesotrofe waterhabitats die visvrij of maximaal visarm zijn en een dekking met drijvende en ondergedoken waterplanten van 10-70%.

Grote modderkruiper - *Misgurnus fossilis*

Het actuele voorkomen

De soort werd in de jaren '70 en '80 nog regelmatig gemeld bij afvissingen, zij het nooit talrijk. Laatste melding is van 1998 in het gebied Wijvenheide (waarneming viskweker Xavier Vandeput). De laatste jaren zijn verschillende malen grote modderkruipers vastgesteld bij afvissingen in het Wik in deelgebied 2 (vissenwerkgroep likona en waarneming Tom Verschraegen).

Voor de verspreidingsgegevens, zie Figuur 0-15.

Figuur 0-15: Verspreiding van Grote modderkruiper - *Misgurnus fossilis*

Potenties

De grote modderkruiper komt voor in zowel traag stromend als stilstaand, ondiep en plantenrijk water met een goede waterkwaliteit, een dikke modderlaag en veel plantenresten. Het betreft zowel plassen, vijvers, sloten als kanalen (cfr. habitatype 3150). Kenmerkend is dat andere vissoorten in goede omstandigheden slechts in lage aantallen voorkomen. Overdag leeft deze vis ingegraven in de modder; 's nachts jaagt hij in en op de bodem van de waterpartijen op allerlei ongewervelden. Vooral in zuurstofarme wateren ademt hij grotendeels via de darm, die als een soort long fungeert. Tal van vijvers in deelgebied 1 en 2 hebben een goede potentie voor de soort.

De trend

De soort wordt enkel toevallig waargenomen bij afvissingen in het Wik. We hebben geen zicht op het actueel voorkomen van de soort en kunnen bijgevolg geen trend afleiden.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-85. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Grote modderkruiper - *Misgurnus fossilis*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- Bestandsgrootte/abundantie	In deelgebied 1 is de soort na 1998 niet meer waargenomen. In deelgebied 2 worden tijdens afvissingen frequent grote modderkruipers waargenomen, exacte aantallen zijn niet bekend maar de aantallen liggen ver beneden een goede of voldoende staat van instandhouding → Onbekend	
Habitatkwaliteit		
- Vlakdekkende submerse vegetatie en luchtige modderbodem (>20cm dik) op zandige ondergrond	Slechts fragmentarisch aanwezig → Overwegend gedegradeerd	
- waterdiepte	Ca 1m → Overwegend voldoende tot goed	
- pH	Tussen 6,5-9 → Overal voldoende tot goed	
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Conclusies

De vijvers in deelgebied 2 waar de soort op wordt waargenomen kennen een sterke verlanding met rietvegetaties en een sterke afname van submerse vegetaties. In deelgebied 1 zijn tal van vijvers met een goede potentie voor de soort. Er zal via inventarisaties moeten nagegaan worden of de soort nog aanwezig is en indien dit het geval is kan men vanuit deze plaatsen werken aan een duurzame populatie.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

populatie-doelstelling Bekomen duurzame populatie (50-300 ind/ha) op de actuele vindplaats en areaalsuitbreiding naar het westelijk deel van Bokrijk.

**kwaliteits-
doelstelling** Kwaliteitsdoelen nagenoeg volledig gedekt middels doelen voor habitat 3130,3150. Bijkomend aandacht voor behoud van luchtige modderbodem op zandige ondergrond in de diepere delen van de vijver en afvoersloten van oostelijke naar westelijke vijvers zo inrichten dat kolonisatie mogelijk is.

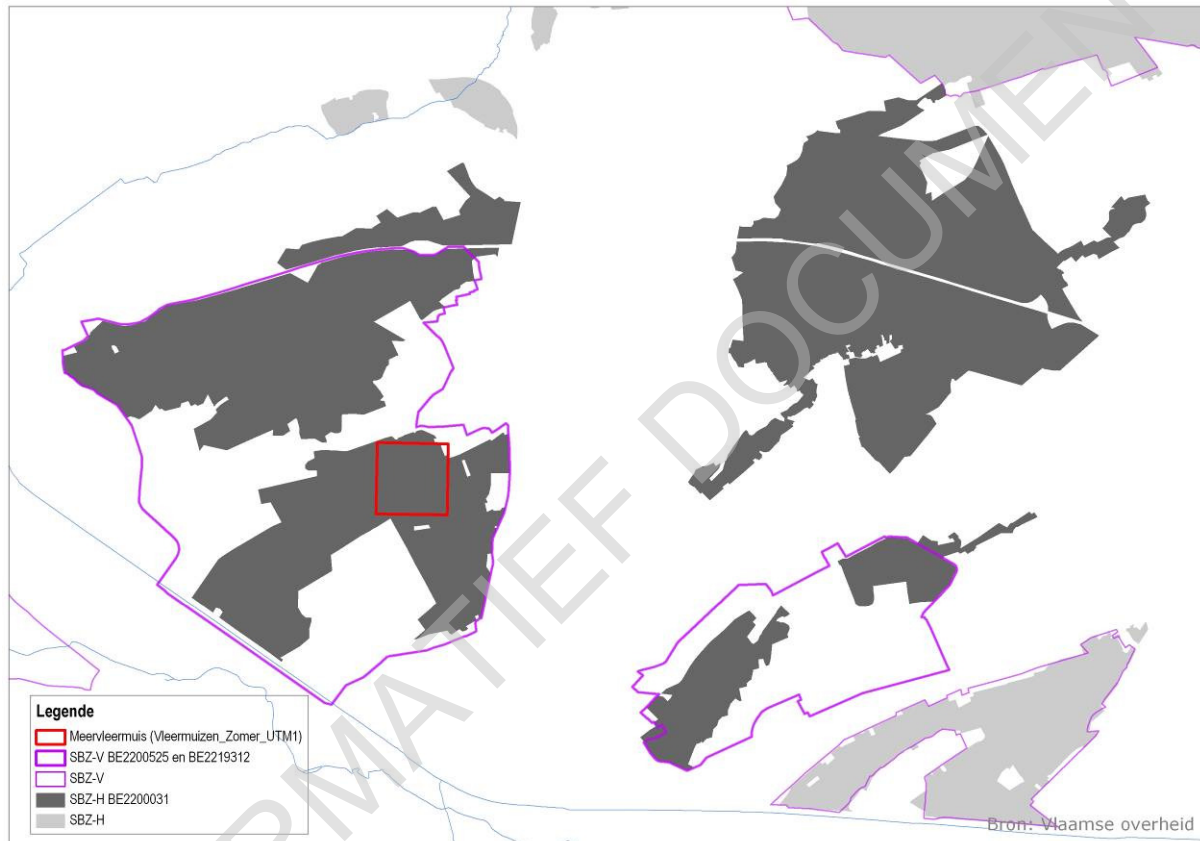
INFORMATIEF DOCUMENT

Meervleermuis - *Myotis dasycneme*

Het actuele voorkomen

De soort is waargenomen in het deelgebied Vijvergebied Midden-Limburg. De exacte verspreiding is door een gebrek aan gebiedsdekkende inventarisaties niet gekend.

Voor de verspreidingsgegevens, zie Figuur 0-16.

Figuur 0-16: Verspreiding van Meervleermuis - *Myotis dasycneme*

Potenties

Winterverblijfplaats

De soort verblijft 's winters in grotten, forten, en grotere bunkercomplexen met een stabiele temperatuur tussen 4 en 9°C. Er wordt vaak van plek verwisseld. De soort geldt als een middellange afstandtrekker. Als er geschikte locaties aanwezig zijn, overwintert een deel van de populatie wellicht ook in de buurt van de zomerverblijfplaats. Dergelijke overwinteringsplaatsen zijn niet aanwezig in de buurt van het SBZ.

Zomerverblijfplaats

Kraamkolonies worden aangetroffen op zolders, in spouwmuren, onder dakpannen en achter dakranden van allerlei gebouwen. De kraamkolonies zijn meestal vrij groot. In het najaar worden

paarverblijven ingenomen in gebouwen, vogel- of vleermuiskasten en holle bomen. We hebben geen zicht op actueel geschikte plekken om kraamkolonies te herbergen in het SBZ.

Jachtgebied

Ze foerageren vooral boven grote, open waterplassen, rivieren en kanalen waar insecten van het wateroppervlak worden geplukt. Voor beken en rivieren geldt een minimum breedte van 2,5 m. Bij de keuze van voedselgebieden is niet zo zeer de oppervlakte van het waterlichaam belangrijk, maar wel de lengte van de door bomenrijen, oeverwallen of rietkragen beschutte oever. Een deel van de tijd wordt ook doorgebracht boven vochtige weilanden in de buurt van open water. Het foerageren gebeurt tot op een afstand van zo'n 15 km van de kolonie. Kanalen en rivieren zijn de belangrijkste verbindingroutes maar ze gebruiken ook bomenrijen en houtwallen. Ze mijden verlichte trajecten. Voornamelijk in deelgebied 1 en 2 is zeer geschikt jachtgebied aanwezig. De overige stukken hebben een grote potentie om als geschikt jachtgebied te ontwikkelen.

Voornamelijk in deelgebied 1 en 2 is er een grote oppervlakte, potentieel, jachtgebied aanwezig.

De trend

Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

De soorten zijn recent niet geïnventariseerd in het SBZ. Er is voldoende jachtgebied voorhanden bestaande uit een gevarieerd vijverlandschap. Het kanaal kan fungeren als corridor met het SBZ de maten voor de meervleermuis. De aanwezigheid van voldoende geschikte zolders in de omgeving is niet gekend en mogelijk een aandachtspunt net als de aanwezigheid van sterk verlichte autowegen zoals de E314 en N74.

De huidige staat van instandhouding is onbekend maar vermoedelijk gedeeltelijk aangetast.

Conclusies

Onderzoek naar het actueel voorkomen is nodig om de actuele staat te kunnen beoordelen.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**Populatie-
doelstelling** Behoud van de soort op de actuele locaties

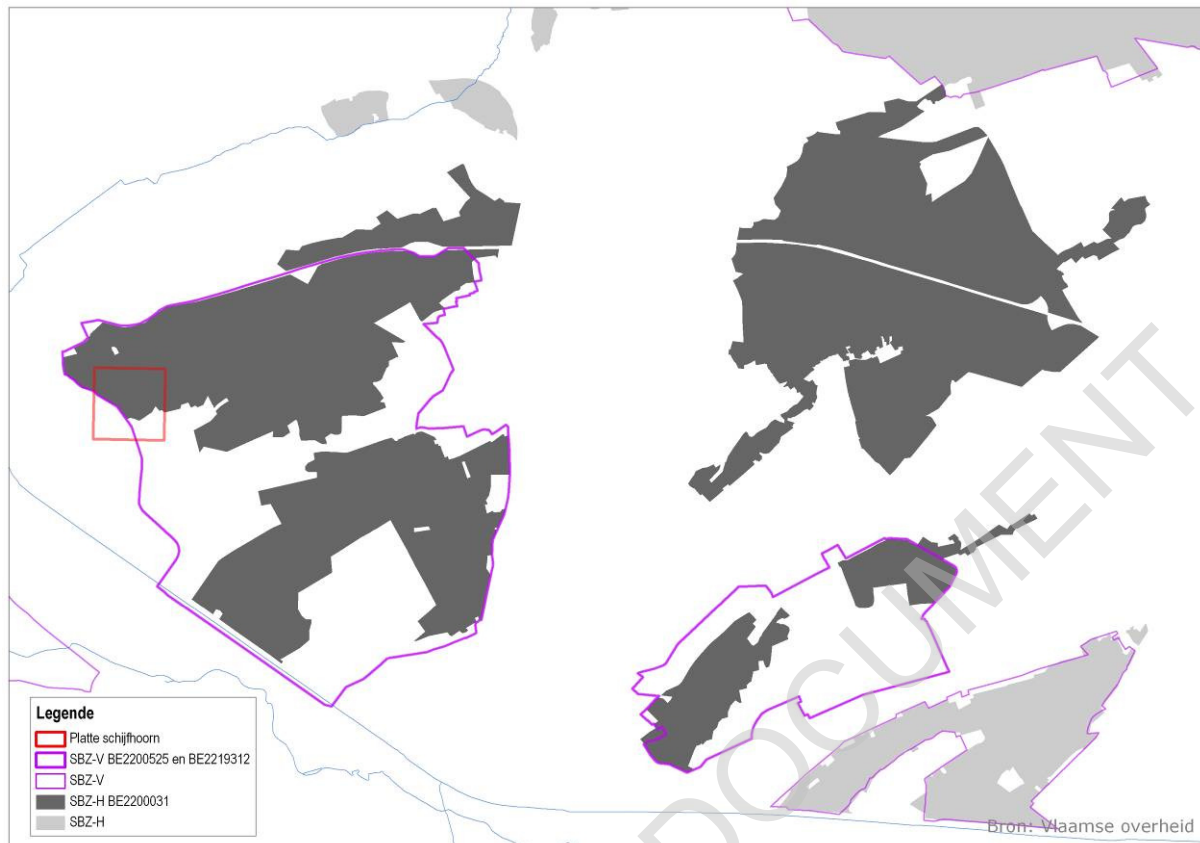
**Kwaliteits-
doelstelling** Er worden geen bijkomende kwaliteitseisen gesteld dan deze die van toepassing zijn op de waterrijke habitats en andere habitat- en vogelrichtlijnsorten in het gebied.

Platte schijfhoren - Anisus vorticulus

Het actuele voorkomen

De soort is in het verleden waargenomen op Terlaemen in Zolder. In 2002 werd het voorkomen van de soort hier opnieuw bevestigd (waarneming Thomas Lemmens).

Voor de verspreidingsgegevens, zie Figuur 0-17.

Figuur 0-17: Verspreiding van Platte schijfhoorn - *Anisus vorticulus*

Potenties

Dit slakje leeft in niet verontreinigd, stilstaand tot langzaam stromend, zoet, eutroof water met een rijke, ondergedoken vegetatie (cf. habitatype 3150). Dit kunnen zowel plassen als sloten of vaarten zijn. Waters met een dichte, drijvende waterplantenvegetatie zijn minder geschikt. De slakken leven in de vegetatie of zweven aan het wateroppervlak, waar ze zich voeden met algen of ander plantaardig materiaal. Gezien de meeste plassen van nature voedselarmer zijn heeft het SBZ eerder een matige potentie voor de soort.

De trend

Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Er is onvoldoende gekend over de huidige verspreiding van de soort. De soort komt voor op de plas van Terlaemen, die wordt beschouwd als een van nature eutrofe plas (3150), maar die momenteel in een gedeeltelijk gedegradeerde staat is door een hoge benthivore visstand, troebel water en beperkt aantal waterplanten. Ook in de rest van het vijvergebied is waterkwaliteit en bijgevolg de gebrekkige aanwezigheid van submerse vegetaties en helder water een knelpunt.

De huidige staat van instandhouding is onbekend maar vermoedelijk gedeeltelijk aangetast.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**populatie-
doelstelling** Behoud van de soort op de actuele locaties

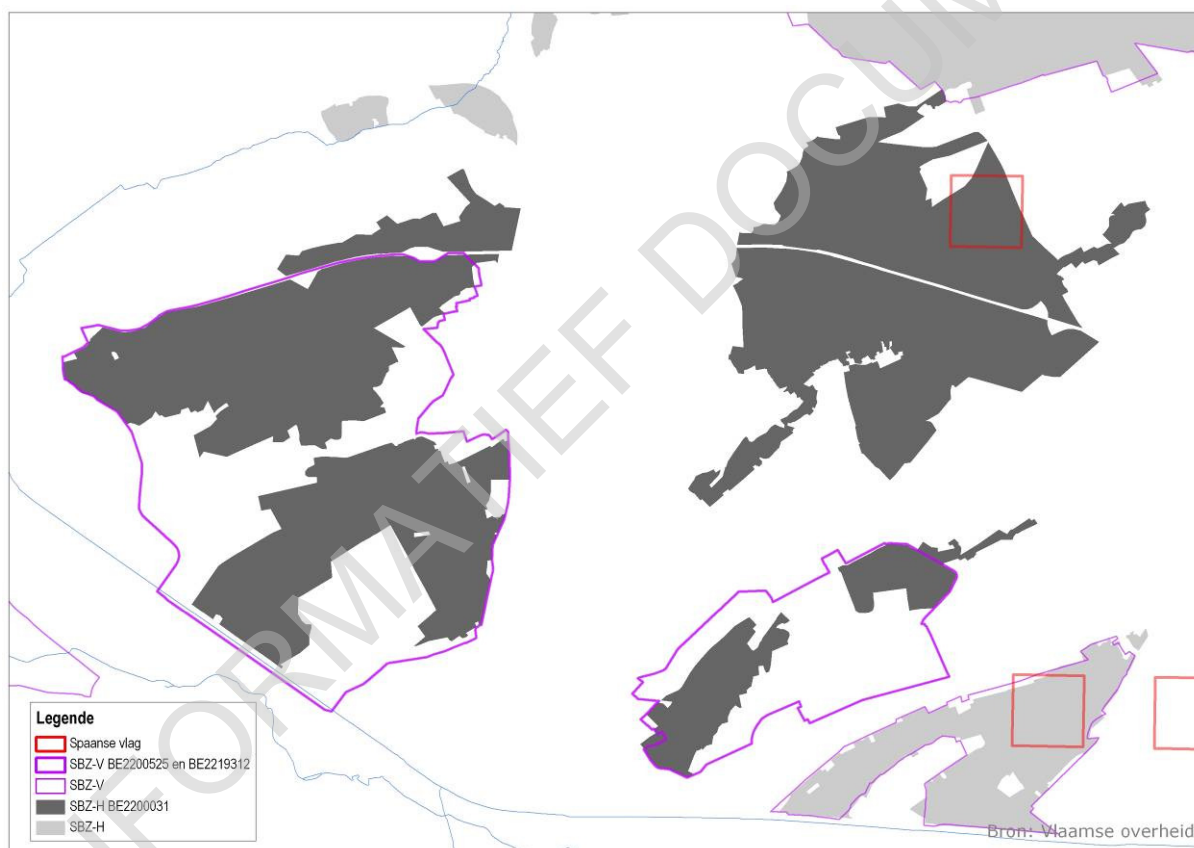
**kwaliteits-
doelstelling** Kwaliteitsdoelen volledig gedekt middels doelen voor habitat 3130 en 3150.

Spaanse vlag - *Callimorpha quadripunctaria*

Het actuele voorkomen

De soort wordt meer en meer waargenomen in het SBZ maar vaste populaties zijn (nog) niet aanwezig of gekend.

Voor de verspreidingsgegevens, zie Figuur 0-18.

Figuur 0-18: Verspreiding van Spaanse vlag - *Callimorpha quadripunctaria*

Potenties

Zoals bij vlinders wel vaker het geval is, hebben rupsen en volwassen dieren een verschillend voorkeurophabitat. De rupsen leven in de periode september-juni op allerlei algemene plantensoorten van vochtige, voedselrijke zomen en ruigten (cf. habitattypen 6430). Geschikte waardplanten zijn o.a. Koninginnenkruid, Grote brandnetel, Witte dovenetel, Wilgenroosje, Hondsdraf, bramen en Wilde kamperfoelie. Begin juli vindt de verpopping plaats, waarna de vrij mobiele vlinders bloemrijke graslanden en boszomen opzoeken. Frequent bezochte nectarplanten zijn o.a. Koninginnenkruid en distels. Eind augustus sterven de volwassen vlinders. Geschikte leefgebieden voor de Spaanse vlag omvatten dus een combinatie van beide habitattypen. Cruciaal voor vlinder en rups is een warm microklimaat (hellingen, beschutte plaatsen, bosranden).

Een goede potentie door de afwisseling van diestiaanheuvelds met potentieel structuurrijke bosranden en goed opwarmende vegetaties die overgaan in aangrenzende moerasgebieden.

De trend

Er zijn de laatste jaren steeds meer waarnemingen van Spaanse vlag en er hebben zich reeds verschillende populaties gevestigd in Limburg, ook in de nabijheid van het SBZ. Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen maar de toenemende waarnemingen wijzen in de richting van een toenemende trend.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Er zijn recent tal van waarnemingen van Spaanse vlag in en rond het SBZ maar het gaat steeds om solitaire ex of lage aantallen (waarneming Jan Wellekens). Paringen of rupsen zijn nog niet aangetroffen. Er zijn in heel het SBZ weinig bloemrijke graslanden aanwezig. Ruigere zomen of gedegradeerde dottergraslanden liggen wel nog hier en daar langs de beekvalleien maar meestal zijn ze kleiner dan 1 ha en liggen ze gefragmenteerd in de beekvalleien. De gradiënt droog naar vochtig geschikt biotoop is zelden aanwezig. Op de geschikte stukken bloeien wel de preferentiële nectarplanten als leverkruid, kale jonker, wilgenroosje etc. Waardplanten zijn verspreid beschikbaar, maar goed ontwikkelde zomen met braam, wilgenroosje en kamperfoelie komen zelden voor. De meeste 'beheerde' graslanden worden integraal gemaaid wat momenteel een knelpunt kan zijn indien rupsen aanwezig zijn.

De huidige staat van instandhouding is gedeeltelijk aangetast.

Conclusies

Knelpunten zijn het versnipperd voorkomen en de beperkte oppervlakte van geschikte graslanden, het grotendeels ontbreken van mantel-zoom vegetaties en het feit dat het maaibeheer niet op de soort is afgestemd. Uitbreiding van de oppervlakte habitat 6430, 6510 of rbbhf en een landschapelijke inrichting zoals voorzien voor de boomkikker zal geschikt biotoop creëren voor de soort.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**populatie-
doelstelling** Behoud van de soort op de actuele locaties

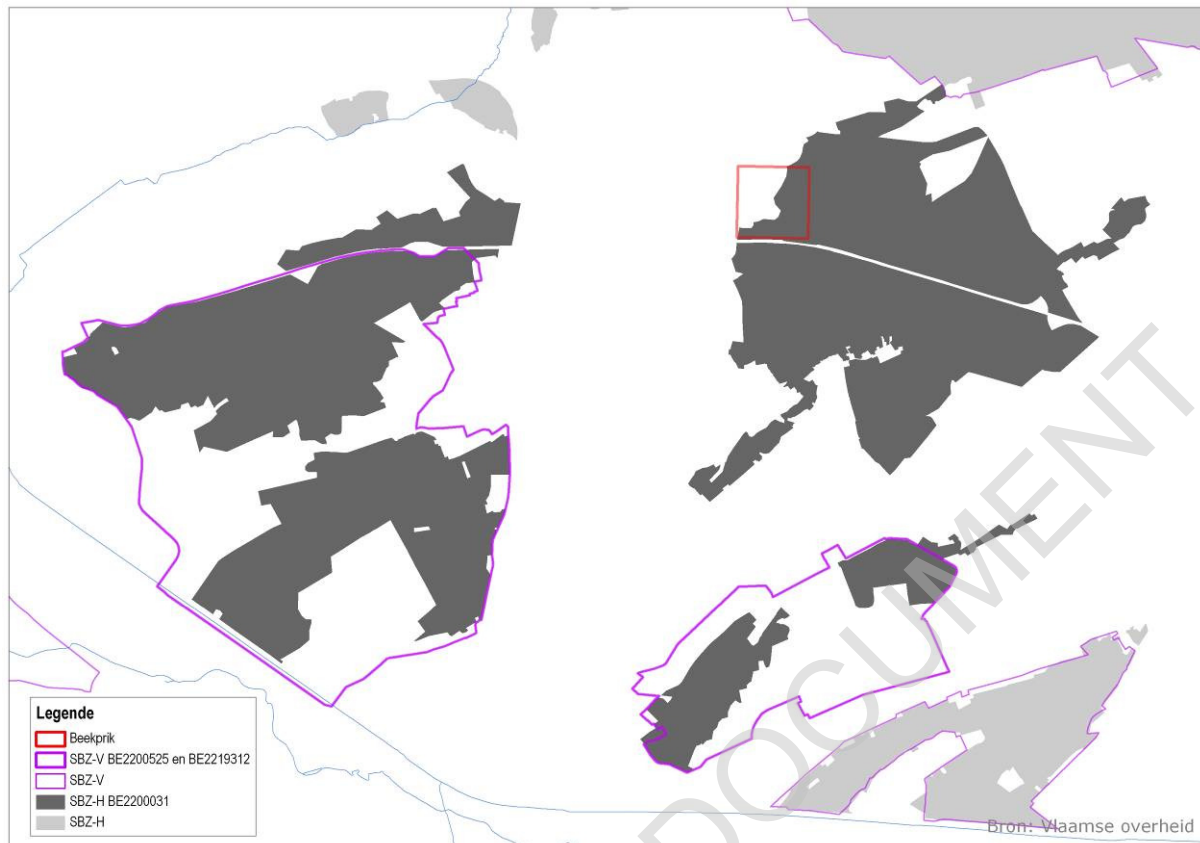
**kwaliteits-
doelstelling** Toename van voldoende grote bloemrijke hooilanden met overgang naar moerasspirearuitingen en bossen met mantel- zoomvegetaties.

Beekprik - *Lampetra planeri*

Het actuele voorkomen

De soort werd waargenomen op de Laambeek in het oostelijk deel van het SBZ opwaarts de Genaderse molen in 1994 (De Charleroy & Beyens, 1998). In 2010 werden tijdens afvissingen van het ANB en de provincie 14ex op drie locaties stroomopwaarts van de Genaderse molen gevangen. De exacte verspreiding en grootte van de populatie is nog onvoldoende gekend.

Voor de verspreidingsgegevens, zie Figuur 0-19.

Figuur 0-19: Verspreiding van Beekprik - *Lampetra planeri*

Potenties

Beekprikken bewonen midden- en bovenlopen van beken en rivieren met een goede waterkwaliteit. Onder de prikken is de Beekprik de enige soort die zich niet parasitair voedt. De larven leven oppervlakkig ingegraven in slibrijke, fijnzandige bodems, waar ze algen, detritus en kleine organismen uit het water filteren. Na de metamorfose tot adulte prik voeden de dieren zich niet meer. Ze trekken in het voorjaar stroomopwaarts op zoek naar ondiepe, zonnige zand- en kiezelbanken, waar het water sneller stroomt en de eieren worden afgezet, waarna ze sterven.

De Beekprik houdt zich op in natuurlijke, ondiepe waterlopen van 5-25cm (maximum 50cm) diepte. Het water moet zeer zuiver en zuurstofrijk zijn en een beperkte plantengroei (bedekkingsgraad <5%) hebben. De organische belasting van het stromend water moet erg gering zijn. Het beddingmateriaal moet divers zijn met een afwisseling van slib, fijn zand, grof zand en fijne kiezel (Seeuws & Coeck 1996). Zowel de Laambeek als de Roosterbeek, voor zijn passage door het centrum van Zonhoven, hebben een goede potentie voor de soort.

De trend

Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-86. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Beekprik - *Lampetra planeri*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- populatiegrootte	Eénmaal waargenomen bij een afvissing op de Laambeek, er zijn geen verdere gegevens over populatie of voorkomen → onbekend	
Habitatkwaliteit		
- Paaihabitat: structuurrijk meanderend beekbiotoop met grof-zandig substraat en matige stroming	Regelmatig aanwezig zowel in het deel van de Laambeek in deelgebied 3 als in deelgebied 1 → Overwegend voldoende tot goed	
- opgroeihabitat: structuurrijk meanderend beekbiotoop met zandbanken die een matig aandeel detritus bevatten en een lage stroomsnelheid hebben	Regelmatig aanwezig zowel in het deel van de Laambeek in deelgebied 3 als in deelgebied 1 → Overwegend voldoende tot goed	
- BBI	Laatste metingen in de Laambeek dateren van 2002. De laambeek had toen een matige kwaliteit (BBI=5). → Overal gedegradeerd	
- ph	onbekend	
- Ingrepen in de structuur van het waterbiotoop	Niet tot gering aanwezig → Overwegend voldoende tot goed	
- Migratiebarrières	Aanwezig op de Laambeek → gedegradeerd	
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Conclusies

De Laambeek heeft een goede structuur met een goed paai- en opgroehabitat voor de soort. De waterkwaliteit is actueel echter onvoldoende en het voorkomen van de soort is onvoldoende gekend. Grote delen van de Laambeek in deelgebied 1 en 3 hebben een goede potentie voor de soort.

INFORMATIEF DOCUMENT

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatie-doelstelling Ontwikkeling populatie die voldoet aan een voldoende staat van instandhouding in de laambeek (50-200 ind/ha)

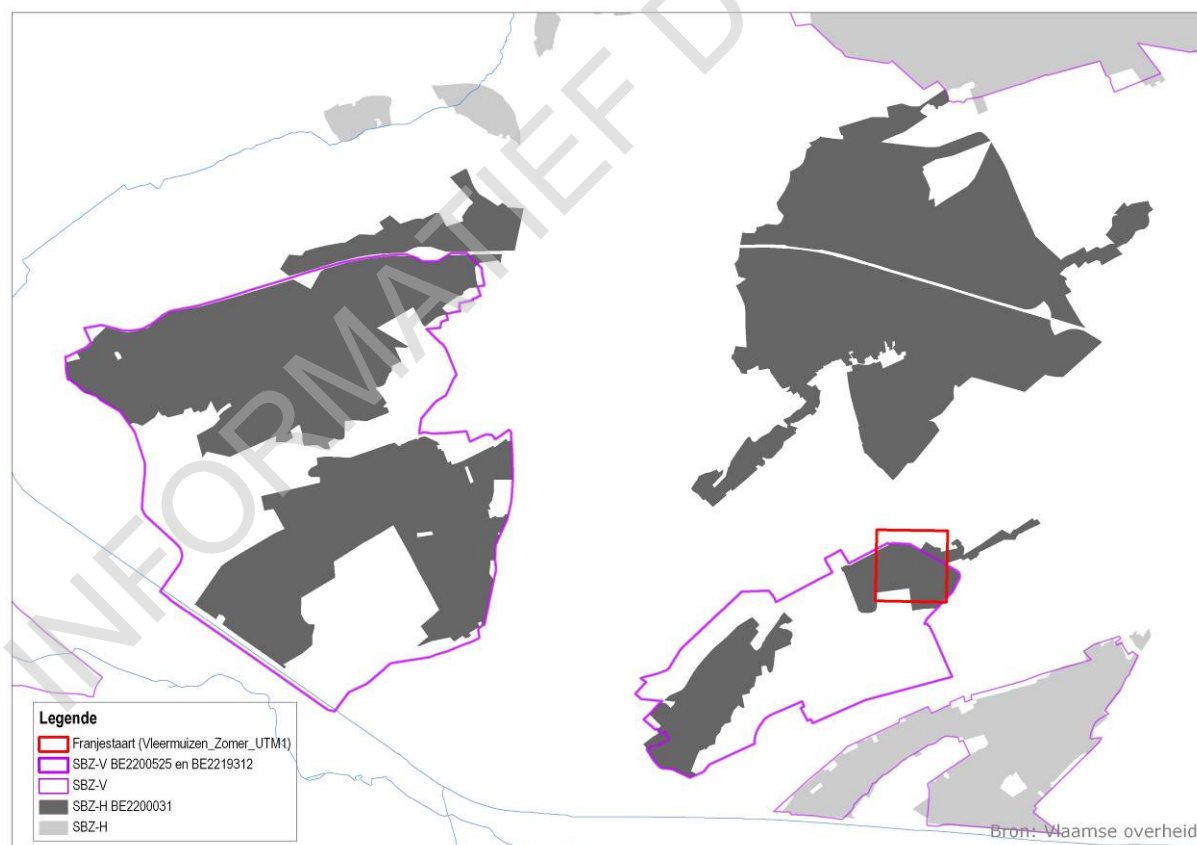
Kwaliteits-doelstelling Laaglandbeek met een goede structuur en BBI van minstens 8, zuurstofgehalte van min 8 mgO₂/l en organische belasting BOD < 4.3 mg/l waarin de soort vrij kan migreren van de bovenloop tot minimaal aan zijn uittrede in deelgebied 1

Franjestaart - *Myotis nattereri*

Het actuele voorkomen

Er zijn geen recente waarnemingen van de soort in het SBZ door gebrek aan inventarisaties. De huidige verspreiding van de soort in het SBZ is niet gekend.

Voor de verspreidingsgegevens, zie Figuur 0-20.

Figuur 0-20: Verspreiding van Franjestaart - *Myotis nattereri*

Potenties

Winterverblijfplaats

Overwintering vindt plaats in kelders, forten, ijskelders, groeven en grotten, maar ook in bomen, waar ze meestal wegkruipen in spleten en holtes.

Zomerverblijfplaats

Oude bomen met holtes, spleten en naar boven ingerotte spechtenholen worden geprefereerd. De kraamkolonies kunnen in de loop van het seizoen frequent verhuizen. Een populatie heeft dus een netwerk aan geschikte locaties nodig. Uit het buitenland zijn meer gebouwbewonende kolonies gekend.

Jachtgebied

Het is een soort van gesloten tot halfopen bossen en kleinschalige, vaak waterrijke landschappen met een hoog aandeel holle bomen. In tegenstelling tot andere vleermuizen kunnen ze ook in dichte vegetatie jagen (bv. jonge aanplanten). Ze worden ook jgend boven kleine beekjes en vijvers in bosrijke omgeving waargenomen. De jachtgebieden liggen doorgaans niet meer dan 10 km van de zomerverblijfplaats, waarbij de vliegroutes zo veel mogelijk lijnvormige structuren volgen en verlichting vermijden.

Het SBZ heeft een goede potentie om als zomerverblijfplaats of jachtgebied te fungeren.

De trend

Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

De soort is recent niet geïnventariseerd in het SBZ. Er is voldoende jachtgebied voorhanden bestaande uit een gevarieerd vijverlandschap. De aanwezigheid van voldoende geschikte zolders in de omgeving is niet gekend en mogelijk een aandachtspunt, net als de aanwezigheid van sterk verlichte autowegen zoals de E314 en de N74. De franjestaart heeft behoefte aan structuurrijke bossen met voldoende holle bomen. Door het ouder worden van de bossen wordt het habitat in principe steeds geschikter voor de soort. Door het net houden van de bossen in het verleden (het opruimen van dood hout) is het habitat nog niet optimaal ontwikkeld (zie beoordeling habitat 9190). De bossen liggen in het SBZ (in alle deelgebieden) in de onmiddellijke omgeving van het jachtgebied.

De huidige staat van instandhouding is onbekend maar vermoedelijk gedeeltelijk aangetast.

Conclusies

Gezien het gebrek aan verspreidingsgegevens in zowel het potentieel jachtgebied, alsook info over zomer- en winterverblijfplaatsen is het moeilijk om een beeld te krijgen van de actuele staat van instandhouding. Gezien de passabele of gedeeltelijk gedegradeerde staat van instandhouding van de habitats die als leefgebied gebruikt worden (9120,9190,3130,3150) vermoeden we dat de instandhouding van de soort tevens gedeeltelijk aangetast is.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**populatie-
doelstelling** Behoud van de soort op de actuele locaties

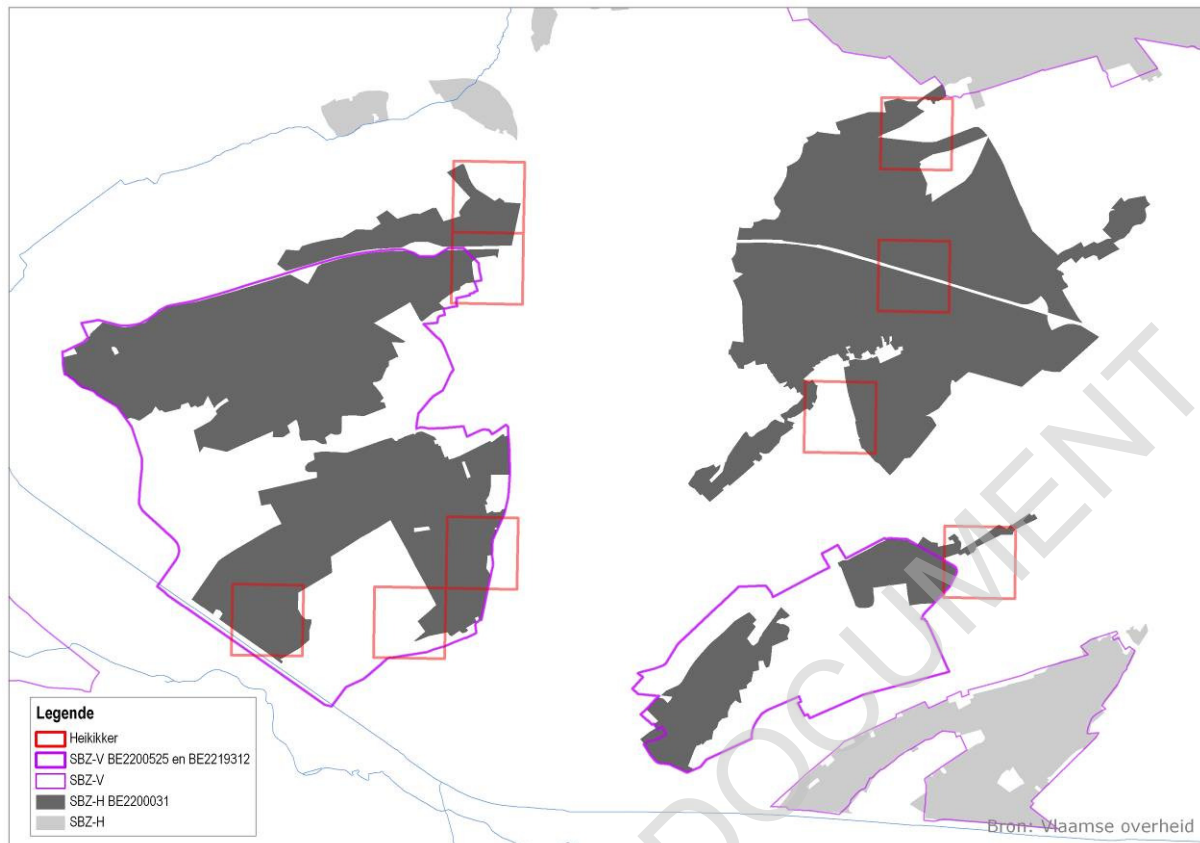
**kwaliteits-
doelstelling** Er worden geen bijkomende kwaliteitseisen gesteld dan deze die van toepassing zijn op de waterrijke- en boshabitats en andere habitat- en vogelrichtlijnsoorten in het gebied.

Heikikker - Rana arvalis

Het actuele voorkomen

De Heikikker komt verspreid in lage aantallen voor in het Vijvergebied Midden-Limburg (Terlaemen, Vogelzang, Zonderik, Platwijers) en in Bokrijk- Het Wik (Het Wik). In de Teut- Tenhaagdoornheide vinden we de soort plaatselijk terug in zowel Teut als Tenhaagdoornheide. De populatie (>50 in 2000) van Elsstreken (Zonhoven) werd in 2009 niet meer teruggevonden (Waarneming Tom verschraegen en Geert Beckers).

Voor de verspreidingsgegevens, zie Figuur 0-21.

Figuur 0-21: Verspreiding van Heikikker - *Rana arvalis*

Potenties

In Vlaanderen is de heikikker strikt gebonden aan voedselarme milieus zoals vochtige heidevelden, laagveengebieden en voedselarme moerassen en bossen. Als voortplantingsplaatsen gebruikt de heikikker in Vlaanderen vennen, grachten, kleine vijvers en depressies die zwak zuur, voedselarm tot matig voedselrijk water bevatten. De eiklompjes worden veelal afgezet op ondiepe (10 tot 25 cm), windbeschutte plaatsen met weinig schaduw. Vaak zijn dat inhammen in de oeverzone, gekenmerkt door de aanwezigheid van veenmosslenken of een stelsel van Pijpenstrootjesbulten en slenken. Ook tijdelijk ondergelopen greppels en depressies op of naast zandwegen worden gebruikt als paaiplaatsen.

Landactieve heikikkers houden zich op in vochtige heiden, heischrale graslanden en vochtige bossen met veel bladstrooisel en dood hout. Vooral terreinen met een permanent hoge waterstand zijn geschikt. Een goede potentie voor zowel het land- als het waterbiotoop is te vinden in deelgebied 1 en 3. Beperkte oppervlakte met een goede potentie is echter ook aanwezig in deelgebied 2.

De trend

Het aantal lokaties waar de soort wordt aangetroffen is afgenomen en een aanzienlijk percentage van de legsels op de Teut is beschimmeld (Waarneming Tom Verschraegen en Geert Beckers, Amfibieën & reptielenwerkgroep Likona).

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-87. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Heikikker - *Rana arvalis*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- relatieve populatiegrootte	Eén grote populatie van >100-200 roepende mannetjes/eiklumpen, twee kleine populaties met <20 roepende mannetjes/eiklumpen en 4 populaties waarvan de grootte actueel niet gekend is -> Overwegend gedegradeerd	Populaties komen voor in alle deelgebieden. In deelgebied 3 een populatie op de Teut en kleine populaties op Tenhaagdoornheide. In deelgebied 1 zijn er verspreid over het hele gebied kleine populaties rond Platwijers, Wijvenheide, Vogelzang en Terlaemen en in deelgebied 2 werd recent een populatie ontdekt in het Wik. De soort lijkt verdwenen in Elstreken.
- voortplanting	Gezonde eiklumpen aangetroffen → deels voldoende tot goed	In 2009 nog gezonde eiklumpen aangetroffen op de Teut en op Tenhaagdoornheide. Op beide lokaties was een groot percentage echter beschimmeld.
- Afstand nabije populatie	Populatie Wik en Platwijers op afstand >2km van nabije populaties (=actueel geïsoleerd), andere op koloniseerbare afstand van elkaar → Deels voldoende tot goed	
Habitatkwaliteit		
Waterhabitat		
- aantal en grootte van de waterpartijen	Op alle lokaties >5 permanente plassen aanwezig.-> Overwegend voldoende tot goed	
- voedselrijkdom en ph	Waterpartijen op de Teut vaak te zuur met beschimmelde eiklumpen, en in Vijvercomplex (s.s.) tal van plassen >7 -> Overwegend gedegradeerd	
- beschaduwing	Weinig tot geen, enkel op Platwijers en Wijvenheide → Overwegend voldoende tot goed	
- permanentie	Alle locaties houden water tot minimum half juli-> Overal voldoende tot goed	
- vissen	Veel --> Overwegend gedegradeerd	
Landhabitat		
- biotoop	Enkel op Platwijers en Wijvenheide gebrek aan vochtige heide en voedselarme, natte bossen-> Overwegend voldoende tot goed	
- oppervlakte	Zeer goed in deelgebied 3, voldoende in deelgebied 2 en actueel onvoldoende (voornamelijk aandeel	

	vochtige heide) in deelgebied 1 met uitzondering van Terlaemen--> Overwegend voldoende tot goed
- afstand tot waterbiotoop	Poelen en landbiotoop zijn gelegen op een afstand van < 200 m -> Overal voldoende tot goed
- verkeerswegen in/grenzend aan habitat	De E314 doorsnijdt de belangrijkste voortplantingsvennen van Teut en Tenhaagdoornheide. Een intensief gebruikte weg is aanwezig tussen het Klotbroek en het Wik (ondertussen wel deels amfibieëntunnels) en tal van drukke wegen doorsnijden het deelgebied Vijvergebied Midden-Limburg in deelgebied 1 -> Overwegend gedegradeerd
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast

Conclusies

Er is actueel geen enkele plek waar we van een duurzame populatie kunnen spreken. Ook de relatief grote populatie op de Teut staat onder druk met een groot percentage beschimmelde eiklonpen en een groot aantal vennen die niet geschikt zijn wegen de zuurtegraad en de grote hoeveelheid vis.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

populatie-doelstelling

In deelgebied 1 en 2 een versterking van de 4 actuele populaties tot minimaal 200 roepende mannetjes of eiklonpen ter hoogte van Terlaemen en wijvenheide en 50 roepende mannetjes of eiklonpen ter hoogte van Platwijers/kolberg en het Wik.

In deelgebied 3 een versterking van de 2 actuele populaties tot minimaal 200 roepende mannetjes of eiklonpen ter hoogte van Teut (Steinven en oud lobeliaven) en Tenhaagdoornheide die zich kunnen voortplanten op >10 permanente vennen.

kwaliteitsdoelstelling

Kwaliteitseisen worden gedekt door deze van de habitats 3110, 3130, 3160,4010 en 7140.

Een bijkomende kwaliteitseis is dat er min 4 visvrije plassen nodig zijn per populatie en het voorzien van minimum 50ha landbiotoop in de onmiddellijke omgeving van het voortplantingsbiotoop (bestaande uit 4010, 4030,

6230, 7140, 91^{E0}).

Een bijkomende kwaliteitseis is het functioneel verbinden van de populaties en, potentiële, leefgebieden gezien het beperkt voorkomen van de hierboven opgesomde habitats ter hoogte van Platwijers en de barrière die aanwezig is tussen de populaties in deelgebied 3.

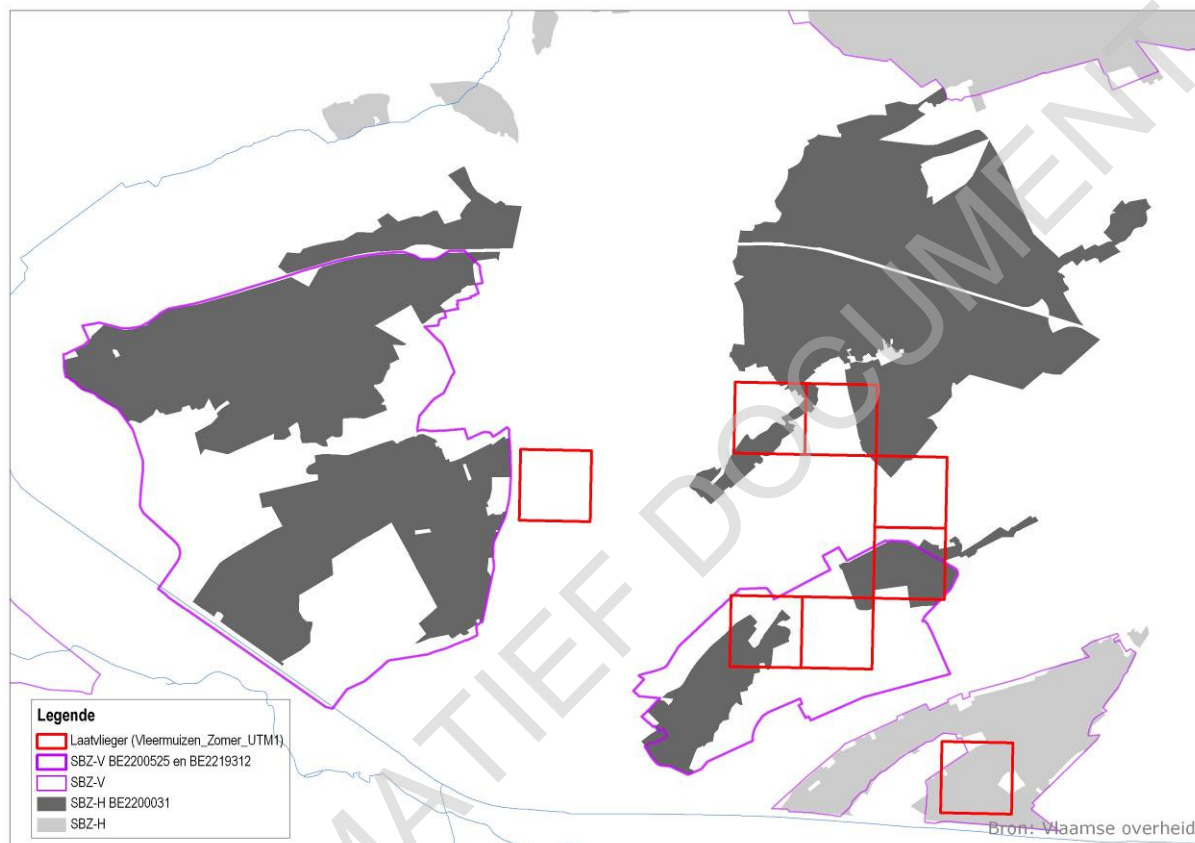
INFORMATIEF DOCUMENT

Laatvlieger - *Eptesicus serotinus*

Het actuele voorkomen

De soort is algemeen in Vlaanderen en we kunnen aannemen dat ze in heel het SBZ voorkomt.

Voor de verspreidingsgegevens, zie Figuur 0-22.

Figuur 0-22: Verspreiding van Laatvlieger - *Eptesicus serotinus*

Potenties

Winterverblijfplaats

Over de winterverblijven is haast niks bekend. Er wordt verondersteld dat ze zich verbergen op weinig toegankelijke plaatsen in of nabij de zomerverblijven. Eén enkel individu wordt aangetroffen in fortent of mergelgroeven.

Zomerverblijfplaats

De Laatvlieger is een cultuurvolger en bewoont het hele jaar door allerlei typen gebouwen, zoals woonhuizen, kerken en schuren. In de zomer worden kolonies gevormd op zolders of in spouwmuur. Ze verstoppen zich ook graag in nauwe spleten en tussen balken, waardoor ze moeilijk waarneembaar zijn.

Jachtgebied

In tegenstelling tot de meeste andere vleermuizen worden open tot halfopen landschappen geprefereerd, soms enkele kilometer verwijderd van het dagverblijf. De aanwezigheid van aaneengeslo-

ten, lijnvormige landschapselementen is niet per se vereist. In stedelijk gebied wordt de soort dikwijls jagend rond straatlantaarns en in parken, tuinen en lanen gezien. Laatvliegers foerageren vooral op grotere insecten zoals kevers en nachtvlinders die uit de lucht geplukt worden; soms worden glijvluchten uitgevoerd waarbij prooien van de grond geplukt worden.

Het SBZ heeft een goede potentie voor zowel de zomerverblijfplaats als het jachtgebied.

De trend

Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen.

INFORMATIEF DOCUMENT

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

De soort verkiest als jachtgebied parken, extensief begraasde weilanden en hooilanden en opgaande lineaire landschapselementen. In alle deelgebieden is de oppervlakte hooilanden en extensief begraasde hooilanden sterk achteruitgegaan maar in deelgebied 1 en 2 komen wel enkele landgoederen of parken voor die als geschikt jachtgebied kunnen fungeren.

Actuele staat: Onbekend maar waarschijnlijk Goed tot uitstekend

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatie-doelstelling Behoud van de soort op de actuele locaties

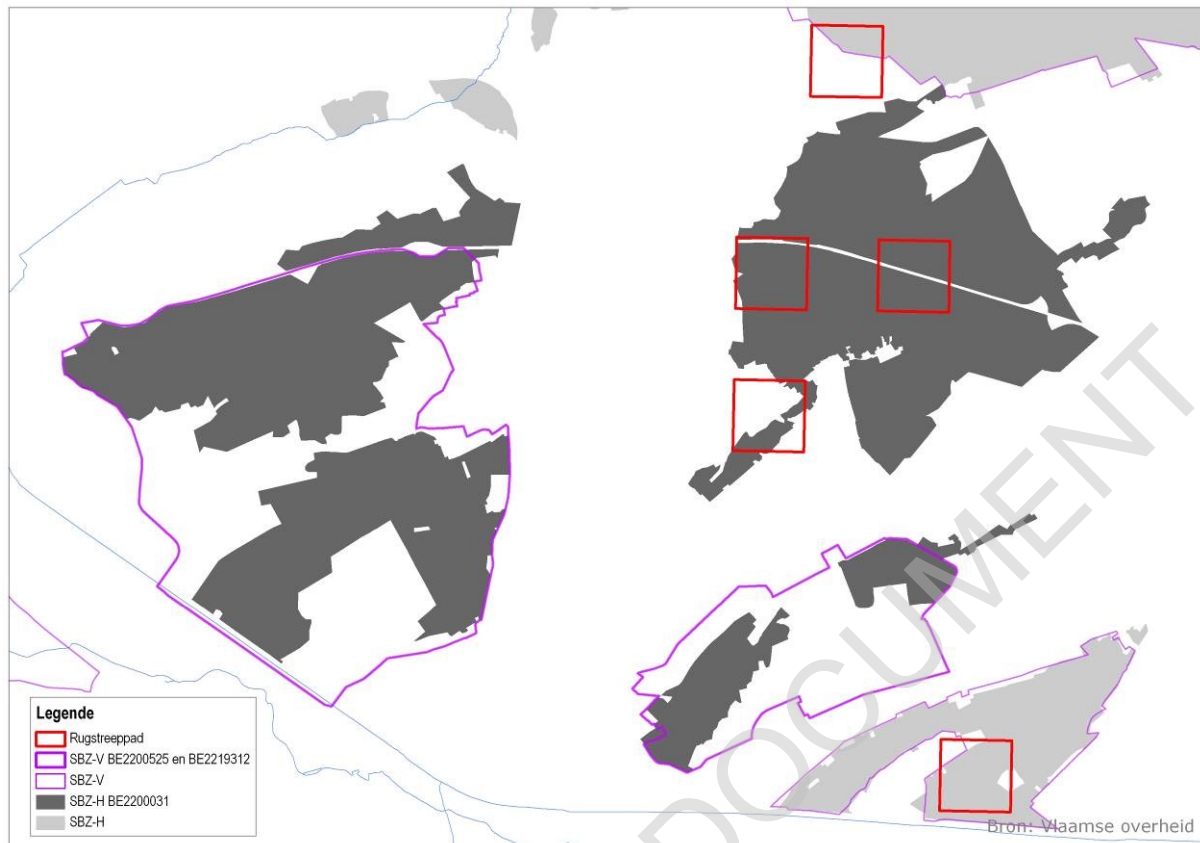
Kwaliteits-doelstelling De kwaliteit van het zomer- en het jachtgebied zal toenemen door doelstellingen voor de boshabitats, graslandhabitats en andere habitat- en vogelrichtlijnsoorten.

Rugstreeppad - Bufo calamita

Het actuele voorkomen

Een relatief grote populatie van deze soort komt binnen dit SBZ nog voor op de Teut en Molenheide in deelgebied 3. In deelgebied 2 werd de soort in 2009 voor het eerst waargenomen. In de omgeving treffen we tevens populaties aan op de terril van Waterschei/omgeving Schemmersberg grenzend aan de oostgrens van dit SBZ.

Voor de verspreidingsgegevens, zie Figuur 0-23.

Figuur 0-23: Verspreiding van Rugstreepad - *Bufo calamita*

Potenties

De Rugstreepad is een warmteminnende soort met een gravende levenswijze. Ze bewoont duinen heidegebieden, waar landactieve dieren zich vooral ophouden op gestabiliseerde, zonbeschenen duinen met een schrale begroeiing van korstmossen, grassen en struikhei. Daarnaast treffen we ze aan in geaccidenteerde terreinen die sterk door menselijke activiteiten beïnvloed zijn, zoals oude kleiwinningen, verlaten zandgroeven, bouwterreinen, koolmijnstorten en met zand opgespoten terreinen van industrie- en havengebieden. Deze terreinen bevatten veelal een kleinschalige afwisseling van onbegroeide plaatsen en plekken met ijle vegetaties.

De keuze van de voortplantingsplas is afhankelijk van de aard van de landbiotoop. In heidegebieden gaat de voorkeur vooral naar erg ondiepe, zonbeschenen oeverzones en uitlopers van grotere vennen. Ook ondergelopen weilanden en akkers in de directe omgeving van heidegebieden worden als voortplantingswater gebruikt. In geaccidenteerde terreinen geven ze de voorkeur aan ondiepe plassen met weinig of geen vegetatie. Vaak betreft het tijdelijke plassen die tijdens regenarme lentes en zomers snel uitdrogen. Nieuw gegraven plassen en accidenteel ontstane ondieptes worden vaak zeer snel gekoloniseerd, maar ze worden ook even snel verlaten zodra de watervegetatie een meer permanent karakter krijgt. Rugstreepadden verplaatsen zich dan ook vaak van de ene naar de andere paaiplaats. Een goede potentie voor zowel het land- als het waterbiotoop is te vinden in deelgebied 1 en 3. Beperkte oppervlakte met een goede potentie zijn echter ook aanwezig in deelgebied 2. Voornamelijk de grote oppervlakte psammofiele en droge heide, landduinen en vennen op Tenhaagdoornheide hebben een zeer goede potentie.

Trend

Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen.

Tabel 0-88. Actuele populatie (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van de populatie (in ha) Rugstreppad - Bufo calamita

	Actuele pop. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1			
Deelgebied 2			
Deelgebied 3			
Totaal			

INFORMATIEF DOCUMENT

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-89. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Rugstreeppad - *Bufo calamita*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- relatieve populatiegrootte	100tal roepende exemplaren op de Teut en sinds 2008 tevens roepende exemplaren op Molenheide. Enkele ex sinds 2009 in 't Wik in deelgebied 2-> Overwegend voldoende tot goed	
- voortplanting	Juvenielen waargenomen in 2009 op Molenheide -> onbekend	
- Afstand nabije populatie	Op minder dan 3km ten oosten van Molenheide bevinden zich populaties aan de silicaatgroeveterriil van Waterschei en het wik-> Overal voldoende tot goed	
Habitatkwaliteit		
Waterhabitat		
- aantal en grootte van de waterpartijen	Op de gekende locaties zijn actueel een complex van 3 of meer plassen aanwezig-> Overal voldoende tot goed	
- Diepte	De plassen zijn ondiep (molenheide) of met geleidelijke oeverzones. -> Overal voldoende tot goed	
- vegetatie	Door droogvallend karakter enkel pioniersvegetaties of isoëtiden. In het wik zijn er redelijk veel waterplanten-> Overwegend voldoende tot goed	
- beschaduwing	Enkel op de Teut → Overwegend voldoende tot goed	
- permanentie	Alle locaties houden jaarrond water maar door daling van de waterstand worden oevervegetaties als riet en lisdodde bevoordeeld ten nadele van drijvende vegetaties met waterranonkels, fonteinkruiden en veenwortel -> deels voldoende tot goed	
- vissen	Enkel één plas op het Wik en droogvallende plasjes op Molenheide zijn visvrij. Op de overige locaties is veel vis aanwezig-> Overwegend gedegra-	

	deerd
Landhabitat	
- biotoop	Optimaal voorhande met zandige pioniersvegetaties op voormalige landduinen en psammofiele heiden-> Overal voldoende tot goed
- successie /verbossing	<10%, enkel omgeving Crijnswijer is sterk aan het verbossen--> Overwegend voldoende tot goed
- Bodem	
- afstand tot waterbiotoop	Poelen en landbiotoop zijn gelegen op een afstand van < 500 m -> Overal voldoende tot goed
- verkeerswegen in/grenzend aan habitat	Een matig gebruikte verkeersweg is aanwezig tussen de Teut en Molenheide, de E314 scheidt de locatie van de Teut met Tenhaagdoornheide. Ook tussen Molenheide en het wik zijn er drukbereden verkeerswegen aanwezig-> Overwegend gedegradeerd
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast

Conclusies

Knelpunten zijn de abundante aanwezigheid van hondsvlis op de meeste vennen en het wegennet dat de habitat en de populaties doorsnijdt.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

populatie-doelstelling

2 populaties van minimaal 200 roepende mannetjes op telkens minimaal 5 geschikte voortplantingswateren, gesitueerd op Teut/Molenheide en Tenhaagdoornheide.

kwaliteitsdoelstelling

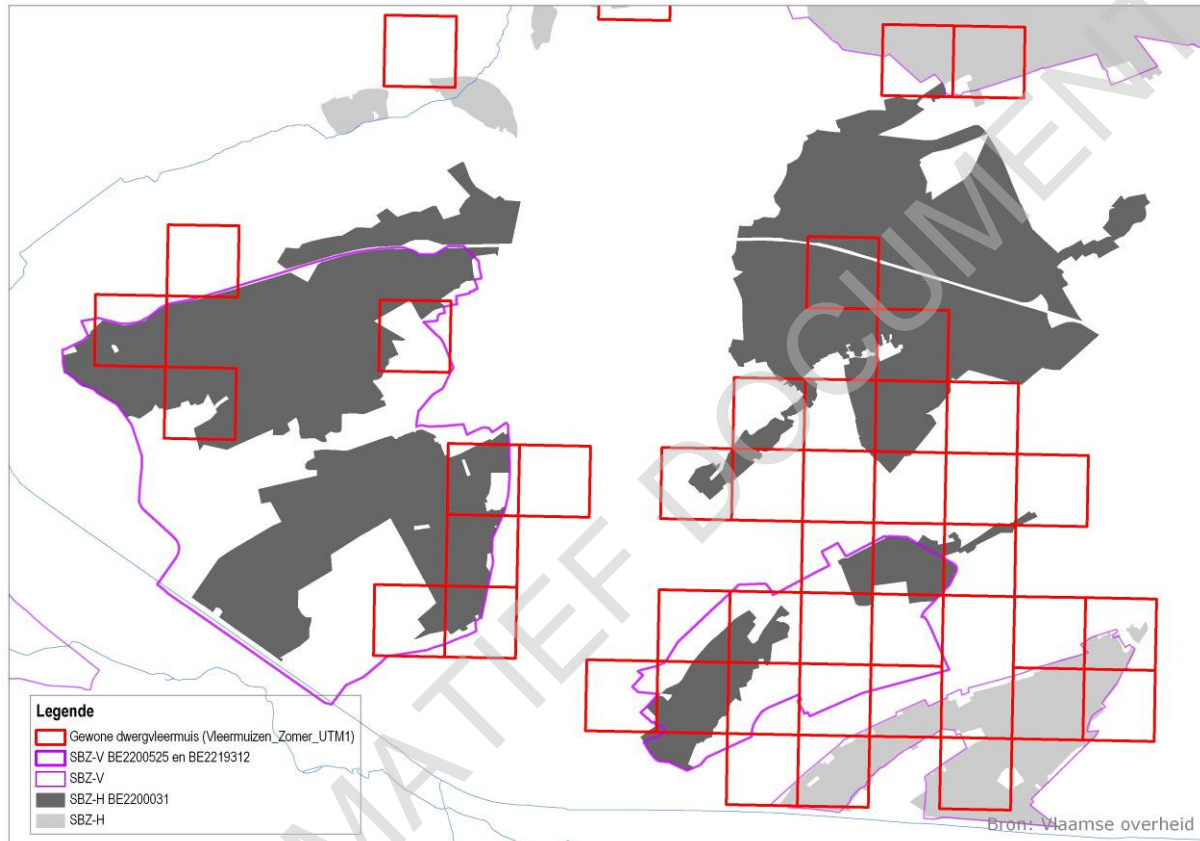
De kwaliteitseis wordt gedekt door deze van habitat 2310,2330,4030,6230 en de habitatsoorten heikikker en gladde slang.

Ruige dwergvleermuis / Gewone dwergvleermuis / Kleine dwergvleermuis - Pipistrellus species

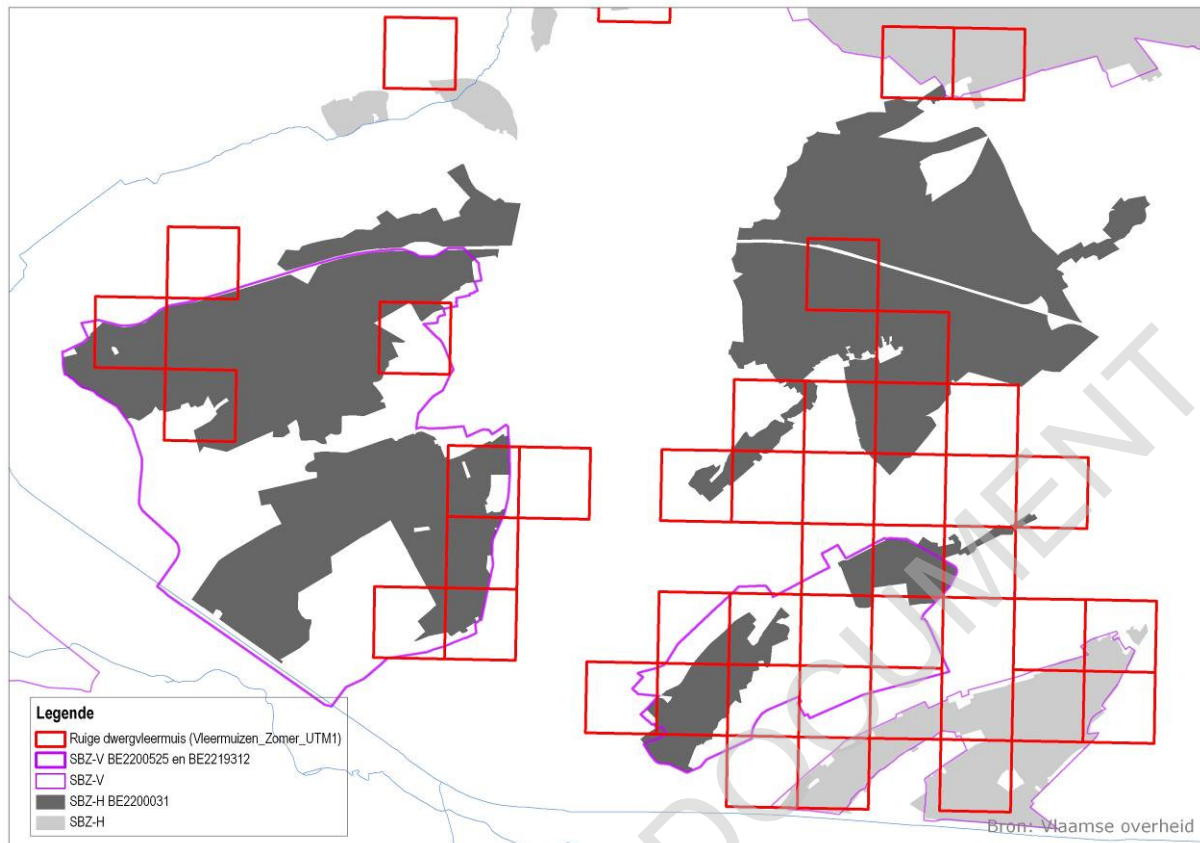
Het actuele voorkomen

De dwergvleermuis is een algemene soort die waarschijnlijk overal in het SBZ aanwezig is.

Voor de verspreidingsgegevens van de Gewone dwergvleermuis - Pipistrellus pipistrellus, zie Figuur 0-24. Voor de verspreidingsgegevens van de Ruige dwergvleermuis- Pipistrellus nathusii, zie Figuur 0-25.

Figuur 0-24: Verspreiding Gewone dwergvleermuis - Pipistrellus pipistrellus

Figuur 0-25: Verspreiding van Ruike dwergvleermuis- *Pipistrellus nathusii*

Potenties

<p>Ruige dwergvleermuis (<i>Pipistrellus nathusii</i>)</p>	<p>Winterverblijfplaats</p> <p>'s Winters wordt de soort in kleine aantallen in allerlei holle ruimten en spleten van gebouwen, in houtstapels en in boomholten aangetroffen. Bij zeer koud weer worden warmere plekken opgezocht, zoals zolders.</p> <p>Zomerverblijfplaats</p> <p>De soort verblijft in de zomer weinig in gebouwen, maar vooral in boomholten, achter losse schors en in vogel- en vleermuiskasten, vaak in de nabijheid van water.</p> <p>Jachtgebied</p> <p>De soort bewoont water- en bosrijke landschappen. De meeste jachtgebieden betreffen kanalen, rivieren, vijvers en bossen. Als vliegrouete worden aaneengesloten, lijnvormige landschapselementen, zoals bomerijen, gevolgd.</p>
<p>Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)</p>	<p>Winter- en zomerverblijfplaats</p> <p>De Gewone dwergvleermuis is een cultuurvolger die er een netwerk van verblijfplaatsen op na houdt op allerlei beschutte plaatsen in gebouwen, zoals spouwmuren, zolders, onder dakbedekking en achter vensterluiken. De kolonies kunnen zich in de loop van de zomer regelmatig verplaatsen. 's Winters worden meestal vorstvrije, wat warmere en relatief droge</p>

	<p>plaatsen opgezocht.</p> <p>Jachtgebied</p> <p>De soort jaagt in zeer diverse milieus, zolang het landschap maar niet te open is. Ook in residentiële woonwijken en in grote steden kan de soort jagend aangetroffen worden in tuinen, rond huizen, langs wegen en in parken. Vliegroutes liggen zo veel mogelijk langs goed aaneengesloten, lijnvormige landschapsstructuren.</p>
<p>Kleine dwergvleermuis (Pipistrellus pygmaeus)</p>	<p>Winter- en zomerverblijfplaats</p> <p>Door de moeilijke determinatie is weinig gekend over de winterverblijven van de soort. In de zomer verblijven ze zowel in gebouwen, in boomholten als in vleermuis- en vogelnestkasten. In vergelijking met de Gewone dwergvleermuis zouden ze honkvaster zijn.</p> <p>Jachtgebied</p> <p>De Kleine dwergvleermuis heeft de voorkeur voor een waterrijke omgeving (moerassen, rivierbossen, waterlopen en waterplassen), waar er o.a. op dansmuggen gejaagd wordt.</p>

Het SBZ heeft een goede potentie om te fungeren als zomer-, winterverblijfplaats en jachtgebied.

De trend

Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

De Gewone dwergvleermuis is zeer algemeen in Vlaanderen en we kunnen aannemen dat ze in heel het SBZ voorkomt. Ze is weinig kieskeurig voor wat betreft haar zomerverblijfplaats en aangenomen kan worden dat ze de nodige schuilplaatsen vindt in de bestaande gebouwen.

Actuele staat: Onbekend maar waarschijnlijk Goed tot uitstekend

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**populatie-
doelstelling** Behoud van de soort op de actuele locaties

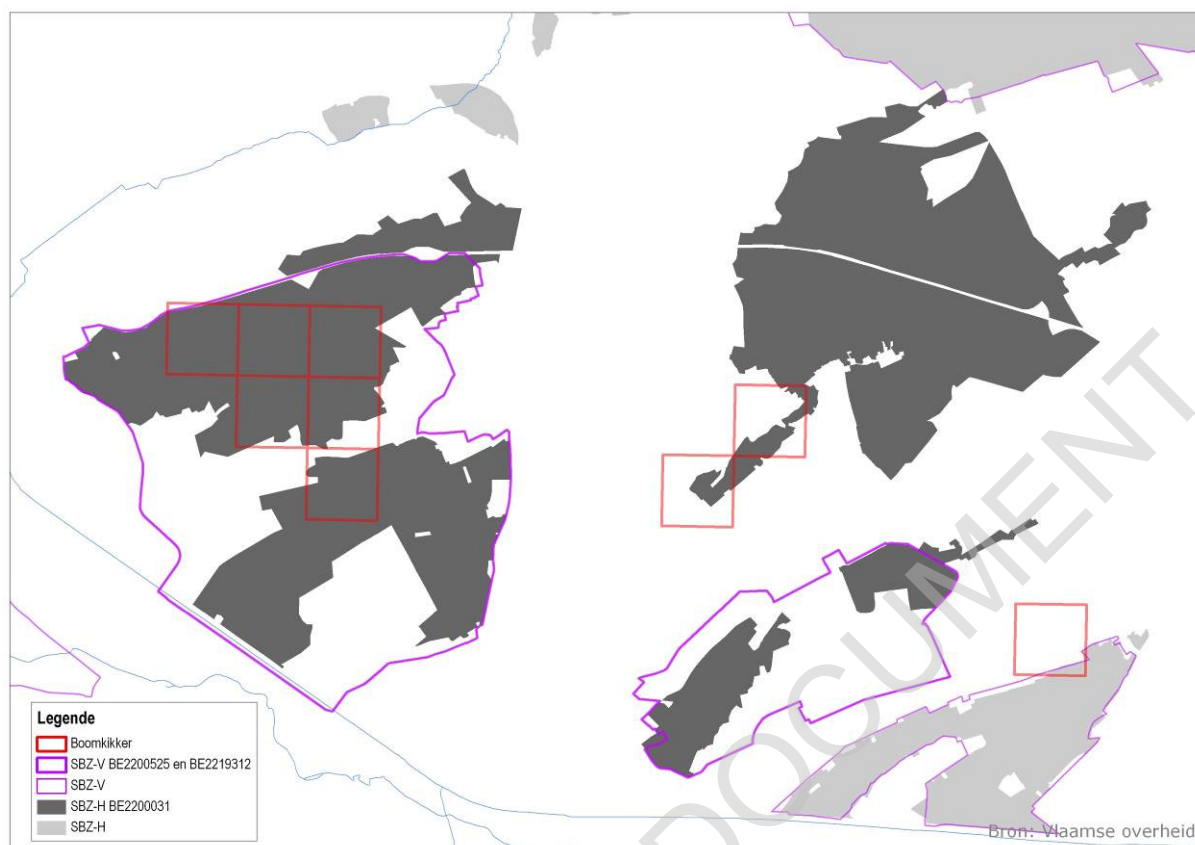
**kwaliteits-
doelstelling** De kwaliteit van het zomer- en het jachtgebied zal toenemen door doelstellingen voor de boshabitats, waterrijke habitats en de andere habitat- en vogelrichtlijnsoorten.

Boomkikker - *Hyla arborea*

Het actuele voorkomen

Actueel komen er 4 populaties voor, allen in deelgebied 1 gelegen waarvan één grote populatie (>200 mannetjes). De soort werd pas vanaf 2000 opnieuw opgemerkt (8 roepende mannetjes) en het is voorbarig om van een gezonde, stabiele populatie te spreken. In 2002 is de soort uitgestorven in het Vlaams natuurreservaat het Welleke en in 2005 in het aangrenzend SBZ-H "de Maten" (drie oostelijk bezette utm-hokken op de kaart).

Voor de verspreidingsgegevens, zie Figuur 0-26.

Figuur 0-26: Verspreiding van Boomkikker - *Hyla arborea*

Potenties

Als voortplantingsplaatsen komen allerlei ondiepe en stilstaande zoetwaterplassen in aanmerking, zowel kleine veedrinkpoelen als grotere vijvers. Het water is gewoonlijk licht tot matig voedselrijk en heeft een neutrale zuurtegraad (cfr. o.a. habitattypen 3150). Belangrijk is dat het water en de oeverzone goed en langdurig door de zon beschenen wordt en dat de plas niet droogvalt voor het einde van de zomer. Plassen waarin vissen of eenden voorkomen, zeker in combinatie met weinig waterplanten om in te schuilen, zijn niet geschikt voor boomkikkers. De aanwezigheid van een gordel van ondergedoken of drijvende waterplanten en een rijke oevervegetatie met riet en/of andere oeverplanten is positief. De dieren zijn vooral 's nachts actief en houden zich overdag op in de opgaande oevervegetatie.

De landbiotopen zijn zonbeschenen ruigtevegetaties, braamstruwelen, houtwallen en bosranden gelegen in kleinschalige landschappen. Geschikte landbiotopen moeten aanwezig zijn in de directe omgeving van de plas (liefst op minder dan 500 m). Vanaf oktober tot half april overwinteren Boomkikkers op het land in hopen plantaardig afval en in allerlei holtes. Tal van vijvers en poelen in alle drie de deelgebieden hebben een goede potentie voor de soort. Ook het omgevende landschap heeft een goede potentie tot ontwikkeling als geschikt landhabitat en/of als corridor.

De trend

Het areaal is de afgelopen decennia sterk afgenomen met onder andere het uitsterven van populaties op het Welleke, Kiewit en in het aangrenzend SBZ 'de Maten'. In 2000 is de soort terug gevonden in deelgebied 1 en sindsdien zijn de aantallen daar sterk toegenomen.

Tabel 0-90. Actuele populatie (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van de populatie (in ha) Boomkikker - *Hyla arborea*

	Actuele pop. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1	22 ha		
Deelgebied 2			
Deelgebied 3			
Totaal	22 ha		

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-91. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Boomkikker - *Hyla arborea*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- relatieve populatiegrootte	Respectievelijke populatie met >200 en drie populaties met <20 roepende mannetjes -> Overwegend gedegradeerd	Alle populaties komen voor in deelgebied 1. Een bronpopulatie aan Waterlozen en kleine populaties aan de Weyerman/Terlaemen, Wijvenheide en Kolberg. Recent zijn 2 populaties uitgestorven, deze van het Welleke-Ballewijers in Zonhoven (2004) en Kiewit in Hasselt (ca. 1995)
- voortplanting	Juvenielen op drie van de vier lokaties → Overwegend voldoende tot goed	
- Afstand nabije populatie	Allen op ca 1-2 km van elkaar gelegen → Overal voldoende tot goed	
Habitatkwaliteit		
Waterhabitat		
- aantal en grootte van de waterpartijen	Op alle lokaties >5 permanente plassen aanwezig -> Overal voldoende tot goed	
- voedselrijkdom en pH	Mesotroof tot matig eutroof, pH onbekend-> Onbekend	
- vegetatie	Goed ontwikkelde ondergedoken en drijvende vegetaties op enkele plassen→ Overwegend voldoende tot goed	
- beschaduwing	Weinig tot geen → Overwegend voldoende tot goed	
- permanentie	Alle locaties houden water tot minimum half augustus-> Overal voldoende tot goed	
- vissen	Verschillend tussen populaties, veel vis aanwezig op Wijvenheide en Weyerman/Terlaemen, weinig vis op Kolberg en geen vis aan waterlozen. Er zijn nergens 5 visvrije plassen per populatie aanwezig--> Overwegend gedegradeerd	
- Randzone	Abundante structuurrijke kruidenrijke vegetaties aanwezig aan de oevers → Overwegend voldoende tot goed	
Landhabitat		
- biotoop	Locaties zijn ingebed in een kleinschalig landschap	

	met braamstruwelen en bosranden -> Overal voldoende tot goed
- oppervlakte	Variërend van enkele tot <10ha--> Overwegend gedegradeerd
- afstand tot waterbiotoop	Poelen en landbiotoop zijn gelegen op een afstand van < 500 m -> Overal voldoende tot goed
- verkeerswegen in/grenzend aan habitat	Een drukke weg loopt tussen de populaties van het Waterlozen/Weyerman en deze van de Kolberg/Wijvenheide → Overwegend gedegradeerd
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast

Conclusies

Zowel de actuele toestand van de populaties als de habitatkwaliteit is actueel onvoldoende met 3 populaties die niet duurzaam zijn en een te beperkte oppervlakte landbiotoop rond alle voortplantingsplaatsen. Er is geen enkele populatie met 5 visvrije wateren en sommige lokaties kennen nauwelijks visvrije plekken.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatie-doelstelling

In deelgebied 1 en 2 worden 7 populaties boomkikker tot doel gesteld met ee, versterking van de bestaande populaties tot minimaal 200 roepende mannetjes ter hoogte van Weyerman/Terlaemen, Waterlozen, Zonderik/Rode vijvers en Wijvenheide en de bijkomende ontwikkeling van populaties van minimaal 200 roepende mannetjes ter hoogte van Platwijers, de Westelijke vijvers van Bokrijk en op het graslandencomplex ten zuiden van Bokrijk.

In deelgebied 3 twee populaties boomkikker van minimaal 200 roepende mannetjes en 5 voortplantingswateren in het Welleke en de Vallei van de Laambeek.

Kwaliteitsdoelstelling

Kwaliteitsdoelen deels gedekt middels eerder gestelde doelen voor andere habitats en soorten.

Specifieke, additionele kwaliteitsvereisten hebben betrekking op:

- Qua waterbiotoop: het creëren van visvrije waterpartijen. Minimum 5 kleine (<100m²) of 2 grote plassen (>100m²) per populatie.

- Qua landbiotoop: Behoud en versterken van kleinschalig landschap met ruigtevegetaties (rbbhf, rbbmc), bloemrijke graslanden (rbbhc), houtwallen, bosranden en braamstruwelen met een oppervlakte van meer dan 20 ha per

populatie. Dit landbiotoop moet zo goed mogelijk aansluiten bij de voortplantingsbiotopen.

- Qua corridors: functionele corridor tussen wijvenheide/Zonderik en Platwijers om kolonisatie van het gebied mogelijk te maken.

Extra leefgebied onder de vorm van voortplantingsbiotoop op het graslandencomplex ten zuiden van Bokrijk.

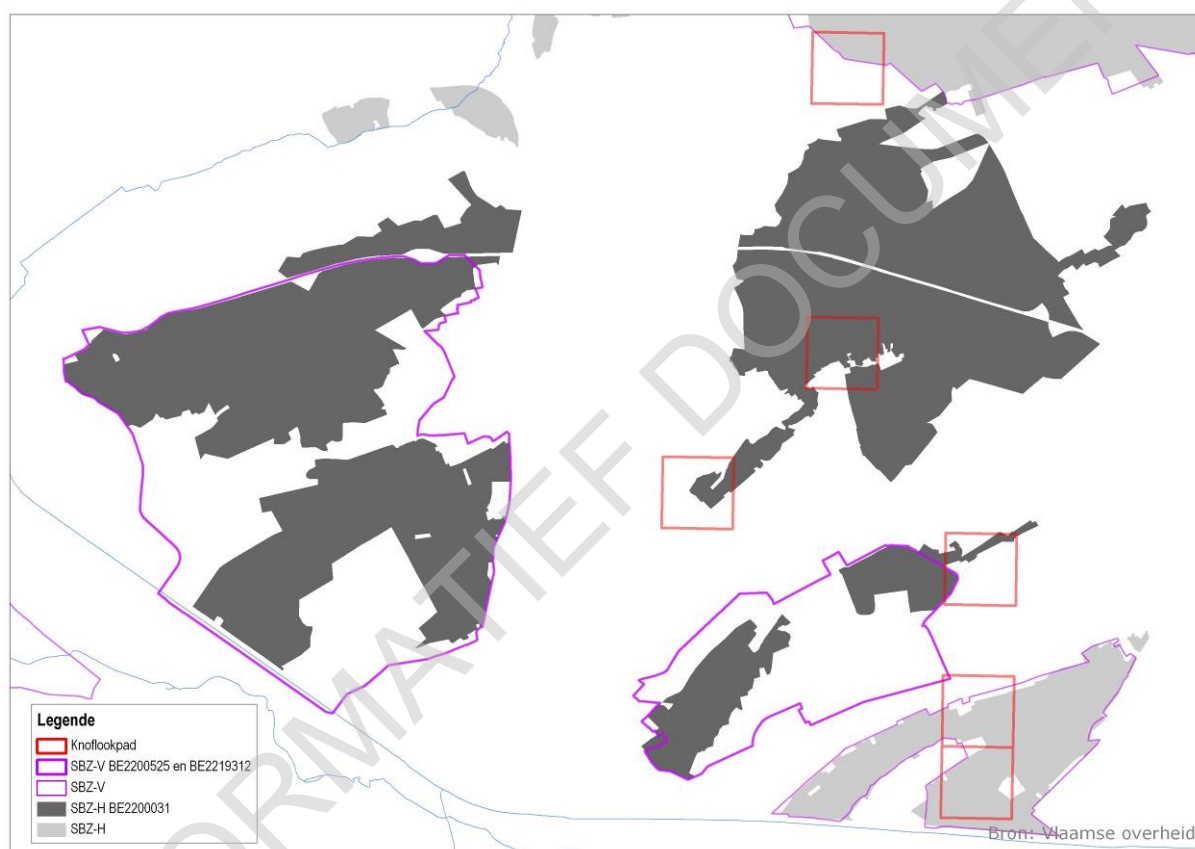
INFORMATIEF DOCUMENT

Knoflookpad - *Pelobates fuscus*

Het actuele voorkomen

De soort wordt in deelgebied 3 nog teruggevonden in het Vlaams natuurreservaat het Welleke en op één plas aan de Teut. In 2005 en 2006 werd de soort ook aangetroffen in deelgebied 2 in het natuurreservaat het Wik in Bokrijk. In het recente verleden was hier ook een landwaarneming (Roosen 2008). Gerichte inventarisaties moeten aantonen of de soort nog voorkomt in deelgebied 1. In de aangrenzende SBZ wordt de soort waargenomen in het SBZ-H "de Maten" en aan de zuidkant van het militair domein van Houthalen-Helchteren.

Voor de verspreidingsgegevens, zie Figuur 0-27.

Figuur 0-27: Verspreiding van Knoflookpad - *Pelobates fuscus*

Potenties

De knoflookpad bewoont gebieden waarin (matig) voedselrijke wateren in de onmiddellijke nabijheid liggen van terreinen met een mulle, korrelige zandbodem. Als paaiplaatsen komen in aanmerking: weidepoelen, oude meanders, kleine vijvers en vennen met (matig) voedselrijk, niet te zuur ($\text{pH} > 6$) water. Deze wateren zijn bij voorkeur permanent waterhoudend, visvrij en met een rijke water- en oevervegetatie. In voedselarme of te zure wateren sterven de eieren af tengevolge van schimmelinfecties. Deze paddensoort verblijft buiten de voortplantingstijd overdag en in de winter ondergronds aan land, soms tot op een diepte van 1 meter. Ze zijn dan strikt gebonden aan terreinen met een losse, zanderige bodem waarin ze zich gemakkelijk kunnen ingraven. Typische voorbeelden hiervan zijn zandige rivier- en beekduinen, gestabiliseerde stuifzandheuvelds in heidegebieden en zandige akkers. Geschikte landbiotopen worden pas bewoond wanneer in hun nabijheid waterpartijen liggen die als paaiplaats in aanmerking komen. De combinatie van zandige bodems met voedselrijke waters is weinig frequent en kan men aantreffen waar zandgronden of heuvelruggen grenzen aan de lager gelegen beek- en rivierdalen, of in heideterreinen met matig voedselrijke

plassen, vijvers of vennen. Tal van vijvers en poelen in alle drie de deelgebieden hebben een goede potentie voor de soort. Ook het omgevende landschap heeft een goede potentie tot ontwikkeling als landhabitat en/of corridor.

De trend

Enkel de populatie van het Welleke wordt jaarlijks geteld. De trend is hier afnemend.

Tabel 0-92. Actuele populatie (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van de soort (in ha) Knoflookpad - Pelobates fuscus

	Actuele pop. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1			
Deelgebied 2	1.3		
Deelgebied 3	2.6		
Totaal	3.9		

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-93. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Knoflookpad - *Pelobates fuscus*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- relatieve populatiegrootte	In 2010 werden er 14 roepende mannetjes gehoord op het Welleke. -> Overwegend gedegradeerd	De grootste Vlaamse populatie komt voor in deelgebied 3 op het Welleke en er is nog een larve geschept op een vijver grenzend aan de Teut. Daarnaast is de soort recent opnieuw gehoord in deelgebied 2 in 2005 en 2006. De laatste waarneming in deelgebied 1 dateert van 1991 maar het is mogelijk dat de soort hier nog steeds voorkomt.
- voortplanting	In 2002 werd een eisnoer van knoflookpad gevonden op een nieuwe poel bij het Welleke (waarneming Tom Verschraegen). In 2008 werden larven geschept op het Welleke (Roosen 2008) en na 2000 werd nog een larve gevonden aan de teut (Amfibieënwerkgroep Likona)-> onbekend	
- Afstand nabije populatie	De populaties van het Welleke is op ca 3km gelegen van de locatie aan de Teut en het Wik-> overwegend voldoende tot goed	De locatie van de Teut (deelgebied 3) is in vogelvlucht op ca 4 km gelegen van de meest nabijgelegen populatie (buiten dit SBZ) aan de plas van Kelchterhoef.
Habitatkwaliteit		
Waterhabitat		
- aantal en grootte van de waterpartijen	Op alle gekende locaties zijn actueel een complex van 3 of meer plassen aanwezig-> Overal voldoende tot goed	
- voedselrijkdom en ph	De plas van het Welleke is mesotroof en had in 2009 een pH van 6.7. De omgewenste inlaat van rioleringswater heeft waarschijnlijk een negatieve impact had op de populatie. Ook op de locatie aan de Teut werd in 2009 de inlaat van rioleringswater vastgesteld. -> Deels voldoende tot goed	
- vegetatie	Enkel de locatie van het Welleke voldoet aan de eis van ca 25% drijvende vegetatie-> Deels voldoende tot goed	
- beschaduwing	Enkel op de locatie rond de Teut zijn een groot deel van de oevers begroeid met bomen -> Overwegend voldoende tot goed	
- permanentie	Alle locaties houden jaarrond water maar door	

	daling van de waterstand worden oevervegetaties als riet en lisdodde bevoordeeld tegenover drijvende vegetaties als veenwortel -> Overwegend voldoende tot goed
- vissen	Enkel de grote vijver van het Welleke en enkele plassen van het Wik zijn sommige jaren visvrij. Op de overige locaties is veel vis aanwezig--> Overwegend gedegradeerd
Landhabitat	
- biotoop	Landbiotoop is zeer beperkt aanwezig rond Welleke. Op het Wik en Teut is voldoende geschikt landbiotoop aanwezig-> Overwegend gedegradeerd
- successie /verbossing	<10%--> Overal voldoende tot goed
- Bodem	
- afstand tot waterbiotoop	Poelen en landbiotoop zijn gelegen op een afstand van < 500 m -> Overal voldoende tot goed
- verkeerswegen in/grenzend aan habitat	Wegen doorsnijden zowel de 3 deelpopulaties als intern de populatie van de Teut → Overwegend gedegradeerd
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast

Conclusies

Zowel populatie als het habitat zijn actueel onvoldoende om een duurzame instandhouding te garanderen.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

populatie-doelstelling

In deelgebied 1 en 2 een bronpopulatie van minimaal 50 roepende mannetjes in het Wik en ontwikkelen van leefgebied voor een duurzame populatie op Wijvenheide.

In deelgebied bronpopulaties van minimaal 100 roepende mannetjes om minimaal 5 voortplantingsplaatsen op het Welleke/Balewijers en op de Teut (Holsteen) en ontwikkelen van leefgebied voor een duurzame populatie in

de vallei van de Huttebeek.

kwaliteitsdoelstelling

Specifieke kwaliteitsvereisten hebben betrekking op:

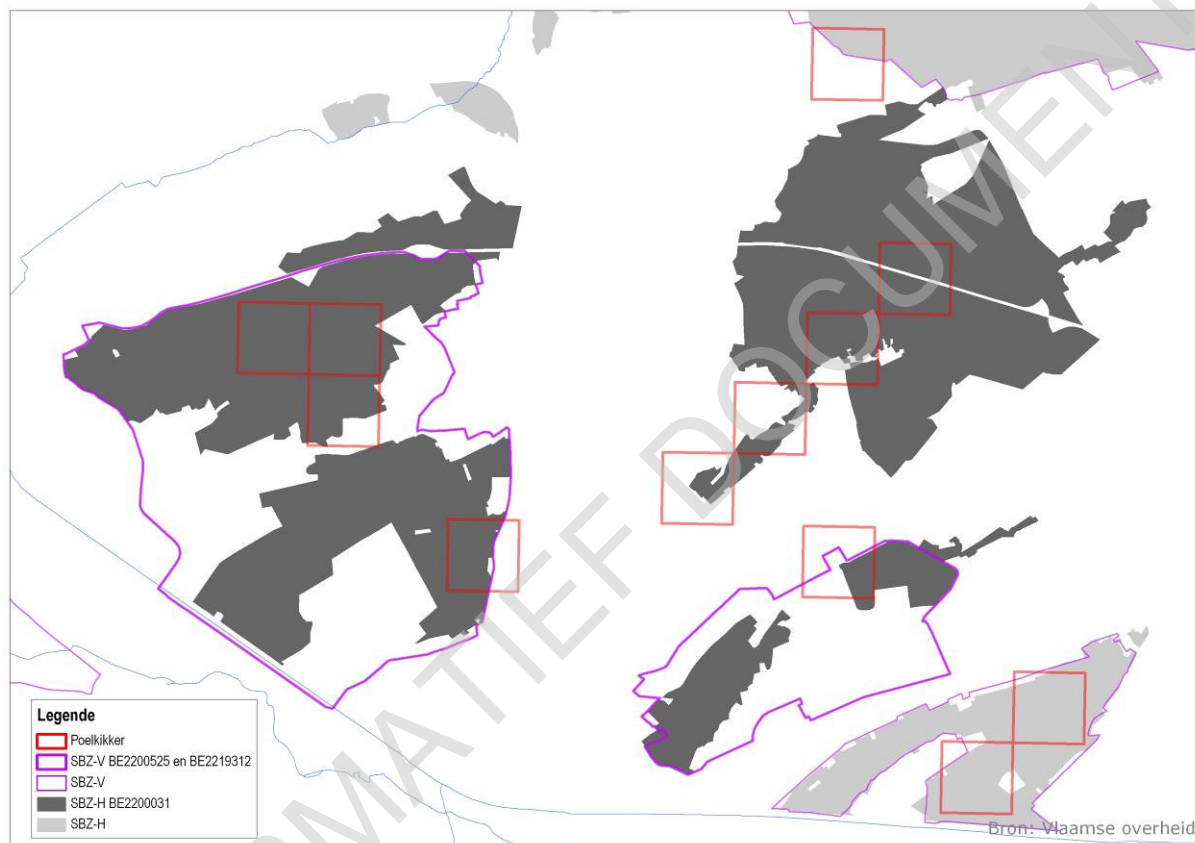
- Qua landbiotoop: de kwaliteit van de habitattypes 2310, 2330, 4030, 6230 en 6510 verbeteren.(zie onder deze habitats) met nadruk op het creëren van stuivende, open zandige plekken(of mul zand) en bloemrijke situaties; Akkerbouw (bij voorkeur aardappel of graanteelt) blijft mogelijk met als randvoorwaarde een perceelrandenbeheer (trioranden met jaarlijks omgewerkte zandige grond die niet bemest wordt.
- Qua voortplantingsbiotoop: waterkwaliteit is belangrijk voor deze soort. Dit wordt reeds gedekt middels de kwaliteitsvereisten voor oligo- tot mesotrofe wateren(habitatype 3130). Bijkomende eis is dat de plassen visvrij moeten zijn om predatie te voorkomen.
- Het functioneel verbinden van de leefgebieden door corridors van landbiotoop (zie hierboven) of andere types van bloemrijke graslanden (soortenarme glanshavergraslanden)

Poelkikker - *Rana lessonae*

Het actuele voorkomen

In de grote heidegebieden in dit SBZ is de poelkikker een vrij algemene soort in de oligotrofe tot mesotrofe waterpartijen. Ook in het deelgebied Vijvergebied Midden-Limburg komt de soort op vele vijvers voor.

Voor de verspreidingsgegevens, zie Figuur 0-28.

Figuur 0-28: Verspreiding van Poelkikker - *Rana lessonae*

Potenties

De poelkikker is een zon- en warmteminnende soort die zich tijdens het ganse jaar in of nabij een waterpartij ophoudt. De soort lijkt in Vlaanderen vooral gebonden aan voedselarme milieus zoals vochtige heidevelden, laagveengebieden en voedselarme moerassen. Vennen, grachten, kleine vijvers en depressies die matig voedselrijk (mesotroof) water bevatten, vormen de voortplantingsplaatsen. Belangrijk is ook de aanwezigheid van ondergedoken en drijvende waterplanten, en van een ondiep overstromde oever, waar de dieren kunnen zonnen en foerageren.

Buiten de voortplantingsperiode verblijven poelkikkers veelal in de oeverzone of in de onmiddellijke nabijheid van de waterpartijen. In tegenstelling tot de andere groene kikkers overwintert de poelkikker vooral op het land op allerlei beschutte plekken zonder winterse overstromingen. Winter- en zomerverblijf kunnen tot 400 meter uit elkaar liggen. Tal van vijvers en poelen in alle drie de deelgebieden hebben een goede potentie voor de soort.

De trend

Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen.

Tabel 0-94. Actuele populatie (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van de populatie (in ha) Poelkikker - *Rana lessonae*

	Actuele pop. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1			
Deelgebied 2			
Deelgebied 3			
Totaal			

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

De poelkikker is in het SBZ een algemene soort die voorkomt in alle deelgebieden. Vooral in de meer voedselarmere wateren in deelgebied 3 komt de soort talrijk voor. In deelgebied 1 is een mogelijke bedreiging de hybridisatie met de sinds 1994 geïntroduceerde meerkikker. De exacte verspreiding is momenteel niet goed gekend maar de soort lijkt relatief algemeen.

Actuele staat van instandhouding = goed tot uitstekend

Conclusies

Belangrijkste knelpunt lijkt hybridisatie met de meerkikker.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**populatie-
doelstelling** Behoud van de soort op de actuele locaties

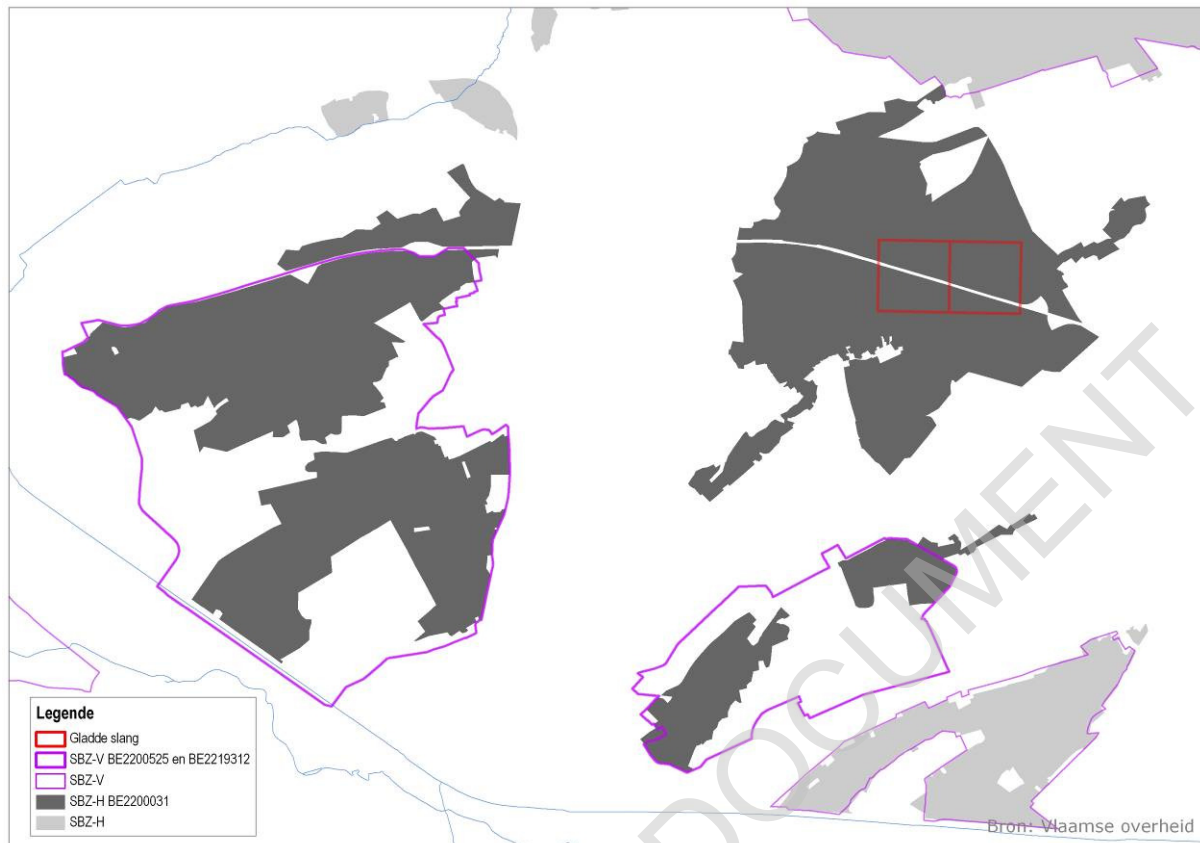
**kwaliteits-
doelstelling** Geen extra kwaliteitsverbetering noodzakelijk buiten deze die nodig zijn voor de heikikker/boomkikker en de waterrijke habitats.

Gladde slang - *Coronella austriaca*

Het actuele voorkomen

Op Tenhaagdoornheide worden jaarlijks verschillende waarnemingen verricht op verschillende plekken. In deelgebied 1 is er één onzekere waarneming (ter hoogte van de Kluis), de verspreiding is hier onvoldoende gekend.

Voor de verspreidingsgegevens, zie Figuur 0-29.

Figuur 0-29: Verspreiding van Gladde slang - *Coronella austriaca*

Potenties

De gladde slang vertoont in onze streken een voorkeur voor droge, zonbeschenen terreinen. Zo wordt ze aangetroffen in droge heiden, droge graslanden, open plekken in loofbossen, op grazige hellingen en langs bosranden (o.a. habitattypen 2310, 2330, 4030, 6230 en 9190). Toch zijn er ook vindplaatsen in nattere biotopen, zoals de omgeving van vennen of in beekvalleien (o.a. habitattypen 4010, 6410).

De gladde slang verkiest biotopen die een kleinschalige afwisseling bieden van zonbeschenen en schaduwrijke plekjes. De aanwezigheid van een dichte bodembegroeiing van dwergstruiken (bv. struikhei, blauwe bosbes) of grassen, samen met verspreid staande struiken of bomen, is belangrijk. Daarom kan men de gladde slang vaak aantreffen langs lijnvormige structuren zoals bosranden, (oude) spoorwegtaluds, landduinen en wegranden, die een kleinschalige variatie in microklimaat bieden. Daarnaast is ook de aanwezigheid belangrijk van een vrij losse ondergrond, bedekt met dood plantenmateriaal waarin de gladde slang zich kan verschuilen. De zomer- en wintergebieden liggen meestal binnen eenzelfde biotooptype. Gladde slangen overwinteren onder de grond in de periode oktober-maart. Het wijfje werpt 6 tot 15 jongen die bij hun geboorte onmiddellijk uit het eivlies breken en 14 tot 20 cm lang zijn. Een zeer goede potentie is aanwezig in deelgebied 3 op de Teut en plaatselijk in deelgebied 1 op voedselarme stukken waar we de hierboven vermelde habitattypen terugvinden of kunnen ontwikkelen.

De trend

Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen.

Tabel 0-95. Actuele populatie (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van de populatie (in ha) Gladde slang - *Coronella austriaca*

	Actuele pop. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1			
Deelgebied 2			
Deelgebied 3			
Totaal			

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-96. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Gladde slang - *Coronella austriaca*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- relatieve populatiegrootte	Er worden op Tenhaagdoornheide (deelgebied 3) regelmatig ex waargenomen -> onbekend	
- voortplanting	Juvenielen en drachtige vrouwtjes zijn recent nog waargenomen-> Overal voldoende tot goed	
- Afstand nabije populatie	Nabije populatie van het Schietveld Houthalen-Helchteren is gelegen op afstand groter dan 500m-> Overal gedegradeerd	
Habitatkwaliteit		
- Biotoop	Het biotoop op Tenhaagdoornheide is zeer geschikt-> Overal voldoende tot goed	
- Structuur vegetatie	Structuurrijk met veel microreliëf-> Overal voldoende tot goed	Dit is het gevolg van de ligging op de rand van het Kempisch Plateau en bovendien door de talrijke van slenken die zich erin ontwikkeld hebben. Actief gevarieerd beheer (begrazen, mechanisch beheer) zorgt voor structuur.
- Open plekken	Niet van toepassing	
- Lijnvormige elementen	Duidelijk aanwezig-> Overwegend voldoende tot goed	
- successie	Boomopslag die periodisch wordt verwijderd --> Overal voldoende tot goed	
- oppervlakte	>50 ha --> Overal voldoende tot goed	
- verkeerswegen in/grenzend aan habitat	De E314 doorsnijdt de grote heidegebieden van Teut (éénmalige waarneming van juveniel exemplaar wat indicatie is voor barrièrewerking) en Tenhaagdoornheide. → Overal gedegradeerd	
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Conclusies

Tenhaagdoornheide is groot genoeg en bestaat uit geschikt habitat om een populatie in stand te houden. Het leefgebied en de populatie kan echter minimaal verdubbelen indien de Teut en omgeving gekoloniseerd kan worden. De E314 is actueel een onoverkomelijke barrière voor de soort. De dichtsbij-

zijnde populatie is op een te grote afstand gelegen en gezien het tussenliggende habitat zijn beide populaties actueel niet functioneel met elkaar verbonden.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatiedoelstelling

Doel: Bronpopulatie van minimum 400 adulte dieren die zich uitstrekt over het volledige heidelandschap van deelgebied 3.

Kwaliteitsdoelstelling

Kwaliteitsverbetering in hoofdzaak door creëren van ijle loofbossen en structuurrijke overgangen naar open landschap. In droge heide (4030) voldoende oppervlakte oude structuurrijke heide met vrij losse ondergrond en strooisellaag behouden.

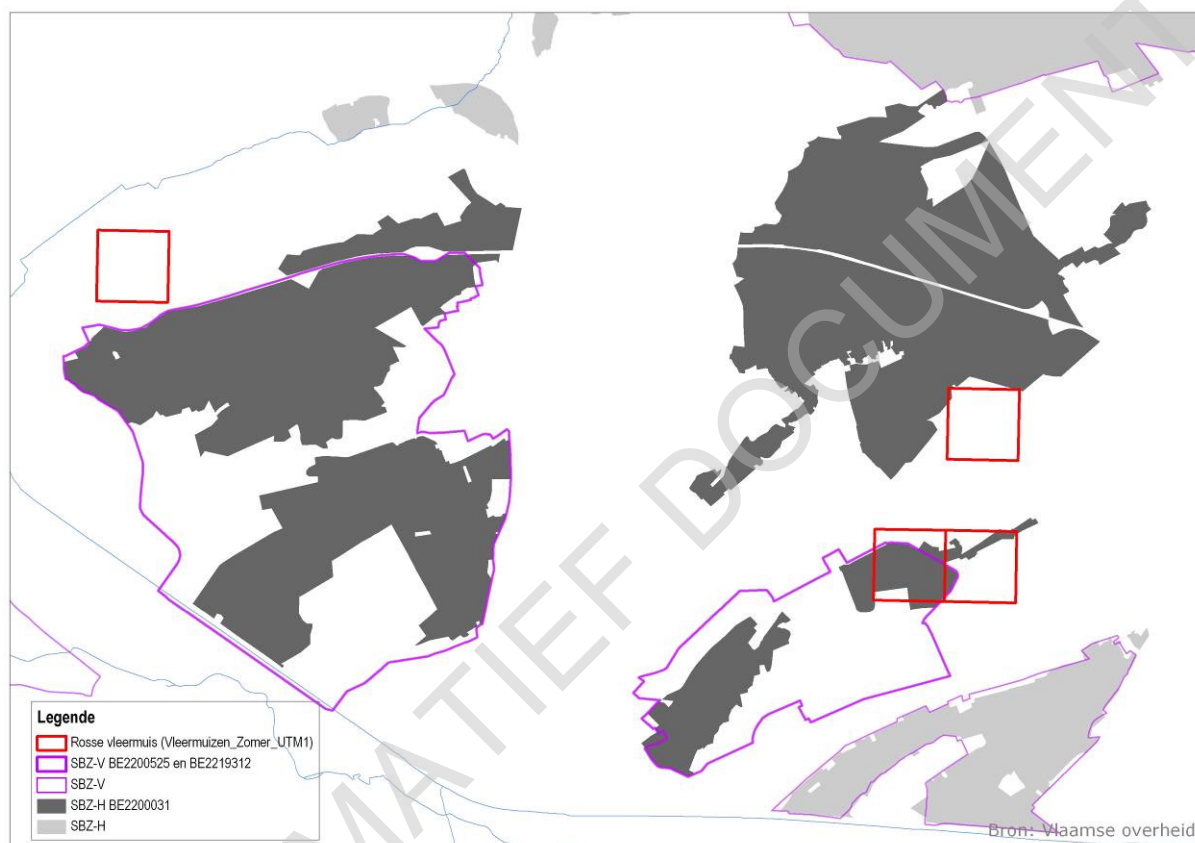
Functioneel verbinden van het volledige heidelandschap in dit gebied en met het omliggende SBZ-H van het Schietveld waar de soort eveneens voorkomt.

Rosse vleermuis - *Nyctalus noctula*

Het actuele voorkomen

De soort is waargenomen in deelgebied 2 en 3 (zoogdierenwerkgroep Natuurpunt). Door het ontbreken van gerichte inventarisaties is het huidige voorkomen van de soort niet gekend.

Voor de verspreidingsgegevens, zie Figuur 0-30.

Figuur 0-30: Verspreiding van Rosse vleermuis - *Nyctalus noctula*

Potenties

Winterverblijfplaats

Voor de overwintering worden meestal holle bomen gebruikt. De voorkeur gaat naar bomen met een dikke wand en holten met een kleine opening, die daardoor klimatologisch het meest geschikt zijn. Meestal zitten ze dicht opeengepakt, waarbij de groepswarmte de overleving van vorstperiodes eveneens bevordert.

Zomerverblijfplaats

De soort verblijft in de zomer bijna uitsluitend in boomholten. Ook vleermuiskasten komen in aanmerking. Ze verhuizen vaak; eenzelfde kolonie heeft dus een groot aantal geschikte locaties nodig.

Jachtgebied

De Rosse vleermuis jaagt vooral boven moerassen en andere waterrijke gebieden, die tot ca. 10 km verwijderd liggen van de verblijfplaats. Ze worden daar al vaak in de vroege avond waargeno-

men, soms nog samen met foeragerende zwaluwen. Aaneengesloten, lijnvormige landschapsstructuren zijn niet noodzakelijk voor de verplaatsing naar de foerageergebieden. Rosse vleermuizen zijn uitstekende vliegers en jagen bij gunstig weer ook op grote hoogte (tot meer dan 200 m) op grote zwermen dansmuggen en andere insecten. Ze worden ook jagend rond straatlantaarns aangetroffen.

Voornamelijk deelgebied 1 en 2 hebben een goede potentie voor de soort.

De trend

Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Het voorkomen van kolonies is niet gekend waardoor we geen zicht hebben op de actuele populatiegrootte. Geschikt jachtgebied en een grote oppervlakte bos is in het SBZ aanwezig.

Actuele staat van instandhouding = onbekend maar vermoedelijk goed tot uitstekend

Conclusies

Door de gebrekkige kennis over het actueel voorkomen is het moeilijk om de actuele staat te beoordelen.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatie-doelstelling Behoud van de soort op de actuele locaties

Kwaliteits-doelstelling Geen bijkomende eisen boven deze die gesteld werden voor de waterrijke en de boshabitats.

De soorten van bijlage IV

BE2219312 Het Vijvercomplex van Midden Limburg

IJsvogel - *Alcedo atthis*

Het actuele voorkomen

De soort komt verspreid, en plaatselijk in hoge densiteiten voor, in heel het SBZ. De exacte aantallen zijn niet gekend.

Potenties

De ijsvogel is strikt gebonden aan zuiver, ijsvrij, visrijk, traag stromend water. Steile, zandige natuurlijke oeverwanden of wortelgestellen van omgevallen bomen langs beken, rivieren en in mindere mate langs vijvers vormen de favoriete broedhabitat. Hier nestelt hij in een verticale zandwand of in het wortelgestel van een omgevallen boom. Er wordt een lange gang van ongeveer één meter uitgegraven met op het einde een rond nesthol, waarin de jongen op een bedje van visgraten grootgebracht worden. Het broeden begint al zeer vroeg op het jaar, waardoor in sommige jaren tot 3 legsels kunnen worden grootgebracht. Overhangende takken zijn essentieel als uitvalsbasis bij het foerageren. Het vissen gebeurt meestal van op een tak boven het water, van waar loodrecht tot onder het wateroppervlak naar prooien gedoken wordt. Het voedsel bestaat vooral uit allerlei visjes zoals stekelbaars, alver, blei en voorn, maar ook libellenlarven, watertorren, kokerjuffers, kleine amfibieën en zoetwatergarnalen staan op het menu. Het broed- en jachtterrein kunnen tot enkele kilometers uit elkaar liggen. Door de talrijke aanwezigheid van vijvers en beeklopen hebben alle drie de deelgebieden een goede potentie voor de soort.

De trend

Tijdelijk afnemende trend door de strenge winters van 2009 en 2010 maar over het algemeen de afgelopen decade in het SBZ een toenemende trend.

Tabel 0-97. Actuele populatie (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van de populatie (in ha) IJsvogel - *Alcedo atthis*

	Actuele pop. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1			
Deelgebied 2			
Deelgebied 3			

Totaal			
--------	--	--	--

INFORMATIEF DOCUMENT

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-98. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort IJsvogel - *Alcedo atthis*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
populatiegrootte	10-30 bp -> voldoende	
Habitatkwaliteit		
Biotoop	vijvers, meren, beken, rivieren met combinatie van geschikte nestgelegenheid (steile, natuurlijke oevers of wortelgestellen van omgevallen bomen) langs geschikte foerageergebieden (visrijke waterhabitats) → Overal voldoende tot goed	
waterkwaliteit	Sommige vijvers of beekjes hebben helder water. De toevoerbeken van onder andere het vijvergebied en een groot aantal vijvers hebben troebel water → deels voldoende tot goed	
Voedselaanbod	groot aanbod van kleine, smalle vissen (bij voorkeur 4 - 6 cm groot) → Overwegend voldoende tot goed	
oppervlakte	≥ 4 km geschikte oevers (van rivieren, beken of vijvers) per broedpaar → Overal voldoende tot goed	
verstoring	weinig of geen verstoring (bv. door vissers, recreatie, scheepvaart, werken) nabij de nestplaats tijdens broedseizoen; geen bomen of struiken in blad vlakbij nestplaats (= uitkijkpost voor roofvogels als Sperwer) → Overwegend voldoende tot goed	
beheer	inrichting, herstel of behoud van natuurlijke oevers, met plaatsteljk steile, bij voorkeur zandige wanden van ≥ 80 cm hoog en ≥ 5 m lang → Deels voldoende tot goed	
Globale beoordeling	Goed tot uitstekend	

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

populatiedoelstelling

Behoud populatiegrootte

kwaliteitsdoelstelling

Kwaliteitseis gedekt door doelstellingen voor roerdomp en waterrijke habitats.

INFORMATIEF DOCUMENT

Roerdomp - *Botaurus stellaris*

Het actuele voorkomen

Het aantal waarnemingen van overwinterende roerdompen in het Vijvercomplex (s.s.) is gestaag toegenomen sinds eind jaren 90. Vanaf 2006 is de soort opnieuw broedverdacht (één roepend exemplaar in het voorjaar). In 2007-2010 zaten er gemiddeld 6-7 broedparen in deelgebied 1. Daarnaast broedt er jaarlijks 1 koppel in deelgebied 2 en sporadisch een koppel in deelgebied 3.

Potenties

De roerdomp broedt bij voorkeur in uitgestrekte, voldoende natte rietmoerassen met zuiver water en een stabiele waterstand. In de winter komt hij ook in grote zeggenvetaties en natte ruigtes voor. Hij houdt zich overdag goed verscholen in de moerasvegetatie, waar hij volledig vertrouwt op zijn venkleed om onopgemerkt te blijven. Bij benadering neemt hij bovendien een paalhouding aan zodat hij volledig opgaat in de omgeving. Het foerageren gebeurt 's morgens vroeg en 's avonds langs meer open water. Het voedsel bestaat vooral uit visjes, amfibieën en ongewervelden. De vijvers in deelgebied 1 en 2 hebben een goede potentie voor de soort. Ook de hooilanden langsheen beeklopen in deelgebied 1 hebben een goede potentie om te fungeren als foerageerhabitat voor de soort. Ook de (voormalige) hooilanden langsheen beeklopen in deelgebied 1 hebben een goede potentie om te fungeren als foerageerhabitat voor de soort.

De trend

Na het verdwijnen van de soort begin jaren 90 kunnen we duidelijk spreken van een toenemende trend.

Tabel 0-99. Actuele populatie (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van de populatie (in ha) Roerdomp - Botaurus stellaris

	Actuele pop. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1	210 ha		
Deelgebied 2	32 ha		
Deelgebied 3	18 ha		
Totaal	260 ha		

INFORMATIEF DOCUMENT

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-100. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Roerdomp - *Botaurus stellaris*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- populatiegrootte	In 2007-2010 zaten er gemiddeld 6-7 broedparen in deelgebied 1. Daarnaast broedt er jaarlijks 1 koppel in deelgebied 2 en sporadisch een koppel in deelgebied 3. In het aangrenzende SBZ van de maten komen gemiddeld 1-2 koppels tot broeden-> Gedegradeerd	
- afstand tot nabije populatie	De deelgebieden (en koppels) zijn op minder dan 15 km van elkaar gelegen en op ca 15 km van het aangrenzende SBZ "de Maten" waar in het verleden 1-3 koppels tot broeden kwamen → overal voldoende tot goed	
Habitatkwaliteit		
- Biotoop	Geschikt biotoop is in alle deelgebieden aanwezig, maar het biotoop is voor een groot deel van de vijvers matig tot slecht → Deels voldoende tot goed	In deelgebied 1 bestaat het biotoop centraal uit halfopen, aaneengesloten moerassen waar overjarige brede rietzones en rieteilanden aanwezig zijn. Hier komen de koppels tot broeden. Rond deze zone liggen ca 170 ha potentiële vijvers in een meer gesloten landschap met gedegradeteerde, smalle rietzones en zelfs een heel aantal vijvers waar geen waterriet aanwezig is. Het waterregime is niet aangepast aan de soort en het water is hier vaak troebel. Deelgebied 2 kan opgedeeld worden in een westelijk en een oostelijk deel. Het oostelijk deel bestaat uit open, aaneengesloten moerassen waar brede rietzones aanwezig zijn. Het westelijke deel (60 ha) bestaat uit een grote oppervlakte vijvers met nagenoeg geen waterriet en gelegen in een gesloten landschap. In deelgebied 3 broedt de soort op een beperkt aantal vijvers met een geschikt habitat. Resumerend is het biotoopkwaliteit sterk plaatsafhankelijk.
- structuur	Een goede vegetatiestructuur is in alle deelgebieden aanwezig → Deels voldoende tot goed	Idem biotoop
- Randzones	Sterk variërend tussen de verschillende territoria en moeilijk te berekenen → Onbekend	

- Openheid	Open water beslaat >30% van het broedbiotoop in deelgebied 1 en 3, in deelgebied 2 is de oppervlakte riet sterk toegenomen waardoor een heel aantal vijvers zijn dichtgegroeid en open water ontbreekt → Overwegend voldoende tot goed	
- Diepte	Alle vijvers in het gebied zijn in principe geschikt qua diepte → Overal voldoende tot goed	
- waterhuishouding	In de natuurreservaten wordt het waterregime afgestemd op de vereisten van de soort. In de overige stukken wordt hier geen rekening mee gehouden → Deels voldoende tot goed	
- waterkwaliteit	Door slechte waterkwaliteit van de aanvoerbeken vaak troebel water in vijvers en sterke rietgroei. De vijvers die achter in de cascade liggen hebben hier door voorzuivering minder last van → Deels voldoende tot goed	
- Oppervlakte	<30 ha geschikt rietland per broedpaar → Overal gedegradeerd	Er zijn voldoende vijvers aanwezig in deelgebied 1 en 2 om te komen tot >30 ha/bp
- Verstoring	De roerdampen broeden actueel uitsluitend in rustgebieden. In de overige stukken gaan intensieve recreatie samen met slecht ontwikkelde vijvers waardoor de impact moeilijk is in te schatten. Een mogelijk knelpunt is de overspanning van tal van vijvers midden in het kerngebied van de soort, ook predatie vormt een probleem-> Deels voldoende tot goed	
- Beheer	maaien van riet is onvoldoende met een sterke verlanding tot gevolg --> Overwegend gedegradeerd	Sinds 2008 is er op Wijvenheide en de Zonderik, gelegen in deelgebied 1, een inhaalbeweging op gebied van maaien van waterriet.
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Conclusies

Een grote oppervlakte potentieel gebied is actueel echter nog niet geschikt door de matige waterkwaliteit, weinig tot geen waterriet (of indien aanwezig vaak sterk verland), een gesloten landschap en sinds enkele jaren het toenemend overspannen van vijvers.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

populatiedoelstelling

Populatie van minimaal 15 broedparen waarvan 12 broedparen in het vijvergebied (deelgebied 1) en 3 broedparen Bokrijk (deelgebied 2). Dit vereist een minimale oppervlakte leefgebied van respectievelijk 360 en 90 ha in het vijvergebied Midden-Limburg en Bokrijk- Het Wik.

kwaliteitsdoelstelling

Kwaliteitsvereisten gelet op het beoogd aantal broedparen

- geschikt leefgebied, bestaande uit rietland, moerasvegetaties (>50%) en open water (> 30%);
- helder water met goede waterkwaliteit en een hoog voedselaanbod (jonge vis, ongewervelden, amfibieën);
- voldoende rust en waar mogelijk het creëren van predatievrije broedgelegenheden tijdens broedperiode;
- open vijverlandschap;
- gevarieerde leeftijdsstructuur van de rietvegetaties: per broedkoppel is er nood aan minimaal 0,5 tot 2ha overjarig riet of lisdodde met een voldoende dikke kniklaag (opstapeling van oude stengels);
- aanwezigheid verlandingsvegetaties (niet enkel riet/lisdodde, maar ook ondergedoken en drijvende watervegetaties);
- hoog waterpeil in de leefgebieden tijdens het broedseizoen;

Bruine kiekendief - Circus aeruginosus

Het actuele voorkomen

Wordt in het 'Vijvergebied' jaarlijks waargenomen als doortrekker of als zomergast en komt de laatste jaren onregelmatig tot broeden (2001, 2006, 2007 mislukt broedgeval) (Waarneming Tom Verschraegen en Geert Beckers).

Potenties

De bruine kiekendief is een soort van open landschappen met grote moeras- en rietvegetaties. Als nestplaats dienen voornamelijk grote rietvelden langs kreken, meren of plassen, maar jaarlijks wordt ook gebroed in graanculturen en graslanden. Het nest wordt gemaakt op een droge hoop plantenresten in de natte vegetatie. Als foerageergebied wordt het volledige landschap gebruikt, inclusief akker- en weiland. Bij het jagen worden naast moerassen en rietvelden ook lijnvormige elementen afgevlogen zoals rietkragen langs perceelsranden waar hij van op geringe hoogte op een prooi duikt. De vijvers in deelgebied 1 en 2 hebben een goede potentie als broed- en foerageergebied voor de soort. Het omliggende landschap met zijn graslanden, heiden en akkers heeft een goede potentie om te ontwikkelen als foerageergebied voor de soort.

De trend

Sinds de aanmelding is er sprake van een negatieve trend.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-101. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Bruine kiekendief - *Circus aeruginosus*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
populatiegrootte	< 20 broedparen per Kernpopulatie → Gedegradeerd	De soort broedt occasioneel op Wijvenheide en in het aangrenzend SBZ het Schietveld Houthalen-Helchteren. Gegevens over het broedsucces zijn niet voorhanden. In het verleden kwamen er tal van koppels tot broeden in het Vijvergebied Midden-Limburg en tevens in deelgebied Bokrijk – Het Wik.
broedsucces	jaarlijks gemiddeld < 1,9 uitgevlogen jongen per nest in een gebied gedurende de laatste 5 jaar → Gedegradeerd	
Habitatkwaliteit		
biotoop	MOERASSEN: [nestplaats + foerageergebied] allerlei moerasvegetatie, al dan niet nabij open water → Deels voldoende tot goed	In deelgebied 1 is het foerageergebied rondom deze potentiële nestplaatsen nog te klein en te gesloten, de kwaliteit van de gronden in agrarisch gebruik is ontoereikend. In deelgebied 2 zijn knelpunten actueel de beperkte aanwezigheid van foerageergebieden (gedegradeerde vijvers en intensieve landbouw) en het gebrek aan openheid.
vegetatie	meer dan 10 bomen per ha → Overal gedegradeerd	
waterniveau	Fluctuaties < 10 cm tijdens broedseizoen; voldoende hoog waterniveau op nestplaats tijdens broedseizoen, als barrière tegen grondpredatoren → Overwegend voldoende tot goed	
oppervlakte	nestplaats] ≥ 10 ha geschikte moerasvegetatie per broedpaar; [foerageergebied] <	

	100 ha geschikt habitat per broedpaar → Overwegend gedegradeerd
verstoring	Actueel niet relevant
beheer	Minstens 30 % van rietveld niet gemaaid (cyclisch beheer). 70 % van rietveld niet ouder dan 6 jaar. → Overwegend voldoende tot goed

Conclusies

Grootste knelpunt is het gebrek aan foerageergebied en de geslotenheid van grote delen van het landschap. Nestgelegenheid is voldoende voorhanden in deelgebied 1. In deelgebied 2 is de nestgelegenheid actueel nog te beperkt.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

populatiedoelstelling

Doel: minimaal 5 broedparen waarvan 4 in het vijvergebied Midden-Limburg en 1 broedpaar in Bokrijk- Het Wik. Hiervoor is een minimaal leefgebied van 500 ha nodig. Tot het leefgebied kan worden gerekend: voldoende grote entiteiten van vijver- en moerascomplexen en open vegetaties (heiden en graslanden).

kwaliteitsdoelstelling

Kwalitatief goed ontwikkeld leefgebied, zowel wat betreft het vijver- en moerascomplex als wat betreft de heide- en graslandhabitats. Voor de eerste verwijzen we naar de kwaliteitsdoelstellingen voor het leefgebied van de Roerdomp. Daarnaast is er een belangrijke kwaliteitsverbetering noodzakelijk in de grasland en/of akkercomplexen die aansluiten op de twee vijver- en moerascomplexen. In concreto komt dit neer op een herstel van vochtige weilanden (rbbhc, rbbhf, rbbmc, rbbms), bloemrijke graslanden en cultuurlanden (met voorkeur voor korenvelden) met veel voedsel.

Additioneel dient vanuit deze soort als kwaliteitseis te worden meegegeven: voldoende rust en landschappelijke openheid, niet enkel voor het vijver- en moerascomplex maar ook voor wat betreft de foerageergebieden op graslanden en heiden.

Zwarte specht - Dryocopus martius

Het actuele voorkomen

Binnen het SBZ treffen we de zwarte specht aan in alle grotere boscomplexen. Exacte aantallen zijn niet gekend.

Potenties

De zwarte specht leeft in oude, grote, zowel naald-, loof- als gemengde bossen met veel beuken, afgewisseld met open ruimten. Het voedsel bestaat in de zomer hoofdzakelijk uit mieren en hun broed. Daarbuiten ook uit andere insecten, rupsen, spinnen, kleine slakken en in geringe mate ook plantaardig voedsel. Buiten het broedseizoen wordt deze specht ook aangetroffen in schaars beboste tot open landschappen met alleen bomenrijen. Met de krachtige snavel worden in grote, zelfs levende, bomen als eiken en beuken een nestholte uitgehakt. Belangrijk is dat er een vrije aanvlucht is naar het hol. Daarom gaat de voorkeur naar open plekken in niet te dichte bossen en naar bomenrijen langs brand- en veldwegen of langs verkeerswegen. De bossen in alle drie de deelgebieden hebben een goede potentie voor de soort.

De trend

De zwarte specht is sterk toegenomen in heel Vlaanderen. De trend in het SBZ is positief.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

In het SBZ komen 7-20 koppels zwarte specht tot broeden. Bovendien broedt de soort ook redelijk algemeen in bossen buiten het SBZ en sluit het SBZ naa(l)dloos aan bij de omliggende SBZ. We kunnen hier dus spreken van een kernpopulatie.

De soort profiteert van duurzaam bosbeheer en het ouder worden van de boscomplexen, net als tal van andere bosvogels. Bovendien zijn de complexen in dit deel van Vlaanderen groot genoeg met voldoende rustige zones.

Actuele staat van instandhouding → Goed tot uitstekend

Conclusies

De soort profiteert van duurzaam bosbeheer en het ouder worden van de boscomplexen.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

populatiedoelstelling Behoud populatiegrootte

kwaliteitsdoelstelling Toepassen van de CDB voor gemeentebossen en privé-bossen gelegen in het VEN zal inspelen op de tot doel gestelde kwaliteitsdoelstellingen.

Woudaap - *Ixobrychus minutus*

Het actuele voorkomen

In deelgebied 1 komen de laatste jaren ongeveer 15 koppels tot broeden. In deelgebied 2 is er 1 koppel aanwezig.

Potenties

De woudaap is een zomergast van zoetwatermeren, rietvelden en met riet, wilgen of lisdodde begroeide oeverzones van vijvers en sloten met proper, stilstaand of traag stromend water, rijk aan allerlei waterleven. Hier vist hij van op de kant, van op rietstengels of overhangende takken. Zijn voedsel bestaat uit vis, amfibieën en allerlei ongewervelden. Als nestplaats wordt meestal puur riet of struikgewas in ondiep water verkozen. De vijvers in deelgebied 1 en 2 hebben een goede potentie voor de soort.

De trend

Na het nagenoeg uitsterven van de soort begin jaren 90 is er duidelijk opnieuw een positieve trend waarneembaar.

*Tabel 0-102. Actuele populatie (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van de populatie (in ha) Woud-aap - *Ixobrychus minutus**

	Actuele pop. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
Deelgebied 1	210 ha		
Deelgebied 2	32 ha		
Deelgebied 3	18 ha		
Totaal	260 ha		

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-103. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Woudaap - *Ixobrychus minutus*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- populatiegrootte	Ongeveer 15 broedparen in dit SBZ en tevens ca 5 broedparen in het aangrenzend SBZ "de Maten"-> Voldoende	
Habitatkwaliteit		
- Biotoop	Geschikt biotoop is in alle deelgebieden aanwezig, maar het biotoop is voor een groot deel van de vijvers matig tot slecht -> Deels voldoende tot goed	Vergelijkbaar met roerdomp
- structuur	Een goede vegetatiestructuur is in alle deelgebieden aanwezig → Deels voldoende tot goed	
- Diepte	Alle vijvers in het gebied zijn in principe geschikt qua diepte → Overal voldoende tot goed	
- waterhuishouding	In de natuurreservaten wordt het waterregime afgestemd op de vereisten van de soort. In de overige stukken wordt hier geen rekening mee gehouden → Deels voldoende tot goed	
- Oppervlakte	5-25 ha geschikt rietland per broedpaar → Deels voldoende tot goed	Er zijn voldoende vijvers aanwezig in deelgebied 1 en 2 om te komen tot >25 ha/bp. We stellen in deelgebied 1 vast dat de aantallen zich concentreren op kleinere oppervlakten met plaatselijk zelfs een kolonievormende structuur. De soort kan dus in hoge densiteiten met overlappende territoria voorkomen maar de oppervlakte aan geschikt biotoop in de omgeving zal dan wel voldoende groot moeten zijn.
- Verstoring	Er is weinig tot geen verstoring van recreatie of vissers aanwezig rond de broedlocaties. Het merendeel van de koppels bevindt zich binnen rustgebieden. Een mogelijk knelpunt is de overspanning van tal van vijvers midden in het kerngebied van de soort -> Deels voldoende tot goed	In 2009 werd er een dode woudaap aangetroffen in een overspannen vijver. Het effectieve aantal woudapen dat omkomt in deze draden is niet gekend en de impact op de populatie is dan ook niet in te schatten. Voor een met uitsterven bedreigde soort is elk slachtoffer echter betekenisvol.
- Beheer	Het maaien van riet is onvoldoende met een sterke verlanding tot gevolg --> Overwegend gedegradeerd	Sinds 2008 is er op Wijvenheide en de zonderik een inhaalbeweging op gebied van maaien van waterriet.
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Conclusies

Waar natuurherstel heeft plaatsgevonden hersteld de soort zich. Een grote oppervlakte potentieel gebied is actueel echter nog niet geschikt door een matige waterkwaliteit, weinig tot geen waterriet en indien toch aanwezig is het vaak sterk verland. Sinds enkele jaren is het steeds uitgebreider overspannen van vijvers een knelpunt geworden. In 2009 troffen we voor het eerst een dode woudaap aan in deze overspanningen (die veelvuldig aanwezig zijn binnen het kerngebied van de soort), dit na jaarlijks waargenomen slachtoffers van, onder andere vogelrichtlijnsoorten, als grote zilverreiger, tafeleend, kraakeend enzomeer.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

populatie-doelstelling

Doel: broedpopulatie van minimaal 38 broedparen waarvan 30 in het vijvergebied Midden-Limburg en 8 broedparen in Bokrijk- Het Wik.

kwaliteitsdoelstelling

Gedekt met de realisatie van de kwaliteitsdoelstellingen voor Roerdomp.

Boomleeuwerik - Lullula arborea

Het actuele voorkomen

De soort komt actueel sporadisch tot broeden in deelgebied 2. In deelgebied 3 komen ongeveer 10-15 koppels voor.

Potenties

De boomleeuwerik is een vogel van zandige gebieden met verspreide bomen of struiken. Bij ons zijn dat heiden, kapvlaktes, aanplantingen en open naald- of gemengd parkachtig bos op zandige bodem, afgewisseld met open, korte vegetatie. De meeste tijd wordt doorgebracht op de grond waar op de vrij kale bodem naar voedsel wordt gezocht. Het voedsel bestaat vooral uit allerlei ongewervelden; in het voorjaar ook mals bladgroen en zaden van de grove den. In tegenstelling tot andere leeuweriken zit deze soort ook vaak open en bloot in bomen, struiken of op draden. Een goede potentie is aanwe-

zig in alle drie de deelgebieden op de plekken waar voedselarme habitatten zoals heide, landduinen, heischrale graslanden en de overgang naar eiken berkenbossen aanwezig zijn of tot ontwikkeling kunnen komen.

De trend

We hebben onvoldoende gegevensreeksen uit het SBZ om een trend te bepalen.

INFORMATIEF DOCUMENT

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-104. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Boomleeuwerik - *Lullula arborea*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
populatiegrootte	Er komen maximum 15-20 koppels tot broeden, allen in deelgebied 3. Een grote populatie is aanwezig in het aangrenzende sbz het schietveld en er komen tevens verschillende koppels tot broeden op de Schemmersberg en de terril van Winterslag grenzend aan deelgebied 2 en 3. → Voldoende	
Habitatkwaliteit		
biotoop	relatief open, droog en zonnig terrein dat schaars begroeid is met lage kruiden: heidegebieden, kapvlaktes, jonge bosaanplanten, onbeboste landduinen met verspreide boomgroei op droge zandige bodems → Goed	
vegetatie	(IN HEIDE:) Mix van korte graszoden, hogere vegetatie en kale plekken: minder dan 20 % struiken en 5 tot 10 bomen (van 2 - 8 jaar oud) of posten per hectare; verhouding van 40 % korte vegetatie (<5 cm) tot 60 % hogere vegetatie (10 cm), in mozaïek met kale plekken van ongeveer 0.5 - 1 ha → Overwegend voldoende tot goed	In hoofdzaak aanwezig in deelgebied 3. In deelgebied 1 een goede potentie maar actueel habitat te klein of in slechte staat.
oppervlakte	≥ 10 ha geschikt habitat per Broedpaar → Overwegend voldoende tot goed	In deelgebied 1 is de oppervlakte geschikt habitat te klein
verstoring	enkel zachte recreatie (bv. wandel- of fietspaden) op enige afstand van broedgebied → Overwegend gedegradeerd	De beste stukken voor de soort zijn intensief bewandeld, zowel in deelgebied 1 als 3
begrazing	begrazing voor 1	Niet gebiedsdekkend maar wel in grote delen geschikt habitat

Conclusies

In deelgebied 1 komen er geen koppels tot broeden ondanks de grote potentie van het deelgebied voor de soort. Dit is te wijten aan de kleine oppervlakte heide en landduinen die actueel aanwezig is in de uitgestrekte dennenbossen en de hoge recreatiegraad in de weinige open plekken (intensief bewandelde paden en zeer geliefd bij spelende kinderen). In deelgebied 3 is het aantal broedparen eveneens beperkt ondanks de grote oppervlakte uiterst geschikt biotoop (op Tenhaagdoornheide bvb maar 3 bp), te wijten aan een dicht net van bewandelde paden en begrazing tijdens broedseizoen.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

populatiedoelstelling

Behoud actuele populatiegrootte

kwaliteitsdoelstelling

Kwaliteitseis grotendeels gedekt door deze van de habitats in het heidelandschap. Bijkomende kwaliteitseis is voorzien van voldoende recreatieluwe zones tijdens het broedseizoen.

Nachtzwaluw - *Caprimulgus europaeus*

Het actuele voorkomen

Het zwaartepunt van de verspreiding binnen dit SBZ situeert zich in deelgebied 3 (minimum 20 broedparen). Daarbuiten wordt de soort sporadisch gemeld als broedvogel in het Wik in deelgebied 2 en ter hoogte van Kolberg en de Kluis in deelgebied 1. Er komt een grote bronpopulatie voor in het SBZ "het Schietveld" net ten noorden van dit SBZ en enkele koppels komen tot broeden op de Schemmersberg in Genk net ten oosten van het SBZ.

Potenties

De nachtzwaluw is een vogel van structuurrijke (oude) heidegebieden met een geleidelijke overgang naar open tot halfopen bossen op zandgrond met brede zandvlakten of -paden. Er wordt ook genesteld in kapvlaktes. Het nest bevindt zich steeds op de grond. In de schemering en 's nachts wordt er gejaagd op insecten zoals nachtvlinders, muggen en kevers, die met wijd opengesperde bek gevangen worden. Een goede potentie is aanwezig in alle drie de deelgebieden op de plekken waar voedselarme habitatten zoals heide, landduinen, heischrale graslanden en de overgang naar eikenberkenbossen aanwezig zijn of tot ontwikkeling kunnen komen.

De trend

We hebben onvoldoende gegevensreeksen uit het SBZ om een trend te bepalen. In deelgebied 1 was de soort vroeger een regelmatige broedvogel maar is de soort door habitatverlies en –degradatie en toename van recreatie actueel zo goed als verdwenen.

INFORMATIEF DOCUMENT

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-105. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Nachtzwaluw - *Caprimulgus europaeus*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- populatiegrootte	De populatie wordt geschat op 20-35 bp-> Goed	Het merendeel van de koppels komt tot broeden op de grote heidevelden in deelgebied 3. 1 koppel broedt op het Wik en 1-2 koppels zijn aanwezig in deelgebied 1. In de nabijheid komt de soort tevens tot broeden op de Schemmersberg.
Habitatkwaliteit		
- Biotoop	Het biotoop in deelgebied 3 is zeer geschikt. In deelgebied 1 betreffen het meestal gesloten denbossen die echter een grote potentie hebben om tot habitat te ontwikkelen. Op de weinige open plekken worden territoriale mannetjes waargenomen -> Overwegend voldoende tot goed	
- structuur	De vegetatiestructuur is goed → A	
- Randzones	Randzones zijn onvoldoende aanwezig in alle deelgebieden → Overal gedegradeerd	
- Oppervlakte	> 50 ha/bp in deelgebied 3, onvoldoende in de overige deelgebieden → Deels voldoende tot goed	
- Verstoring	Enkel in deelgebied 2 geen probleem. In deelgebied 1 intensief bewandelde paden doorheen de kleine oppervlakte geschikt biotoop. In deelgebied 3 zorgt zachte recreatie door intensief net aan druk bewandelde paden voor verstoring-> Overwegend gedegradeerd	In deelgebied 1 was er in 2009 een territorium aan de Kluis dat echter gedurende het broedseizoen werd verlaten, waarschijnlijk te wijten aan verstoring.
- successie	Boomopslag die periodisch wordt verwijderd --> Overwegend voldoende tot goed	In deelgebied 1 is een behoorlijke oppervlakte geschikt habitat (net ten zuiden van het groot weiden), waar de soort nog tot broeden kwam, ondertussen te sterk verbost.
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

populatiedoelstelling

Behoud actuele populatiegrootte

kwaliteitsdoelstelling

Kwaliteitseis grotendeels gedekt door deze van de habitats in het heidelandschap. Bijkomende kwaliteitseis is voorzien van voldoende recreatieluwe zones tijdens het broedseizoen.

INFORMATIEF DOCUMENT

Blauwborst - Luscinia svecica

Het actuele voorkomen

De blauwborst komt verspreid broedend voor in het SBZ. Naar schatting 20 tot 30 koppels.

Potenties

De blauwborst heeft een voorkeur voor iets verruigde rietvelden, rietsloten en gevarieerde moerassen. Enkele natte stukjes in een ruige vlakte zijn ook al voldoende. Doordat het voedsel vooral op de grond wordt gezocht, moeten in zijn leefgebied open plekken tussen de vegetatie aanwezig zijn (bv. modderstroken). Hier worden insecten en andere kleine diertjes van de bodem opgepikt. Daarnaast zijn ook verspreide struiken essentieel, omdat die gebruikt worden als zangpost. Recentelijk wordt de soort ook aangetroffen in brede wegbermen en in cultuurgewassen zoals koolzaadvelden. Een goede potenties is aanwezig zowel in de verlandingsvegetaties van de vijvers in alle drie de deelgebieden als in de beekvalleien met structuurrijke venige heiden of hooilanden.

De trend

De trend is sterk achteruitgaand door de vele stukken die geen beheer meer kennen en de afname van oevervegetaties in het vijvergebied Midden-Limburg en Bokrijk- Het Wik.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-106. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Blauwborst - *Luscinia svecica*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
populatiegrootte	< 50 broedparen per Kernpopulatie → gedegradeerd	Over de deelgebieden heen komt een populatie voor van 15-25 broedparen.
Habitatkwaliteit		
biotoop	MOERASGEBIEDEN: natte, lage ruigtes, rietvelden en modderstroken van beek- en vijverranden, rijk aan insecten en andere kleine diertjes. Boorden van waterlopen met ruige vegetatie, laagveenmoerassen met wat struweel, verlandingszones van vijvers, vennen. → Deels voldoende tot goed	
vegetatie	Minder dan 30% struiken per ha. Open plekken (met slik) tussen vegetatie. Struiken (vooral wilgen of elzen) van 1 tot 2 m hoog; complete afwezigheid van hogere bomen → Deels voldoende tot goed	Stukken met intensief natuurbeheer hebben een geschikt biotoop voor de soorten. In de overige stukken ontbreken verlandingsvegetaties grotendeels of is verbossen verlandingsvegetaties
vegetatiehoogte	Vegetatie tussen de 50 cm en 2 m → Deels voldoende tot goed	
oppervlakte	RIETLAND: ≥ 2 ha rietland of moerassige vegetatie; → Overwegend voldoende tot goed	Waar de soort actueel nog tot broeden komt
verstoring	Binnen 50 meter van nestplaats geen menselijke verstoring tijdens de broedperiode. In wijdere omgeving geen grote verstoring (bv. jacht, veldkanonnen, intensieve recreatie) → Overwegend voldoende tot goed	
beheer	MOERASGEBIEDEN: cyclisch en pleksgewijs beheer om geschikte verlandingsstadia in stand te houden, bv. maaien van riet tijdens de winter, met minstens 30 % van rietbed ongemaaid en 70% van rietveld niet	Beperkt tot enkele stukken

ouder dan 6 jaar, hakken van wilgenopslag (grienden), bosopslag verwijderen; → **Deels voldoende tot goed**

Globale beoordeling

Gedeeltelijk aangetast

Conclusies

De soort is achteruitgegaan door een sterke achteruitgang van de oppervlakte verlandingsvegetaties, de waterkwaliteit en een gebrek aan gepast beheer in tal van stukken. Een geschikt beheer bestaat uit het openmaaien en kappen van verlandingsvegetaties van vijvers en moerassen. Een bijkomend knelpunt is het ontbreken van een cyclisch maai-beheer van de rietvelden in de vijvergebieden en graslanden in de beekvalleien waarbij ze te sterk dichtgroeien.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

populatiedoelstelling

Broedpopulatie van 80 broedparen waarvan 60 in het vijvergebied Midden-Limburg en 20 broedparen in Bokrijk-Het Wik.

kwaliteitsdoelstelling

Deels gedekt met de realisatie van de kwaliteitsdoelstellingen voor roerdomp en bruine kiekendief.

Additioneel dient vanuit deze soort als kwaliteitseis te worden meegegeven dat moerasgebieden in samenhang dienen voor te komen met andere leefgebieden die vertegenwoordigd worden door de habitattypes 4010, 6430, 7140, 7150 en het rbbhc. Een kwalitatief herstel van deze habitattypes en regionaal belangrijk biotoop is vereist. Voor de kwaliteitsdoelstellingen voor dit deel van het leefgebied verwijzen we naar de respectievelijke habitattypes

Wespendief - *Pernis apivorus*

Het actuele voorkomen

De wespendief is een eerder zeldzame maar constante broedvogel in het SBZ die terug te vinden is in alle deelgebieden van het SBZ (Terlaemen, Vogelzang, Wijvenheide, Platwijers, Bokrijk, Teut, Tenhaagdoornheide etc). Exacte aantallen zijn niet bekend.

Potenties

Het is een roofvogel van grote, vaak oudere bosgebieden met open stukken, bij voorkeur met veel gevarieerd loofhout. Sparreplanten worden gemeden, maar de soort komt plaatselijk wel voor in dennenbossen met heideondergroei. Op trek pleistert de wespindief wel in meer open omgevingen. Het voedsel bestaat grotendeels uit wespen- en bijenlarven waarvan de holen uitgegraven worden. Hij vangt echter ook amfibieën, reptielen en kleine tot middelgrote vogels en zoogdieren. Het relatief kleine nest wordt hoog in een vork van de stam gemaakt, op een rustige plek.

Loof-, naald- of gemengd bos met overgang naar open landschap.

Kenmerkende soort voor grote boscomplexen. De soort vertoont een voorkeur voor vochtige, open loof- en gemengde bossen die een gevarieerde structuur hebben en meer dan 40 jaar oud zijn (Gabriëls, 2004). De boscomplexen met overgangen naar vijvers of graslanden/heiden in alle deelgebieden hebben een goede potentie voor de soort.

De trend

We hebben onvoldoende gegevensreeksen uit het SBZ om een trend te bepalen.

INFORMATIEF DOCUMENT

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-107. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Wespandief - *Pernis apivorus*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
populatiegrootte	≥ 30 broedparen per kernpopulatie → Goed	In het SBZ komen naar schatting 5 tot 10 koppels tot broeden. Deze sluiten naadloos aan bij de koppels in de omliggende SBZ en kunnen zo beschouwd worden als een kernpopulatie.
Habitatkwaliteit		
landschap	mozaïek van bos in open landschap; 30 - 60% bosbedekking binnen 2,5 km ² → Overal voldoende tot goed	
biotoop	[nestplaats] grote, oude (≥ 40 jaar) bossen (Eik, Beuk, gemengd bos of populierenaanplant) met open plekken; [foerageergebied] mozaïek van grote bossen met landbouwgrond en enkele grachten of vijvers → Overwegend voldoende tot goed	
vegetatie	bossen met verschillende open plekken waar boombedekking < 50 % → Deels voldoende tot goed	
Vegetatiehoogte	merendeel van bomen ≥ 8 m tijdens broedseizoen → Overal voldoende tot goed	
oppervlakte	[broedgebied] 30 - 100 ha geschikt aaneengesloten bos per broedpaar; [foerageergebied] 1500 - 2500 ha geschikt mozaïeklandschap per broedpaar → Overwegend voldoende tot goed	
verstoring	enkel zachte recreatie (fietsen, wandelen,...) in de wijde omgeving van de nestplaats → Overwegend voldoende tot goed	<toelichting>

**Globale beoorde-
ling**

Goed tot uitstekend

Conclusies

Het landschap bestaat uit een mozaïek van bos en open landschap. De bossen zijn voldoende oud en het open landschap bestaat uit een afwisseling van vijvers, heide, graslanden en akkers. De combinatie van duurzaam bosbeheer en een kwaliteitsverbetering van het tussenliggende landschap in functie van andere doelsoorten zal een positieve invloed hebben op de soort.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

populatiedoelstelling	Behoud populatiegrootte
kwaliteitsdoelstelling	Toepassen van de CDB voor gemeentebossen en privé-bossen gelegen in het VEN zal inspelen op de tot doel gestelde kwaliteitsdoelstellingen. Verder zal de soort mee profiteren van de kwaliteitsverbetering noodzakelijk voor het foerageergebied van bruine kiekendief.

Doortrekkende en overwinterende vogels

Slobeend - *Anas clypeata*

Potenties

De slobeend is een broedvogel van vochtige weilandcomplexen, moerassen en ondiepe plassen met modderzones en een weelderige oevervegetatie. Tijdens het broedseizoen leeft het vrouwtje zeer verborgen tot de jongen vliegvlug zijn. Het mannetje patrouilleert dan ergens in de buurt van het nest. In de winter zitten grote aantallen in overstromde meersen maar ook op open water zoals dokken, spaarbekkens en grote vijvers. Tijdens het foerageren zeeft de slobeend, net onder het wateroppervlak, kleine ongewervelden uit het water. Een goede potentie is aanwezig in deelgebied 1 en 2.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Het biotoop bestaat uit honderden vijvers met ondiepe vooroevers en centraal diepere vijverdelen. In verschillende deelgebieden wordt er in het najaar intensief gejaagd maar in totaal is er tevens >200 ha rustgebied aanwezig.

Beoordeling → Goed tot uitstekend

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

kwaliteitsdoelstelling Kwaliteitseis gedekt door hoger genoemde moerasvogels, zie hoger.

Krakeend - *Anas strepera*

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Het biotoop bestaat uit honderden vijvers met ondiepe vooroevers en centraal diepere vijverdelen. In verschillende deelgebieden wordt er in het najaar intensief gejaagd maar in totaal is er tevens >200 ha rustgebied aanwezig.

Beoordeling → Goed tot uitstekend

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

kwaliteitsdoelstelling Kwaliteitseis gedekt door hoger genoemde moerasvogels, zie hoger.

Grote zilverreiger - Egretta alba

Het actuele voorkomen

In het Vijvercomplex (s.s.) kan men de soort bijna jaarrond waarnemen en werden reeds verschillende broedverdachte waarnemingen vastgesteld. Jaarlijks worden er zeer grote aantallen doortrekkers of overwinteraars waargenomen in dit gebied (tot meer dan 60 exemplaren samen).

Potenties

De geliefkoosde broed- en foerageerbiotopen van deze kolonievogel zijn rietmoerassen, ooibossen en oeverzones van grote ondiepe meren en plassen, bij voorkeur met rietvelden en enkele struiken of bomen. Het voedsel bestaat uit vissen, amfibieën, kleine zoogdieren en waterinsecten. Het foerageren gebeurt vooral in sloten, langs oevers en op ondergelopen graslanden. De driedoornige stekelbaars staat bovenaan het menu. Het nest wordt gebouwd op overjarig riet, soms ook in wilgen. Een goede potentie voor overwinterende vogels en/of doortrekkers is aanwezig in de vijvers van alle drie de deelgebieden.

De trend

De aantallen nemen jaarlijks toe. Er is dus een duidelijke positieve trend waarneembaar.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-108. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Grote zilverreiger - *Egretta alba*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Habitatkwaliteit		
biotoop	vochtige of ondergelopen weiden, moerassen, ondiepe plassen, oevers van stromen of vijvers/meren en rietvelden, bij voorkeur met enkele struiken of bomen → Overal voldoende tot goed	
vegetatie	afwisselend delen met en zonder (hoge) watervegetatie, bv. grote (ondiepe) plassen omzoomd met brede rietkragen → Overal voldoende tot goed	
diepte	uitgebreide ondiepe zones: ≥ 50% van het wateroppervlak < 20 cm diep → Overal voldoende tot goed	
verstoring	geen verstoring op slaappleaats of op < 200 m van foeragerende vogels → Overal voldoende tot goed	De slaappleaats(en) zijn niet exact gekend maar regelmatig slapen er vogels op Platwijers of in het domeinbos de Zonderik. Er zijn voldoende rustgebieden aanwezig voor de soort.
Globale beoordeling	Goed tot uitstekend	

Conclusies

Er is voldoende geschikt biotoop voorhanden. Minpunt is de geslotenheid van tal van deelgebieden. Ook de overspanningen over tal van vijvers zijn een mogelijk knelpunt.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Kwaliteitsdoelstelling

Kwaliteitseis gedekt door deze voor de waterrijke habitats en moerasvogels als bruine kiekendief en roerdomp.

Regionaal belangrijke biotopen

Regionaal belangrijk biotopen zijn vegetaties of habitats die weliswaar niet Europees te beschermen zijn, maar die van belang zijn voor het Vlaamse natuurbehoud. Deze vegetaties worden beschermd door de Vlaamse natuurbehoudwetgeving in brede zin.

Voor deze habitats zullen verderop op zich geen doelen worden geformuleerd, maar het is van belang voor het Vlaamse natuurbeleid om te weten waar deze liggen en er bij het formuleren van doelen rekening mee te kunnen houden. Bovendien zijn deze regionaal belangrijk biotopen vaak een leefgebied van een Europees te beschermen soort.

Specificaties per deelgebied

Actuele verspreiding struisgraslanden (rbb-ha)

Een zeer beperkte oppervlakte komt actueel voor aan de Waterlozen (deelgebied 1).

Dit regionaal belangrijk biotoop vinden we vaak samen met het habitat 2310 of 2330. De voormalige graszaadwinningen (deelgebied 3) evolueren stilaan naar dit biotoop. De graszaadwinningen die al langere tijd uit landbouwgebruik zijn hebben actueel een zeer hoge natuurwaarde met als broedvogels onder andere veldleeuwerik, graspieper en wulp en bedreigde insecten als kommavlinde, kleine parelmoervlinder en veldkrekel.

Actuele verspreiding dottergraslanden en moerasspirearuigten (rbb-hc en rbb-hf)

Dit regionaal belangrijke biotoop komt voor in verschillende beekvalleien met belangrijke oppervlakten ter hoogte van Terlaemen, de Laambroeken, de vallei van de bolderbergbeek, Waterlozen en de valleien van de Rooster- en Zonderikbeek (Deelgebied 1). Het is een soortenrijk, bloemrijk graslandtype dat tevens belangrijk is als zomerbiotoop van boomkikker en foerageergebied van bruine kiekendief.

Een beperkte oppervlakte vinden we terug in de vallei van de Laambeek in deelgebied 3. De meeste stukken zijn echter verbost door het uitblijven van beheer.

Actuele verspreiding rietland (rbb-mr)

Het is een belangrijk als biotoop voor roerdomp en woudaap, twee voor het SBZ essentiële bijlage I-vogelrichtlijnsoorten zijn. Ook voor andere soorten als bruine kiekendief, blauwborst en grote zilverreiger fungeert het als habitat.

Binnen deelgebied 1 komt een grote oppervlakte rietland voor.

Vooral in het oostelijk deel van deelgebied 2 vinden we nog grote rietvelden. In het westen van dit deelgebied is nagenoeg alle rietland verdwenen.

In deelgebied 3 komt een oppervlakte rietland voor in de moeraszone ten noordoosten van het Groot Ven. Dit is in feite een laagveen met hoogveenelementen waar ijl riet staat. Dit 'veenmosrietland' is niet het biotoop voor de typische rietvogels.

Actuele verspreiding gagelstruweel (rbb-sm)

Gagelstruweel fungeert als biotoop van soorten als heikikker, gevlekte witsnuitlibel, blauwborst e.a.

Van dit biotoop komt er in deelgebied 1 enkel een beperkte oppervlakte voor ter hoogte van Terlaemen.

In deelgebied 2 komt gagelstruweel uitgebreid voor in de noordrand van het Wik.

Binnen deelgebied 3 komt dit biotoop beperkt voor in de valleien van de Laam- en Huttenbeek, vaak in complex met stukken habitat 4010. In de vallei van de Roosterbeek komen grote oppervlakten voor.

vlakten voor in het Hengelsbroek en op Klein Hengel. In feite betreffen het gedegreerde stukken vochtige heide (4010).

INFORMATIEF DOCUMENT

Bijlage 3 – De aanmeldingsgegevens

Artikel 8, §1, eerste lid 2° van het besluit dat de procedure regelt, stelt dat er bij de bepaling van de actuele staat van instandhouding rekening moet worden gehouden met de aan de Europese Commissie aangemelde gegevens bij de eerste vaststelling.

De aangemelde gegevens van habitats en soorten bij de eerste vaststelling van de habitatrictlijngebieden had tot doel deze vaststelling en afbakening van gebieden te argumenteren. Het gaat hierbij om de gegevens die, ten gevolge van de beslissing van de Vlaamse Regering op 4 mei 2001, werden aangemeld bij de Europese Commissie als in aanmerking komend als speciale beschermingszone. De commissie wil dat deze gegevens bij de definitieve aanwijzing van het gebied als speciale beschermingszone, in de praktijk dus op basis van het IHD-proces, worden geüpdate.

In deze bijlage wordt eerst de aanmeldingsgegevens zelf aangegeven, waarbij in dezelfde tabel de nieuwe gegevens voor de aanmelding aan de commissie worden beschreven. Daarna wordt dieper ingegaan op de betekenis, rol en interpretatie van deze gegevens.

Habitatrictlijn

Naam	Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden
Gebiedscode:	BE2200031
Oppervlakte:	3627 ha
Lengtegraad:	5° 18'0" E
Breedtegraad:	50° 59'0" N

Habitats

2310	Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten
Prioritair	nee
Oppervlakte	ca 1%
Rel. oppervlakte	15% >= p > 2%
Behoud	uitstekende instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	uiterst waardevol
2330	Open grasland met Corynephorus- en Agrostis-soorten op landduinen
Prioritair	nee
Oppervlakte	ca 3%

Rel. oppervlakte	15% >= p > 2%
Behoud	uitstekende instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	uiterst waardevol
3110	Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten met amfibische vegetatie: Lobelia, Littorellia en Isoëtes
Prioritair	nee
Oppervlakte	ca 1%
Rel. oppervlakte	15% >= p > 2%
Behoud	uitstekende instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	uiterst waardevol
3130	Oligotrofe wateren van het Middeneuropese en peri-alpiene gebied met Littorella- of Isoëtes-vegetatie of met eenjarige vegetatie op drooggevallen oevers (Nanocyperetalia)
Prioritair	nee
Oppervlakte	ca 6%
Rel. oppervlakte	100% >= p > 15%
Behoud	uitstekende instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	uiterst waardevol
3140	Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met bentische Characeeënvegetatie
Prioritair	nee
Oppervlakte	ca <1%
Rel. oppervlakte	15% >= p > 2%
Behoud	uitstekende instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	uiterst waardevol

4010	Noordatlantische vochtige heide met Erica tetralix
Prioritair	nee
Oppervlakte	ca 2%
Rel. oppervlakte	15% \geq p > 2%
Behoud	uitstekende instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	uiterst waardevol
4030	Droge heide (alle subtypen)
Prioritair	nee
Oppervlakte	ca 20%
Rel. oppervlakte	15% \geq p > 2%
Behoud	uitstekende instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	uiterst waardevol
6230	Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems
Prioritair	ja
Oppervlakte	ca <1%
Rel. oppervlakte	15% \geq p > 2%
Behoud	uitstekende instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	uiterst waardevol
6430	Voedselrijke ruigten
Prioritair	nee
Oppervlakte	ca <1%
Rel. oppervlakte	2% \geq p > 0%
Behoud	uitstekende instandhouding

Representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	uiterst waardevol
6510	Laaggelegen, schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)
Prioritair	nee
Oppervlakte	ca <1%
Rel. oppervlakte	2% \geq p > 0%
Behoud	goede instandhouding
Representativiteit	goede representativiteit
Algemeen	waardevol
7150	Slenken in veengronden (Rhynchosporion)
Prioritair	nee
Oppervlakte	ca <1%
Rel. oppervlakte	15% \geq p > 2%
Behoud	uitstekende instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	uiterst waardevol
9190	Oude zuurminnende bossen met Quercus robur op zandvlakten
Prioritair	nee
Oppervlakte	ca 2%
Rel. oppervlakte	2% \geq p > 0%
Behoud	uitstekende instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	uiterst waardevol
91E0	Overblijvende of relictbossen op alluviale grond (Alnion glutinoso-incanae)
Prioritair	ja
Oppervlakte	ca 4%

Rel. oppervlakte	15% \geq p > 2%
Behoud	uitstekende instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	uiterst waardevol

Vissen

1145	Misgurnus fossilis - Grote modderkruiper
Populatie	ca 100% \geq p > 15%
Behoud	goede instandhouding
Isolatie	niet-geïsoleerde populatie aan de rand van het areaal
Algemeen	waardevol
1096	Lampetra planeri - Beekprik
Populatie	ca 15% \geq p > 2%
Behoud	passabele of verminderde instandhouding
Isolatie	(vrijwel) geheel geïsoleerde populatie
Algemeen	waardevol

Planten

1831	Luronium natans - Drijvende waterweegbree
Populatie	ca 15% \geq p > 2%
Behoud	goede instandhouding
Isolatie	niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie
Algemeen	uiterst waardevol

Vogelrichtlijn

Naam	Het Vijvercomplex van Midden Limburg
-------------	---

Gebiedscode	BE2219312
Oppervlakte	2563 ha
Lengtegraad	5° 18'0" E
Breedtegraad	50° 58'0" N

Soorten

	Populatie-grootte		Seizoen
	Min	Max	
Aalscholver		4	Niet broedend Annex I
Bergeend		4	Wintergast of doortrekker niet Annex I
Blauwborst	60	75	Broedvogel Annex I
Blauwe Kiekendief	5	10	Niet broedend Annex I
Blauwe Reiger		200	Wintergast of doortrekker niet Annex I
Boomleeuwerik			Broedvogel Annex I
Bruine Kiekendief	2	3	Broedvogel Annex I
Dodaars		2	Wintergast of doortrekker niet Annex I
Fuut		30	Wintergast of doortrekker niet Annex I
Grutto			Wintergast of doortrekker niet Annex I
Ijsvogel		> 15	Broedvogel Annex I
Kemphaan			Niet broedend Annex I
Kleine Zwaan		2	Wintergast of doortrekker niet Annex I
Knobbelzwaan		6	Wintergast of doortrekker niet Annex I
Krakeend		140	Wintergast of doortrekker niet Annex I
Kuifeend		90	Wintergast of doortrekker niet Annex I
Lepelaar		2	Niet broedend Annex I
Meerkoet		480	Wintergast of doortrekker niet Annex I

Nachtzwaluw	1	2	Broedvogel Annex I
Pijlstaart		15	Wintergast of doortrekker niet Annex I
Porseleinhoen		>= 5	Niet broedend Annex I
Purperreiger		2	Broedvogel Annex I
Roerdomp	15	20	Broedvogel Annex I
Slobeend		250	Wintergast of doortrekker niet Annex I
Smient		60	Wintergast of doortrekker niet Annex I
Tafeleend		2300	Wintergast of doortrekker niet Annex I
Velduil			Niet broedend Annex I
Visarend		6	Niet broedend Annex I
Wespendief		2	Broedvogel Annex I
Wilde Eend		3800	Wintergast of doortrekker niet Annex I
Wintertaling		1100	Wintergast of doortrekker niet Annex I
Woudaap	5	10	Broedvogel Annex I
Zwarte Specht	3	4	Broedvogel Annex I
Zwarte Stern			Niet broedend Annex I
Zwarte Wouw		4	Niet broedend Annex I

Vogelrichtlijn

Naam	Bokrijk en omgeving
Gebiedscode	BE2200525
Oppervlakte	785 ha
Lengtegraad	5° 24'0" E
Breedtegraad	50° 57'0" N

Soorten

	Populatie-grootte		Seizoen
	Min	Max	
Blauwborst		30	Broedvogel Annex I
Blauwe Kiekendief			Niet broedend Annex I
Bruine Kiekendief			Niet broedend Annex I
Ijsvogel		10	Broedvogel Annex I
Porseleinhoen		1	Broedvogel Annex I
Roerdomp		8	Broedvogel Annex I
Slobeend		50	Wintergast of doortrekker niet Annex I
Wintertaling	7	10	Wintergast of doortrekker niet Annex I
Woudaap	3	5	Broedvogel Annex I
Zwarte Specht		3	Broedvogel Annex I

Het criterium voor isolatie is bij alle soorten hetzelfde, meer bepaald 'niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie'. Let wel, dit criterium betreft de mate van isolatie van de populatie ten opzichte van het natuurlijke verspreidingsgebied van de soort in Europa en niet op lokale versnipperingsverschijnselen.

Interpretatie van de aanmeldingsgegevens

De aangemelde gegevens van habitats en soorten bij de eerste vaststelling van de habitatrichtlijngebieden had tot doel deze vaststelling en afbakening van gebieden te argumenteren. Vlaanderen heeft hierbij verkozen de voor de betreffende Habitatrichtlijngebied belangrijkste habitattypen en soorten aan te melden.

Habitats

Oppervlakte (gegeven in % ten opzichte van de totale oppervlakte van de SBZ-H)

Relatieve oppervlakte (in percentageklasse ten opzichte van de totale Belgische oppervlakte)

Hoewel voor de prioriteitstelling in de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen dezelfde drempelwaarden gehanteerd worden is er geen rechtstreekse vergelijking mogelijk, gezien het in de IHD gehanteerd percentage ten opzichte van het Vlaamse grondgebied is, en deze van de aanmelding aan Europa diende verrekend te worden ten opzichte van het totale Belgische grondgebied en dus rekening houdende met de door Wallonië en Brusselse Hoofdstedelijk gewest ingeschatte oppervlakten.

Mogelijke relevante verschillen of overeenkomsten, dit wil zeggen deze die enkel zouden verklaard moeten worden op basis van de situatie in Vlaanderen, zijn reeds geduid onder oppervlakte.

Behoud

Deze op de AGIV-website weergegeven term heet in de officiële Europese regelgeving "**beschermingsstatus**" en wordt verkregen door de integratie van drie subcriteria:

- mate van instandhouding van de structuur (te vergelijken met lokale staat van instandhouding); deze kan "uitstekend", "goed bewaard" of "passabel of gedeeltelijk aangetast" zijn;
- de vooruitzichten (potenties en slaagkans) voor de instandhouding van de structuur; deze kan "uitstekend", "goed" of "passabel/ongunstig" zijn;
- de herstelmogelijkheid; deze kan "gemakkelijk", "mogelijk zonder buitensporige inspanningen" of "moeilijk of onmogelijk" zijn.

Verder is de officiële weergaven van de beoordeling verwarrend door verwijzing naar de term "instandhouding", gezien deze in een andere regeling (de verplichte zesjaarlijkse rapportage van de regionale staat van instandhouding van de habitattypen en habitatrichtlijnsoorten) een andere betekenis heeft.

Hou bij de interpretatie van de beoordeling in de aanmeldingsgegevens rekening met de reële betekenis ervan, met name³⁵:

- **uitstekende "instandhouding"** = uitstekende beschermingsstatus:
 - o uitstekende structuur, ongeacht de vooruitzichten of de herstelmogelijkheden; of
 - o goed bewaarde structuur en uitstekende vooruitzichten, ongeacht de herstelmogelijkheden
- **goede "instandhouding"** = goede beschermingsstatus:
 - o goed bewaarde structuur en goede vooruitzichten, ongeacht de herstelmogelijkheden; of
 - o goed bewaarde structuur en passabele/ongunstige vooruitzichten, waarbij herstel gemakkelijk of zonder buitensporige inspanningen mogelijk is; of
 - o passabele of gedeeltelijk aangetaste structuur, goede vooruitzichten en gemakkelijk herstel;

Een goede beschermingsstatus is dus mogelijk met een slechte structuur (slechte lokale staat van instandhouding) zolang de vooruitzichten **of** de herstelmogelijkheden maar gemiddeld tot goed zijn.
- **passabele of verminderde "instandhouding"** = passabele of verminderde beschermingsstatus:
 - o goed bewaarde structuur, maar passabele/ongunstige vooruitzichten **en** herstel moeilijk of onmogelijk; of
 - o passabele of gedeeltelijk aangetaste structuur met gemiddelde tot slechte vooruitzichten **en** gemiddelde tot slechte herstelmogelijkheden.

Bij de aanmelding is in Vlaanderen vooral gekeken naar de vooruitzichten en de herstelmogelijkheden. Bij gemakkelijk herstel en goede tot uitstekende vooruitzichten is dan, onafhankelijk van de toestand van de structuur gekozen voor een uitstekende instandhouding (ondanks bovenvermelde richtlijn).

Ermeë rekening houdende dat in de instandhoudingsdoelstellingen herstel vooropgesteld wordt voor de meeste habitattypen, zijn, rekening houdende met bovenstaande, de aanmeldingsgegevens conform met de huidige bevindingen.

Representativiteit

Mogelijke waarden zijn: uitstekende, goede of beduidende representativiteit en "aanwezig maar verwaarloosbaar". Deze laatste categorie slaat dan op een kwantitatief aspect.

Dit criterium geeft weer in hoeverre er overeenstemming is met de, zij het zeer globale, omschrijving in de interpretatiegids van de Europese Commissie (European Commission, DG Environment (1999)). Gezien het globale karakter van die interpretatiegids, het zeer onvolledig zijn op vlak van regionale variatie van een habitatype, ... telt in de beoordeling ervan de mate van instandhouding

³⁵ Zie REF website

van de structuren (en dus de lokale staat van instandhouding) mee. Gezien dit overlapt met het vorige criterium wordt ermee niet verder rekening gehouden in de instandhoudingsdoelstellingen.

In de aanmelding is dit gegeven vooral belangrijk omwille van de beoordelingscategorie "aanwezig maar verwaarloosbaar", omdat dan de overige criteria (oppervlakte, relatieve oppervlakte, behoud niet beoordeeld worden).

Algemeen (Algemene beoordeling)

Mogelijke waarden zijn: uiterst waardevol, waardevol en beduidend.

Dit criterium is een integratie van alle voorgaande.

Soorten

Populatie (in percentageklasse ten opzichte van de totale Belgische populatie)

Mogelijke waarden: $100\% \geq p > 15\%$, $15\% \geq p > 2\%$; $2\% \geq p > 0\%$; populatie verwaarloosbaar.

Hoewel voor de prioriteitstelling in de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen dezelfde drempelwaarden gehanteerd worden, is er geen rechtstreekse vergelijking mogelijk, gezien het in de instandhoudingsdoelstellingen gehanteerde percentage ten opzichte van de totale Vlaamse populatie is, en deze van de aanmelding aan Europa diende verrekend te worden ten opzichte van de totale Belgische populatie en dus rekening houdende met de door Wallonië en Brusselse Hoofdstedelijk gewest ingeschatte populaties.

Behoud

Deze op de AGIV-website weergegeven term heet in de officiële Europese regelgeving "**bescherming**" en wordt verkregen door de integratie van 2 subcriteria:

- mate van instandhouding van de elementen van de habitat die van belangrijk zijn voor de betrokken soort; mogelijke waarden zijn "elementen volkomen gaaf", "elementen goed geconserveerd" en "elementen in matige conditie of gedeeltelijk aangetast"
- herstelbaarheid; deze kan "gemakkelijk", "mogelijk zonder buitensporige inspanningen" of "moeilijk of onmogelijk" zijn.

Het "*behoud*" of de bescherming is:

- **uitstekend bewaard:**
 - o elementen volkomen gaaf, ongeacht de beoordeling van de herstelbaarheid
- **goed bewaard:**
 - o elementen goed geconserveerd, ongeacht de beoordeling van de herstelbaarheid; of
 - o elementen in matige conditie of gedeeltelijk aangetast **en** herstel gemakkelijk;
- **matig of minder goed bewaard:**
 - o elementen in matige conditie of gedeeltelijk aangetast **en** herstel mogelijk zonder buitensporige inspanningen of herstel moeilijk of onmogelijk

Bij gemakkelijk herstel, wat vaak is vooropgesteld bij de aanmelding is de bescherming per definitie goed of zelfs uitstekend, onafhankelijk van mate van instandhouding van de elementen.

Ermee rekening houdende dat in de S-IHD herstel vooropgesteld wordt voor alle/de meeste habitattypen, zijn, rekening houdende met bovenstaande, de aanmeldingsgegevens conform met de huidige bevindingen.

Isolatie

Mogelijke waarden zijn: "(vrijwel) geheel geïsoleerde populatie" (hoogste score!); "niet-geïsoleerde populatie aan de rand van het areaal"; "niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie".

Dit criterium is een manier om bij benadering zowel de kwetsbaarheid van de beschouwde populatie als de bijdragen van die populatie aan de genetische diversiteit van de soort te bepalen. Sterk

vereenvoudigd kan men stellen dat hoe meer een populatie geïsoleerd is, hoe belangrijker haar bijdrage tot de genetische diversiteit van die soort. De term slaat zowel op soorten (endemismen, ondersoorten, variëteiten en rassen) zelf, als op deelpopulaties van een metapopulatie.

Algemeen (Algemene beoordeling)

Mogelijke waarden zijn: uiterst waardevol, waardevol en beduidend.

Dit criterium is een integratie van alle voorgaande.

Referenties

- *Decler, K. (red.), 2007. Europees beschermde natuur in Vlaanderen en het Belgisch deel van de Noordzee. Habitattypen, Dier- en plantensoorten. Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.M.2007.01, Brussel, 584 p.*
- *European Commission, DG Environment (1999). Interpretation manual of European union habitats EUR 15/2*
- *Europese Commissie, 1996, beschikking van de Commissie van 18 december 1996 betreffende het informatieformulier voor als natura2000-gebieden voorgestelde gebieden (97/266/EG), Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen*
- *Paelinckx D., Adriaens D., Louette G. & Hoffmann M., 2009. Vergelijking van de gegevensbank habitatrichtlijngebieden met de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen (G-IHD). Advies van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.A.2009.66. Brussel, 53 pp.*

Bijlage 4 –De expertgroep

Voor het aanboren van de lokale ecologische kennis binnen de Vlaamse overheid en wetenschappelijke instellingen werd een expertgroep opgericht. Deze expertgroep werd samengesteld uit leden van het Agentschap voor Natuur en Bos, het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek en andere administraties en instellingen. Deze experts beschikken over kennis over het gebied, de daar voorkomende soorten en habitats en ecologische kennis in het algemeen, noodzakelijk voor de correcte opmaak van dit rapport.

Samenstelling

- Katia Nagels (Agentschap voor Natuur en Bos)
- Piet de Becker (INBO)
- Tom Hoebrechts (Agentschap voor Natuur en Bos)
- Jan Wellekens (Agentschap voor Natuur en Bos)
- Erwin Vanbriel (Agentschap voor Natuur en Bos)
- Raf Spelkens (Agentschap voor Natuur en Bos)
- Else De Schryver (Agentschap voor Natuur en Bos)
- Lily Gora (Provincie Limburg)

INFORMATIEF DOCUMENT

Bijlage 5 – Kaartenbijlage

Kaarten in de bijlage:

SITUERINGSKAART

- 3.1 Situering van het gebied ten opzichte van het gehele Natura2000-netwerk.
- 3.2 Situering van de deelgebieden in het rapport

HABITATKAARTEN

- 5.1 Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 1
- 5.2 Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 2
- 5.3 Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in deelgebied 3

POTENTIEKAARTEN

- 5.4 Indicatieve potenties van het habitat 2310 Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten
- 5.5 Indicatieve potenties van het habitat 4010 Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix
- 5.6 Indicatieve potenties van het habitat 4030 Droge Europese Heide
- 5.7 Indicatieve potenties van het habitat 6230_droog Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden
- 5.8 Indicatieve potenties van het habitat 6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
- 5.9 Indicatieve potenties van het habitat 6510 - Laaggelegen schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)
- 5.10 Indicatieve potenties van het habitat 9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met Quercus robur op zandvlakten
- 5.11 Indicatieve potenties van het habitat 91E0 - Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)

BESCHRIJVING VAN DE MAATSCHAPPELIJKE CONTEXT

- 6.1 Ruimtelijke Bestemmingscategorieën
- 6.2 VEN
- 6.3 Oppervlakedelfstoffenplannen
- 6.4 Onroerend erfgoed
- 6.5 Eigendomssituatie
- 6.6 Bostypen
- 6.7 Eigendomssituatie bos
- 6.8 Drinkwaterwinning - vergunde waterwinning
- 6.9 Waterleidingen
- 6.10 Recreatief gebruik
- 6.11 Wonen
- 6.12 Industrie
- 6.13 Transportinfrastructuur
- 6.14 Nutsleidingen

Bijlage 6 – Rapportage landbouwgevoeligheidsanalyse

INFORMATIEF DOCUMENT

Bijlage 7 – Methodiek waardering drinkwaterwinnings voor de openbare drinkwatervoorziening

Het betreft enerzijds oppervlaktewaterwinnings en anderzijds grondwaterwinnings die instaan voor de openbare drinkwatervoorziening. Particulier vergunde winnings worden niet meegenomen in de analyse.

Voor oppervlaktewaterwinnings zijn de percelen waarop de installaties zijn gelegen, inclusief de watervangens, infiltratievoorzienings en waterbekkens, van waarde. De waarde voor de percelen waarop deze installaties staan wordt vastgesteld op 5.

Voor grondwaterwinnings zijn niet alleen de percelen met installaties van belang, maar ook de percelen die bijdragen aan de kwantiteit en kwaliteit van het opgepompte water. Percelen waarop de installaties gelegen zijn, inclusief infiltratievoorzienings en waterbekkens krijgen de waarde 5. Concreet betekent dit dat alle percelen binnen de beschermingszone I een waarde 5 krijgen aangevuld met percelen met installaties gelegen buiten zone I.

Voor grondwaterwinnings speelt ook de mate waarbij het perceel bijdraagt aan de winning. Om die waarde te bepalen voor grondwaterwinnings is van de bovenste watervoerende laag de afpompingskegel van de winning bij de vergunde capaciteit berekend. Percelen met een grote afpompings dragen veel bij aan de winning en zullen een hogere waarde krijgen. Percelen met een lage afpompings krijgen een lagere waarde. Afpompingskegels worden berekend op basis van het vergund jaardebiet.

Het kan gebeuren dat een waterwinning niet gelegen is in een gebied, maar dat een aantal percelen van het gebied bijdragen tot de kwantiteit en kwaliteit van de winning. Ook van deze waterwinnings wordt de afpompingskegel bepaald zodat de overlap met het gebied inzichtelijk gemaakt kan worden. Er wordt van uitgegaan dat voor artesische winning de bijdrage van de omliggende percelen gering zal zijn gezien die weinig of niet bijdragen aan de winning. Toch zal voor de volledigheid ook hiervan de afpompingskegel bepaald worden.

Waardeschaal grondwaterwinnings

Waarde = 5 voor de percelen waarop de installaties gelegen zijn, inclusief infiltratievoorzienings en waterbekkens, de percelen gelegen binnen beschermingszone I en voor de percelen met een afpompings > 1m

Waarde = 4 voor de percelen met een afpompings > 0.75 m en < 1 m

Waarde = 3 voor de percelen met een afpompings > 0.50 m en < 0.75 m

Waarde = 2 voor de percelen met een afpompings > 0.20 m en < 0.50 m

Waarde = 1 voor de percelen met een afpompings > 0.10 m en < 0.20 m

Afpompingskegels van verschillende winnings kunnen overlappen. De mogelijke impact en waarde op de overlappende percelen kan hierdoor hoger zijn. Het gecumuleerde effect/waarde' wordt bepaald door een "som" te maken van de afzonderlijke waarden van de afpompingskegels van de verschillende betrokken winnings. Aan deze "som" wordt de waarde toegekend die zo goed mogelijk overeenkomt met de afpompingsrange zoals hierboven bepaald en met een maximum score van 5. Twee overlappende zones met waarde 1 (= afpompings > 0.10 m en < 0.20 m), geven bijvoorbeeld een gecumuleerde waarde 2 (= afpompings > 0.20 m en < 0.50 m) voor die overlappende zone)

Overzicht van de vergunde waterwinningen binnen de Europees te beschermen gebieden

Deel-gebied	Code	Omschrijving activiteit via NACEBEL	klasse	gemeente	Ligging	Begindatum vergunning	Einddatum vergunning	Vergund dagdebiet (m ³)	Vergund jaardebiet (m ³)	grondwater	regime
1	LIM-A/00294	Verhuur van kantoor machines en computers	A	Zonhoven	Zonhoven	20/08/1990	20/08/2010	10,00	3000,00	Oligoceen Aquifer-systeem, gespannen	niet-freatisch
1	LIM-A/00212	Kweken van vis en van schaal- en schelpdieren	A	Zonhoven	Mosselweg	4/10/1989	4/10/2009	1,00	200,00	Centrale zanden van de Kempen, freatisch	niet-freatisch
1	LIM-A/00776	Kweken van vis en van schaal- en schelpdieren	A	Zonhoven	Zwanenstraat 105	29/03/1993	29/03/2013	90,00	15000,00	Oligoceen Aquifer-systeem, gespannen	niet-freatisch
3	LIM-A/1210	Groenteteelt; bloemeteelt; boomkwekerijen	A	Zonhoven	Koningsbergweg z/n	5/12/1994	5/12/2014	40,00	3000,00	Centrale zanden van de Kempen, freatisch	freatisch
SBZ-V Vijvergebied	LIM-B/00419	Gemengd landbouwbedrijf	B	Heusden-Zolder	Zandstraat	1/04/1999	10/07/2011	240,00	5280,00	Centrale zanden van de Kempen, freatisch	freatisch
SBZ-V Vijvergebied	LIM-A/00868	Kweken van vis en van schaal- en schelpdieren	A	Zonhoven	Boomsteeg 21	26/07/1993	26/07/2013	80,00	3800,00	Oligoceen Aquifer-systeem, gespannen	niet-freatisch
SBZ-V Vijvergebied	LIM-A/00811	Kweken van vis en van schaal- en schelpdieren	A	Zonhoven	Boomsteeg 40	26/04/1993	26/04/2013	85,00	10000,00	Oligoceen Aquifer-systeem, gespannen	niet-freatisch
SBZ-V Vijvergebied	LIM-B/1247	Winning van steenkool en vervaardiging van steenkoolagglomeraten	B	Zonhoven	Merelstraat	26/04/1995	26/04/2015	400,00	146000,00	Centrale zanden van de Kempen, freatisch	freatisch

Bijlage 8 – Landschapsecologie: theorie en principes

De landschapsecologie richt zich op de studie van de samenhang tussen enerzijds de abiotische en biotische processen op landschapsniveau en anderzijds de manier hoe de mens dit landschap mee vorm heeft gegeven.

De landschapsecologie integreert verschillende wetenschappelijke disciplines: de fysische geografie en de ecologie.

De fysische geografie bestudeert de niet-levende wereld: geologie, geomorfologie, bodemkunde en de waterhuishouding van het landschap. De ruimtelijke verspreiding van deze verschijnselen is een belangrijk onderzoeksonderwerp. Deze verschillende abiotische kenmerken en hun ruimtelijke configuraties stellen een eerste belangrijke basisvoorwaarde voor het functioneren van een habitat.

De ecologie bestudeert het geheel aan levenloze en levende natuur en bijhorende processen. De nadruk wordt gelegd op de functies die de verschillende componenten voor elkaar vervullen.

De landschapsecologie integreert de ruimtelijke benadering van de fysische geografie met de functionele benadering van de ecologie.

Een belangrijke ontwikkeling in de landschapsecologie was de aandacht voor versnippering van populaties in het landschap en dit geïnspireerd door de 'eilandtheorie'. Een wetmatigheid die vanuit deze theorie naar voren werd geschoven luidt: 'hoe groter het eiland, des te groter het aantal soorten' en 'hoe geïsoleerder het eiland des te kleiner het aantal soorten'. De eilandtheorie werd overgeheveld naar het vasteland, waar habitatplekken als eilanden in een voor een soort niet geschikte matrix ('zee') werden beschouwd.

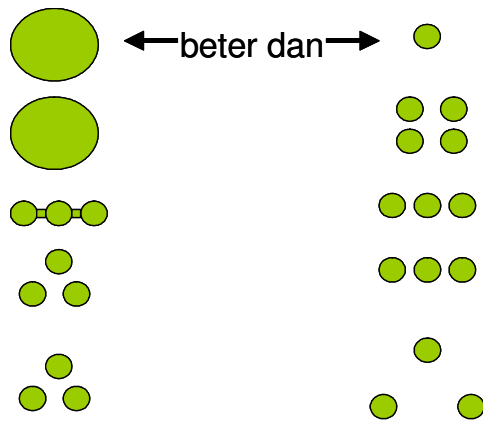
Een belangrijk begrip is ook de 'netwerkpopulatie'. Verscheidene habitatplekken die voor de individuen van een welbepaalde soort onderling overbrugbaar zijn vormen samen een netwerk. Of habitatplekken onderling overbrugbaar zijn is soortafhankelijk. In dat verband wordt gesproken over de 'dispersieafstand'. Een individu van een soort met een kleine dispersieafstand kan enkel habitatplekken bereiken op korte afstand van de habitatplek waar het leeft.

In een netwerk zijn grotere en kleinere habitatplekken gelegen. Het voorkomen van één of enkele grote plekken, groot en goed genoeg voor een zogenaamde 'kernpopulatie', die slechts een geringe kans heeft om uit te sterven, verhoogt de overlevingskans van de totale netwerkpopulatie van de soort.

1) Basiswetmatigheden in de landschapsecologie

In de landschapsecologie wordt vertrokken van bepaalde wetmatigheden (zie Figuur 0- 1 Wetmatigheden in de landschapsecologie.) zoals:

- Een grote habitatplek is beter dan een kleine habitatplek;
- Een grote habitatplek is beter dan vele kleine habitatplekken;
- Onderling verbonden habitatplekken zijn beter dan niet verbonden habitatplekken;
- De configuratie van habitatplekken is des te beter naarmate de habitatplekken nauwer op elkaar aansluiten en onderling makkelijker bereikbaar zijn.

Figuur 0- 1 Wetmatigheden in de landschapsecologie.

2) Metapopulatietheorie

Heel wat soorten en soortgroepen functioneren in West-Europa en in Vlaanderen in metapopulatieverband. Een metapopulatie van een soort is een verzameling van populaties, waarbij de onderlinge uitwisseling tussen de populaties de kans op uitsterven van de totale metapopulatie op lange termijn tot een minimum beperkt.

Vaak wordt hierbij onderscheid gemaakt tussen kernpopulaties en satelietpopulaties. Een kernpopulatie komt voor waar een ruime oppervlakte aanwezig is van het geschikte leefgebied van de soort. Kernpopulaties zijn de grootste populaties in een netwerk en de soort kan er elk jaar worden aangetroffen.

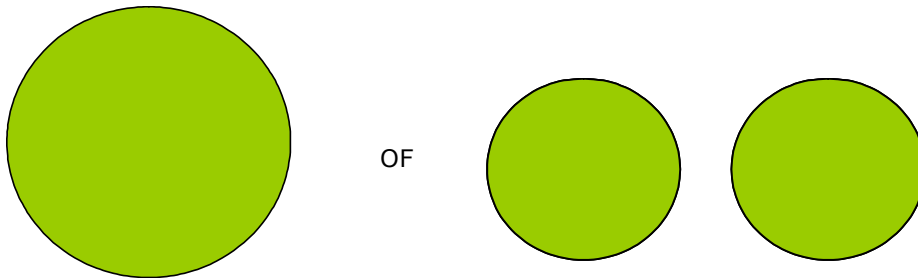
De satelietpopulaties zijn veel kleinere populaties, die niet afzonderlijk kunnen blijven bestaan op lange termijn. De habitat is er immers te klein om lange termijn garanties te bieden voor het voortbestaan van de soort. Doordat zij echter in verbinding staan met andere sateliet- en kernpopulaties, kunnen zij na een tijdelijk verdwijnen van de soort opnieuw gekoloniseerd worden. Omgekeerd kunnen zij na jaren van succesvolle voortplanting zorgen voor populatiegroei in andere satelietpopulaties of kernpopulaties. Essentieel voor het functioneren van een metapopulatie is dat de onderlinge uitwisseling tussen de kern- en de satelietpopulaties steeds mogelijk blijft. Dit kan doordat de kwaliteit van het tussenliggende landschap geleidelijke migratie toelaat tussen de populaties (via verbindingen en stapstenen) of doordat de afstand tussen de populaties direct overbrugbaar is voor de soort, zonder gebruik van stapstenen en verbindingslementen.

In het bijzonder in een zeer sterk versnipperd landschap, zoals in de meeste regio's van Vlaanderen het geval is, is het van belang om bij het formuleren van doelen, rekening te houden met de randvoorwaarden voor het functioneren van metapopulaties van soorten.

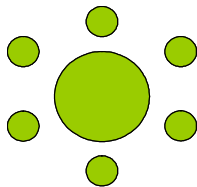
3) Landschapsecologisch functioneren van soorten en soortgroepen, nuances op vlak van mobiliteit en schaalniveau

Het dient wel opgemerkt te worden dat soorten en soortgroepen onderling verschillen vertonen. Sommige soorten zijn meer gebaat bij het voorkomen van meerdere habitatplekken i.p.v. één grote habitatplek. Dit geldt bij voorbeeld in het bijzonder voor soorten die op microschaal van een heel complexe combinatie van abiotische en ecologische randvoorwaarden afhankelijk zijn. De kans dat op deze schaal – zelfs op natuurlijke wijze – iets fout loopt en het lokale uitsterven tot gevolg heeft is immers erg groot (vb vroegtijdige droogte, laattijdige vorst, nauwelijks bloeien van een waardplant, etc...). Ook de behoefte aan onderlinge verbondenheid van habitatplekken verschilt van soort tot soort. Over de grond kruipende soorten hebben meer behoefte aan continue corridors waarlangs andere habitatplekken kunnen worden bereikt. Vliegende soorten – zoals vlinders – behoeven eerder kleine habitatplekken tussen de grotere leefgebieden. Deze worden dan in het vakjargon 'stapstenen' genoemd. Vogelsoorten behoeven op het eerste zicht helemaal geen stapstenen noch corridors, alhoewel alles weer afhangt van de schaal van het landschap dat we beschouwen. Op een grote schaal behoeven alle soorten tussenliggende leefgebieden.

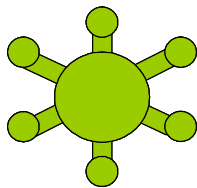
Hieronder trachten we dit te illustreren met figuren die verschillende modellen voorstellen naargelang de beschouwde ideaaltypische soort.

(a) Leefgebiedmodel voor soorten met grote territoria die zeer mobiel zijn: vogels; 1 of enkele grote kerngebieden.

(b) leefgebiedenmodel voor kleinere soort, met kleinere ruimtebehoefte, kan zich verplaatsen over kleine afstanden door gebied dat geen typisch leefgebied is: vele vlindersoorten; kernpopulatie en meerdere satelietpopulaties. Wanneer dit model op een heel ruime landschapsschaal wordt toegepast (bv. schaal van een hele ecoregio), geldt dit type model ook voor bepaalde diersoorten met vrij grote territoria zoals een Kwartelkoning of Roerdomp.

(c) leefgebiedenmodel voor kleinere soort, met kleinere ruimtebehoefte, kan zich moeilijk of niet verplaatsen door gebied dat geen typisch leefgebied is: vele amfibieënsoorten; kernpopulatie en meerdere satelietpopulaties, onderling verbonden

Uit hoger staande tekst blijkt duidelijk dat het denken rond soorten een belangrijke plaats inneemt binnen de landschapsecologie. Niettemin zijn de principes die naar voren worden gedragen evengoed nuttig wanneer doelen worden geformuleerd op niveau van Europese habitattypes. Het is immers duidelijk dat het streven naar een goede of uitstekende staat van instandhouding voor het habitatype ook rekening moet houden met de soorten die aan het habitatype verbonden zijn (de habitattypische soorten).

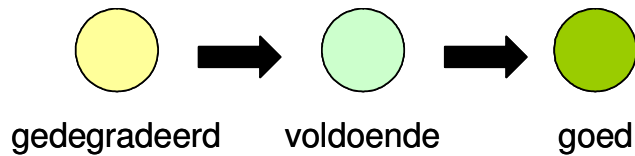
4) Concrete invulling van de verbeteropgaven op basis van de landschapsecologische principes en kenmerken van de habitattypische soorten.

Als in een IHD-rapport tot de conclusie wordt gekomen dat habitattypes of soorten voor een verbeteropgave staan, dan helpen landschapsecologische overwegingen om te bepalen HOE en WAAR deze versterking dient te worden gerealiseerd.

De manier HOE in de behoefte van versterking moet worden voorzien, kan worden gespecificeerd via de drie V-termen:

1. Verbeteren (= werken aan kwaliteit);
2. Versterken (=uitbouwen van bestaande kernen);
3. Verbinden.

'Verbeteren' refereert naar het werken aan de kwaliteit van bestaande ecotopen. Dit wordt geïllustreerd in onderstaande figuur.

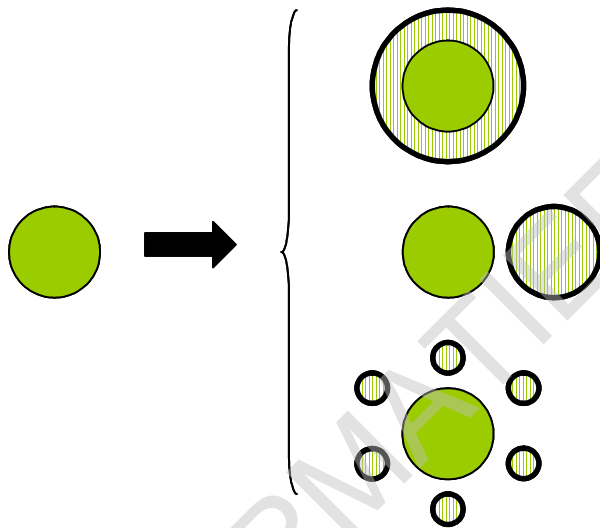
Omvorming is een term die in dit verband gebruikt wordt en waarbij specifiek wordt bedoeld dat niet habitatwaardige ecotopen door gericht beheer worden omgezet in Europese habitattypes.

Voorbeelden zijn:

- Gericht beheer van Pijpestrootjesgraslanden om natte heiden te realiseren;
- Gericht beheer om populierenbossen om te vormen tot elzenbroekbossen.

Verbeteren is ook een belangrijk issue wanneer habitatvlekken of leefgebieden belangrijke vormen van verstoring vanuit hun omgeving zouden ondervinden (eutrofiëring, verdroging, geluidsverstoring, visuele verstoring, ...). Bufferstroken omheen habitatvlekken kunnen bijdragen aan verbetering.

'Versterken' refereert naar de effectieve uitbreiding van bestaande habitatvlekken van Europese habitattypes of leefgebieden van soorten door aansluitend op deze gebieden actief nieuwe ecotopen te gaan creëren die resp. als habitatype of leefgebied gelden. 'Versterken' kan verschillende vormen aannemen. Naast het vergroten van een bestaande habitatvlekken kan ook een habitatvlek worden bijgemaakt of kunnen rond een habitatvlek kleine nieuwe habitatvlekken worden gereali-seerd. Dit wordt geïllustreerd in onderstaande figuur.

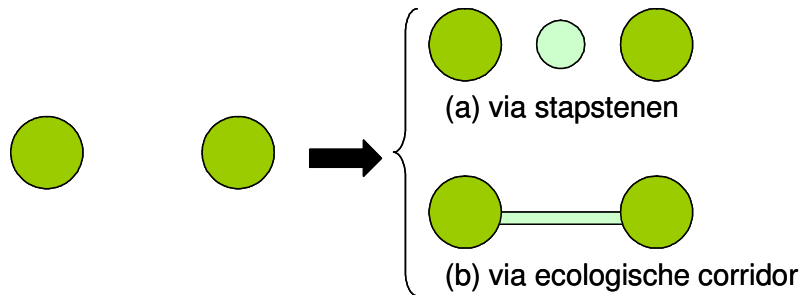

Vergroten is bijvoorbeeld een voor de hand liggende optie wanneer geïsoleerde boskernen – ingebed in een intensief landbouwlandschap - steeds kleiner blijken te zijn als het Minimum Structuur Areaal, dat het voorkomen van natuurlijke processen kan garanderen.

'Verbinden' refereert naar het overbrugbaar maken van naburige habitatvlekken / leefgebieden. Hierin kunnen twee verschillende mogelijkheden worden onderscheiden;

- a. Werken met stapstenen;
- b. Realisatie van ecologische corridors.

Dit wordt geïllustreerd in onderstaande figuur.

Het werken met stapstenen impliceert dus het overbrugbaar maken van habitatvlekken (leefgebieden) door in het weefsel tussen bestaande habitatvlekken nieuwe habitatvlekken te gaan realiseren. Werken met stapstenen is relevant wanneer in een richtlijngebied habitatvlekken voorkomen waar habitattypische vlindersoorten voorkomen (bv. Gentiaanblauwtje, Aardbeivlinder) die echter op een te grote afstand van elkaar gelegen zijn om overbrugd te kunnen worden.

De realisatie van ecologische corridors betekent dat er in het landschap duidelijk herkenbare, lijnvormige elementen tussen bestaande habitatplekken (leefgebieden) worden gerealiseerd. Aanleg van houtkanten of houtwallen om bossen met elkaar te verbinden doorheen een open landschap zijn het klassieke voorbeeld. Omgekeerd kunnen ook open corridors worden gerealiseerd in bossen om open landschappen (met habitattypes/leefgebieden van Europese soorten) met elkaar te verbinden.

De vraag WAAR versterking dient te worden voorzien hangt van verschillende factoren af:

1. Het ecologisch doel dat wordt nagestreefd en zijn ecologische en abiotische kenmerken/randvoorwaarden;
2. Maatschappelijke afwegingen.

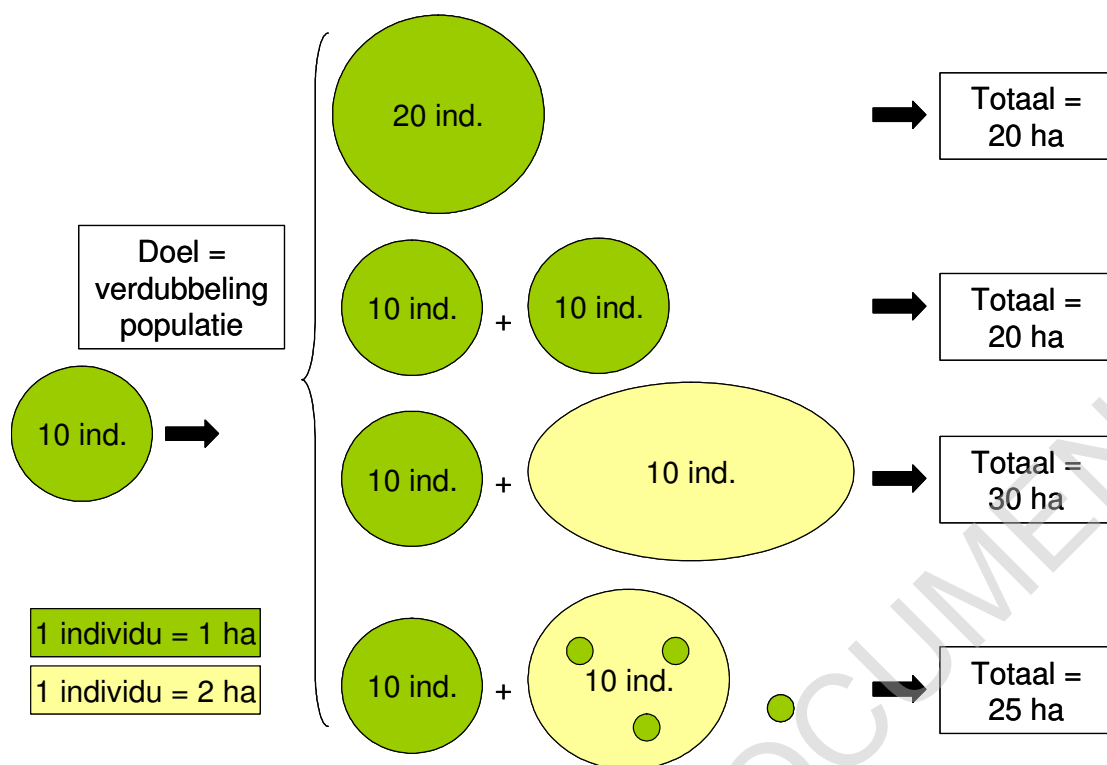
Het ecologisch doel:

Als het ecologisch doel is om de laatste populatie – vaak relictpopulatie genoemd - van een zeldzame amfibieënsoort te versterken dan spreekt het voor zich dat dit in de nabijheid dient te gebeuren van deze relictpopulatie. Zouden nieuwe leefgebieden vele kilometers van de relictpopulatie gerealiseerd worden, dan zouden deze niet bereikt kunnen worden. De eigenheid van de tot doel gestelde soort determineert dus al in hoge mate WAAR actie ondernomen dient te worden.

Ook de abiotiek van een gebied determineert in hoge mate WAAR welke habitattypes of leefgebieden tot stand kunnen komen. In feite hebben we het hier over de fysisch geografische component van de landschapsecologie. Nemen we als voorbeeld een vallei die omgeven wordt door heuvels met op de koppen arme zandgronden en met op de hellingen een lemige ondergrond. Het spreekt dan voor zich dat versterking van uitgebreide natte ecotopen (broekbossen, moerassen, ...) nergens kan gelocaliseerd worden dan in de vallei. Eiken-haagbeukenbossen worden bereikt op de hellingen van de heuvels. Voor eiken-berkenbossen en eiken-beukenbossen dienen de kansen gezocht op de koppen van de heuvels.

Maatschappelijke afwegingen

Vaak zijn er – gegeven een welbepaald ecologisch doel - verschillende ruimtelijke keuzemogelijkheden waarop de verbeteropgave kan worden ingevuld. Belangrijk is te noteren dat de keuzes die worden gemaakt sturend kunnen werken op het ruimtebeslag dat samenhangt met het gestelde doel. In onderstaande figuur trachten we dit te illustreren.

In de figuur wordt gewerkt met het hypothetisch voorbeeld van een soort die 1 ha behoeft voor 1 individu. 20 individuen worden voor het gebied tot doel gesteld, er zijn er nu 10. Om het doel te bereiken kan een leefgebied worden vergroot of er kan één worden bijgemaakt. Dit betekent al dat er verschillende ruimtelijke mogelijkheden, met elk hun ruimtelijke repercussies, zijn. Er kan ook voor gekozen worden om een deel van de doelstelling te realiseren in voor de soort suboptimale ecotopen of gebieden. Gezien hier echter lagere dichtheden worden bereikt (1 individu behoeft 2 ha i.p.v. 1 ha) is de ruimtebehoefte groter. Dit zou bv. het geval kunnen zijn als beslist wordt dat een deel van de doelstelling gerealiseerd wordt in een gebied met een andere hoofddoelstelling dan natuur (dus in multifunctionele ruimten).

Zoals duidelijk zal worden in de doelenformulering in dit hoofdstuk zullen ruimtelijke keuzes voor het bereiken van doelen niet altijd worden gemaakt. Doelen worden gelocaliseerd indien:

- Er geen andere ruimtelijke mogelijkheden zijn om het doel te realiseren;
- Er een voor de hand liggende verkiesbare mogelijkheid is om het doel te realiseren.

Voor andere doelen zullen verschillende mogelijke ruimtelijke scenario's naar voren worden gedragen. Hierop kan worden aangegrepen in het maatschappelijk debat over de vraag waar doelen gerealiseerd zullen worden.

Bijlage 9 - Afkortingen- en begrippenlijst

Afkortingen:

SBZ:	Speciale Beschermingszone
N2000:	Natura-2000
SBZ-H:	Habitatrichtlijngebied - speciale beschermingszones in het kader van de Habitatrichtlijn
SBZ-V:	Vogelrichtlijngebied - speciale beschermingszones in het kader van de Vogelrichtlijn
VEN:	Vlaams Ecologisch Netwerk
IVON:	Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk
GEN:	Grote Eenheden Natuur
GENO:	Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling
NVWG:	Natuurverwevingsgebieden
NVBG:	Natuurverbindingsgebieden
ANB:	Agentschap Voor Natuur en Bos
RBB:	Regionaal Belangrijke Biotopen
BBP:	Bekkenbeheerplan

Begrippenlijst:

Agentschap Voor Natuur en Bos: Het Agentschap voor Natuur en Bos is het Agentschap van de Vlaamse Overheid dat instaat voor het beleid, het duurzaam beheren en versterken van natuur, bos en groen in Vlaanderen, samen met alle partners

Bekkenbeheerplan: Het bekkenbeheerplan bepaalt het integraal waterbeleid voor het desbetreffende bekken. Het is een beleidsplan dat tevens de voorgenomen acties, maatregelen, middelen en termijnen bepaalt om de doelstellingen ervan te bereiken. Het geeft nadere uitvoering aan de waterbeleidsnota en, in voorkomend geval, het toepasselijke stroomgebiedbeheerplan

Doortrekkende en overwinterende watervogels: Niet-broedende watervogelsoorten die regelmatig of occasioneel in internationaal belangrijke aantallen voorkomen in Vlaanderen en/of die opgenomen zijn op de Bijlage I van de Vogelrichtlijn

Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk: Voor de instandhouding, ondersteuning en versterking van de natuurkernen wordt voorzien in de afbakening van Natuurverwevingsgebieden. Zij vormen als het ware een beschermende jas voor de natuurkernen. Voor de verbinding van de verschillende natuurkernen worden natuurverbindingsgebieden afgebakend. Samen vormen deze gebieden het IVON: het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk. In deze gebieden worden bijkomende kansen gegeven aan planten en dieren. Andere functies zoals landbouw, recreatie, bosbouw, wonen, ... mogen hierdoor niet in het gedrang komen.

Grote Eenheden Natuur: Een grote eenheid natuur is een aaneengesloten gebied met hoge biologische waarde en hoge biologische potentie, waar de natuurfunctie bovengeschied is aan de andere functies. Deze gebieden vormen samen met de 'Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling' het Vlaams Ecologisch Netwerk

Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling: Een grote eenheid natuur is een aaneengesloten gebied met minder hoge biologische waarde of een sterk versnipperde natuur met hoge waarde, maar steeds met een hoge biologische potentie. De natuurfunctie is bovengeschied is aan de andere functies. Door geschikt beheer kan dit gebied evolueren naar een gebied met hoge biologische waarde. Deze gebieden vormen samen met de 'Grote Eenheden Natuur' het Vlaams Ecologisch Netwerk

Habitatrichtlijn: Richtlijn 92/43/EEG van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.

Deze richtlijn is gericht op het waarborgen van de biologische diversiteit door het in stand houden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie.

Aan de lidstaten wordt opgelegd om speciale beschermingszones aan te duiden voor bepaalde habitats en soorten van communautair belang, die worden opgesomd in de Bijlagen I en II van de

richtlijn. Deze zones worden Habitatrichtlijngebieden genoemd of, afgekort, SBZ-H (speciale beschermingszones in het kader van de Habitatrichtlijn)

Habitatrichtlijngebied: Zie Habitatrichtlijn

Habitats van de Bijlage I: Dit zijn de natuurlijke habitats van Bijlage I van het decreet Natuurbehoud waarvoor de aanwijzing van speciale beschermingszones vereist is (= Bijlage I van de Habitatrichtlijn)

Natura-2000: Alle speciale beschermingszones (SBZ) samen vormen een Europees ecologisch netwerk, 'Natura 2000' genaamd. In deze Speciale Beschermingszones moeten deze Europees te beschermen soorten en habitats op een duurzame manier in stand gehouden worden, zo mogelijk in harmonie met de traditionele vormen van landgebruik waaraan hun aanwezigheid niet zelden te danken is. In Vlaanderen werden 104.888 ha speciale beschermingszone op basis van de Habitatrichtlijn en 98.423 ha op basis van de Vogelrichtlijn aangemeld bij Europa. Door de overlap vormt dit samen een netwerk van 166.187 ha

Natuurverbindingsgebieden: De natuurverbindingsgebieden worden aangeduid in die gebieden die van belang zijn voor de migratie van dieren en zelfs planten tussen de gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Vaak zijn ze lijnvormig of strookvormig. Ze bestaan vooral uit een aaneenschakeling van kleine landschapselementen zoals houtkanten en hagen, beken en poelen. Vleermuizen bijvoorbeeld volgen netwerken van hagen, bomenrijen en dergelijke terwijl ze 's nachts van hun slaappleaatsen naar hun jachtterreinen vliegen. Het beleid van de overheid is er dan ook vooral opgericht om die verbindingfunctie te bewaren en te verbeteren. Zo kan ze stimulerende maatregelen treffen om die kleine landschapselementen en kleine natuurelementen beter te onderhouden, te herstellen of opnieuw aan te leggen. De afbakening en invulling van deze natuurverbindingsgebieden is de verantwoordelijkheid van de provincies

Natuurverwevingsgebieden:

In natuurverwevingsgebieden kan de natuur duurzaam in stand gehouden worden zonder dat dit zware gevolgen heeft voor andere functies zoals landbouw, bosbouw of recreatie. Deze functies verdringen op hun beurt de bestaande natuurwaarden niet. In natuurverwevingsgebieden is de natuur dus evenwaardig aan de andere functies. Voorbeelden hiervan zijn recreatiebossen, overstromingsgebieden, weidevogelgraslanden en kleinschalige landbouwlandschappen met verspreide, meestal kleinere natuurgebieden. Vaak sluiten deze natuurverwevingsgebieden aan op de gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Door hun ligging vormen ze dan een buffer tegen nadelige invloeden van buitenaf voor de belangrijkere en/of kwetsbaardere gebieden van het VEN. De natuurverwevingsgebieden vormen samen met de natuurverbindingsgebieden het Integraal Verwevend en Ondersteunend Netwerk (IVON)

Regionaal Belangrijke Biotopen: Biotopen die niet opgenomen zijn in de Bijlage I van de habitatrichtlijn maar die in Vlaanderen wel een bescherming genieten, ondermeer via de regelgeving rond het verbod en de vergunningsplicht voor vegetatiewijziging

Soorten van de Bijlage II: Dit zijn de dier- en plantensoorten van Bijlage II van het decreet Natuurbehoud die voorkomen in Vlaanderen (= Bijlage II van de Habitatrichtlijn)

Soorten van de Bijlage III: Dit zijn de Europees bedreigde plant- en diersoorten van Bijlage III van het decreet Natuurbehoud die over het hele grondgebied moeten worden beschermd (= soorten uit de bijlage IV van de habitatrichtlijn)

Soorten van de Bijlage IV: Vogelsoorten van Bijlage IV van het decreet Natuurbehoud waarvoor speciale beschermingszones moeten worden aangewezen (=Vogelsoorten uit de Bijlage I van de Vogelrichtlijn)

Speciale Beschermingszone: Zie Natura-2000

Vlaams Ecologisch Netwerk: De Vlaamse overheid neemt op dit moment tal van initiatieven voor het behoud en de ontwikkeling van onze omgeving. Om de open ruimte in de toekomst veilig te stellen, wordt door de Vlaamse overheid onder meer een Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) uitgetekend. Een geheel van de mooiste plekjes natuur in Vlaanderen waar de natuur extra be-

scherm wordt en gebruikers en eigenaars bijkomende middelen en mogelijkheden krijgen om mee te bouwen aan een natuur- en mensvriendelijke omgeving.

Het VEN vormt met haar grote aaneengesloten gebieden de ruggengraat van de toekomstige natuurlijke structuur (netwerken) in Vlaanderen. Het bestaat uit de Grote Eenheden Natuur (GEN) en Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling (GENO)

Vogelrichtlijn: Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand.

In 1979 zag een eerste Europese richtlijn inzake natuurbehoud het levenslicht: de Vogelrichtlijn. Deze richtlijn is gericht op de instandhouding van alle vogelsoorten die natuurlijk in het wild voorkomen op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie. Zij heeft betrekking op de bescherming, het beheer, de regulering en de exploitatie van deze soorten.

Europa legt haar lidstaten op om speciale beschermingszones aan te duiden voor bepaalde soorten die worden opgesomd in Bijlage I van de richtlijn. Deze zones worden Vogelrichtlijngebieden genoemd of, afgekort, SBZ-V (speciale beschermingszones in het kader van de Vogelrichtlijn)

Vogelrichtlijngebied: Zie Vogelrichtlijn

Bijlage 10 – Referentielijst

Adriaens, D, Wouters, J. en Paelinckx, D. 2009. Specifieke aanbevelingen voor gebruik van POTNAT ten behoeve van de S-IHD. Advies van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.A.2009.309. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Adriaens, T., Van Landuyt, W., Denys, L. en Packet, J. 2009. Advies met betrekking tot in een beheerregeling op te nemen uitheemse en invasieve water- en oeverplantensoorten. Advies van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.A.2009.269. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Alterra, 2001. Handboek Robuuste Verbindingen; ecologische randvoorwaarden. Wageningen, Alterra, Research Instituut voor de Groene Ruimte.

Arts, G.H.P. 2000. Natuurlijke levensgemeenschappen van de nederlandse binnenwateren : deel 13, vennen. Alterra, Research Instituut voor de Groene Ruimte, Wageningen.

Arts, G.H.P., Van Beers, P.W.M., Belgers, J.D.M., Wortelboer, F.G. 2001. Gedifferentieerde normstelling voor nutriënten in vennen : onderbouwing en toetsing van kritische depositieniveaus en effecten van herstelmaatregelen op het voorkomen van isoetiden. Alterra-rapport, 262. Alterra, Research Instituut voor de Groene Ruimte, Wageningen.

Bamps, C. en Claes, E. 1893. Catalogue raisonné des Insectes Odonates de la Province de Limbourg (Belge). Bull. Soc. Méloph, Hasselt, 29: 71-88.

Ceulemans, T., Hens, M. Honnay, O. en Merckx, R. 2009. Vermesting en soortenrijkdom in heischrale graslanden. Natuur.focus.

Chardon, J.P., Verboom, J. en Foppen, R.P.B. 2001. De potenties voor een duurzame roerdomppopulatie in het Vijvercomplex van Midden-Limburg (België) en het effect op aangrenzende leefgebieden in België en Nederland: Voorspellingen met het simulatiemodel METAPHOR. Alterra, Research Instituut voor de Groene Ruimte, Wageningen.

Cornelis, J., Hermy, M., De Keersmaeker, L. en Vandekerkhove, K. 2007. Bosplantengemeenschappen in Vlaanderen : een typologie van bossen op basis van de kruidachtige vegetatie. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Geraardsbergen.

Crombaghs, B.H.J.M. en Creemers, (2001). R.C.M. Beschermingsplan Knoflookpad 2001-2005. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 's Gravenhage.

Decler, K. (Ed.) (2007). Europees beschermde natuur in Vlaanderen en het Belgisch deel van de Noordzee : habitattypen : dier- en plantensoorten. Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek: Brussel.

Declerck, S., Van De Meutter, F en De Meester, L. 2006. Ondiepe vijvers en meren: Ecologische achtergronden en beheer. Natuur.focus 5(1): 22-29.

De Knijf G., Anselin A., Goffart P. & Tailly M. (eds.), 2006. De libellen (Odonata) van België: verspreiding – evolutie – habitats. Libellenwerkgroep Gomphus i.s.m. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel. 368 pp.

Denys, L., Packet, J., De Blust, G. en Van Wichelen, J. 2005. Algemene schets van fysische-chemische waterkwaliteitsdoelstellingen voor zachtwatervegetaties m.b.t. de Kraenepoel te Aalter. Advies van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.A.2005.8. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Denys, L en De Blust, G. (2007). Vennen in de Antwerpse Noorderkempen: perspectieven op potenties. Congres watersysteemkennis. Ecologisch herstel. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek.

De Charleroy D., Beyens J. (1998). Het visbestand in het demerbekken: inventarisatie van de vissoorten en hun verspreiding. Mededelingen van het instituut voor bosbouw en wildbeheer, 1998 (2). IBW: Geraardsbergen: Belgium. 103pp.

Envico, 2002. Het verkrijgen van Hydro-ecologisch inzicht in de natte gebieden van de Vlaamse natuurreservaten De Teut en Tenhaagdoornheide.

Gabriëls, J. 1985. Atlas van de broedvogels in Limburg. Belgische Natuur- en Vogelreservaten (BN-VR), Brussel.

Gaethofs T. & De Vocht A. 2003. Vissen in Limburg...terug naar de tijd van toen. LIKONA jaarboek 2002: 44-54.

Lewylle, I., Goddeeris, B., Engelen, P., Roosen, R., De Becker, P. en Herremans, M. 2008. De Boomkikker op een keerpunt? Soortgericht beheer boekt eerste resultaten. Natuur.focus 7(3): 84-93.

Louette, G., Declerck, S., De Bie, T., Van Thuyne, G. en De Meester, L. 2004. De Bruine Amerikaanse dwergmeerval in Vlaanderen: historiek, ecologie en beheer. Natuur.focus.

Roosen R., 2008 Soortbeschermingsplan knoflookpad. Rapport van Limburgs Landschap VZW – in opdracht van het Agentschap voor natuur en Bos, van het ministerie van de Vlaamse gemeenschap, Brussel (hoofdrapport 122 pagina's + gebiedsfiches 55 pagina's).

Van de Meutter, F., Stoks, R., De Meester, L. 2008. Periodieke drooglegging van ondiepe vijvers: Wat met libellen, waterkevers en waterwantsen? Natuur.focus.

Van Landuyt, W., Hoste, I., Vanhecke, L., Van den Bremt, P., Vercruyse, W. & De Beer, D. 2006. Atlas van de Flora van Vlaanderen en het Brussels gewest. Instituut voor natuur- en bosonderzoek, Nationale Plantentuin & Flo.Wer.

Van Looy Kris, Jan Wouters, Anik Schneiders, Luc Denys, Jo Packet, Kris Decler, Peter Adriaens en Gert Van Hoydonck (2008). Afstemming doelen Integraal waterbeleid (DIW-KRW) en Natura2000. Ecologische vereisten beschermde habitattypen en soorten. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2008 (INBO.R.2008.42). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Vanreusel W., Maes D. & Van Dyck H. 2000, Soortbeschermingsplan gentiaanblauwtje. Rapport van de Universiteit Antwerpen (UIA-UA) – in opdracht van afdeling Natuur van het ministerie van de Vlaamse gemeenschap, Wilrijk. (hoofdrapport 140 p. + Gebiedsfiches 177p. (excl. Bijlagen).

Van Wirdum, G., De Louw, P.G.B. et al. 2004 Haalbaarheidsstudie inzake natuurbehoud en –ontwikkeling in de brongebieden van de westflank van het Kempisch plateau, Ministerie van de Vlaamse gemeenschap, TNO-rapport

Vermeersch G., Anselin A., Devos K., Herremans M., Stevens J., Gabriëls J. & Van der Krieken B., 2004. Atlas van de Vlaamse broedvogels 2000-2002. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud 23, Brussel, 496 p.

Stijn Overloop. (2009), 'Zure regen' in Vlaanderen, Depositie meetnet verzuring 2007. MIRA VMM

Wouters, L.; Vandenberghe, N. (1994). Geologie van de kempen: een synthese. Nirond, 94(11). Nationale Instelling voor Radioactief Afval en verrijkte Splijtstoffen (NIRAS): Brussel : Belgium. ISBN 2-87209-143-2. 207 pp. UDC 551.1/.4 WOUT 1994

Bijlage 11 – Waarnemerslijst

Waarnemerlijst:

- Amfibieënwerkgroep LIKONA
- Zoogdierenwerkgroep NP
- Vissenwerkgroep LIKONA
- Vogelwerkgroep LIKONA
- Thomas Lemmens, VLM
- Xavier Vandeput, viskweker
- Tom Verschraegen, ANB
- Geert Beckers, ANB

INFORMATIEF DOCUMENT

Bijlage 12 – Toponiemenlijst

Afdeling XXXIV. - Deelgebied 1: Vijvergebied Midden-Limburg

- De Waterloozen (1)
 - Vogelzang (2)
 - De Kluis (3)
 - Kolberg (4)
 - De Zonderik (5)
 - Platwijers (6)
 - De Weyerman (7)
 - Terleamen (8)
 - Het Groot Weiven (9)
 - De Rode Vijvers (10)
 - De Van Heeswijkvijver (11)
 - De Laambroeken (12)
 - Wijvenheide (13)
 - Vallei van de Bolderbergbeek (14)
- Afdeling XXXVI. - (14)

- Kolberg - Kumpen (15)
 - Kolberg - Crahay (16)
 - Ter Donk (17)
 - Het Heidestrand (18)
- Afdeling XXXV. -

INFORMATIEF DOCUMENT

Afdeling XXXVII. - Deelgebied 2: Bokrijk – Het Wik

- Het Wik (1)
- Het Klotbroek (2)
- Domein Bokrijk (3)
- De Borggraevewijvers (4)
- Kauwbosstraat (5)
- Daelheide (6)
- Domein Kiewit (7)
- Schemmersberg (8)

Afdeling XXXVIII. -

Afdeling XXXIX. -

**Afdeling XL. - Deelgebied
3: De Teut – Tenhaagdoorn-
heide**

- De Teut (1)
- Tenhaagdoornheide (2)
- Het Hengelsbroek (3)
- De Vallei van de Huttenbeek (4)
 - Het Welleke (5)
 - De Balewijers (6)
 - Elsstreken (7)
 - Holsteen (8)
 - Molenheide (9)
- De Wagemanskeel (10)
- Vallei van de Laambeek (11)
- Vallei van de Roosterbeek (12)
 - Hengelhoef (13)
- Het Slangenbeekbrongebied (14) Afdeling XLIII. -
- Klein Hengel (15)
- Nieuw lobeliaven (16)

- Het Groot ven (17)
- Het Oud lobeliaven (18)

Afdeling XLI. -

Afdeling XLII. -

INFORMATIEF DOCUMENT

Bijlage 11 – EXTRA BIJLAGE: Motiveringsnota's ecologische verbindingen

De Vlaamse overleggroep besliste om bijkomende prioritaire inspanningen toe te voegen met betrekking tot de opmaak van een soortbeschermingsprogramma met daarin een aanpak voor de realisatie van de ecologische verbindingen. De motiveringsnota's waarnaar in deze prioritaire inspanningen in het aanwijzingsbesluit wordt verwezen, worden als bijlage aan het onderbouwende rapport toegevoegd.

INFORMATIEF DOCUMENT

Motiveringsnota ecologische verbinding

Ten geleide

Deze motiveringsnota wordt opgemaakt voor ecologische verbindingen die:

- noodzakelijk worden geacht om de realisatie van specifieke instandhoudingsdoelstellingen te realiseren en
- die geheel of gedeeltelijk gelegen zijn *buiten* de grenzen van de NATURA2000 gebieden die behandeld worden in het betrokken SIHD rapport.

Deze nota is bedoeld om in te brengen in het overleg met de Vlaamse Overleggroep waar na overleg beslist wordt of de voorliggende ecologische verbinding als prioritaire actie wordt opgenomen in het S-IHD rapport als onderdeel van een soortbeschermingsplan. In dat geval zal dit doorwerken naar het op te maken Besluit van de Vlaamse Regering voor betreffende gebied(en) en zal de prioritaire actie ook hierin worden opgenomen

Natura2000 code	BE2200031, BE2200028, BE2200525 en BE2219312
Rapportnamen van het gebied	Rapport 26 'Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden, Bokrijk en omgeving en het Vijvercomplex Midden-Limburg en Rapport 27 'De maten'
Roepnaam van de ecologische verbinding	Ecologische verbinding tussen de relictpopulaties van knoflookpad
Datum	08/03/2012

Motivatie voor opname ecologische verbinding

De voorgestelde ecologische verbinding moet er toe bijdragen dat het duurzaam voorkomen van de voor deze 2 gebieden tot doel gestelde soort knoflookpad kan worden verzekerd. De soort komt actueel voor in deelgebied 2 en 3 van het habitatrictlijngebied BE2200031 en in het aangrenzende habitatrictlijngebied BE2200028 van de maten, maar het tussenliggend gebied met deels landbouwbestemming, gesloten droge bossen en drukke verkeerswegen vertoont een te grote weerstand om overbrugbaar te zijn voor deze soort. Het areaal van de soort in Vlaanderen is zeer ongunstig en de resterende populaties zijn te klein, geïsoleerd en onstabiel waardoor de kans op uitsterven aanzienlijk toeneemt (cfr. G-IHD). Bovendien staat in de G-IHD vermeld dat migratiebarrières dienen opgeheft te worden door de aanleg van verbindingengebieden. De habitatrictlijngebieden zijn voor deze soort van essentieel belang (cfr. G-IHD). Het versterken en verbinden van actuele relictpopulaties (cfr. S-IHD) is noodzakelijk om de huidige populaties duurzaam in stand te houden. Actueel is die staat van instandhouding in de gebieden onvoldoende (zie LSVI).

Hiervoor is de ontwikkeling van een continue corridorverbinding noodzakelijk. De dispersie corridor dient te bestaan uit heidevegetaties (2310,2330,4030) bloemrijke schrale tot mesofiele graslanden (6230,6510), houtwallen en voldoende mul zand, heeft een gemiddelde breedte van 50m en kan maximaal over een afstand van 50m onderbroken zijn. Op een afstand van 1000 tot maximum 2000m dienen stapstenen ontwikkeld te worden van minimum 5.5 ha leefgebied (land- en voortplantingsbiotoop). Als sleutelgebieden (>50ha) fungeren de relictpopulaties die nog aanwezig zijn (Teut, Welleke, 't Wik en de Maten).

Algemene karakteristieken van de verbinding

Type in de droge sfeer in de natte sfeer combinatie
verbinding:

open ecotopen

gesloten ecotopen (bos, houtachtige elementen))

combinatie open en gesloten (houtachtige elementen, houtkanten)

continue verbinding

verbinding met stapstenen

continu + stapstenen

gem. breedte <50 m

gem. breedte 50 - 100 m

gem. breedte 100 - 250 m

gem. breedte 250 -500 m

gem. breedte >500

Ondersteund vanuit bestemmingen, visies, afbakeningen

VEN

- grotendeels

- deels

- klein deel

Groene bestemmingen (bos, natuur, overig groen)

- grotendeels

- deels

- klein deel

Visie buitengebied

Specificeer regio:

Specificeer wijze van afstemming:

Provinciale natuurverbinding

Specificeer:

- Genk, Diepenbeek, tussen Bokrijk en vijvers/ Maten

- grotendeels

- deels

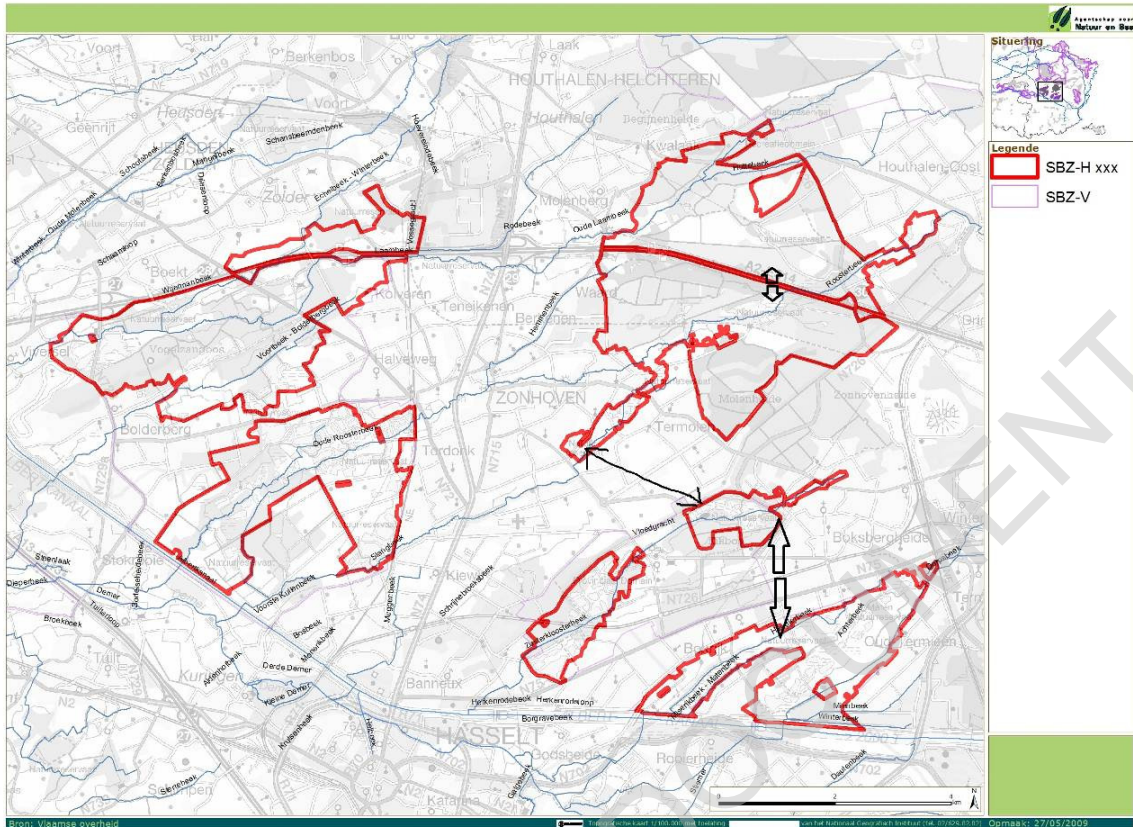
- klein deel

Andere Specificeer :

Ten behoeve van volgende soort(en)

Knoflookpad, rugstreeppad, heikikker, vinpootsalamander, kommvlinder, heivlinder, levendbarende hagedis, veldkrekel

Andere opmerkingen

INFORMATIEF DOCUMENT

Motiveringsnota ecologische verbinding

Ten geleide

Deze motiveringsnota wordt opgemaakt voor ecologische verbindingen die:

- noodzakelijk worden geacht om de realisatie van specifieke instandhoudingsdoelstellingen te realiseren en
- die geheel of gedeeltelijk gelegen zijn *buiten* de grenzen van de NATURA2000 gebieden die behandeld worden in het betrokken SIHD rapport.

Deze nota is bedoeld om in te brengen in het overleg met de Vlaamse Overleggroep waar na overleg beslist wordt of de voorliggende ecologische verbinding als prioritaire actie wordt opgenomen in het SIHD rapport als onderdeel van een soortbeschermingsplan. In dat geval zal dit doorwerken naar het op te maken Besluit van de Vlaamse Regering voor betreffende gebied(en) en zal de betreffende prioritaire actie ook hierin worden opgenomen .

Natura2000 code	BE2200031, BE2200525 en BE2219312
Rapportnaam van het gebied	Rapport 26 'Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden, Bokrijk en omgeving en het Vijvercomplex Midden-Limburg
Roepnaam van de ecologische verbinding	Ecologische verbinding tussen de actuele populaties van gladde slang Op Ten haagdoornheide en het Schietveld van Houthalen-Helchteren.
Datum	21/03/2012

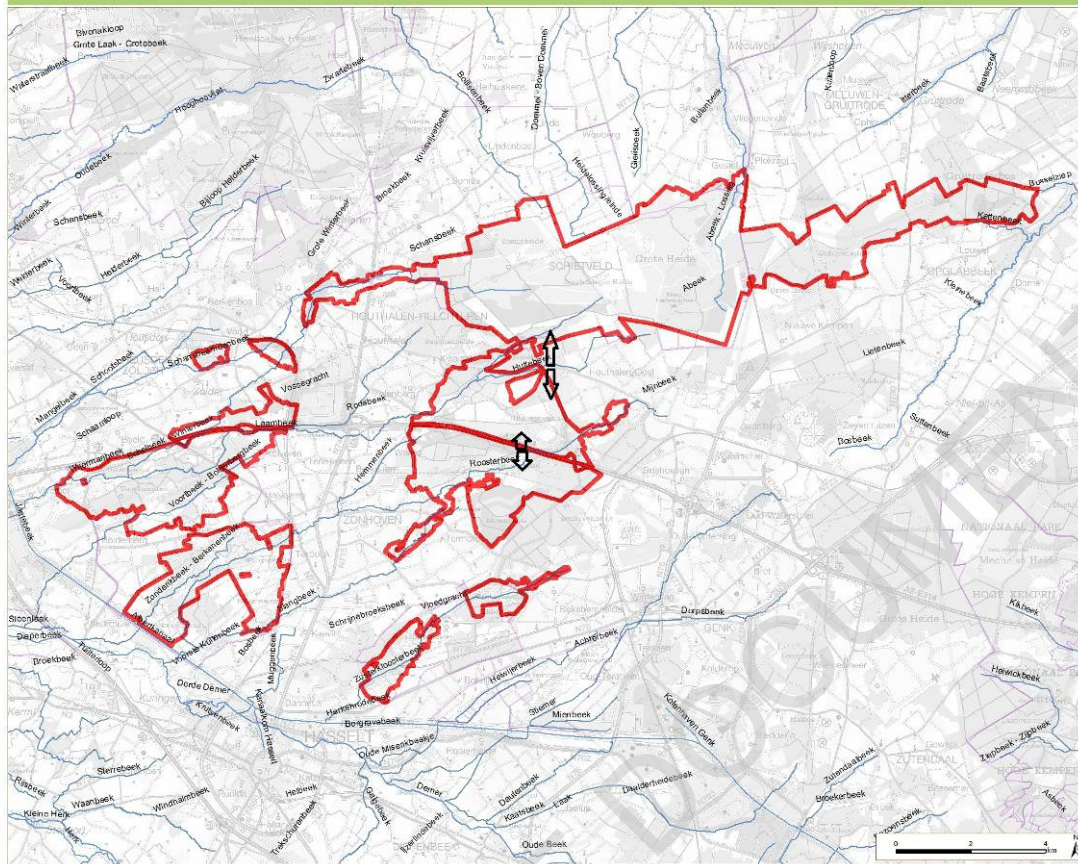
Motivatie voor opname ecologische verbinding

"De voorgestelde ecologische verbinding moet er toe bijdragen dat het duurzaam voorkomen van de voor dit gebied tot doel gestelde soort Gladde slang kan worden verzekerd. De soort komt actueel voor in het deelgebied 3 'Teut en Ten Haagdoornheide' van het habitatrichtlijngebied. Maar het tussenliggend gebied met grotendeels natuurbestemming vertoont een te grote weerstand (naaldbos) om overbrugbaar te zijn voor deze soort tot de omliggende populatie (SBZ BE2200030). De verbinding voor deze soort staat beschreven in de G-IHD. De te realiseren verbinding kan meeliften op de reeds aanwezige natuurelementen ("heidestapstenen") die reeds aanwezig zijn tussen beide gebieden.

Een robuuste verbinding van gemiddeld 500m is niet haalbaar in deze zone. Vandaar dat we hier gaan voor de ontwikkeling van een continue dispersie corridor. Deze dient te bestaan uit droge heide (4030), met voldoende oppervlakte oude structuurrijke heide met een vrij losse ondergrond en strooisellaag. Deze heeft een gemiddelde breedte van 50m en kan maximaal over een afstand van 50m onderbroken zijn.

Algemene karakteristieken van de verbinding

Type verbinding:	☒ in de droge sfeer	☐ in de natte sfeer	☐ combinatie		
	☒ open ecotopen	☐ gesloten ecotopen (bos, houtachtige elementen)	☐ combinatie open en gesloten		
	☐ continue verbinding	☐ verbinding met stapstenen	☒ continu + stapstenen		
	☒ gem. breedte <50 m	☐ gem. breedte 50 - 100 m	☐ gem. breedte 100 - 250 m		
		☐ gem. breedte 250 - 500 m	☐ gem. breedte >500		
Ondersteund vanuit bestemmingen, visies, afbakeningen	☒ VEN ☐ - grotendeels ☒ - deels ☐ - klein deel	☒ Groene bestemmingen (bos, natuur, overig groen) ☒ - grotendeels ☐ - deels ☐ - klein deel	☐ Visie buitengebied Specificeer regio: Specificeer wijze van afstemming:	☐ Provinciale natuurverbinding Specificeer: ☐ - grotendeels ☐ - deels ☐ - klein deel	☐ Andere Specificeer:
Ten behoeve van volgende soort(en)	Gladde slang				
Andere opmerkingen	Deze verbinding staat vermeld in de G-IHD. Deze verbinding is eveneens van belang voor habitattypische soorten zoals o.m. Heivlinder, Kommavlinder, levendbarende hagedis enz.				

Situering

Legende

- SBZ-H xxx
- SBZ-V

INFORMATIE

Motiveringsnota ecologische verbinding

Ten geleide

Deze motiveringsnota wordt opgemaakt voor ecologische verbindingen die:

- noodzakelijk worden geacht om de realisatie van specifieke instandhoudingsdoelstellingen te realiseren en
- die geheel of gedeeltelijk gelegen zijn *buiten* de grenzen van de NATURA2000 gebieden die behandeld worden in de betrokken SIHD rapporten.

Deze nota is bedoeld om in te brengen in het overleg met de Vlaamse Overleggroep waar na overleg beslist wordt of de voorliggende ecologische verbinding als prioritaire actie wordt opgenomen in het S-IHD rapport als onderdeel van een soortbeschermingsplan. In dat geval zal dit doorwerken naar het op te maken Besluit van de Vlaamse Regering voor betreffende gebied(en) en zal de betreffende prioritaire actie ook hierin worden opgenomen .

Natura2000 code	BE2200031, BE2200525, BE2219312 en BE2200028
Rapportnaam van het gebied	Rapport 26 'Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden, Bokrijk en omgeving en het Vijvercomplex Midden-Limburg en rapport 24 'De Maten'
Roepnaam van de ecologische verbinding	Ecologische verbinding tussen de actuele en de beoogde populaties van boomkikker
Datum	21/03/2012

Motivatie voor opname ecologische verbinding

De voorgestelde ecologische verbinding moet er toe bijdragen dat het duurzaam voorkomen van de voor deze gebieden tot doel gestelde soort boomkikker kan worden verzekerd. De soort komt actueel voor in deelgebied 1 van het habitatrictlijngebied BE2200031 en is recent verdwenen uit de 2 andere deelgebieden van het habitatrictlijngebied en het aangrenzende habitatrictlijngebied van de maten BE2200029. Het tussenliggend gebied met deels landbouwbestemming, gesloten droge bossen en drukke verkeerswegen vertoont actueel een te grote weerstand om overbrugbaar te zijn voor deze soort. Het areaal van de soort in Vlaanderen is zeer ongunstig en de resterende populaties zijn te klein, geïsoleerd en onstabiel waardoor de kans op uitsterven aanzienlijk toeneemt (cfr. G-IHD). De habitatrictlijngebieden zijn voor deze soort van essentieel belang (cfr. G-IHD). Het versterken en verbinden van actuele leefgebieden met potentiële leefgebieden (cfr. S-IHD) is noodzakelijk om de huidige populaties duurzaam in stand te houden en het areaal van de soort te herstellen.

Hiervoor is de ontwikkeling van een continue corridorverbinding noodzakelijk. De dispersie corridor dient te bestaan uit ruigtevegetaties (rbbhf, rbbmc), bloemrijke graslanden (rbbhc, hp+), houtwallen en braamstruwelen, heeft een gemiddelde breedte van 50m en kan maximaal over een afstand van 50m onderbroken zijn. Op een afstand van maximum 2000m dienen stapstenen ontwikkeld te worden van minimum 5.5 ha leefgebied (land- en voortplantingsbiotoop). Als sleutelgebieden (>50ha) fungeren de beoogde populaties (4 actuele populaties en beoogde populaties ter hoogte van Platwijers, het Westelijk vijvergebied, het graslandencomplex ten zuiden van Bokrijk, de bovenloop van de laambeek en de Maten).

Algemene karakteristieken van de verbinding

Type in de droge sfeer in de natte sfeer combinatie
verbinding:

open ecotopen

gesloten ecotopen (bos, houtachtige elementen))

combinatie open en gesloten (houtachtige elementen, houtkanten)

continue verbinding

verbinding met stapstenen

continu + stapstenen

gem. breedte <50 m

gem. breedte 50 - 100 m

gem. breedte 100 - 250 m

gem. breedte 250 -500 m

gem. breedte >500

Ondersteund vanuit bestemmingen, visies, afbakeningen

VEN

- grotendeels

- deels

- klein deel

Groene bestemmingen (bos, natuur, overig groen)

- grotendeels

- deels

- klein deel

Visie buitengebied

Specificeer regio:

Specificeer wijze van afstemming:

Provinciale natuurverbinding

Specificeer:

- Hasselt, Zonhoven tussen Welleke en Platweiers via Slangbeek

- Zonhoven, tussen Teut en Vogelzang

- Genk, Hasselt, Zonhoven, tussen Bokrijk/Welleke en Platweiers via open ruimte verbinding Kiewit

- Genk, Diepenbeek, tussen Bokrijk en vijvers/Maten

- grotendeels

- deels

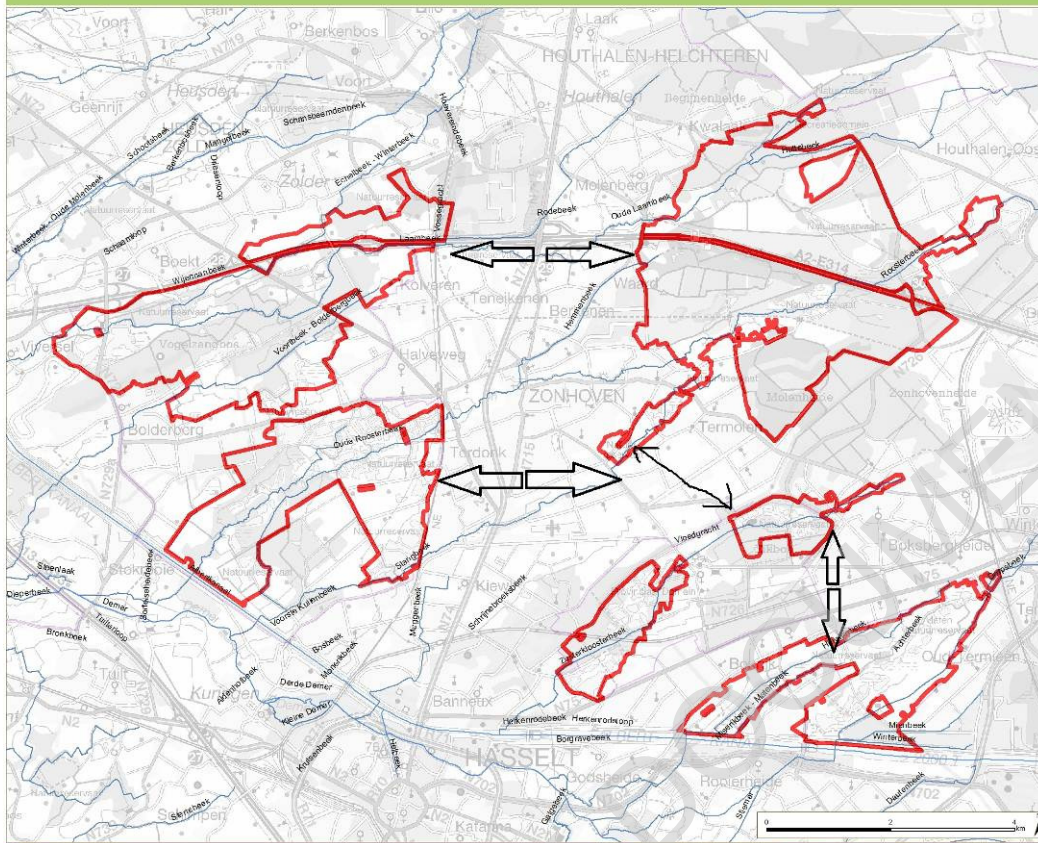
- klein deel

Andere Specificeer :

Ten behoeve van volgende soort(en)

Boomkikker, poelkikker, kamsalamander,

Andere opmerkingen

- Legende**
- SBZ-H xxx
 - SBZ-V

Bron: Vlaamse overheid

Totaaloppervlakte: 11.000.000 m² (11.000 ha)

Op het Nationaal Geologisch Instituut (N.G.I.)

Opmaak: 27/05/2009

INFORMATIEF